Číslo 1. LEDEN 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda
pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr Stojan,
Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. M pod ochranou bl Panny Marie".)

(Den práce sv Cyrila a Metoda.)

(Další část.)

Nahlédněme a popatřme na činnost sv. věrozvěstův, jaké práce konati museli asi přes jeden toliko den. Po přednosti bylo jim záhy z rána obětovati a Pánu Bohu hned den zasvětiti a dobrým úmyslem vše posvětiti, co přes den budou mysleti, mluviti, činiti a co trpěti a z čeho se radovati budou. Následovala vroucí modlitba ranní spojená s rozjímáním. Museli sami sebe zdokonalovati, sami na sobě osvědčovati, co jiným kázali a co po nich chtěli. Ku zdokonalení nezbytně je třeba rozjímati, do pravd vnikati a je na sebe obraceti a uskutečňovati. K úkolu svému potřebovali síly a tu čerpati museli i z rozjímání. Byli smrtelníky a jako tací vydáni různým pokušením. Bylo jim třeba zbraní proti pokušením, na které rozjímání poukazuje a podává.

Při následující mši sv. s horoucností a pobožností sloužené a obětované pozdvihnula se zajisté duše „z prachu a zaletěla k rajským končinám". Veleben Bůh vševládnoucí a přednášeny mu prosby a tužby. Povznášely se modlitby vzhůru, a milosrdenství sestupovalo dolů.

A sotva mše sv. dokonána, už doráželi na ně lidé s různými dotazy a pochybnostmi. Ten chtěl to věděti, jiný něco jiného. A že chtěli všechny uspokojiti, dali se do kázání. O Pánu Ježíši víme, že kázával při každé příležitosti a všude, kde lidé se naskytnuli. Kázával ve chrámě, ve školách, na ulici, na náměstí, na poli, na moři, v domech a nejraději na poušti. A podobně naši sv. apoštolé kázávali, kde se jim příležitost naskytnula, jak nám to různé zkazky z vlasti naší dosvědčují. Lid je zastavoval na cestě, kterou se ubírali a dychtě po

slově Božím, je prosil, aby mu hlásali pravdy věčné, neb vpravdě „jako jelen prahne po pramenech vod", tak prahnula duše jeho po Bohu a slově Božím. Bylo jim, než do jiného se dáti mohli, poučiti žactvo v hodinách ranních, kde duch dětský není tak ještě rozptýlen a roztržit.

I jsou zde matky se svou drobotinou. Nechtějí odejíti bez útěchy a potěchy.

V zadumání stojí zde děva. Nemluví sice a neříká nic, ale celá postava prozrazuje, že důležitou věc chce apoštolům předložiti. A jinoch, ždímaje klobouk, tak důvěrně pohlíží k apoštolům a dává na jevo, že rady chce pro sebe a své vrstevníky.

Tu zase se belhá stařenka a jako by celou tíhu, která ji svírá, chtěla vložiti na šlechetné srdce apoštolův. Ještě nejsou s ní hotovi a už donášejí nemocné, by poradili, co učiniti, aby ozdravěli.

Tu zase bezdech chvátá muž, by odvedl věrozvěsty k nemocnému, jenž již již umírá a úpěnlivě prosí, by zříti mohl do tváře blažitelů přišlých.

Na cestě zpáteční přidruží se sluha pohanský „bělbohu", zastavuje je a prosí o poučení, neb chce sloužiti Bohu věčnému.

„Pane, co činiti mám, abych obdržel život věčný?" otazoval se mládenec Pána Ježíše. A podobné otázky ozývají se apoštolům se všech stran. A neúnavně odpovídají apoštolé.

Přicházejí poslové, že tam v háji konají pohanské bohoslužby, aby pospíšili poučit lid. Pospíchají tam, modlíce se cestou, by rosa požehnání Božího spočinula na jejich záměru a srdce modloslužebníků by se k pravému Bohu obrátila. Nespoléhali na svůj důvtip a svou výmluvnost, ale na Toho, jenž vzrůst dává. Věděli, že člověka obrátiti a pravdě získati jest více než ho z mrtvých vzkřísiti. Bylo sluhy pohanského bůžka přesvědčiti o pravdě a pak na srdce dorážeti přítomných.

O Pánu Ježíši čteme, kterak rozmlouval u studnice Jakobovy se Samaritánkou, co zatím apoštolé šli nakoupit pokrmů. Když přišli učedníci s pokrmy z města, prosili Ježíše, řkouce: „Mistře, pojez!" On pak řekl jim: „Já mám pokrm, o němž vy nevíte. Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, kterýž mne poslal." A tak asi naši věrozvěstové upozorněni byvše, aby se občerstvili něčím při práci přeunavující, odpověděli těm, již jim připomínali, že se mají posilniti. Snadno tomu uvěřiti, kdo si představí třebas naše kopaničáře. Když přijde člověk mezi ně, jim něco vyřídit aneb poradit, ach ten se tak brzy nevybaví od nich. Se všech stran mluví k němu. Klidně mu pojisti nedají. No však oni též jsou bez jídla, neb několik hodin šli z domova a několik hodin museli čekati. A tam se přemnoho prastarých památek až z dob cyrilometodějských zachovalo.

A když den se schyloval, bylo věrozvěstům vykonati modlitby, k nimž zavázáni byli jako sluhové Boží.

A ještě není vyčerpána činnost jejich. Vstupme do zahrádky cyrilometodějské a utrhněme si kvítko pracovitosti tam. Pracujme za pří-

kladem sv. apoštolův našich co nejpilněji v tomto novém roce, aby hodně mnoho zásluh jsme si získali.

(Další část.)

Sv. Otec Pius XI.

Ad. Jašek.

Touha křesťanských církví po jednotě.

V září r. 1920 měl vynikající protestantský pastor dr. G. Boening v Newarku pozoruhodné kázání, z něhož vyjímám: „Denně vidíme, kterak v církví Kristově dějí se nové roztržky, vznikají nové sekty a nové rozkoly. Boj se nám vnucuje neustále, nenacházíme cesty k jednotě, a přece nikdy nebyla potřeba sjednocení všech křesťansky myslících tak živá, jako dnes. Smutný stav světa vyžaduje nutně

veliké spojené církve. Naše sektářství nese značný podíl viny na přítomné tragedii světa. Stavěli jsme malicherné rozdíly, přeli jsme se vzájemně a lid jsme nechávali v sutinách. Kdybychom byli bývali sjednoceni v jediné církvi, která se zcela věnuje božskému poslání a přemáhá sektářského ducha, byli bychom lidstvo ušetřili mnoha bolestí. Není pochyby, že svět jest dnes zachvácen pravým šílenstvím; jediný lék jest tu jedna všeobecná církev. To jest den sjednocení církví. Dnes jest možno, o čem i optimisté před dvaceti lety ještě pochybovali a za nemožné pokládali. Musíme se naučiti již jednou přiznati a uznati, že katolická církev nám dala sv. Ambrože, sv. Augustina, sv. Františka z Assisi, sv. Ignáce z Loyoly. Zrušme už své předsudky a vzdejme se malicherných, úzkoprsých názorů. Co činíme dnes? Římskému kardinálu Mercierovi prokázali jsme veliké pocty. Presbyteriani z Princetonu, kongregacionalisté z Yale, episkopalisté z Harvardu, baptisté z Brownu, metodisté ze Syrakusy závodili v poctách kardinálu. Když však se ohlédneme po svých vlastních církvích a chrámech jejich, jest to pohled zoufalý. Obrovské budovy, které mají i své dějiny, ale stojí úplně prázdny. Poctivosti, úcty, píle rychle ubývá, a tu se můžeme mnohému učiti od životodárné vždy svěží církve římsko-katolické, předně úctě k Ježíši Kristu a vážnosti ke kněžstvu. Veliké tajemství katol. církve záleží v tom, že nikdy nezměnila svého učení a nikdy nepochybovala o svém působení. Tato církev neztratila své síly a její kněžstvo jest považováno od lidu jako shromáždění duchovních otců. Katolická církev neztratila nikdy ducha obětavosti a vždy ukazovala společnosti lidské cestu k mravnímu pokroku."

V těchto slovech jest slyšitelný úpadek protestantismu, obdiv katolicismu a touha po jednotě. Touha tato se ozývá u protestantů stejně ve starém jako v novém světě.

Již r. 1892 u příležitosti slavností 400letého objevení Ameriky konal se v Chicagu veliký sjezd náboženský pro sjednocení křesťanských církví. Byli na něm přítomni zástupci skoro všech křesťanských církví, které se zdržují na půdě americké. Hledali společnou základnu pro další postup a vzájemné dorozumění, neutrální pole, na kterém by se všechna vyznání křesťanská mohla sejíti. Dělali si mnoho nadějí. Největší počin čekali od církve katolické. Než tato odřekla účasti z důvodů, že není křesťanské pravdy kromě katolické, o kterouž nemůže s nikým smlouvati a nic z ní popustiti.

R. 1910 veliký předbojník o sjednocení církví, kněz anglikánský Robert H. Gardiner, svolal opětně sjezd do Cincinati, kde se shromáždilo mnoho účastníků anglikánské církve a navrhli, aby na příští světový sjezd se dostavili ti, kteří „uznávají a ctí Ježíše Krista za Boha a Spasitele lidského pokolení." Úřední list petrohradského sv. synoda (Cerkov. Vědomosti) psal, že by bylo záhodno, aby i biskupové pravoslavné církve se dostavili a své stanovisko obhájili. Než když archimandrit Ilarion, člen moskevské akademie, vydal vážné dílo, v němž dokazuje, že pouze východní církev jest pravou, a že ničeho nemůže sleviti, zapověděl Petrohrad účast.

Z katolického tábora slíbili spolupráci zvláště vlivní kardinálové Gibbons a Farley. Do příprav zasáhla válka a překazila je.

(Pokračování.)

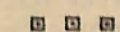

A. Gratiena.

Ruské ikony.

Svatá Rus, „svjataja Rus", toť jméno, kterým jmenuje ruský národ rád sama sebe, pojmenování to bezděčně vzniklé u vědomí národním. A není to pouhé jméno. Žádné zemi nevtisklo křesťanství svůj znak jako zemi ruské. Ať v nesmírné stepi ztrácející se v nedohledné dálce, ploché a nekonečné jako moře, ať na lesnatých návrších nebo v jednotvárných údolích, širokých a hlubokých, kde dřímají veliké řeky, všude jedna řeč přerušuje jednotvárnost krajiny, upoutává, vábí k sobě zrak, dodává kraji zvláštního rázu, ruská to cerkev. Divný soulad malebných, vyumělkovaných tvarů, barev živých, až křiklavých, vypíná se nad bílými zdmi a zelenými střechami. Kopule cibulovité, pozlacené, postříbřené, červené, modré, jedny skládané, druhé rozvinuté nebo kudrnaté jako listí artišoku, jiné opět poseté hvězdami strmí mezi domy nízkými a střechami šedivými.

Ale k cerkvi patří ikona. Obrazy svatých vyplňují nejen ikonostas, výklenky, stěny, kouty cerkví, ony tlačí se ven, zdobí venkovní zdi kostelů, kaplí, domů, jako pečet vtisknuty jsou branám a hradbám městským. Cestujícímu sebe povrchnějšímu jeví se Rus zemí ikon.

Divnými zdají se nám, musíme přiznati, na první pohled tyto obrazy, tito Kristové vládci, ztrnulí v záhybech plášťů, velikých, upřených nebo tajemně na stranu obrácených očí, vždy stejně žehnající; ty byzantské Madony podlouhlých snědých, zádumčivě skloněných obličeju, za lesklými stříbrnými neb zlatými plotnami říz, jež pokrývají neb naznačují vypouklé obrysy roucha závojů.

V obyvateli západu probouzejí tyto zjevy zvláštní na Rusi tak často zakoušený dojem světa nového, dosud nepoznaného, plného tajemných půvabů, k němuž nás vábí skrytá něha.

Tažme se ikon, snad nám odhalí své taje a zároveň kus ruské duše.

I.

Co jest ikona? Dovolte, abych zde uvedl zajímavý výměr velikého myslitele křesťanského Chomjakova, jenž velmi dobře vyjádřil složky ruského pojetí: „Ikona," tak psal v roce 1849, „není obraz náboženský, jako kostelní hudba není hudbou náboženskou; ikona a kostelní zpěv jsou nesrovnatelně vyššího řádu. Jsouce výtvory jednotlivce, nejsou vyjádřením jeho nitra, nýbrž projádřením nitra všeho lidu, jenž žije z téchže náboženských prvků: jest to umění nejvznešenějšího významu. Nemluvím ovšem o určitém zpěvu nebo určité ikoně, mluvím o všeobecných zákonech a jejich smyslu. Obraz, k němuž se blížíte jako ku neznámému, zpěv, jemuž naslouchá te jako cizímu, není ikonou, ani zpěvem kostelním: jsouť označeny nahodilou povahou jisté osoby nebo jistého národa. V Madoně z Folígna nenajdete

přese vší její dokonalost ikony. Nikdo na světě nebyl by umístil anděla tím způsobem, snad nikdo na světě nebyl by Krista tak postavil; toť fantasie italská velikého Rafaela, a ta je nám cizí, ta nám překáží, abyste pokládali obraz za svůj, za svou ikonu. Ikona v křesťanství je možnou jen v církvi, v jednotném pojetí křesťanském; proto je tak povznesena nad veškerou uměleckou produkci, tvoříc cíl, k němuž se má nésti umění doufající ještě ve svůj vývin.

A protože je ikona výrazem cítění společnosti, nikoliv jednotlivce, nevyžaduje od umělce jen úplnou shodu s věroukou církve, nýbrž úplné splynutí s jejím životem a uměním, jak je staletí dochovala křesťanské myšlence."

V listu k Popovu podává Chomjakov krátké vysvětlení svého výměru. „Vy, já a ještě někdo třetí máme jistou představu na př. sv. Pavla, apoštola. Vyjádřeme ji a budeme míti náboženský obraz. Avšak veškerá církev, t. j. veškerá společnost pravoslavných ve svém historickém trvání má též svou ideu, představu apoštola Pavla, představu snad ještě nevyjádřenou na plátně: Vyjádřeme ji a budeme míti ikonu."

Ostatně, ač tak vysoko cenil význam typů vystavených našemu uctívání, přece jemný kritik Chomjakov uznával práva osobité tvorby v umění náboženském. Claudius Štěpánov, malíř velmi nadaný, jenž se ujal slovanského pojetí a snažil se dáti mu umělecké vyjádření, činil právem rozdíl mezi obrazy, před kterými se modlíme, a mezi náboženskými scénami; v těchto může se více projádřiti osobitost umělce, neodlučujíc se však nikdy od živého styku s lidem, podmínka to nezbytná pravého umění. Ale z ikon vlastních musí všecka osobitost lidská zmizeti, jak malíře, tak modelu; triumfem umění je úplně zmizeti, aby tím více vyniklo ve vší hloubce a ve vší kráse pojetí myšlenky a křesťanské tradice.

Toto vymezení umění ikonografického naznačuje jeho velikost, ale také jeho úpadek. Se špatně pochopeného tradicionalismu je jenom jediný krok k šabloně, k byzantinismu. V Byzanci snažilo se umění křesťanské pozbavené pronásledování vyjádřiti ve vší nádheře pravzory, jak si obec křesťanská představovala Spasitele, Pannu Marii, a svaté. A právě v Byzanci ztratilo se úplně živé nadšení v suchém, neplodném napodobování. Velmi výhodně položeno uprostřed dvou světů, řecko-latinského a východního, mohlo toto město sebrati a sledovati odkazy starověkého umění, užitého v službě nového ideálu, jejž křesťanství zjevilo světu. Není zde možno studovati až do základu pravidla tohoto umění, ukázati, kolik v něm bylo síly a života, kolikráte se dovedlo obnoviti a oživiti, kolikráte ale také upadlo ve ztrnulost a pak v otrocké a šablonovité nápodobení již tu jsoucího umění, zkrátka v byzantinism. Bylo by též odbočením, kdybychom chtěli sledovati stopy vlivu byzantského na východě a na západě. Ti, jež zajímají tyto otázky, najdou o nich výborné pojednání v knize M. Bayeta: Umění byzantské. (Vzdělávací bibliotéka krásných umění.) M. Bayet: L'art Byzantin. (Bibliothèque de l'enseignement des Beaux-Arts.)

(Pokračování.)

Frant. Gaja.

Kulturní úkol moderního Polska.

Jako u nás roji se vědecká literatura novými spisy o kulturních dějinách českého národa, o jeho všestranné zdatnosti, jeho poměru k jiným národům, podobně je tomu v Polsku. Nejnověji vydal tam universitní profesor, dr. Felix Koneczny (rodem Čech), dvousvazkové dílo pod názvem „Polskie Logos i Ethos", čili úvahy o významu a úkolu Polska. Obsah je velmi zajímavý. Indukční metodou, z jednotlivých kulturních událostí v minulosti, dochází autor k závěru, že úkolem Polska jest, udržovati ve střední Evropě latinsko-křesťanskou civilisaci. Od plnění tohoto úkolu závisí též bytí, či nebytí polského národa.

Co jest civilisace? Je to způsob uspořádání společnosti a státu. Vlastní evropskou civilisaci je křesťansko-klasická, neboli latinská. Vyniká nad ostatní tím, že uznává soukromé právo a že jediná vytvořila pojem „národnosti". Asijským civilisacím je pojem „národnosti" cizí a společnost je u nich organisována vojensky.

Snad si někdo myslí, že spojením toho, co má každá civilisace nejlepšího, povstala by nějaká arcicivilisace, která by byla lepší, než jsou všecky nynější, a která by se hodila pro veškeré lidstvo. Takový se však mýlí, jak dokazuje historie. Naše civilisace dá se zdokonaliti jen v hranicích svého rozsahu a svými vlastními prvky, nikdy však prvky cizí civilisace. Kdykoliv totiž přišla do styku s některou východní civilisací, vždy jí to bylo na škodu.

Matkou křesťansko-klasické civilisace je kultura starých Řeků. Již u nich objevily se snahy, sloučiti svou kulturu s iranskou civilisací Peršanů, s kterými vedli mnoho válek. Vynikající Helémi stěhovali se do Persie, osvojovali si perské zvyky, oblékali se do perských národních krojů. Helénští žoldnéři sloužili v perském vojsku. Byl to první pokus sloučiti Evropu s Asií, pokus, kterému výpravami Alexandra Vel. mělo býti dopomoženo k plnému vítězství.

Těmito snahami nebyl však helénismus zdokonalen, nýbrž zbarbarisován. Vytvořila se kultura helenistická, která sice zaplavila obrovské prostranství až po Indii, ale pozbyla tvořivosti a nezanechala nám proto ani jedno jméno velikého učence, nebo umělce.

Druhá expanse čistého helenismu dála se směrem západním k Římu. A spojení Athen s Římem zrodilo evropskou kulturu klasickou, kterou převzalo křesťanství. Známkami jejími jsou: 1. Odlišnost veřejného práva od soukromého. 2. Odlišnost společenské organisace od státní. 3. Pojem národnosti.

Po několika stoletích začal v patách za římským mečem znovu osvětový pochod na východ, ale zase s tímže výsledkem, jako za Alexandra Vel. Východ přijal jen některé klasické formy, kdežto civilisace klasická doznala vlivem kulturních prvků východu podstatné změny. Nezromantisovala se Asie, ale orientalisoval se Řím víc a více, až císař Dioklecian v 3. stol. po Kr. zařídil si dvůr již úplně dle orientálního vzoru. Vyvinula se tak nová kultura, zvaná byzant-

ská, neboť do Byzance bylo zatím přeneseno středisko římské říše. Asijské prvky v ní nabyly převahy. Zmizel pojem národnosti, zmohutněla samovláda panovníku. Společenská organisace sice nepřestala, ale stala se na státní organisaci velmi závislou. Ani byzantinism neměl tvůrčí síly, jako helenism.

Tak již starověk učí, že mísením se klasické civilisace s východem nepovstane nic dokonalého, nýbrž jen nestvůra.

Ve středověku byly tři čisté původní civilisace, soustředěné v Římě, v Bagdadu a v Pekingu. Mezi ně zabíhaly klínem dvě míchané civilisace: byzantinská a Karokorum, poblíž jezera Bajkalského, pozdější to sídlo mongolských džingischánů.

Nejmocněji působil Bagdad. Jednak vysílal paprsky své osvěty na Balkán, kde byzantská křesťanská kultura dala se před ním na ústup, neboť začala se přizpůsobovati islamu obrazoborectvím, jednak ozařoval až daleké Španělsko. I tam nabyl převahy nad křesťansko-klasickou civilisací, neboť latině se neučil téměř žádný Arab, křesťané však začali užívati ve vědě arabštiny. Též četní křesťanští odpadlíci (renegados) přijímali islam, tím však vnesli do islamu i křesťanské prvky a způsobili tak jeho rozklad. Nejen tedy západní, nýbrž i východní civilisace trpí mísením se s jinou, zásadně cizí.

Také západ vysílal kulturní paprsky na východ, a to především hlavní jeho moc, křesťanství. Čím však hlouběji do Asie ono pronikalo, tím více se kazilo tvořením sekt. Již v 8. století byl nestorianismus hojně rozšířen až v Číně, avšak ve styku s turanskou civilisací úplně zjalověl. Turanštinou znetvořené křesťanství rozšířilo se hlavně v Mongolsku, i řada džingischánů přešla ku křesťanskému náboženství. Tito křesťané však vynikli namnoze tím, že pomáhali ničiti své západní souvěrce. Tak v bitvě u Lehnice (1241) vyznamenaly se na tatarské straně nestoriánské pluky, válčící pod prapory, ozdobenými šikmým křížem sv. Ondřeje.

Rovněž tak zaujaté proti západu bylo křesťanstvo byzantské. Dály se pokusy, obojí křesťany nábožensky spojiti. R. 1439 byla uzavřena s patriarchou i s císařem církevní unie ve Florencii. Avšak klerus cařihradský i lid pohrozil tak silnou oposicí, že patriarcha se neodvážil 13 roku unii prohlásiti. Učinil tak až v listopadu r. 1452, kdy Cařihrad měl již „nůž na hrdle", a učinil tak proto, aby ze západu byly přilákány posily proti Turkům. Avšak ani tehdy ještě nebylo veřejné mínění s unií spokojeno, takže se ozývaly výkřiky: „Raději turban, než tiaru."

A skutečně dařilo se řecké církvi pod tureckým panstvím dle toho. Hned po dobytí Cařihradu uzavřel kalifat i fanar (sídlo patriarchy) spolek proti západoevropské antiturecké lize. Slavný Jiří Trapezunský napsal panegyrik na počest Mahometa II., jehož nazývá „hvězdou na obloze nebeské". Athonský mnich Kritoval věnoval sultánovi své dílo, v němž popisuje slavné jeho činy. Za to vydal sultán zákon, že Řeka nesmí nikdo nutiti k islamu. Katolíci však byli všemožně utiskováni.

Byzantinism rozšířil se i do některých krajů západní Evropy,

hlavně do Německa. Zavedla jej tam sestra Anny, manželky kyjevského knížete Vladimíra, pověstná Theofanie, která se r. 972 provdala za císaře Ottu II., zařídila si v Německu dvůr dle byzantského vzoru, obklopila se sborem vynikajících byzantských učenců a utvořila tak středisko byzantské kultury. Ta stala se od té doby věrnou průvodkyní německých dějin. Byzantinism nečiní rozdílu mezi jednotou a stejností. Nerozumí obvyklému u Helénů různičkování, z něhož se vyvinula národnostní idea. Naopak považoval vždy universálnost za stejnotvárnost, proto snažil se, aby jistý typ zavládl na pokud možno nejširším prostranství. Převahu toho typu zajišťoval i fysickou mocí. Takové snahy se skutečně v Německu uplatňovaly, jak o tom svědčí zásada: „Cuius regio, eius et religio", („čí král, toho i náboženství"), nebo násilné vyhlazování neněmeckých jazyků, dříve násilné šíření křesťanství mezi okolními pohany a také i, že pojem národnosti vytvořil se v Německu příliš pozdě, až v 19. století.

(Pokračování.)

Eucharistický kongres v Římě: Průvod s Nejsvětějším.

Vyobrazení Matky Boží.

Přesvatá Panna Marie, Matka Krista Boha našeho, řadí se církví výše všech stvořených bytostí, nejen lidí, ale i andělů. Jako matka Syna Božího, přijavšího od ní tělo lidské, Ona vyniká dobrotou

i blízkostí k Bohu více všech andělů: cherubínů i serafínů a jmenuje se královnou nebe.

Životní podoba blahoslavené Matky Pána našeho Ježíše Krista vyobrazuje se na obrazech tak, jak nám ji opisují starověká podání církve. Dle zpráv vyňatých z církevních podání historikem II. věku Jiřím Kedrinem, byla „postavy střední, tváří osmahlou v barvu pšenice, vlasy světlo-zlaté, pohled jasný, oči tmavomodré". Dle popisu Epifanija a Nikifora Kallista, žijícího ve 14. století, „oči Matky Boží byly podobné plodu másličnému; obočí trochu skloněné a tmavé, nos přímý, rty červené, obličej trochu podlouhlý, také ruce a prsty protáhlé. Oděv její byl prostý a bez okras, důkazem čeho jest její pokrývka" (viz Život svaté Panny Boží rodičky A. Hlinky 1869, str. 143. Vyobrazení Arch. Anatolija 1867, str. 69. Obrazy svátků Hospodina a Matky Boží r. 1855, str. 8.).

Při vyobrazování vnější podoby Bohem vyvolené Panny Marie, svatá církev dovoluje zvláště různé polohy její svaté postavy, také podrobností v oděvu i vnější úpravě a různosti těchto vyobrazení, které představují Její poklonění hodný zjev, jsou nesčíslné. Za vzor jsou brány obrazy ze starověku, neb zjevení, neb zázračné, neb kreslené svatými muži.

Z nejstarších obrazů Matky Boží, vytvořených v prvních dobách křesťanství a uchráněných nyní v Rusku, musejí býti především povšimnuty kreslené dle podání evangelistou Lukášem. Takové na příklad: 1. Vladimírský obraz Matky Boží. V polovici 12. století tento obraz byl přivezen z Cařihradu do Kyjeva, potom do Vladimíru, konečně do Moskvy a nachází se nyní v Uspenském chrámě. 2. Smolenský obraz Matky Boží, nazývaný Odihitrija (průvodkyně na cestách). Dle podání náležel kdysi řeckému králi Konstantinovi Porfirodnomu, který žehnal tímto obrazem své dceři na cestu při provdání za ruského knížete Vsevoloda Jaroslaviče. Dříve se nacházel v Moskvě, ale nyní jest v smolenském katedrálním chrámě. 3. Efeský obraz Matky Boží, nacházející se v městě Toropcje a známá u tamního obyvatelstva pod jménem Korsunská. Byl přinesen z Polocka ženou knížete Alexandra Jaroslaviče Něvského, dcerou Polockého knížete Brjačislava, r. 1329, dříve se nacházel v Efesě (viz Sborník o rus. malířích J. Sacharova z r. 1849, kniha 2., str. 20, 23). 4. Filermský obraz Matky Boží. Tento obraz byl přinesen do Ruska r. 1799 z ostrova Malty současně s částí kříže Spasitele a pravou rukou sv. Jana Křtitele, jako dar caru Pavlu I. a ním slavnostně vnesen do Gatčiny, do dvorního chrámu. Nyní se nachází v Petrohradě ve velikém chrámě carského Zimního Drozce a 5. Čenstochovský obraz Matky Boží.[1]) Dle podání tento obraz byl z Jerusalema přinesen carevnou Helenou do Cařihradu, odtud ruským knížetem Lvem do Ruska, po pokoření Černé Rusi Poláky přenesen byl do městečka Čenstochova (217 verst od Varšavy), kde je nyní vystavěn

---

[1]) Starověká kopie Čenstochovského obrazu v r. 1813 byla darována Poláky baronu Sakenu a nachází se nyní v Kazaňském chrámě v Petrohradě.

klášter (viz Děj. popis obrazů z r. 1871 kněze Panova). Kromě obrazů kreslených evangelistou Lukášem, pamětníkem prvního křesťanského umění jest Dvinský obraz Matky Boží, náležející, dle podání, sv. Klimentu, papeži římskému. Nyní se nachází ve vesnici Ciglomině, Archangelská gubernie (viz Děj. popis obrazů kněze Panova 1871, str. 25). Na staré křesťanské umění nám ukazují mnohé jiné obrazy starověkého byzantského malířství, též věrnější snímky starověkých obrazů, tak na př. kopie z jerusalemského obrazu, kresleného, dle podání, apoštoly v Getsemani a nacházejícího se dříve v moskevském Uspenském chrámě, ale nyní zničeným.[2]) Nehledě na všechny neutěšené poměry, přežité Ruskem, přece zachovalo se mnoho starověkých obrazů, shromážděných z celé vselenské církve — antiochských, cařihradských, z kterých některé se zachovaly neporušené, jiné přišly k nám v obnoveném stavu. Dějepisně známé ze starých dob Ruska: a) Vlacheruský obraz Matky Boží. Udělaný z voskomastiky a nacházející se v moskevském Uspenském chrámě. Před ní se modlil car Iraklij a byl s ní v pochodu proti Persům. b) Obraz Matky Boží, před kterým se modlil kníže Igor Olgovič, zavražděný r. 1147. Nachází se v kyjevo-pečerské Lavře. c) Znamení Matky Boží Novgorodské (známé v Novgorodě z 12. století). d) Obraz zvěstování Matky Boží, nacházející se v moskevském Uspenském chrámě (dějepisně známý z 13. století). Před ní se modlil Prokopij Ustjužský r. 1290. e) Obraz Matky Boží „Blahodárné nebe", nacházející se v moskevském Archangelském chrámě. Byl přinesen z Litvy manželkou velikého knížete Vasileje Dmitriviče Sofií Klovtovnou (viz Rus. malířství J. Sacharova r. 1849, kniha 2). (Pokračování.)

K třicetileté ročnici metropolity Ondřeje Alex. Romana Šeptyckého.

22. srpna bylo tomu 30 let, co posvěcen byl na kněze od biskupa Julia Peleše v Přemyšlu mnich řádu svat. Basilia Ondřej Šeptycký, známý velmi dobře našim čtenářům z unionistických sjezdů na posvátném Velehradě. Tím dnem započala jeho rozsáhlá a pronikavá činnost, která mu zabezpečuje nehynoucí památku v dějinách, a která jej slučuje tak úzce s národem ukrajinským, že je žádný věk neroztrhne. Jak bývalo vždy, tak stalo se i v těch letech, že Bůh poslal nám v době vážné velikou osobu za vůdce. A nikdo neupře, že poslední tři desítky let náležejí k těm nejvážnějším a nejdůležitějším v dějinách ukrajinských dějin. Bylo třeba

---

[2]) Na místě originálu v Uspenském chrámě postavena jest věrná kopie, která byla dříve v síni chrámu Narození Matky Boží. Druhá kopie, kreslená na začátku 18. století, se nachází v Georgijevském na Vspolji, blíže Kudrina, chrámě v oddělení jerusalemských Bohorodiček (viz letopis Georgijevského chrámu na Vspolji. Moskva 1875, str. 77). Tato kopie byla několikráte obnovena, ale r. 1876 restaurována malířem Varlamovým. Jsou též kopie i v druhých městech.

vychovat nejširší vrstvy, bylo třeba probuditi v duších národní uvědomění a sebevědomí, bylo třeba urovnati náboženské podmínky, odstraniti těžké náboženské boje a nevraživosti. Tyto úkoly měl splniti nejdůstojnější jubilant a také se snažil plniti je od prvního okamžiku svého kněžství. Jsa si vědom své kněžské důstojnosti a svých závazků, s počátku tiše a skrytě, později veřejně a rázně pracoval ku slávě Boží, ku povznesení sv. církve a k dobru svého ukrajinského lidu. Jako novicmistr v Dobromili vychoval nové pokolení mladých pracovníků, vštěpuje jim velikého ducha a horlivost sv. otce Basilia Velikého. Jako igumen (představený) basiliánského kláštera ve Lvově rozvíjel širokou působnost na misiích a rekolekcích, jako profesor dogmatiky v Kristinopoli, kladl do duší svých žáků pevné základy katolické nauky a tříbil pevný a jasný názor světový dle pravidel sv. Tomáše Aquinského. Nežil pro sebe, žil jenom pro druhé, a to zvláště pro ty, od nichž závisela náboženská a národní obnova všeho lidu. Když ho u knihy zastihla nabídka, aby přijal arcibiskupský prestol, odmítl pokorně a když opětně naň naléháno, upozornil místodržitele Kazimíra Badeniho, že si nedá na vladyckém prestolu neoprávněnými osobami předpisovati a že se nedá s kýmkoliv do vyjednávání. Výsledek byl ten, že neobdržel metropolitního prestolu, nýbrž jenom trun biskupský v Stanislavi.

Tu se práce jeho rozšířila a stupňovala. Možno říci, že co má ukrajinská společnost dobrého, že to má od metropolity Šeptyckého, neboť jak bychom si vysvětlili všeobecnou lásku a posvátnou skoro úctu, jíž požívá ve všech vrstvách ukrajinské veřejnosti a u všech stran rusínského národa, kdyby on nebyl skutečně jeho otcem, dobrodincem a vůdcem? Jak bychom rozuměli tomu zjevu, že kdo mluví o Ukrajincích, vzpomene jistě metropolity Šeptyckého, kdyby on nebyl těsně spojen se současnou ukrajinskou historií, kdyby nebyl symbolem, výrazem, vzorem všech Rusínů? Čí je na světě druhý takový biskup, který by měl takový význam ve svém národě a takovou slávu ve světě, jako on? Jím může býti národ ukrajinský hrd a nadšen. Když dává Bůh v těžkých dobách některému národu veliké muže, je to znamením, že božská Prozřetelnost neopouští toho národa, nýbrž sbírá pro něj poklady pro budoucnost. Důstojný jubilant je vzácným darem Božím těžce zkoušenému národu.

První krok nově jmenovaného biskupa stanislavovského směřoval na Rus do Stavropigijského musea. Vysoká, pružná postava mnichova v průvodu vetchého, slabounkého strážce Stavropigie, prof. Sidora Saraneviča, slila se v očích jediného svědka té události amanuenta Stavropigijského musea v jeden veliký obraz nadšení bohatstvím mušejních sbírek. Stařec rád by byl ve svém ohnivém temperamentu ukázal hostu vše, co museum pro historika kulturně-národního života rusko-ukrajinského chovalo zajímavého. Mnich-host ihned bystrým zrakem postřehl divné krásy ikony 15.—16. věku a v nadšení stával před nimi kamennou sochou. Pro svědka, jenž sžil se s ohnivým temperamentem svého učitele a představeného, bylo nadšení hosta předmětem upřímné radosti, neboť neviděl ještě u nikoho z hostí tako-

vého obdivu pro skromné, šeré, někdy již začazené a odřené, dřevěné ikony haličských kostelů. Nemenší nadšení projevoval host před skříněmi s rukopisy a starými tisky. A byly tam také tenkráte Kristinopolský apoštol XII. věku a Bučacké evangelium z XIII. věku, překrásné to památky haličského písemnictví z dob knížecích, bohatá sbírka pergamenových listin rusko-ukrajinskou mluvou XIV. až XVI. věku a veliké množství nejkrásnějších exemplářů ukrajinských starotisků od r. 1491 počínající.

Všecko toto bohatství živých svědků dávné minulosti kulturně-národního života západní oblasti ukrajinsko-haličské Rusi, tak málo pochopené širšími vrstvami haličského obecenstva vyvolalo rázem

Eucharistický kongres v Římě: Kněžstvo v průvodě.

tolik živého a upřímného nadšení u hosta-mnicha, že sám stařičký hospodář sbírky více a více naslouchal jeho krátkým úvahám a postřehům a zároveň s ním snoval sny pro potřebu hlubšího a širšího badání o haličské malbě ikon a o dávném písemnictví Haliče dle jeho rukopisů, listin a starých tisků.

„My potřebujeme vlastní, samostatné práce na tomto poli, čím jsou tak bohatí na Rusi vzornými pracemi Vostokova (opis rukopisů Rumjancevského musea), Nevostrujeva-Gorského (rukopisy patriarchální knihovny), Karatajeva (starotisky), Konstakova a Pokrovského (ikonopis)."

Tím končily se všecky historické návštěvy Stavropigijského musea nově jmenovaným stanislavovským biskupem.

Patnáctiměsíční pobyt Ondřeje Šeptyckého na stanislavovském vladyctví zanechal po sobě trvalou památku jeho účinné lásky ku knize a vědě. Jest to knihovna o 3870 svazcích v ceně 16.500 zl. korun, zanechaná biskupem Šeptyckim ve Stanislavi a odevzdaná listem ze dne 12. května 1901 stanislavovské kapitule s ročním věnováním 1200 K.

Není možno neuvésti na tomto místě prvních slov zakládací listiny, kterými provází svůj dar: „V přesvědčení, že věda je pro duchovenstvo skoro nejvážnějším prostředkem ku plnění obtížných povinností, umiňoval jsem si od prvé chvíle, co jsem se stal biskupem stanislavským, založiti v Stanislavi knihovnu, která by mohla býti ohništěm vždy více se rozvinující práce vědecké mezi klerem. Dva roky po svém jmenování všemožně jsem se staral sebrati dosti knížek, abych aspoň základ položil k předsevzatému dílu."

(Pokračování.)

Ústav sv. Cyrila a Metoděje pro slovanské misie na Velehradě.

(Studijní rok 1922/23).

„Zúčastnujme se všech podniků, jež směrují k sblížení a sjednocení — — —
Dílo dalekosáhlé a blahodárné pro církev i pro národy — — přinese hojného požehnání."
(Arcib. dr. A.C Stojan: O idei cyrilometodějské, Rodin. katol. čítanka str. 22 ad.)

„Za dnešního běhu událostí svitají červánky naděje, že z východních národů Slované — obnoví s námi svazek svaté jednoty," píše sv. Otec Benedikt XV. blahé paměti v okružním listě (13. II. 1921) biskupům československým a naznačuje, jak rozsáhlé pole činnosti otvírá se řízením Prozřetelnosti kněžstvu národa našeho a všech národů slovanských, „kterážto práce bude se zajisté tím lépe dařiti, čím důkladnější příprava ji bude předcházeti". Připraviti, vychovati kněze k práci sjednocovací a misijní u národů slovanských, je cílem Ústavu sv. Cyrila a Metoděje při Papežské koleji T. J. na posvátném Velehradě.

Největší průkopník idey cyrilo-metodějské, nejdp. arcibiskup dr. Stojan připomíná znovu katolické veřejnosti (Rod. katol. čítanka str. 22d), že vlastní dobře vedený ústav, jehož žáci „stále cíl ten musí míti před očima" a ve kterém „k cíli tomu vše musí směřovati", je důležitým prostředkem k církevnímu sblížení. Nejsou to jen studia, která připravují chovance na veliké dílo misijní: „Svatě musí prožíti věk svůj, by pak byli hodnými dělníky na vinici Páně," zdůrazňuje horlivý metropolita a Ústav sv. Cyrila a Metoděje neopomíjí ničeho z toho, čeho je třeba v duchovním vedení těch, kteří již útlé mládí obětovali na oltáři Lásky Boží.

Vzácný příznivec myslí do budoucna a slibuje si: „až ústav zmohutní, má býti učeništěm pro studující na misionářství všech národů

slovanských." Počátek k uskutečnění tohoto přání učinil již letos nejdp. biskup křiževacký, horlivý unionistický pracovník dr. D. Njaradi, poslav na ústav dva rusínské studenty (řecko-katol.) z Bačky v Jugoslavii.

S nimi má Ústav sv. Cyrila a Metoděje pro slov. misie na Velehradě počátkem studijního roku 1922/23 celkem 70 chovanců v třídách I., III., IV., V. Z nich je chovanců z Moravy: 50 (z diecése olomucké 36, brněnské 14), ze Slezska 3 (z diecése olomucké), z Čech 5 (z diec. král.hrad. 2, pražské 3), se Slovenska: 10 (z diec. nitranské 5, trnavské 5), z Jugoslavie: 2 (z diec. křiževacké).

Letoším rokem působí na Ústavě sv. Cyrila a Metoda 9 učitelských sil. Učebná osnova je shodná s gymnasijní se zvláštním zřením k účelu Ústavu a povolání chovanců. Tak na př. je studium rozšířeno o výuku jazyku ruskému, při čemž přihlíženo k praktickému užití znalosti chovanci ve službách idey cyrilometodějské.

V denním pořádku ústavním se mnoho nezměnilo. V čase, kdy vyučováni není, střídá se studium s vhodným osvěžením (procházky, hry na hřišti a j.) a péče o chovance tu zase svěřena dvěma prefektům, jimž někdy pomáhají též jiní členové koleje.

Také letos studující vyšších tříd, kteří jeví nadání k činnosti literární, jsou seznamováni s ideou a literaturou cyrilometodějskou a naváděni k pokusům v tomto oboru.

Vřelý zájem o misie slovanské u studujících nemálo podporují vzácné návštěvy dobrodinců a přátel ústavu. Je to zejména letoší návštěva redaktora amer. „Hlasu", p. H. Dostála, jehož přednáška o cestě na Volyň a touze po náboženské útěše tamějších vystěhovalců, stejně jako jeho srdečný styk s chovanci roznítil v mladistvých srdcích nové, trvalé nadšení. Jejich vřelé vzpomínky jsou toho skvělým svědectvím. Z jiných návštěv jmenujeme ruského konvertitu, knížete Lvova, který v Ústavě pobyl několik dní a vykonal zde duchovní cvičení.

Rozvíjející se Ústav sv. Cyrila a Metoda pro slovanské misie doporučujeme přízni katolické veřejnosti. Na dobročinnost její je celé odkázán. Přispěje tak na dílo slovanské a po výtce katolické!

1339/22.

Beatissime Pater.

Moderator „Apostolatus ss. Cyrilli et Methodii" in archidioecesi Olomucensi, ad pedes Sanctitatis vestrae provolutus, humiliter petit prorogationem ad quinquennium, gratiae concessae per Rescriptum Apostolicum d. d. 1. Martii 1918, quo sodalibus praedicti Apostolatus facultas benedicendi pia obiecta cum applicatione Indulgentiarum Apostolicarum ad triennium tribuebatur. Insuper petit sanationem omnium benedictionum, quas praefati sodales a die 1. Martii 1921 facultate carentes bona fide impertierunt, cum intentione eisdem obiectis memoratas Indulgentias adnectendi. Et Deus, etc.

Die 1. Julii 1922

Sacra Poenitentiaria Apostolica benigne annuit pro gratia iuxta preces, servato tamen quoad prorogationem, tenore concessionis in supplici libello memoratae. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

L. S.

Zprávy.

Čtenářům Apoštolátu sv. Cyrila i Metoda. Letoš ročník nebude míti přílohy — Věstník Matice C. M. — který se osamostatnil pod názvem „Rodina a škola". Vychází každý měsíc mimo prázdniny a stojí ročně 4 Kč. Expeduje ho sekretariát Matice C. M. v Olomouci, Wurmova ul. 13. Apoštolát se bude věnovati otázce unionistické a misijní. Bude přinášeti články o východní církvi, abychom poznávali překážky spojení a sjednocení a mohli je pomalu odstraňovati. Doufáme, že všichni staří odběratelé nám zůstanou věrnými, ba že i nové získají. Obrázkové části bude také věnována pozornost větší, aby v každém čísle aspoň dva mohly býti. Redakce a administrace.

Duchovní obnova. Apoštolát sv. C. a M. má za úkol povznésti a prohloubiti náboženský život v našem lidu. Toho se dosahuje misiemi na prvním místě. Kde však není možno misie provésti, mají se aspoň duchovní obnovy zavésti. Jsou to tridua, při nichž nějaký znamenitý kazatel probere nutná témata pro naši dobu, aby lid byl utvrzen ve víře a posílen v boji za pravdu a dědictví cyrilometodějské. Kde by takové triduum chtěli, musí se obrátiti na sekretariát Apoštolátu v Olomouci, Wurmova ul. 13.

Z Kroměříže. (Triduum.) Sekretář Apoštolátu sv. C. a M. dr. Hrachovský z Olomouce konal lidové konferenční řeči ve chrámu sv. Mořice. Kázal v pátek a v sobotu večer, v neděli pak měl 4 promluvy v kostele a pak ještě ve spolkové místnosti u terciářů. Mluvil o smyslu života, o království Kristovu, čím se ono věčné království dobývá, o triumfu Kristově a křesťanské rodině. Návštěva byla velká. Terciáři si získali mnoho zásluh tím, že triduum pořádali a dali možnost všem se jich súčastniti.

Náš redaktor v Americe. Jelikož Apoštolát sv. C. a M. má býti všeslovanským misijním spolkem, vyslán byl náš redaktor P. Adolf Jašek, katecheta v Kroměříži, s P. Lvem Pospíšilem z Val. Meziříčí do Ameriky, aby tam mezi naším lidem šířili pochopení o Apoštoláte. Vykonali tam doposud dosti práce, ovšem neobyčejných výsledků se nedodělali. Ty přijdou později. Pro oba pak zájezd do Ameriky bude míti velký prospěch, poněvadž viděli pastoraci v novém světě a nabyli velkých zkušeností, které budou moci po svém návratě doma uplatniti. Kdy se vrátí, posud není známo. Snad koncem jara.

Ze Strážnice. (Triduum.) V sobotu, dne 9. prosince, v neděli a v pondělí konal triduum při plném kostele farním dr. Fr. Hrachovský z Olomouce. Účast na sv. svátostech byla velká.

Z Frenštátu pod Radh. (Triduum.) Na svátek Neposkvrněného Početí P. Marie a následující dny konal triduum generální superior P. Hostiš z Olomouce. Návštěva nemohla býti větší pro špatné počasí.

Z Olomouce. (Triduum.) Jednota Orla Čsl. konala duch. obnovu v kostele Panny Marie Sněžné. Kázal vldp. vikář Glogar. Účast byla pěkná.

Nákladem Matice C. M. — Tiskem arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci.
Zodpovědný redaktor dr. Fr. Hrachovský

Číslo 2.—3. ÚNOR-BŘEZEN 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda
pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru „Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie".)

Jak pracovati máme dle příkladu sv. Cyrila a Metoda.

(Další část.)

Když jednoho dne Pán Ježíš přišel k jezeru Genezaretskému, kteréž se též mořem Galilejským zove, aby tu slovo Boží hlásal, hrnulo se k němu nesčíslné množství lidu. Pročež vstoupil na jednu loď, kteráž byla Šimona Petra a Ondřeje, bratra jeho, a prosil jich, aby maličko poodrazili od země. A sedě na lodičce, učil zástupy. Když pak přestal mluviti, řekl k Šimonovi a bratru jeho: „Vezte dále na hlubinu a rozestřete sítě své k lovení!" Šimon odpověděl jemu: „Mistře, po celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli, ale k slovu tvému rozestru síť poznovu." A když to učinili, zahrnuli veliké množství ryb, takže se trhala síť jejich. I pokynuli Janovi a bratru jeho Jakobovi, kteříž byli na jiné lodi, aby přišli a pomohli jim. I přišli a naplnili obě lodičky, že se téměř potopovaly.

„Mistře! Přes celou noc pracovavše, nic jsme nepopadli." Tak si stěžoval Šimon Petr Pánu, když mu kázal, na hlubinu jeti a opět sítě rozestříti. Vyvolil Petr s tovaryši nejpříhodnější čas, noc, kde ryby sedají při nočním tichu. A přece byla práce jejich marna, nebyla požehnána. „K slovu tvému rozestřu síť," dí sv. Petr Kristu Pánu, a sv. evangelista dokládá: „To když učinili, zahrnuli veliké množství ryb, takže se trhala síť jejich." Jaké to požehnání, jaký hojný lov! Odkud rozdíl ten? Napřed lovil o sobě, potom k slovu Páně, ve jménu jeho. Jinak to možná vyjádřiti, že pracovali s Bohem, pro Boha a podle vůle Boží.

Tak podobně za příkladem apoštolů pracovali i sv. věrozvěstové naši. I vstoupili jsme do zahrádky cyrilo-metodějské a utrhnouti si chceme kvítko pracovitosti. I musí naše práce býti konána s B o h e m,

pro Boha a dle vůle Boží. Krátce krásně to pronášíme slovy, že vše musíme posvěcovati dobrým úmyslem denním. „Vše, ó Bože, co dnes budu mysliti, mluviti, činiti, z čeho se budu radovati, aneb co mne zarmoutí, vše Ti obětuji, k Tvé cti a chvále", slovy těmito hned z rána zasvětíme celodenní dílo Pánu Bohu, splníme takto též rozkaz Páně: „Modlete se bez přestání." Pak je vše modlitbou práce.

Rozveďme si to trochu. Mám s Bohem pracovati. Nemám na své schopnosti, na svůj důvtip se spoléhati, nýbrž od Pána Boha zdar očekávati, tudíž k Bohu srdce před prací pozdvihnouti. Dle slov sv. Pavla: „Ani ten, kdož štěpuje, jest něco, ani ten, kdož zalévá, ale Bůh, kterýž dává vzrůst" (I. Kor. 3, 8.). Pracujeme-li toliko z vůle své, že nám právě tak libo, aneb z příčin pozemských a máme-li na zřeteli pouze sebe a ne Boha, zakládáme-li si na naši sběhlosti v práci a očekáváme-li toliko od svého vynasnažení jedině šťastný výsledek: tu nepracujeme k slovu Božímu, ve jménu Páně. Nedivme se pak, že nadarmo pracujeme. Krásně to projadřuje naše národní píseň: „Sadila, sadila, sadila modrou fialinku v roli. Jak ji zasadila, hned Boha prosila, aby dal rosičku, aby se ujala modrá fialinka." Máme pracovati pro Boha. Poslední a svrchovaný cíl všeliké práce naší musí býti Bůh, jeho čest a sláva, vždyť Bůh poslední a svrchovaný cíl náš a veškerého světa. Lze ovšem při práci časné blaho a časný prospěch na zřeteli míti, což vše ale podřízeno býti musí svrchovanému a poslednímu cíli. Jen tak můžeme požehnání Boží očekávati, ne však, když pracujeme jen pro sebe, svou slávu. A což teprve říci, když ujímáme se hříšných věcí a pro ně pracujeme? Když nepracujeme pro čest Boží, ubíráme Pánu Bohu oběť a podobáme se synům Heliho, již sluli Ofni a Fines. Byli velmi zlí a odvraceli lid i od obětování Hospodinu. Nebo přišel-li kdo do Silo a obětoval-li Hospodinu, přicházeli, když se maso k jídlu oddělené ještě vařilo a majíce vidličky třízubé v rukou, strkali je do kotlíku a což vyzdvihli, brávali sobě: Brali, což Pánu obětováno, což bylo pro čest Boží. Potrestáni jsou, neb Bůh nenávidí loupež na oběti. Loupeže při oběti se dopouští, kdož ne pro čest Boží pracuje. Zároveň se o nadpřirozené zásluhy připravuje a olupuje.

Pracovati máme dle vůle Boží. Konati tedy práci, kterou nám ukládá stav, do něhož nás Pán Bůh povolal. Když ji plníme, plníme jeho svatou vůli a můžeme se naditi, že jí požehná.

Apoštolé naši pracovali s Bohem. Ač hleděli se uschopniti k dílu svému, přece od Boha vzrůstu očekávali. Boží čest vyhledávali a rozmnožovali a nic pro sebe neponechávali. Boží sláva, jejich touha a snaha veškerá. Pracovali dle vůle Boží. V povolání k předkům našim uznávali vůli Boží, a tu jich nic nedovedlo odvrátiti od díla toho od prací s ním, s jakou horlivostí vše podnikali. I nescházelo požehnání Boží. My divíme se dílu vykonanému od nich a vděčni jsme za milost Boží, která je doprovázela a je podporovala, že tolik vykonati mohli pro spásu předků našich. (Další část.)

(Další část.)

Dr Fr. Hrachovský.

P. Adolf Jašek, misionář Apoštolátu, v Americe zemřel.

Cesty boží jsou nevyzpytatelny. Úradky boží jsou člověku neznámy. Pravdu těchto slov jasně vidíme v osudu zemřelého našeho redaktora a zakladatele Apoštolátu, který svědomitě řídil plných 13 roků, P. Adolfa Jaška. Narodil se na Štramberku r. 1880. Studoval gymnasium s velmi dobrým prospěchem ve Val. Meziříčí, kde maturoval

Poslední podobenka P. Jaška před odjezdem do Ameriky na pas.

v roce 1901. Následuje svého duševního idealismu, vstoupil do semináře v Olomouci, kde byl v roce 1905 vysvěcen na kněze arcibiskupem dr. Bauerem. V bohosloví měl na něho velký vliv profesor dr. Alois Musil, v jehož oboru literárně pracoval. Bylo všeobecné mínění, že se Adolf Jašek bude věnovati biblistice, volba jeho byla však jiná. Pěstoval znalosti jazyků zvláště slovanských a zatoužil

po apoštolské činnosti v idei cyrilometodějské. Z ideálních jeho snah na povznešení kněžského života vznikl hned v bohosloví Soupis potřebných knih ze všech oborů theologických věd a asketiky, aby každý bohoslovec a kněz věděl, co znáti musí a co musí býti v jeho knihovně. Tento rys jeho povahy svědčí nejlépe o apoštolském duchu jeho. Jako bohoslovec literárně činný byl zvolen za předsedu Literární jednoty, což vždy je oceněním literárních zásluh. Po vysvěcení kaplanoval v Tatenicích, v německé farnosti. V kruzích jeho známých se myslelo, že bude dělati doktorát a bude se habilitovati na fakultě, avšak přeložením do Kroměříže, kde octnul se v proudu apoštolátních snah, vzaly jeho práce jiný směr.

Jeho zásluhou byly téměř všechny odbory Apoštolátu založeny do roku 1918. On jezdil a kázal v mnohých farnostech a zakládal odbory.

U sv. Václava v Olomouci P. Jašek vysvěcen 1905.

Po něm všude zůstaly zápisní knížky, i když odbor přestal pracovati z nějakých příčin místních.

Na povznešení Apoštolátu konal řadu přednášek se světelnými obrazy, jimiž osvětloval náboženské poměry Slovanů na Balkáně, hlavně Bulharů, aby tím množil obětavost našich lidí pro cíle Ústředí Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Procestoval Balkán, Rusko, působil na Rýně mezi dělnictvem českým zároveň s poslancem a proboštem dr. Ant. C. Stojanem. Na těchto cestách konferoval s biskupy, kněžími i laiky. Obohatil se nesmírně v otázce unionismu a byl také s proboštem dr. Stojanem největším propagátorem unionistických snah na Velehradě a v časopise „Apoštolát". Byl ve spojení se všemi zahraničními pracovníky v otázce unie. Celá jeho zásluha nejlépe vynikne, až se budou psáti dějiny Apoštolátu u nás, dějiny

Velehradské akademie, dějiny Velehradu za posledních 20 let a sv. Hostýna. V Kroměříži stal se P. Adolf Jašek intimním sekretářem pana probošta dr. Stojana a tím zůstal, i když probošt kroměřížský stal se metropolitou moravským. Měl k němu přístup vždy. Při všeobecných audiencích ho nebylo vidati, za to ale při večeři a po večeři konferoval s ním pan arcibiskup častěji. Pravda, vnějších

Velehradský kostel, kde tolik P. Jašek pro unii a Apoštolát pracoval.

vyznamenání mnoho neměl, on však po tom netoužil. Míti důvěru svého pastýře a moci s ním přátelsky se stýkati, je pro kněze největší vyznamenání. A toho se mu v plné míře dostalo. Byl sice barským kanovníkem, ale oficielně to prohlášeno nebylo, poněvadž u nás při mladých kněžích taková vyznamenání jsou nezvyklá. Jako

sekretář Velehrádské akademie a unionistických sjezdů vykonal hodné práce. Ještě více jí má za sebou jako dlouholetý jednatel Ústř. výboru Apoštolátu sv. C. a M. Při velké své korespondenci, při vypomáhání prací zasypaného probošta dr. Stojana v Kroměříži, při redigování časopisu Apoštolátu sv. C. a M., při vydávání

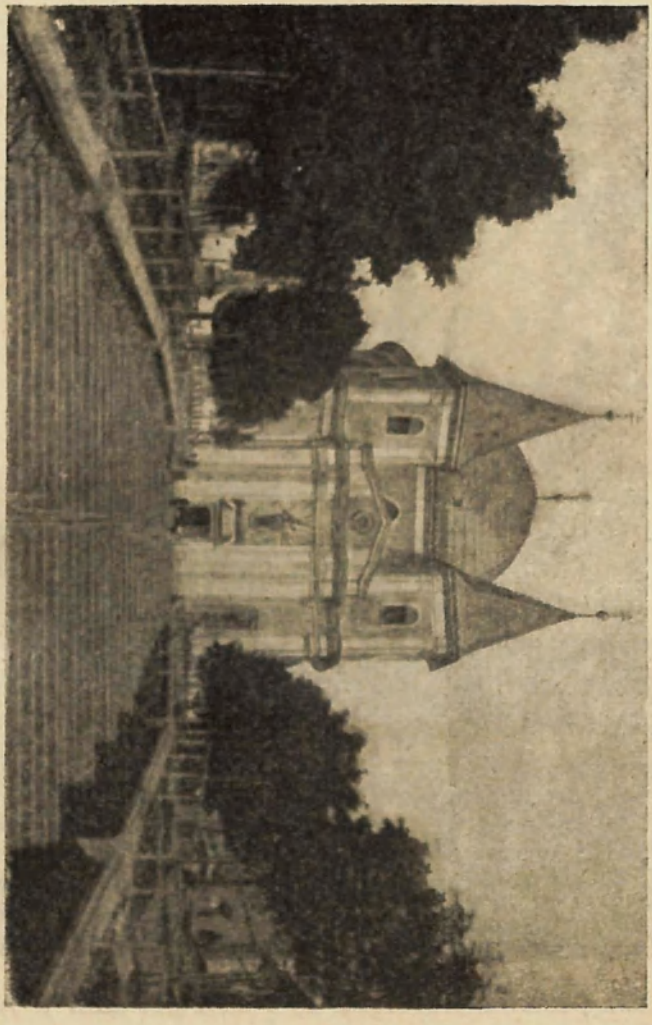

Sv. Hostýnský chrám, kde P. Jašek pracoval jako pomocník vldp. probošta dr. Stojana a jednatel Matice Svatohostýnské.

spisu Velehradské akademie, při svém katechetském povolání našel ještě i čas na spisování celých knih. Tak napsal a na Velehradě vydal spis Idea cyrilometodějská. Druhým jeho dílem jest spis o nynějším arcibiskupu dr. Stojanovi. Je to nejobšírnější životopis a popsání neúmorné práce nejpracovitějšího muže celé Moravy. Byl také Skupinou společnosti sv. Cyrila

a Metoděje vybídnut, aby připravoval materiál k velkému spisu, v němž by apoštolské dílo arcipastýře našeho bylo oceněno a budoucnosti zachováno. Jak daleko shromažďování materiálu pokročilo, poznáme, až jeho pozůstalost bude urovnána. Když po převratě americké mise u nás působily, vyskytl se návrh, aby do Ameriky

Obraz sv. Cyrila a Metoděje od Köhlera, v jejichž šlépějích pracoval P. Jašek.

k našim lidem poslán byl kněz, který by tam rozvinul velkou ideu cyrilometodějskou. Bylo hned každému jasno, že to nemůže býti nikdo jiný, než P. Adolf Jašek, dlouholetý pracovník v tomto směru. On s radostí se rozhodl pro tento úkol. Poznání nového světa, práce pro ideály svého života, přinesení velké zkušenosti ze života katolíku v Americe, to byly příčiny, jež ideální jeho duši povzbuzovaly

vydat se na cestu dalekou. Šel rád a s nadšením tam pracoval. Z jeho listů víme, že některou neděli musel kázati a mluviti pět- až šestkráte. Kněží a řečníci dovedou posouditi, jaký je to výkon a jak to člověka trhá, proto se ani nedivíme těm koncům. Dokonav v krátku, vyplnil časy mnohé. Líbilať se Bohu duše jeho. Tato slova Knihy moudrosti hodí se na život našeho misionáře Apoštolátu a unie mezi slovanskými národy.

Do Ameriky se odebral v pondělí, dne 25. dubna 1922. V kapli arcibiskupské residence sloužil sám arcipastýř mši sv. za oba misionáře a rozloučil se s nimi. Dne 11. ledna 1923 ve čtvrtek uložen byl P. Adolf Jašek v Clevelandě do cizí půdy daleko od své vlasti a svých přátel. Pan arcibiskup měl stařičkou matku jeho zpraviti o nepředvídaném úmrtí. Ona a jeho sestra jistě byly a jsou zhrouceny ztrátou tak hodného syna a bratra. Umřel ve věku 42 let jako oběť svého povolání. Nám poslal poslední list ve svátky vánoční, kde nám udal řadu adres amerických odběratelů Apoštolátu a slíbil, že pošle články, v nichž popíše svoji práci v Americe. Kéž aspoň tyto práce by se byly zachovaly, abychom je mohli uveřejniti. My do jeho článků zařadujeme jeho fotografii, aby památka jeho zůstala trvalou mezi odběrateli časopisu Apoštolátu sv. C. a M., obraz dómského kostela sv. Václava v Olomouci, kde byl vysvěcen na kněze, obraz kostela velehradského, kde tolik pracoval, a obraz sv. Hostýna, kde dlel na všech slavnostech a byl jednatelem Matice svatohostýnské. Poněvadž ideálem jeho byli naši slovanští apoštolové sv. Cyril a Metoděj, ukončujeme naši vzpomínku obrazem našich patronů, kteří přijali ho v nebi jako svého pracovníka. Jako katecheta byl velice oblíben u hochů i učitelů. Společenským chováním svým si nikdy nezjednal nepřátelství, ani u protivníků ne. Měl šťastnou optimistickou povahu a při tom pracoval vytrvale a houževnatě, takže jeho brázda na poli pastorace, organisace, výchovy ve škole a v literatuře zůstane vždy hodně znatelnou. Za svoje práce a námahy jest odměněn od Pána vrchovatě. My svému spolupracovníku, a naši čtenáři svému redaktoru zachovají milou vzpomínku. Kéž jeho apoštolská a misionářská činnost přinese u nás i v Americe hojnost požehnání božího. Kéž ideální mladíci dají se jeho příkladem strhnouti, aby rozmnožili řady kněží hodných a tak dovršili velké dílo unie, pro kterou tolik P. Adolf Jašek pracoval a za kterou umřel. Bůh budiž jeho odměnou!

Umřel na zápal mozkových blan. Doufáme, že vldp. Oldřich Zlámal, u něhož P. Jašek zemřel, napíše nám o posledních jeho hodinách. Zajisté také jeho spolumisionář P. Lev Pospíšil nám podá zprávu o jeho pracích, obětech a smrti. Časopis Apoštolát a všichni členové Apoštolátu budou vždy pamatovati na jeho velkou práci v unii a v idei cyrilometodějské. R. i. p.!

▣ ▣ ▣

Náboženský stav katolíků v Bělehradě.

(List zaslaný nejdůstojnějšímu p. arcibiskupovi dr. Stojanovi.)

Nejdůstojnější pane!

Jmenem katolíků v Jugoslavii rozptýlených co nejponíženěji Vaši Vysokou Důstojnost prosíme, by ráčila milostivě přijati naši zprávu o náboženských poměrech v našem městě a vyslyšeti ráčila prosbu katolíků v tolikerých nebezpečích žijících, kterou k této zprávě připojujeme:

Dle posledního sčítání lidu, které dne 31. ledna 1921 vykonáno bylo, žije v Bělehradě 10.000 katolíků, ale počet tento ode dne ke dni tak vzrůstá, že dnes s jistotou tvrditi smíme, že farnost bělehradská čítá dnes již na 12.000 věřících. Náboženskému životu těchto věřících staví se však v cestu různé nesnáze. Ty jsou:

1. Jazykové a národnostní rozdíly mezi věřícími. Kromě katolických Srbů, Chorvatů a Slovinců žijí v Bělehradě ve větším počtu i katoličtí Češi, Poláci, Němci, Maďaři, dále i Francouzi, Angličané a Američané. Farnost tudíž není jednotná, nýbrž složená z těch nejrůznějších národů a jazyků. Z toho povstávají veliké nesnáze jak pro kněze, kteří všem těm jazykům naučiti se nemohou, tak i pro věřící, jimž se nedostává pochopení pro jednotu ve farnosti, kdyžtě vidí, že různost jazyková je od sebe dělí. Proto jest to téměř čirou nemožností všechny k sobě dobře připoutati a o jejich duševní potřeby náležitě pečovati.

2. Rozptýlenost jednotlivých katolíků po celé téměř značné rozloze města. Nesnadno, ba nemožno jest všechny najíti, navštěvovati a věřícím také pro velikou vzdálenost jen s největšími obětmi a sebezapřením jest možno časem chrám Páně navštíviti.

3. Společné bydlení v jednom domě s pravoslavnými. Tato okolnost způsobuje jiné nesnáze, aniť pravoslavní tímto stálým stykem velikým a zhoubným vlivem působí na věřící katolíky. Mnozí katolíci následkem důvěrného a stálého styku s těmito rozkolníky přijímají jejich zásady a způsob života. Neobcují mši sv., nepřijímají sv. svátostí, nevolají kněze ku svým nemocným atd.

4. Smíšená manželství. Ta způsobují nejvíce zla. Rozkolníci s obzvláštní jakousi zálibou vcházejí ve svazek manželský s dívkami katolickými a naopak zase muži katoličtí velmi často si berou za ženy dívky (dcery) rozkolníků. Těmto manželstvím smíšeným chtíti zabrániti je věcí téměř nemožnou. Stálým a důvěrným stykem s rozkolníky stávají se i katolíci ve víře chladnými a lhostejnými a tím také ztrácejí porozumění pro zásadu, že smíšené manželství jest zlem, církví zapovězeným, ano, že je dokonce neplatné, jestliže v kostele nekatolickém se uzavírá. — Jisto jest, že i v těch manželstvích smíšených, která uzavřena byla knězem katolickým a v katolickém kostele, téměř vždy strana katolická pro náboženskou lhostejnost strany nekatolické úhonu (škodu) trpí. I když dítky obého pohlaví

ve chrámě katolickém pokřtěny byly, přec jejich výchova není nikdy tak dobrou a důkladnou v duchu katolickém, jak je tomu téměř pravidlem v rodinách čistě katolických.

Příčiny manželství smíšených jsou téměř povahy čistě hospodářské, ač často i z náboženské lhostejnosti plynoucí. Jedině hlubší a důkladnější náboženská výchova byla by s to taková manželství smíšená během času omeziti aneb jim zabrániti. Kdyby se jim však uzavírání manželství smíšených naprosto a bezvýminečně zapovědělo, nastalo by zase nebezpečí, že by se všichni v záležitostech manželských obraceli na kněze nekatolické. O těch však katolících, kteří uzavřeli manželství smíšené před knězem a ve chrámě nekatolickém, lze s jistotou tvrditi, že tito všichni jsou ztraceni.

5. Odpady. Příčinou těchto je téměř vždy manželství s osobou pravoslavnou (rozkolnickou) uzavřené. Církev pravoslavná až do roku 1914 stanovila jako nezbytnou podmínku k uzavření smíšeného manželství odpad od víry katolické. Od roku 1918 v řídkých toliko případech uděluje pravoslavný patriarcha dispens od tohoto požadavku a dovoluje, aby v takových zvláštních případech směla strana katolické setrvati ve své víře. — Pravoslavní však kněží, jedná-li se o manželství smíšené, dávají si všemožně na tom záležeti, aby i nyní ještě stranu katolickou k odpadu přiměli. Tím se stává, že zvláště mnohé dívky katolické od své víry odpadají. Případy odpadu u mužů jsou řidší, neboť muži odpadají od víry katolické ponejvíce jen tehdy, když ještě za života první své manželky chtějí s jinou v nové manželství vejíti. Počet těchto odpadů přesně stanoviti je nemožno.

Za takových poměrů nemohl se ovšem náboženský život u nás žádoucí měrou rozvinouti a zakotviti a proto naše farnost skýtá po stránce náboženské dosti smutný obraz. Toliko mizivá část katolíků vede život opravdu náboženský. To jsou opravdoví horlivci. Druhá část jest lhostejnou a vlažnou, poněvadž se jim nedostává pevného náboženského přesvědčení a proto jen dle své okamžikové a přechodné nálady obcují někdy mši sv. a přijímají sv. svátosti.

Třetí a to největší část jest v nejvyšším stupni lhostejnou. Nezapírají, že jsou katoliky, ale tuto svoji víru nižádnými skutky na jevo nedávají. Toliko v případu křtu, sňatku neb úmrtí žádají o vykonání obřadu knězem katolickým a navštíví chrám. Jsou mezi nimi i takoví, kteří o sobě tvrdí, že jsou dobrými katolíky a proto také svoje náboženské přesvědčení proti jinověrcům se vší rázností hájí, církev svoji a svůj chrám v časných potřebách rádi podporují, kněze svého ctí a milují a nikterak toho nestrpí, aby někdo o jejich čistém náboženském přesvědčení pochyboval. Ale mše sv. účastní se toliko na Boží Hod Vánoční a Velikonoční a k přijetí sv. svátostí nižádným způsobem pohnouti se nedají.

Přes to vše lze přec, alespoň poslední dobou, pozorovati mezi katolíky bělehradskými alespoň nepatrný jakýs pokrok v životě náboženském. Od roku 1918 totiž učinil katolicismus v Bělehradě svoje první kroky do veřejného života, následkem čehož katolíci již na jevo dávají jistou mladickou téměř solidaritu (soudržnost-sjednoce-

nost) ve všech záležitostech, týkajících se jejich víry a chrámu a dobré smýšlení vůči všem katolickým podnikům. Ale tato soudržnost a dobré smýšlení není ještě celým životem náboženským, nýbrž toliko jakýmsi zevním projevem víry. Nelze pochybovati, že i tento celkem nepatrný pokrok má pro nás velikou důležitost, anť je nám předzvěstí, že se katolicismus i u nás ze spánku probouzí a že se nám otevírá cesta k duším věřících a staví nové základy pro budoucí naši činnost ku spáse duší. A toto vědomí jest nám mocnou útěchou, anoť nám dodává naděje, že s pomocí Boží v budoucnu dobrých výsledků docílíme.

Co nám tedy zbývá činiti? Kromě mnoha jiných věcí, jichž by bylo třeba v Bělehradě zaříditi, potřebujeme v první řadě nového chrámu. Náš dosavadní katol. chrám stojí v zahradě bývalého rak.-uherského vyslanectví. Jest bez věže, bez zvonů a poněvadž ho se silnice viděti nelze, nesnadno k nalezení. Ale ani jeho rozměry pro věřící nestačí, neboť pojme sotva 250 osob. Co jest to pro 12.000 katolíků? Mnohým věřícím není možno pro velikou vzdálenost častěji chrám navštíviti, a když přijdou, toliko malá část jich ve chrámě místo nalezne. Ve dnech svátečních netoliko kostel, ale i zahrada kolem kostela je plna lidí, v neděle a svátky 4krát se slouží mše sv. a přec ani to nestačí.

Potřebujeme dále vlastního domu pro výchovu mládeže (juvenát), jíž ve školách náboženské výchovy se nedostává. V celém totiž Srbsku se na školách středních vyučuje náboženství jen včetně do 5. roku. V dalších třech letech sice vše možné se koná, aby v mládeži láska ku pravdám křesťanským jak pro život soukromý, tak i veřejný byla buzena a udržována, ale jak zkušenost dokazuje, bývají i ti nejlepší mladíci pro věc křesťansko-katolickou ztraceni, jestliže nezůstanou ve stálém styku se svojí církví v některém sdružení neb organisaci katolické.

K dosažení těchto dvou věcí schází nám především prostředky peněžní. Z daru sv. Otce Benedikta XV. a z našich sbírek máme dosud obnos 600.000 dinárů. I vláda slíbila nám podporu, ale až tehdy, až začneme se stavbou. Doufáme, že i naši věřící v Jugoslavii nám většími obnosy přispějí. Takovéto sbírky vyžadují však rozsáhlé agitace a práce, které jsme se dosud pro mnohé práce ve správě duchovní podjati nemohli.

Víme, že Vaše vysoká Důstojnost ráčí býti duchovním vůdcem a ochráncem-otcem Jednoty sv. Cyrila a Metoděje, jejímžto účelem jest podpora věřících, žijících mezi nekatolíky i prostředky peněžními.

Proto dovolujeme si co nejuctivěji prositi, by Vaše vysoká Důstojnost svým mocným vlivem žádost naší jmenované Jednotě ku příznivému vyřízení doporučiti ráčila.

V Bělehradě, dne 14 září 1922.

Dr Juraj Magjerec, katecheta. Msgr. Věkoslav Wagner, farář.

Studenička 12.

Pan arcibiskup poslal jim 1000 Kč. Snad by se našel i mezi čtenáři Apoštolátu někdo, který by něco mohl věnovati na stavbu kostela v Bělehradě. Dosud bylo od nejmenovaného složeno 5 Kč.

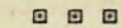

Ad. Jašek.

Touha křesťanských církví po jednotě.

(Dokončení.)

V Americe konají se každého sedmého roku tak zvané Lambethské konference, které rovněž propagují sjednocení církví. R. 1920 byla konference neobyčejně četně navštívena. V průvodu kráčelo na 2200 kněží v kněžském oděvu, většinou v mešních rouších, biskupové s mitrou, jáhnové v dalmatikách, vpředu nesl podjáhen velký kříž. Průvod ubíral se k sv. Albanu v Holbornu, kde se konaly slavnostní služby Boží dle římského obřadu, jenž všude se jevil až nápadným způsobem. Konference prohlásila, že za základ víry křesťanské berou vyznání nicejské a ze svátostí uznávají dvě: křest a svátost oltářní. Jest zřízen i ústřední ústav, který k jednotě na označeném základě má dále pracovati.

R. 1920 konal se v Ženevě světový sjezd za sjednocením církví. Usnesli se na těchto předpokladech: Zřeknutí se všelikého proselytismu mezi křesťanskými vyznáními a přátelská dohoda mezi oněmi, které mají misie v nekřesťanských zemích. Křesťanské spolky. Společná práce členů křesťanských spolků k všeobecnému uplatnění křesťanských zásad. Spolucinnost, aby se zamezilo kdekoli všemu, co příčí se křesťanským zásadám. Podpora studia a vzájemného poznání křesťanských církví. Pracovati, aby křesťanské církve byly ochotny vytvořiti společný křesťanský svaz. Jednota církví ve víře a v ústavě. Byla ustanovena zvláštní ústřední komise, která by se starala o provedení usnesení, a každá církev, náležející k ústřednímu svazu má svůj výbor. Má se založiti ústřední časopis, který by byl úředním věstníkem onoho svazu. Mají se vykonati přípravy k prvnímu všekřesťanskému sjezdu.

O výsledku tohoto švýcarského sjezdu napsaly „Neue Züricher Nachrichten": „Záporný jest výsledek ve snaze přivoditi jednotu ve víře a v ústavě církví. O hlavních otázkách jako: církev, bible, věřím, misie atd. vznikly takové zásadní rozpory, že se sotva podaří najíti cestičku k uspokojivému řešení. Jest to ostatně vyloučeno. Vždyť zásada naprostého subjektivismu nepřipouští sjednocení a jednoty."

Mnoho se už napsalo a mluvilo o sblížení nebo sjednocení anglikánské církve s pravoslavnou. Před válkou navazovali čilé styky biskupové Anglie s ruskými. Praktických výsledků ovšem to nemělo. Poslední dobou navazuje styky amerikánská církev biskupská s cařihradskou, či lépe řečeno s patriarchou Meletiem, kterého Řekové neuznávají a označují za prodajného.

Minulého roku konaly se porady v St. Louisu ve Spojených státech zástupců amerikánské biskupské církve o společném jednání s pra-

voslavnou východní církví a se starokatoliky. Porady nevedly sice k určitým nějakým výsledkům, ale jsou významny tím, že vyjadřují touhu po jednotě mezi křesťany a zajímavo jest smýšlení a duch, jakým jsou vedeny. V St. Louisu bylo přítomno kolem 70 biskupů anglikánských a jednohlasně se usnesli poslati projev vzájemné úcty a touhy po jednotě cařihradskému pravoslavnému patriarchovi. Vyjímáme z něho: „Na přání pravoslavných biskupů a na zvláštní odporučení rady biskupů našich konají se modlitby v měsíci lednu na úmysl, aby byl navrácen a obnoven velechrám sv. Sofie všeobecnému patriarchu a aby byla osvobozena od tyranie a zachráněna církev východní. Následující modlitbu odporučil předsedající biskup ve všech krajích amerikánské církve: „Ó, Hospodine, prosíme Tě, aby Tvoje ustavičná milost očistila a ochránila Tvou církev. Provázej milostí svou svatou východní pravoslavnou církev. A je-li Tvoje svatá vůle, veď srdce panovníků, kteří v Tvém jménu vládnou nad národy země, aby navrátili chrám sv. Sofie v Cařihradě patriarchátu, starému jejímu strážci, a Tvoje nechť je chvála i sláva nyní a na věky skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen!"

Přečetné služby Boží za sjednocení jsou konány po celé zemi první neděli po Novém roce, zvláště v ruské katedrále sv. Mikuláše a biskupské katedrále sv. Jana Bohoslovce v New-Yorku, v syrské katedrále v Bruklinu, v Bostonu, Norfolku, Washingtonu, Filadelfii, St. Louisu, Detroitu, Grand Rapidu a v jiných městech se zvláštními modlitbami za sjednocení a kázáním o tomto předmětu. Modlitby byly přeloženy do sedmi řečí a zaslány dotyčným církvím.

Vážíme si Vašich návrhů pro možnost sjednocení:

a) aby byl zaveden jednotný kalendář pro všechny křesťanské veliké svátky ve všech církvích;

b) aby se vydávaly pastýřské listy bratrské o velikých svátcích v církevním roce nebo i při různých příležitostech;

c) aby představení různých církví pěstovali více přátelství vzájemného než dosud pro bližší styky;

d) aby se pěstily vzájemné styky mezi bohoslovnými školami, profesory bohosloví, v bohoslovných a církevních listech a vůbec v tisku každé církve;

e) výměnou studujících bohosloví v seminářích různých církví;

f) aby se svolávaly všekřesťanské (pankřesťanské) porady, na nichž by se projednávala otázka sjednocení všech církví;

g) aby se nestranně poučovalo hlavně s poukazem na dějinný vývoj o věroučných rozdílech jak z bohoslovných kateder, tak i bohovědnými spisy;

h) aby byly u vzájemné úctě a vážnosti obyčeje a praxe, které převládají v jednotlivých církvích;

ch) aby si církve propůjčovaly vzájemně místa pro modlitbu a pohřeby lidí, umřevších v cizině a přináležejících jiným vyznáním;

i) jednotným řešením smíšených sňatků;

k) vzájemnou podporou církví v práci na obranu víry, skutků milosrdenství a jiných věcí.

Věříme, že nadešla doba, kdy by se splnila velemodlitba eucharistická našeho Pána, aby se ukázala zjevná jednota jeho přívrženců, aby svět mohl uvěřiti. K Vašemu návrhu dodali bychom ještě, aby se utvořila společná komise americké episkopálné a svaté pravoslavné církve cařihradské, která by připravila vydání vaší i naší liturgie se souběžným textem v obou jazycích. Sloužilo by takové vydání ku studiu i k modlitbě, k vzájemnému poznání a sblížení.

Daniel S. Tatl, předsedající biskup.

Tomas F. Gejlor, předseda národního shromáždění biskupské církve.

J. H. Darlington, předseda komise.

B. Talbot Rodgers, tajemník.

Všechny tyto zjevy ukazují zřejmě touhu po jednotě křesťanských církví. Dle zásad dosavadních ovšem nemůže se dojíti k žádoucímu výsledku.

Kterak se chová církev katolická k těmto pokusům? Všeobecně se uznává u všech nekatolíků, že jest to nejsolidnější budova ve společnosti křesťanských církví, která budí úctu a lásku nejen starobylostí, nýbrž i jednotou, věrou a výsledky všestranné práce. Proto pokoušejí se úsilovně nekatolíci, aby přitáhli církev katolickou k těmto pracím.

Papež Lev XIII. vydal 29. června 1896 významný okružní list „Satis cognitum" o jednotě církevní, v němž vyznačil zásady církve katolické. Jednotu si přeje, modlí se za ni, ale není jiné jednoty nežli s církví katolickou, která chová neporušenou pravdu zjevenou. Proto církev katol. nesmlouvá se žádnou jinou náboženskou společností, ale žádá, kdo chce s ní jednotu, aby přijal plnou pravdu, jakou sama hlásá.

Tento okružník jest základní a zásadní, od něho neupustí se při žádném smlouvání o jednotu.

R. 1914 horlivý anglikánský pracovník o sjednocení církví Gardiner prosil papeže Benedikta XV. o spolupráci na tom velikém díle, avšak dostal odpověď, že stanoviskem církve katolické jest přání a modlitba, „aby všichni lidé, které Pán vybavil z otroctví hříchu, slyšeli hlas nejvyššího Pastýře duší". I k ženevskému sjezdu odřekl papež účast, ač někteří katoličtí učenci (mezi nimi i známý aug. Aur. Palmieri) tam byli neúředně přítomni.

Světem křesťanským vane touha po jednotě. Je už syt starých sporů a neplodných hádek, proto chce nyní pracovati plodně na obrození a povznesení lidstva v duchu Kristově. Všechny pokusy však dokážou, že třeba k takové jednotné budově postaviti základní kámen, a tím nemůže býti nikdo jiný kromě sv. Petra a budovou může býti pouze církev katolická, která jest matkou všech. Od ní se oddělily časem jiné církve, jako odešel marnotratný syn z domu otcovského. Klid našel, až se navrátil zase k otci svému. A tak i ony odloučené církve najdou své určení, až se navrátí k matce své, kterou opustily, k církvi katolické a s ní se spojí v jednotě víry a ústavy.

⊡ ⊡ ⊡

A. Gratiena.

Ruské ikony.

(Pokračování.)

II.

Bylo to úplně přirozeným v zemích, v nichž Řekové šířili evangelium, že s vírou, obřadem a církevním řádem přijatým z Konstantinopole, také církevní umění byzantské tam zapustilo kořeny. Kněží a mniši řečtí uvedli záhy na Rus stavitelství a malířství, jak bylo pěstěno v jejich vlasti. V Kyjevě a v Novgorodě vypínají se první svatyně zasvěcené jako památná katedrála v Carihradě Boží Moudrosti. Jako v Konstantinopoli, tak i zde vidíme v hloubi vysokých kopulí Krista všemohoucího, Pantokrator, obrovských rozměrů, s hlubokými vráskami, které starost prozřetelnosti vyryla na jeho čele, s rukou sevřenou, známkou to síly a vlády, jako ve sv. Sofii v Novgorodě. Až se tato ruka otevře, praví legenda, bude konec Novgorodu. Ve sv. Sofii kyjevské vyplňuje celou absidu obraz Matky Boží. V rouše blankytném, přepásaném purpurovým pásem, pozvedá obě ruce vzhůru jako k modlitbě. To je „nerušimaja stěna", nezničitelná zeď. Vpředu kůru dvě staré mosaiky zobrazují Zvěstování: Anděl Gabriel na jedné straně, na druhé Marie předoucí, pohybů velmi přirozených a plných něžnosti. Po stranách mosaik starožitné fresky doplňují výzdobu. Cařihradští misionáři přinesli též uctívané obrazy, obklopené zlatozáří zbožných tradic, okolo nichž měly se tísniti od věků k věkům zástupy poutníků: na př. památný obraz Nanebevzetí či Smrti Matky Boží, vzácný to poklad lavry kyjevské. Byl přinesen z Carihradu r. 1075 čtyřmi mnichy řeckými, poslanými, jak pravili, samou Matkou Boží. „Chci," pravila jim, „míti v Kyjevě chrám." Potom jim dala ikonu, jež měla zdobiti tento chrám. A malinký obraz je stále zde, skoro úplně skryt ve zlaté říze a drahokamech. Někdy ji snesou s jejího trůnu, kde je jako pochována, na ikonostas, nad královskou bránu, a lid přichází ji uctít z blízka a políbit.

M. Koudakov vydal významné dílo o zobrazování Matky Boží a rozeznává tu dvojí období: V první periodě, náležející vlastně umění byzantskému, jeví se zvláště velebnost Matky Boží, sláva královny nebeské, moc božské Orodovnice, jež se za nás přimlouvá. Koudakov shrnuje v sedm základních vzorů zobrazování byzantské Madony: 1. Odigitria zvaný vzor, jehož je zase více odrůd; 2. vzor společný starověku křesťanskému a umění římskému, zobrazující Matku Boží, jež drží před sebou na kolenou božské Dítě; 3. vzor dobře známý Orodovnice; 4. vzor jmenovaný „Znamení", kde je zobrazena Rodička Boží jako Orodovnice, ale s božským Dítkem na prsou (někdy na medaili); 5. vzor zvaný Deisus, kde Maria stojí po boku Spasitele, činíc protiváhu sv. Janu Křtiteli; 6. vzor božské Ochránkyně: Matka Boží sedící na trůně bez Dítěte a mající ruce před sebou vztažené; 7. vzor, který nazývají nicejský neb nikopejský, vzor to „Vítězné", zobrazuje Matku Boží, stojící a držící ve svých rukou Božské Dítě.

V druhé periodě, která sahá od středověku až ku počátku renai-

sance od 12. do 14. století, jeví se nové pojetí. Umění nezabývá se pouze oslavou Marie, nýbrž též jejím životem vniterným, radostmi mateřskými, bolestnými city. Tento prvek životní, neobyčejně jímavý, ale lidsky byl udržován na východě silou ikonografických tradic; na západě byl výsledkem velikého rozvinu uměleckého, kdy umění přiblížilo se přírodě a životu až do té míry, že v dokonalosti lidské formy ztrácí se nádech Božské myšlenky.

Pozorná a bezprostřední studie památek dovedla učeného člena akademie ku přesvědčení, že tento souběžný postup na východě a na západě předpokládal společný styk umělecký dvou světů, zvláště mezi malířstvím italským a řeckým a střediskem tohoto styku byla škola italsko-krétská, jejíž mistři od 15. do 17. století naplnili svými pracemi všecky kraje pravoslavné od Italie až do půlostrova sinajského.

Tu povstalo množství nových vzorů, jež Rusové přijali velmi rychle jako Madona kojící, Madona zněžnělá, kde dítko tulí se k matce a ji objímá svýma ručkama. Strastnaja, bolestná Madona, kterou i západ zná a uctívá pod jménem Matky ustavičné pomoci. Najdeme ji v Moskvě u oltáře „Strastné". To je týž obraz: titíž andělé, nesoucí nástroje umučení, tytéž pohyby Dítka, jež se obrací ke kříži a vzpíná své ruce k Matce, totéž držení, tentýž výraz té, jež uchovávala všecka ta slova v srdci svém.

Není to ponejprv, co východ se západem shledávají se u nohou Marie; slavné Madony katolické v Častochové v Polsku a v Ostrobramě ve Vilně jsou též uctívány pravoslavnými.

Než vraťme se k výtvorům malířství byzantského. Vlivem malířství italského, praví Kondakov, nabyly větší životnosti, více pohybu a rozšířily se také do šířky počínajíc krajinou, jejíž staré prvky skoro vypouklé nahrazeny jsou malebnými plochami, až po úpravu posvátných osob, oděných drahocennými tkanivy a velmi složitých účesů. Ale přes to vzory zůstávají řeckými, ba starobyzantskými. Konečně osvojí si malířství řecké všecky umělecké pokroky renaisance a to především podoby Panny mladé a dojemné, pohyby živé a volné jak u Dítka, tak u ostatních seskupených osob a na konec nacházíme v něm celou řadu obrazů realistických, kde malířství zobrazuje domácí život matky a dítka, uvedených do prostředí náboženského, aby oživovaly křesťanské cítění a přiblížili ideál člověku.

Ostatně bylo dosti příležitosti, aby pronikly na Rus vlivy a díla umění řecko-italského, poněvadž měla velmi úzké styky se Srbskem, s Multanskem, Valašskem, Macedonií, Bukovinou, Haličem, ba i se státy západními Benátkami a Italií. Jan III. povolal v téže době jako Žofie Paleologovna celý zástup umělců a stavitelů italských, v jejichž cele byl Aristote Fiaraventi, budovatel Kremlu. Ale především jiným vlivem třeba míti hlavně na paměti Mont Athos, svatyni to východního mnišstva a byzantského malířství. Mnich Diviš sestavil pravidla, jimiž se řídili umělci na Athosu; malíř budiž prodchnut věrou a myšlenkou náboženskou: pomodli se před prací tuto krásnou modlitbu: Pane Ježíši Kriste, řid ruku služebníka svého, aby mohl dobře zobra-

ziti Tvou podobu, podobu Tvé sv. Matky nebo svatých ku slávě, radosti a ozdobě Tvé církve." A obraceje se k Marii Diviš praví: „Přeji si, aby tvůj zářivý a milostný obraz odrážel se bez ustání v zrcadle duší a udržoval je čistými až do smrti, aby pozvedal ty, již jsou skloněni k zemi, aby naplňoval důvěrou ty, kteří pozorují a následují tento věčný vzor krásy."

Veliké množství ikon na Rusi uctívaných pochází se Sv. hory, kde ruští mnichové jsou nejčetnější. Tak Madona zvaná „Dostojno jest", k níž odnáší se tato roztomilá legenda.

V klášteře karejském zpívali mniši při bohoslužbě chvalozpěv ku cti sv. Panny: „Jsi ctihodnější cherubů, slavnější všech serafů, tebe, jež jsi bez poskvrny počala slovo Boží, pravou Matku Boží uctíváme." Tu ozval se podivný neznámý hlas: „U nás neuctíváme tak Matku Boží; nejprve pějeme: „Vpravdě hodno jest, abychom tě blaženou nazývali, Matičko Boží, na věky blažená a nejčistší Rodičko Boží." A potom přidáváme: „Tys ctihodnější cherubů . . ." Prosili neznámého, aby napsal svůj chvalozpěv. On tak učinil na kámen, který se prohluboval pod jeho prstem jako vosk a pak zmizel, oznámiv dříve, že je anděl Gabriel.

Jiné ikony prošly rukama mnohých pokolení kajícníků, než byly vystaveny ku poctě křesťanského lidu. Panna „Osvoboditelka" patřila nábožnému poustevníku Makariovi, jenž ji obdržel od starého mnicha, svého učitele, a nosil ji stále na svých prsou. Zázraky konané svatým obrazem vábily k němu věřící. Prostý poustevník skrýval se se svým pokladem. Ale Matka Boží mu nařídila, aby obraz odevzdal veřejnosti a Makar poslal ho klášteru na Novém Athosu na Kavkazu.

Podobný je průvod Madony „kojící", Panny „Utěšitelky v bídách a trápeních" a jiných, jež s hory Athosu dostaly se do různých svatyň na Rusi.

Nesmírný byl vliv klášterů na vývoj a rozšíření úcty ikon. Ale všeho nevyjádřuje. Lid ruský, jenž je přes mnohé chyby tak blízký křesťanství, našel sebe sama v těchto projevech křesťanské myšlenky. On je nejen přijal, aby je uctíval, ale on je pochopil, on si je přivlastnil, až je sám mohl vyjádřiti. Vedle dílen klášterních povstalo několik dílen lidových, kde prostí venkované tvořili od věků ikony dle zděděných vzorů. Celé osady, zvláště na ruském severu, živily se tímto uměním. Jejich venkovské umění, kustarnaja robota, tvoří zázraky z prvků velmi prostinkých: ikony vyřezávané ze dřeva, podivuhodné jemností a krásy, ikony malované, kde obraz Kristův má tolik hloubky, a obraz Matky Boží je tak dojemný, něžný a milý, malby omítkové, sestavené dle pravidel velkolepé malebnosti byzantské a provedené tak důkladně, že vzdorují nepřízni věků. Ač jejich umělecké vzdělání bylo nedokonalé, a schopnosti nebyly dostatečně oživovány stykem s přírodou, přece tradice zůstala živou a jejich díla i přes jistou neohrabanost formy a přes jisté všednosti nejsou přece díly mrtvými. Jsouce výrazem duše lidu, dodali typům utvořeným Cařihradem nádechu čisté ruského bezděčného obarvení smýšlení lidu, jenž lépe než ostatní pojal evangelium jako vítězství

lásky, milosrdenství, odpuštění, nekonečné dobroty, lidu trpělivějšího, soucitnějšího s malými a trpícími, více odtrženého od věcí pozemských, hledajícího více Boha (bogoiskatel), toužícího více po nekonečnu a po věčné pravdě, která jediné oprávňuje k životu.

III.

Jak je umění ikonografické lidovým a svěžím ve svém počátku, takovým je i svým cílem a rozsahem, jaké zaujímají svaté obrazy v životě veřejném i soukromém. Žádný národ není méně světským. Dějepisci zaznamenávajíce dějiny některého města, ztotožňují se s jeho nebeským ochráncem. Vlast zaměňuje se se svatyní. Jedná-li se o Novgorod: „Kde je Boží Moudrost, tam je Novgorod." Na Pskov: „Bojujme, bratří," povzbuzuje Doumont své vojíny, „za sv. Trojici." A jindy zavazuje se kníže moskevský svým slovem, že nevkročí více do sv. Spasitele, to jest do Tveru.

Ikony pojí se ku všem velikým událostem ruských dějin; účastní se všech památných bitev, v nichž ruský národ se brání proti vetřelcům a utlačovatelům. Donská Panna byla v bitvě na Kulikovu, kde Rus po dvěstěletém otroctví, vedená hrdinou Dimitrijem Donským, nabyla vědomí, že může zvítěziti nad hordami asijskými. Panna Vladimírská přispěla na pomoc Moskvě, ohrožované novým vpádem tatarským a lid houfně spěchal před ikonu, naříkaje a žadoně: „Matičko Boží, zachraň Rus, zachraň pravoslaví." „Vladimírská" zůstala ochránkyní Moskvy. Jí přičítali zázračné zachránění Moskvy před Tamerlanem a později před obávanými chány krymskými Achmetem Giréi a Machmetem Giréi.

Když v r. 1612 Poláci, jsouce pány Kremlu, hrozili vyvrátiti úplně carství ruské, kazaňská Panna jde v čele vojenských zástupů volžských, jež přivádějí Pojarský a Kuzma Minin na pomoc své vlasti. Po dvou stech letech vojsko Kutusovo chystá se ponejprv zlomiti nápor čet Napoleonových, majíc v čele u Borodina Pannu Smolenskou.

Je-li město zachváceno morem, jde do sousedního kláštera pro zázračnou ikonu, nese ji v průvodu okolo města a po ulicích, a Maria osvobozuje své věrné od záhuby. Jindy opět mníši některého kláštera bývají zázračné zachránění, jako u sv. Eliáše v Černigově, když město bylo dobyto Tatary r. 1662.

Nelze vypočísti všech legend, jež se pojí k obrazům zvláště uctívaným. Buď byly nalezeny zahrabané v zemi, buď zjevují se v hloubi lesa, nebo objevují se, jak plynou po vodách. Jeden zvláště zasluhuje naší zmínky: počajevský. Matka Boží zjevila se jednoho dne, obklíčená plameny, mnichovi uprchlému z dobytého Kyjeva. K mnichovi přidružil se brzy pastýř, aby se poklonil zjevené. Jmenoval se dle legendy Ivan bosý, ač jej nyní oblíbený obraz znázorňuje obutého v ruské boty. Pastýř klečící u svého stáda, Panna uprostřed plamenů, nedaleko keře vyrůstajícího na skále, vše nám připomíná hořící keř, keř na Sinaji, obraz to Neposkvrněné Panny, ve středověku velmi oblíbený. (Pokračování.)

Frant. Gaja.

Kulturní úkol moderního Polska.

(Dokončení.)

Z Německa pronikl byzantinism částečně do Čech, ale Poláci se jeho rozpínavosti postavili na odpor. V Polsku vládla od pokřesťanění v plném rozsahu latinská civilisace. Proto vyvinulo se tam záhy národnostní vědomí, totiž již ve 14. stol., čili o 100 roků dříve, než u Čechů. V XIII. století usadil se v Prusku řád německých rytířů, který byl zosobněním německého byzantinismu. Podnikal válečné výpravy do pohanské Litvy, do Inflant, na Bílou Rus, šířil křesťanství ohněm a mečem, s křesťanstvím však i politickou německou nadvládu. Poněvadž zdánlivě sloužil katolicismu, stála za ním celá západní Evropa. Avšak Poláci jej porazili zbrojně u Grunvaldu (1410) a u Vilkoměře (1435), kulturně pak na sněmu kostnickém. Tam zastupoval Poláky rektor krakovské university, Pavel Brudzevski, genius to, kterého možno postaviti na roveň Kopernikovi. Vymyslil totiž a hájil v Kostnici dvě věty: a) že pohané mají nárok na tatáž práva, jako křesťané, b) že víra nesmí býti nikomu vnucována.

Dlouho nenalézal Brudzevski ohlasu. Horlil proti němu obzvláště německý dominikán Falkenberg, který r. 1416 hlásal, že k vůli upevnění křesťanství v Evropě je záslužno s Poláky válčiti a dovoleno Poláky zabíjeti. Avšak Brudzevski vytrval, až nový papež Martin V. jeho zásady schválil a učení Falkenbergovo zavrhl. Tak způsobil Brudzevski křižákům větší porážku, než král Jagielo, neboť celá Evropa se nyní od nich odvrátila, jako od násilníků, a odesílání dalších posil zastavila. Též prospěl západo-evropské kultuře tím, že její škodlivé styky s německým byzantinismem přerušil.

Hůře pochodili Poláci na východě, kde sousedili s Ruskem, sídlem to převážně asijské kultury, zavlečené tam Mongoly, Tatary a byzantskými agitátory. V druhé polovici 16. století zdomácněla mezi Poláky touha po sjednocení s Ruskem. Byly to opět pokusy o sloučení západu s východem, o něž usiloval již Alexander V., Řím pohanský i Řím křesťanský, která však přinesla vždy evropské civilisaci velikou škodu.

Ze spojení s Moskvou slibovali si Poláci předně výhody politické. Přestaly by vzájemné války, za to by spojené armády ruské a polsko-litevské vypudily z Evropy Turky a vtáhly by Balkán do sféry západní kultury a polské politiky. Též hospodářské výhody byly lákavé: Volnost stěhování, volný obchod na jedné straně až do Německa, na druhé až do Persie, společná měna, společné loďstvo na Baltickém i Černém moři.

Tyto pokusy o spojení začaly v Polsku úmyslem, povolati po vymření Jagajlovců r. 1573 na polský trůn cara Ivana Hrozného. R. 1598 radil Zamojski králi Zigmundu III. (po bezdětné smrti cara Fedora), aby se staral o ruský trůn. O dva roky později jezdil do Moskvy Lev Sapieha s návrhem spojení obou států, car Godunov však návrh ten odmítl. Ale již r. 1606 stává se carem Samozvanec, kterého polská

Číslo 4.—5. DUBEN-KVĚTEN 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda
pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé a pořadatelé:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru Apoštolátu sv. C. i M. pod ochranou bl. Panny Marie.)

Sv. Cyril a Metod, rozsévači slova Božího.

(Další část.)

Prozíravý a věhlasný panovník Rostislav chtěl poddané své osamostatniti a je neodvislými učiniti od sousedů svých v církevním ohledu. K tomu cíli všech prostředků užíval. Veškerá snaha jeho k tomu obrácena. A že i zřízení církevní k tomu vhodným prostředkem bylo, povolání sv. Cyril a Metod. Měliť tvář země obnoviti, zřízení církevní mělo napomáhati ku samostatnosti. Neměli různí kmenové závislými býti na sousedech v ohledu náboženském a neměli patřiti pod pravomoc čili jurisdikci sousedních biskupův. Sjednocoval Rostislav různé kmeny, aby bylo snazší i v náboženském ohledě sjednocení kmenův. „Obnovení tváře země" nebylo tak snadné. Výhodou bylo ovšem pro sv. apoštoly, že předkové naši, ač měli bůžků a bohyň přemnoho, přece uznávali jednu nejvyšší bytost a život záhrobní, posmrtný. To vše usnadňovalo jim apoštolování, ač namnoze pracným bylo. Odstraniti všechny ty bůžky, skřítky, víly atd. bylo nesnadnou úlohou. Tu kromě nadlidské práce třeba nadpřirozené milosti a prosby, aby Bůh vzrůstu dával. Vždyť člověka obrátiti je těžší, než ho vzkřísiti z mrtvých.

V různých spisech tvrzeno bývá, že tvrzení, že všichni národové, co jich pod sluncem je, nemají pojmu o nejvyšším Pánu světa a jmenovitě o životě posmrtném, se nepotvrzuje. I uváděli za příklad Ohnivou zemi v jižním cípu jižní Ameriky. Než podnikl jistý vědátor výzkumnou cestu do země té, získal si důvěru lidu tamějšího, vnikl do života jejich a k nemalému údivu seznal, že to, co se uvádí za důkaz protináboženský, naopak je důkazem pro to, že uznávají Boha a odplatu věčnou. Seznal, že se v niveč rozpadává opačné tvrzení, a že na pravdě je, že i zde původní zásady náboženské o jednom

Bohu se uznávají. Otázka: věříte v nesmrtelnou duši, v tomto způsobu pronesená, zarazí pohana. Než prozkoumáme-li jeho život a jeho způsoby, objeví se něco jiného a přijdeme k závěrku, že, nač nedovedl odpověděti, aneb záporně odpověděl, zcela jinak vypadá a sezná opak toho, což s počátku popíral. I bylo věrověstům naším navázati na to, což zvěděli od předků našich a pokračovati dále, až byl les bůžku, víl vymýtěn, což tak snadným nebylo. Společenské zřízení, zřízení zádruhy byly ovšem s prospěchem pro rozšíření náboženství, ač i tu přemnohé výjimky byly.

A že předkové rolníčili, byli povahy mírumilovné, nebyli výbojní, nýbrž snášenliví, nebylo u nich divokosti, s kterou se jinde shledáváme, proto jejich příchod nebyl poskvrněn, jakž tomu bylo u jiných národů, jimž se věrověstcové odvážili hlásati Krista, a smrtí mučednickou to splatiti museli, jako sv. Jimran, Kilian, Lambert a sám svatý Bonifác, apoštol Němců, jenž s celou svou 55člennou družinou ukrutně zavražděn r. 755. Velmi na závadu apoštolování byla stálá obava před vojnou se sousedy, neb Frankové opět chtěli si podmaniti Rostislava, jehož se nejvíce obávali a jeho snahy osamostatniti se.

Jinak bojovati bylo apoštolům našim s různými zavilými vášněmi a náklonnostmi našich předkův. Mnohá usadlina pokrývala obraz Boží v srdci našich předkův. — Za onoho času, když se scházel zástup četný a od měst brali se k Ježíšovi, pravil podobenstvím: Vyšel rozsévač, aby rozséval símě své, a když rozséval, některá zrna padla vedle cesty a byla pošlapána a ptáci nebeští sezobali je. A jiné padlo na skálu, a vzešedši uschlo, poněvadž nemělo vláhy. A jiné padlo mezi trní, a trní spoluvzrostlé udusilo je. A jiné padlo v zemi dobrou a vzešedši, vydalo užitek stonásobný. To pověděv, zvolal: „Kdo má uši k slyšení, slyš. Símě jest slovo Boží." Těmi, kteří (jsou) vedle cesty, rozumějí se ti, kteří slyší; potom přichází ďábel a odnímá to slovo ze srdce jejich, aby uvěříce spaseni nebyli. Těmi pak, kteří na skále (jsou, rozumji se ti), kteří, když uslyší, přijímají slovo s radostí; ale ti nemají kořene; na čas uvěří a v čas pokušení odstupují. Oním pak, jenž padlo do trní, ti se rozumějí, kteří uslyšeli, ale na cestě udušováni bývají od péčí a bohatství a rozkoší života a nepřinášejí užitku. A tím, jenž jest v zemi dobré, rozumějí se ti, kteří uslyševše slovo, zachovávají je v srdci dobrém a výborném a přinášejí užitek v trpělivosti." (Luk. 8, 4—15.)

Tak vylíčil Pán náš výsledek přičinlivosti kazatelovy. Naznačil tu různé druhy lidí, jak se zachovávají ke slovu Božímu a jaký výsledek má námaha hlasatele slova Božího. A tak také rozsévali naši apoštolé slovo Boží a výsledek byl ovšem taký, jaký oznamuje Pán. Bylyť ovšem výjimky, jinak ale přiléhá podobenství ku povaze lidské. O převalné části dlužno ovšem dle výsledku apoštolování, když za půl páta roku Morava celá pokřesťaněna, říci: „A jiné padlo v zemi dobrou a vzešedši, vydalo užitek stonásobný." (Další část.)

Za † P. Jaškem.

Slíbili jsme v posledním čísle, že uveřejníme o něm zprávy z Ameriky. Slib plníme dnes tím, že uveřejňujeme spolehlivý a posud nejlepší životopis P. Jaška od jeho přítele P. Vojt. Zapletala, katechety z Kroměříže. Pak přidáváme list P. Lva Pospíšila z Ameriky, který poslal své matce, a konečně článek, který vyšel ve „Farníku" od P. Oldřicha Zlámala v Americe. Tím klademe hrst vzpomínek na jeho hrob.

† P. Adolf Jašek, misionář Apoštolátu.

Adolf Jašek narodil se 14. červ. 1880 ve Štramberku jako nejstarší syn ze šesti dítek. Otec při kousku pole živil rodinu tkalcovstvím. Poněvadž rodný domek stál osamocen v pasece, vzdálené půl hodiny od města, zanedbával malý školáček pro obtížnou cestu velmi často návštěvu obecné školy, takže na př. první školní rok po celou zimu — 5 měsíců — ani jednou do školy se nedostal. Dle původního přání rodičů měl jíti jejich nejstarší syn na učení zámečnictví do

kopřivnické továrny na vagony, než na domluvu některých příbuzných a na vroucí prosby hochovy rozhodl se otec dáti syna na studia; po kratších úvahách, zda na měšťanku do Příbora, či na gymnasium do Val. Meziříčí, rozhodnuto bylo pro poslední. Pomáhaje si hlavně hodinami (byl poslední dvě leta ředitelem gymnasia doporučen za prefekta konviktu a vyučoval i hraběte Bukuvku češtině), vykonal v osmi letech studia gymnasiální, obdržev v 13 semestrech vysvědčení s vyznamenáním. Vědychtivý abiturient toužil dostati se do Collegia Germanika do Říma, než nepřízní osudu — bylť předem již určen jiný pro Řím — toto přání jeho splněno nebylo. Vstoupil do bohosloví v Olomouci. Přece však již po prvém roce bohosloví navštívil slunnou Italii, po předně Benátky, Řím, Pompei Vesuv, než, ač snad by bylo bývalo tehdy možno, že by byl mohl zůstati na dalších studiích v Římě, přece pro filosofické studium na Gregorianě již nehoroval, an cele ho zaujal dr. Al. Musil, universitní profesor biblistiky v Olomouci. Jeho předmětům se oddal s největším zápalem. V třetím ročníku bohosloví zvolila jej Literární jednota bohoslovců olomuckých za svého předsedu. V semináři zavedl kroužek cyrilo-metodějský, rozvinul biblistický, byl spoluredaktorem Almanachu, který vydali bohoslovci olomučtí r. 1904.

Po vysvěcení na kněžství (16./VII. 1905) dostal se za kooperátora do Německé Loděnice u Berouna na Moravě. Zdokonaliv se v němčině, věnoval veškeren prázdný čas studiu. R. 1907 podrobil se na c. k. boh. fakultě v Olomouci rigorosu z biblistiky a semitských biblických dialektů, a r. 1908 katechetské a farářské zkoušce. Výsledky svých studií uveřejňoval v různých listech. Od založení (roku 1902) latinské revue „Slavorum litterae theologicae", píše latinsky dosud do tohoto časopisu hlavně příspěvky o bohoslovné literatuře ruské a polské. Tam uveřejnil i delší pojednání: Doctrina Russorum de canone Veteris Testamenti (ročník 1906 a 1907), kterážto práce byla s malou změnou přeložena do franštiny. (M. Jugie, Histoire du Canon de l'Ancien Testament dans l'Eglise Grecque et l'Eglise Russe. Paris 1909.) Od r. 1906 jest stálým a jediným referentem o slovanské (české, ruské, polské a slovinské) biblistice v odborném časopise Herderově „Biblische Zeitschrift". Jiné příspěvky své, hlavně o biblistice aneb o slovanské bohoslovné literatuře vůbec, uveřejnil ve „Vychovatelských listech", „Časopisu katol. duchovenstva", „Novém věku", „Freistatt" (německy), „Našinci", kde napsal přes 20 podčárníku, z nichž některé na př. o bibli, kulturní život v zemi faraonů, bible a přírodověda, význam a postup idey cyrilo-metodějské vycházely v několika číslech. Přispěl k doplnění bohoslovné terminologie české ve Sterzingrově německo-českém slovníku. R. 1909 vydal u Melichárka na Velehradě samostatné dílko „Výklad idey cyrilo-metodějské", jež přeloženo do němčiny a vyjde též polsky. Téhož roku byl zvolen druhým velehradským sjezdem unionistickým za tajemníka Akademie velehradské, jejíž stanovy sestavil s profesorem filosofie a apologetiky drem Frant. Grivcem z Lublaně.

1. ledna 1909 byl přesazen z Něm. Loděnice do Tatenic za kooperátora a 15. září téhož roku stal se katechetou na chlapecké měšťanské škole v Kroměříži. Tu založil a rediguje s proboštem Msgrem drem Ant. Cyr. Stojanem ilustrovaný unionistický měsíčník „Apoštolát sv. Cyrila a Metoda".

Cleveland, 14./I. 1923.

Milá, drahá mami!

Je mrtev, mrtev, chudák a tak daleko od domova, od matičky, na kterou i při kázáních často vzpomínal, od p. arcibiskupa, kterého tolik miloval. Mrtev po hrozných bolestech hlavy, v níž mu pomalu zápalem odumíraly některé nervy, a to mu působilo hrozné trápení. Je mrtev po velké statečné trpělivosti, kterou se ozbrojoval, když bylo nejhůře. Ach není ho už mezi živými, jen ještě jeho tělo leží ve vedlejší světnici a čeká na svůj pohřeb.

Nemohu ani říci, že jsem ho míval dříve nějak zvláště rád, ale úctu opravdovou jsem měl vždy před ním. Již v bohosloví jsem si ho vážil pro jeho pracovitost, pro jeho vědomosti a pro jeho vážnost, s kterou si všude počínal. Měl jsem před ním tím větší úctu později jako kněz, když jsem dovedl řádně ocenit jeho ohromnou práci, kterou konal pro svoji církev, ale neméně pro celý slovanský svět. Všude po slovanském světě byl znám, na Balkáně, v Rusku, Polsku, pracoval i mezi Čechy na Rýně v Německu, i v Londýně a v Paříži byl znám mezi nejlepšími pracovníky. Měl jsem před ním takovou úctu, že jsem na cestě od nejd. pana arcibiskupa Stojana z Olomouce do Kroměříže k němu měl strach, že mi řekne, že mne nemůže potřebovat za společníka k práci pro Apoštolát v Americe. Nebál jsem se o to, že bych se snad nedostal do Ameriky, na to už jsem myslel hned, když byl u nás z Ameriky P. Zlámal, rodák z Kokor. O tu cestu mi tak nešlo, na tu jsem se připravoval už dříve, však jsem o tom psal jednou i Emilovi. Ale když jsem slyšel, že pojede P. Jašek, tu jsem po tom toužil, jet s ním. Ano, ctil jsem ho, a vážil si ho upřímně také pro neohroženost, s kterou pracoval pro dobro církve a vlasti, ač si tím zbudil i nepřátelství. Sobeckosti v něm nebylo ani trochu. Ano, vážil jsem si ho, ale zde v Americe jsem se naučil ho milovat. Věřte, milá maminko, že z bratrů žádný by se byl o mne tak nestaral, jak on, tak upřímně neradil, jak on, tak na mne bratrsky nemyslel, jak on. Když jsme byli daleko od sebe — rychlíkem stálé jízdy 52 hodin — on na severu, já na jihu Spojených států Ameriky — a on už byl nemocen a zapomínal pomalu, co se stalo od 1. prosince až do jeho převezení do nemocnice — zapomínal i na moje dopisy, které jsem posílal, ale přece stále myslel na mne, proč nepíšu, co dělám, jak se mi daří. Při každé vzpomínce na njd. pana arcibiskupa plakal hořce a nedal se utišit. Ano zamiloval jsem si ho jako svého bratra. Viděl jsem, jak se trápí brzy po příjezdu do Ameriky, hleděl jsem ho rozebrat, potěšit, povzbudit, psal jsem o tom i do Evropy, ale zdá se, že mým slovům nepřičítali velké důležitosti a mysleli asi, že přeháním. Ne, ne, nenadsazoval jsem nic; snad to bylo ještě mnohem horší už tenkrát.

Prosím Vás, při svých modlitbách za mne pamatujte i na něho, byl ke mně tak dobrý, že si zasloužil mojí vděčnosti. V úterý, 16. ledna bude pochován. Pan farář Zlámal bude sloužit requiem a zdejší p. biskup vykoná obřady pohřební.

Hned po pohřbu odjedu zase na jih. Máte pravdu, drahá mami, práce bude nyní i pro mne útěchou po té veliké ztrátě, jako Vy se kromě modlitby také těšíte svojí prací. O mne strachu nemějte, jsem zdráv a doufám, že mne Pán Bůh i dále zachová zdraví, a že se za nějakých 6 nebo 7 měsíců uvidíme. Dnes zde prší, sněží, mrzne, jako to bývá u nás ve dny plískanic. Už jsem nemyslel, když jsem odjížděl na jih, že budu tuto zimu ještě vidět sníh a led. Tam v Texas ho není. Přikládám Vám výstřižek z „Farníku", novin, které se vydávají pro osadníky farnosti u kostela Panny Marie Lurdské, kde je P. Zlámal farářem. Přijměte srdečný pozdrav na Vás denně vzpomínajícího vděčného syna L v a.

Důstojný pan Adolf Jašek mrtev.

Ve čtvrtek dokonal v nemocnici sv. Alexe svůj život dust. pán Adolf Jašek, tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje a čestný kanovník diecése Cetinjské. Zemřel po krátké nemoci ráno ve 2 hodiny 10 minut zápalem mozku a mozkových blan. Americkým Čechům a zvláště našim clevelandským katolíkům je znám páter Jašek ze svých misií, které v zájmu sjednocení pravoslavných bratří slovanských zde konal. Byl vyslán arcibiskupem drem A. C. Stojanem, aby v československé Americe získal členstvo pro Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje, jenž byl před 37 roky založen za účelem sjednocení církví. Nenadálá smrt skosila mladého misionáře uprostřed požehnaného díla. P. Jašek s druhem svým vldp. Lvem Pospíšilem přijeli do Spojených států v měsíci květnu a pracovali s počátku v západních státech. V druhé polovici listopadu přijali pozvání českých kněží v Clevelande a uspořádali zde řadu misií ve všech našich osadách. Dle programu měl páter Jašek dokončiti práci v Clevelandě do vánoc a pak se odebrati za spolubratrem svým P. Pospíšilem do Texasu, ale Boží prozřetelnost rozhodla jinak. Jako před 1000 lety sv. Cyril zemřel na své cestě v Římě a zanechal bratra Metoděje saméno orati brázdu, tak se stalo našim dvěma nadšeným misionářům v Americe. P. Jašek zemřel pokračuje v práci sv. Cyrila, daleko od vlasti. Jeho smrt zasadí krutou ránu chudé matce-vdově v Štramberku na Moravě, zapláče nad ním jeho otcovský přítel, stařičký arcibiskup olomoucký dr. A. C. Stojan, zalká a zateskní v Texasu jeho kolega misionář P. Lev Pospíšil, rozsmutní se srdce všech českých a slovenských kněží v Americe, kteří byli svědky P. Jaškovy neúnavné práce na vinici Páně, rozlítostní se všichni jeho spolubratři na Moravě a sta kněží po různých krajích, neboť byl nebožtík svými literárními pracemi, svou činností v Apoštolátu znám daleko za hranicemi své vlasti a uznáván od předních slovanských pracovníků za jednoho z nástupců díla Strossmayerova a Stojanova.

Nebožtík byl jedním z těch málo lidí, kteří nebyli nikdy v životě

nemocní. V době naší 40hodinové pobožnosti — počátkem prosince — po prvé začal si naříkati na bolesti hlavy a žaludku. Aniž by tomu věnoval víc pozornosti, pokračoval neúnavně v misiích. Několikrát si zašel na poradu k nejbližším lékařům, ale bolesti nejen neustávaly, naopak rostly. Vraceje se z kostela sv. Ladislava — to bylo 17. prosince — zastavil se na naší faře a naříkal si na svou hlavu velice. Posledně kázal v kostele sv. Rodiny 24. prosince. Lékař ho varoval, ale on si říci nedal. Chudák byl již tak nemocen, že při kázání musel sedět. Odtud ho již odvezli do nemocnice. Dr. I. W. Matuška si jistě dal všemožně na tom záležet, aby mu život zachoval. Ke konsultaci zavolal si dva nejlepší specialisty mozkových chorob, dra Philipse a dra Stone, kteří prozkoumali nemocného odborně a nenašli v těle žádné vady, ale hlavu, mozek zapálený. Všichni činili, seč byli. Milosrdné sestry dlely u něho dnem i nocí, expertní obsluhovači střídali se dvakrát denně, ale všemohoucí Bůh rozhodl jinak.

Páter Jašek narodil se r. 1880 v Štramberku na Moravě, gymnasium studoval ve Val. Meziříčí a bohosloví v Olomouci. Farář kostela P. Marie Lurdské byl jeho spolužákem — páter Jašek byl o ročník níže — ale již tehdy se vědělo, že v něm vzrůstá církvi veliký pracovník. Na universitě budil pozornost známého orientalisty učence dra Musila, který si v něm chtěl vypěstovat žáka a nástupce. Již jako bohoslovec četl P. Jašek celou bibli v hebrejském jazyce, hovořil všemi slovanskými jazyky, mluvil francouzsky, psal do vědeckých časopisů a neúnavně se připravoval k velikým úkolům v životě. Po vysvěcení ustanoven byl katechetou na vyšší škole v Kroměříži a od té chvíle spjal život svůj k dílu dra A. C. Stojana, nynějšího arcibiskupa olomuckého.

Napsal spoustu článků o náboženských věcech v Rusku a na slovanském jihu, byl pravou rukou slavných sjezdů Stojanových na Velehradě, udržoval literární a kulturní styky se všemi popředními náboženskými pracovníky v Rusku, Bulharsku, Srbsku a Chorvatsku. A když Národní Svaz českých katolíků žádal o vyslání misionářů do Ameriky, neměl československý episkopát schopnějšího muže nad něho a pověřil ho s P. Pospíšilem důležitým posláním šířiti zde cyrilo-metodějskou myšlenku.

Mladý život vyhasl . . . Bůh tomu tak chtěl. Pohřeb bude se konati z našeho kostela v úterý v 9 hod. 30 min. Pozváni jsou všichni čeští kněží v Americe. Pohřeb odložili jsme až na úterý, aby i nejvzdálenější mohli se dostavit a zvláště abychom jeho spolubratru P. Pospíšilovi umožnili příjezd z dalekého Texasu.

Tělesné pozůstatky budou vystaveny v neděli ve 3 hodiny v chrámu Páně a v pondělí večer v 7 hod. 30 min. budou zpívány nad jeho rakví nešpory.

Smrt jeho byla příkladná. — Brzy po ulehnutí žádal o udělení svátostí umírajících. Poznamenal: nemám nic těžkého na duši a mluvě o Pánu Bohu, pravil, že při pomyšlení na Něho, má vždy nesmírně krásné a lahodné pocity. Peníze, které misiemi získal, posílal

arcibiskupu Stojanovi na Apoštolát. Osobně o ně nestál. V šatech po smrti se mu našlo 1.18 dol.; toť celý jeho majetek! Na stolku vedle postele umírajícího ležely zlaté hodinky a růženec. Ty hodinky šly dál, když jejich majitel již dokonal.

Byly tři hodiny ráno, když jsme s těžkou hlavou opouštěli nemocnici, v jedné ruce růženec a v druhé nebožtíkovy hodinky. Obloha byla jasná, hvězdy svítily na nebi, sníh praskal pod nohama a v očích řezaly hořké slzy . . . V dálce kdesi za mořem slyšeli jsme nářek chudé vdovy, hledající svého syna, jehož tu na zemi již není . . . Bůh mu dej lehké odpočinutí!

Z posledních vzpomínek na P. Ad. Jaška.

Z celé řady soustrastných dopisů, jež došly v posledních dnech nejd. p. arcibiskupa dra Stojana, možno si utvořiti úsudek o šlechetné a všem drahé osobnosti v Pánu zesnulého P. Adolfa Jaška. Podáváme tu některé alespoň z části, majíce za to, že se jimi zavděčíme četným jeho přátelům a známým.

I.

Dopisovatelka z Clevelandu píše, že byla 17. prosince na českém kázání P. Jaška: „Nemohu ani vysloviti ty pocity, které mou duši naplnily, když jsem po 15 letech slyšela kázání moravského velebného pána zde v Americe. Ó jak krásně kázal! Kostel byl plný lidu. Též se stanu co nejdříve zakládajícím členem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, abych měla více diplomů, což jest mojí jedinou radostí."

II.

P. Lev Pospíšil, Needville Tex., 8./1. 1923.

Dnes došlo Vaše psaní pro P. Jaška. Za pozdrav srdečně děkuji. P. Jašek je — asi Vám již psali z Clevelandu — vážně nemocen. Když jsem odjížděl do Texas, stěžoval si na bolení hlavy. Pak psal, že je velice sláb Druhé psaní přišlo již diktované. Nyní píše P. Zlámal, že leží od 24. prosince v nemocnici, trpí amnesií, zapomíná, co se dělo mezi 1. a 22. prosincem, tvrdí, že leží někde v Asii nebo v Africe. Dojala ho příliš zpráva o Vaší vážné chorobě, přepracoval se, nu, a nemálo ho bolelo neporozumění, s kterým jsme se místy setkali. Psal jsem mu ještě dnes, že jste zdráv, že ho pozdravujete, že se těšíte z úspěchů našeho poslání atd. Zlámalovo psaní je psáno 2. ledna, dnes je 8. ledna, tedy nevím, jak je s ním do té doby.

III.

Rev. Martin Bogár, Prague, Nebr., 7./I. 1923.

Nepochybuji, že Vás již přímo z Clevelandu došla smutná zpráva, kterou nicméně dle své povinnosti i já s Vámi sdělují. Dp. Adolf Jašek v Clevelandu těžce onemocněl. Leží od 24. prosince 1922 v Alexis-Hospitálu. Trpí velikými bolestmi v hlavě, částečnou a-

mnesii (ztrátou paměti) a velmi slábne. 5. t. m. byl zaopatřen sv. svátostmi. Hrozí zánět mozku. Přestává mluviti, nemůže se již ani na

Večeře Páně od Leonarda da Vinci.

lůžku zdvihnouti. Píši do Clevelandu, aby Vaši Milost o jeho stavu telegraficky zpravili. Nepřijde-li Vám zpráva o jeho smrti, račte

ihned naříditi modlitby za něho. Nemoc je velmi vážná. Ošetření má nejlepší. Opravdoví specialisté ho ošetřují.

IV.

P. Martin Bogár, Prague, Nebr., dne 11. ledna 1923.

„Rev. Zlámal mi dnes telegrafuje, že důst. pán Ad. Jašek dnes ráno v Clevelandu v Pánu zesnul. Pohřeb má býti v úterý. Smutná tato zvěst dotkne se Vás, jeho matičky, sester a mnohých, velmi mnohých, kteří ho milovali a jeho si vážili, velmi bolestně. I zde v Americe zapsal se dobře do mnohých srdcí. Odpočinutí věčné dej mu, Pane, na věčnosti, zde zachováme mu čestnou památku! Stala se vůle Boží. Já jedu do Clevelandu v úterý na pohřeb. Je to odsud sice asi 1400 mil, ale jsem to jemu povinen. Už proto, že po 4 měsíce mého pobytu v Evropě spravoval mé obě osady a horlivě mi zde pracoval."

V.

P. Lev Pospíšil, Cleveland, Ohio, 13. ledna 1923.

„Vaše arcib. Milosti!

S bolestí, která tak děsně srdce kruší, vyslovuji Vám svoji soustrast nad smrtí P. Jaška, jehož svaté nadšení pro církev a lid slovanský, obětavou šlechetnost a dobrotu ke každému, jehož čistou duši tak skromnou při všech jeho zásluhách jsem každý den lépe poznával a chápal. O kdyby bylo možno, když již byl odvolán, aby byl mohl někomu odevzdat jako dědictví alespoň část svých vědomostí, zkušeností, svojí horlivosti, pracovitosti, své opravdovosti a lásky, kterými všude získával přátele svému dílu, a kterými přemáhal i největší překážky a obtíže. Hned následující den po odeslání mého dopisu Vám z Needville Tex., ve kterém jsem ještě projevoval naději, že ho uvidím v Texas, kde se úplně zotaví, přišel telegram, že nemoc jeho se velice zhoršila, a já zanechav práce v Texas, byl jsem za 52 hodin v Clevelandě. Cestou jsem se těšil, jak jsem dovedl nadějí, že ho uvidím živého a že ho i potěším Vaším listem do Sealy Tex. zaslaným, z něhož bylo lze soudit, že jste se úplně pozdravil... Budu se po ty dny, které se zde zdržím, snažit sebrat všechny jednotlivosti o jeho nemoci. Dr. Matuška, který se o něj staral s pečlivostí a obětavostí, o jaké jsem dosud mezi lékaři nikdy neslyšel, napíše všechno, co o jeho nemoci ví, a bude Vám to v překladu zasláno... Zdejší p. biskup Jos. Schrembs bude při pohřbu a vykoná posvátné obřady... Teď jsme ho právě převezli od pohrobníka, který ho balsamoval, do fary, zítra v neděli o půl 4. hod. jej přeneseme do kostela, kde budeme zpívat hodinky a v úterý o půl 10. hod. budou pohřební obřady. I v anglických novinách o něm píší. Zájem o něho ukazují nejen Slované, ale i katolíci jiných národností..."

VI.

Vdp. Prachař z Brém, 22. ledna 1923.

Račiž, Vaše arcibiskupská Milost, k této bolestné ztrátě mou nejsrdečnější soustrast přijati. To jsme si nemyslili, když loňského

roku s P. Pospíšilem u mne v Brémách byl a já s ním po městě chodil, dobrou příležitost k cestě do Ameriky přes Londýn a Southampton vyhledávaje, že to byly naše poslední cesty a loučení na vždy. Nyní odpočívá ten dobrý, horlivý kněz za oceánem v Clevelande, kde i náš dobrý, nejdůstojnější pan biskup Koudelka sladce spí — bo boji, v pokoji.

VII.

Pan továrník Zbořil z Bystřice p. H.

Jak lituji, že naši radost nebude sdíleti věrný náš pan jednatel, veledůstojný pán P. Jašek, jehož nenadálá smrt mne hluboce zarmoutila. Psal mi ještě k vánocům tak nadějně ohledně dalších cest po Americe a Bůh si jej tak náhle k sobě povolal...

VIII.

Prof. Spáčil T. J. z Říma, 15. ledna 1923,

píše s P. d'Herbignym: „Smrt neočekávaná vdp. Jaška nás velmi zarmoutila; odporučujeme ho při mši sv. našim sv. patronům a prosíme Pána Boha, aby zase nové pracovníky vzbudil."

IX.

Kapitul. děkan Bařinka z Kroměříže.

Nevyzpytatelné jsou cesty Božíl Když vyprovázel jsem † P. Adolfa na jeho poslední cestě z Kroměříže, nenadál se ani on, ani já, že se nenavrátí více do vlasti své, ku svým drahým a milovaným. V posledním dopise ze dne 21. prosince z Clevelandu u Rev. Tomáška stěžoval si na bolesti v hlavě a na zkažený žaludek pilulkami. Dva lékaři jej opatrují a nevědí, co by to za nemoc byla. — Jsa silné konstrukce, doufal, že nemoc zdolá a v létě se zpět navrátí. Na bolení hlavy sobě stěžoval již v dopisu v listopadu —a sice rheumatické — s podotknutím, že to pochází od zubu, proto prý sobě dá zlatem plombovati zub, aby kousek amerického zlata sobě v ústech dovezl zpět. — P. Adolf byl přepracován a, jako v cizině, nemohl sobě po námaze odpočinouti klidně, jak to doma v podobných případech dělával.

Dr. Fr. Hrachovský:

Třetí neděle apoštolátní.

Dle rozhodnutí pracovníků náboženských a nepolitických spolků v naší arcidiecési za předsednictví nejdůstojnějšího pana arcibiskupa dra Ant. C. Stojana ustanovena byla neděle apoštolátní na duben a sice 15. dubna. Neděle se jmenuje apoštolátní, protože se všude konají sbírky na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje a všude se káže a na schůzích mluví o Apoštolátě. Neděle 15. dubna je třetí nedělí apoštolátní, protože již dvě byly konány. Na sbírkách o neděli apoštolátní mají stejný podíl 4 naše spolky a sice: 1. Ústředí Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje, které se stará o Slovany

mimo naši republiku. 2. Apoštolát arcidiecése, který se stará o vnitřní misie a duchovní obnovy u nás. 3. Matice C. M., která stojí v čele boje za náboženskou školu pro děti katolických rodičů. 4. Cyrilo-metodějský tiskový spolek na Velehradě, který podporuje katolický tisk a v život uvedl úpisovou akci, jejímž krásným výsledkem jest zakoupení velké tiskárny „Typos" v Brně. První neděle apoštolátní vynesla po odpočítání všech výloh, mezi něž patří služné sekretáře, tiskoviny, poštovné a cestovné 40.000 Kč, které byly tak rozděleny, že každý ze 4 spolků dostal 10.000 Kč. Druhá neděle apoštolátní, při níž se užilo amerického způsobu na mnohých místech, že se totiž zanesly nejprve prázdné obálky do domů, do nichž každý vložil, co chtěl a mohl, a potom se naplněné obálky sebraly po domech, vynesla mnohem více. Čistého bylo 80.000 Kč, takže každý spolek dostal 20.000 Kč.

Kolik vynese třetí neděle apoštolátní? Bylo by si přáti, aby vzestup potrval, protože potřeby jsou velké. V neděli apoštolátní, dne 15. dubna, kde to tu neděli nebude možným, tedy příští volnou neděli v dubnu, bude se ve všech kostelích kázati o významu Apoštolátu. Při všech bohoslužbách dopoledne i odpoledne budou buď ofěry, nebo sbírky dle místního zvyku. Sbírky, které v kostele vykonali sami kněží osobně, byly daleko větší než všechny ostatní. Kde to bude možno, bude odpoledne schůze, v níž se osvětlí důležitost Apoštolátu a založí se místní skupina, kde posud není. Je ještě hodně farností, v nichž Apoštolátu není. Každá apoštolátní neděle rozmnožila počet skupin místních, proto pevně věříme, že i třetí neděle hodně doplní síť apoštolátních skupin u nás. Tam, kde se osvědčil americký způsob s obálkami, nebo, kde posud nebyl zaveden, mohl a měl by se udržeti a zavésti, protože je to nejpříjemnější způsob sbírek. Každý si dá do obálky, co může a chce, nemusí se ohlížeti na druhé a nutiti se do dobročinnosti, kterou třebas necítí. Vedle toho by se měla v každém kostele umístiti pokladnička pro Apoštolát, aby i přes rok mohl každý něco obětovati na potřeby apoštolátní.

Sbírkou o neděli apoštolátní se budou podporovati snahy ústředí Apoštolátu, kamž dochází velmi mnoho žádostí o knihy, katechismy, paramenta, peníze na kostely atd. Máme 5 českých vesnic v Rumunsku, kam v těchto dnech odjel apoštolovati dr. Klement Žůrek. Máme Čechy i na Ukrajině, tam má býti vypraven P. Josef Stříž, farář ze St. Bělé. O knihy se hlásí Češi ze Švédska; máme kolonii i ve Francii, v Německu, v Srbsku. Slované na Balkáně prosí často Apoštolát o pomoc. Pěstovati slovanskou vzájemnost, udržovati jednotu víry mezi Slovany, to jsou jistě krásné cíle, na které každý věřící náš člověk rád dá. Katolíky české ve Vídni podpořiti a posíliti, je také starostí Apoštolátu zahraničního, který sice ztratil v P. Jaškovi svého horlivého a obětavého jednatele, ale tím jeho prací neubylo.

Arcidiecésni Apoštolát podporuje především misie u nás, kterých je tolik zapotřebí v naší době. Kdo pozoroval výsledky misií, ten jistě bude si přáti z celé duše, aby misií bylo co

nejvíce a bude také obětovati nějaký haléř, aby misie v chudých krajích byly umožněny. Jak důležitým činitelem v obrodu náboženském jsou duchovní cvičení, to každý věřící katolík ví.

Románský kostel v Řeznovicích na Moravě.

V každé zemi, kde náboženský život kvete, způsobily tento rozkvět duchovní cvičení. Vystavením Stojanova na Velehradě je teprve u nás dána možnost vykonati duchovní cvičení. Letos také

budou velká duchovní cvičení pro studentstvo, abychom měli věřící inteligenci. Duchovní tridua, která se krásně vžívají, přinášejí mnoho dobra pro každou farnost. Nové objasnění náboženských pravd a možnost vykonati zpověď u cizího zpovědníka má i velký význam v pastorací. Všecky tyto veledůležité podniky podporuje Apoštolát diecésní. Jistě tedy potřebuje podpory finanční.

Matice C. M. stará se o výchovu lidu katolického a vede ho za požadavkem katol. školy, která jest nutným předpokladem křesťanské kultury v našem národě. V minulosti byl náš národ katolickým, v přítomnosti z velké většiny zůstal věren odkazu sv. Cyrila a Metoděje, a budoucnost katol. mu musíme zabezpečiti katol. školou. Jelikož nemáme klášterů a řádů tolik, aby mohly vyslati legie učitelů a učitelek katolických, musíme cestou zákonitou a mocí politickou prosaditi svůj požadavek. K tomu je třeba uvědomovati a burcovati náš lid. To všechno činí Matice C. M., která za předsednictví msgre dra Špačka v tisku na kulturním poli pracuje intensivně. Dr. Štancl v časopise „Rodina a škola" provádí uvědomování našeho lidu v tomto směru. Je tedy hodně i s této stránky důvodů, které nutí každého k obětavosti o apoštolátní neděli.

Konečně je tu C. M. tiskový spolek, který podporuje naše týdeníky, deníky, časopisy a knihy. Za jeho pomoci vychází velké dílo — „Katolická věrouka" od preláta dra Pospíšila z Brna, který celý život pracoval na tomto díle, aby zanechal katol. lidu knihu vzácnou. Tiskový spolek podporuje vydáním přílohy „Nový národ", která se má co nejvíce rozšířiti, aby své poslání splnila. Zajisté zaslouží si podpory všestranné. Účely sbírky na neděli apoštolátní jsou velmi potřebny pro náš nový náboženský život, proto všichni naši čtenáři postaví se na palubu o neděli apoštolátní a postarají se všude, aby sbírky dobře dopadly, abychom ještě více sebrali, než minulá leta. Obětavost jest důkazem živé naší víry. Kdo by oplýval majetkem, může se státi zakládajícím členem Apoštolátu složením najednou 1000 Kč, nebo dvakráte po 500 Kč. Ochránci dědictví cyrilo-metodějského musí projeviti svojí obětavostí pochopení a ocenění snah Apoštolátu, proto se musí postarati o zdar sbírek v apoštolátní neděli.

Aby neděle apoštolátní splnila své poslání, musí celá katol. veřejnost naše býti povzbuzena a nadšena. Toho se docílí kázáním a řečí. Pak je zapotřebí, aby se našlo několik obětavých lidí čtenářů Apoštolátu, kteří by se postarali o sbírku dle amerického způsobu. V neděli, kdy bude kázání o Apoštoláte, roznesli by dům od domu obálky, pro které by příští neděli, nebo třeba i ve všední den přišli. Sebrané peníze by se odvedli na faru, nebo kdyby to jednotlivec pořádal, tomu, který by je složním lístkem odeslal do Olomouce. Sbírka bude celá v Apoštoláte uveřejněna, jakož i každý obnos, který od posledního uveřejnění zaslán byl do sekretariátu. Rovněž v Apoštolátě uveřejníme nové skupiny Apoštolátu, které budou založeny po neděli apoštolátní.

Vyložili jsme své obci čtenářské podstatu a úkol neděle apošto-

látní, doufáme, že naši čtenáři budou prvními prováditeli této akce. Kéž neděle apoštolátní splní očekávání, které do ní klademe a tak umožní provésti mnohé z velkých úkolů Apoštolátu. Svatí apoštolové Cyril a Metoděj jistě budou doprovázeti svojí přímluvou naše podnikání, proto s chutí a s nadšením do práce v neděli apoštolátní.

Sv. Olga kněžna a první světice země ruské.

Sv. Olga objevila se na konci tmy pohanství v Rusku jako růžový červánek, jenž věstil příchod krásného dne nové víry. Rodištěm jejím byla víska Vybustka, nedaleko Pskova. Rodiče její byli bohati a svědomitě pečovali o výchovu mladé Olgy, která v útlém mládí jevila neobyčejnou bystrost duševní.

Mladý kněžic Igor, syn Ruríkův, poznal ji, když lovil v okolí rodné její vsi. Mladistvá Olga se mu zalíbila a proto po svém nastolení na knížecí stolec pojal ji za manželku. Usídlil se v městě Kyjevě. Brzy po sňatku pustil se do tuhých bojů s okolními kmeny. Vytáhl také proti Carihradu. Zabral mnohé kraje řecké a navrátil se do vlasti s bohatou kořistí. Olga přivítala doma šťastného vítěze s novorozeným synáčkem Svjatoslavem. Igor netáhl již do boje, oddal se docela záležitostem vládním a své rodině. Se všech stran scházely se na jeho dvůr poplatky od podmaněných kmenů, takže za krátko Igor byl knížetem nejen mocným, ale i nesmírně bohatým.

Po mnoha letech v míru prožitých jal se jezditi po své říši a všude vybírati povinnou daň. Zajel také k Drevljanům (na středním toku řeky Dněpru) a pro jejich zpronevěru jim daň zdvojnásobil. Těžké toto břímě přimělo Drevljany, že se uradili vyčkati vhodné doby a Igora zahubiti. Vybrav daň Igor, poslal ji s četným vojskem napřed do Kyjeva a s nepatrnou družinou zůstal ještě u Drevljanů, kteří vhodného okamžiku využili a Igora pod Korostěnem přepadli, zabili a průvodce jeho pobili. Tak zemřel kníže Igor r. 945.

Zpráva o zavraždění milovaného manžela vyvolala u Olgy mnoho slz a dlouho se synem oplakávala jeho smrt. Drevljané však neleniti a přišli na smělý nápad, že ovdovělé Olze nabídnou ruku svého knížete Mala, a že syna jejího Svjatoslava usmrtí. Vypravili tedy 20 mužů, kteří měli Olze přednésti přání Drevljanů. V případě odmítnutí měli poslové ji ke sňatku násilně přinutiti.

Když Drevljané připluli do Kyjeva a Olze přednesli účel své cesty, s líčenou radostí byla ochotna přijati jich nabídku. Na důkaz souhlasu pozvala je na příští den k hostině. Vybídla je, by na hostinu přišli na lodích, které její poddaný lid ponese na svých hlavách. Tím chce prý ukázati svému lidu jejich vznešenost a svoji lásku ke knížeti Drevljanů.

Olga však chtějíc pomstíti smrt svého manžela, rozhodla se poslům připraviti krutou záhubu. Při knížecím paláci, kde pro posly byla

přichystána hostina, nařídila za tmavé noci vykopati hlubokou jámu. Ráno poslala svůj lid pro vznešené hosty. Drevljané dle vybídnutí Olgy nechtěli nijak přijíti na hostinu, leč na lodích. Kyjevjané vyhověli jich přání. Posadili je po jednom do malých loděk a nesli k paláci. Olga je již vyhlížela na svém dvoře a rozkázala svému lidu Drevljany i s jejich loďkami vrhnouti do připravené jámy. Kázala je zasypati pak hlínou. K Drevljanům vyslala posla se žádostí, aby si pro ní přijeli s poselstvím vznešenějším prvého, chtějí-li, aby se stala manželkou jejich knížete.

Neposkvr. Početí od V. Levého.

Drevljané ihned vypravili 50 předáků národa. Když dorazili do Kyjeva, Olga je vybídla, by se nejdříve vykoupali a teprve po osvěžujícím odpočinku k ní se dostavili. Když vstoupili do koupelen, sluhové na rozkaz kněžny dveře uzamkli, koupelny obložili slamou a zapálili. Tak v ohnivé lázni opět zahynulo 50 vznešených Drevljanů. Než Olga nebyla ještě syta a připravovala vrahům Igora novou pomstu. Opět vyslala posla k Drevljanům se vzkazem, že již jest na cestě, aby připravili bohatou hostinu.

Po odchodu posla sebrala četné a dobře vyzbrojené vojsko a vytáhla. Cestou stavila se na mohyle (hrobě) svého manžela a dlouho tam plakala. Vykonavši dle obyčeje pohanského tryznu (zádušní hostinu), dala na starou mohylu nasypati novou. Drevljané Olgu přivítali s velikým jásotem. Na otázku, kde jest poselstvo, které k ní poslali, odvětila, že jde za jejím průvodem s velikým bohatstvím. Sňala smuteční šat a oblékla si svatební. Tvářila se velmi veselou. Zasedla k připravené hostině a pobízela Drevljany, by jedli, pili a se veselili. Lidu však svému nařídila, by hostitelům přisluhoval, jídla a pití by se netkl. Když Drevljané byli přemoženi následkem velikého požití opojných nápojů, rozkázala je Olga zbraní svého lidu pobíti. Tak pomstivši vraždu svého manžela, navrátila se do Kyjeva.

Příštím rokem vytrhla se silným vojskem proti Drevljanům. Vzala i syna Svjatoslava, by také on pomstil se na vrazích svého otce. Slabé vojsko Drevljanů bylo dílem pobito, dílem bylo vehnáno do jejich hlavního města Korostěna, kde se uzavřelo. Olga město obklíčila vojskem. Když obležení trvalo rok a nebylo naděje na dobytí, nabídla obleženým mír, jen aby se vzdali. Tito však nepřijali nabídnuté smírné ruky, obávajíce se její kruté pomsty. Znovu poslala k nim posly se vzkazem, že již se nasytila pomsty. Chce prý je nechati v míru žíti, jen když uznají její vládu a budou jí odváděti daň. Poněvadž jsou ochuzeni dlouho trvající válkou, nechce prozatím jiného poplatku, jen aby jí bylo odváděno z každého domu po třech holubech nebo třech vrabích.

Drevljané s tím souhlasili, smáli se tak malicherné žádosti a hned také daň odvedli. Olga přislíbila, že příštího dne již s vojskem od města odtáhne. Holuby a vrabce rozdala mezi své vojáky s rozkazem, by pozdě večer přivázali ke každému opeřenci hadřík, napuštěný sýrou, ten pak aby na daný povel zapálili a hořící ptáky pustili na svobodu. Stalo se dle jejího přání. Zděšení ptáci pustili se k městu a skryli se do svých hnízd. Hned město Korostěn vzplanulo na všech stranách zhoubným plamenem. Vojsko kněžny Olgy obklíčilo hořící město a každého, kdo hledal za hradbami záchrany, nemilosrdně zavraždilo. Hlavní město Drevljanů lehlo popelem. Sám kníže zahynul v plamenech. Obyvatelstvo drevljanské, které zůstalo na živu, buď odvedeno bylo do zajetí, nebo ponecháno ve vlasti, avšak položeno mu na šíji těžké jho poroby. Tak krutě pomstivši Olga smrt svého muže, vrátila se s velikou slávou zpět do Kijeva.

Kněžna Olga ve svých rukou pevně třímala otěže vlády a statně odrážela útoky nepřátel. Nepříteli byla postrachem, avšak u lidu požívala veliké úcty a lásky. Vládla moudře, spravedlivě a brána jejího dvora vždy byla chudině otevřena. Na sňatek druhý nepomýšlela. Když syn Svjatoslav dospěl, odevzdala mu řízení rozsáhlé říše a vzdálila se od ruchu světského.

Než právě tenkráte nadešla ona doba, kdy i mezi Slovany mělo zazářiti světlo víry pravé, kdy lid slovanský měl nastoupiti cestu, vedoucí k věčnému životu. Bůh skrze kněžnu Olgu zjevil Rusům počátky sv. víry. Jako ženy staly se svědky slavného zmrtvýchvstání Syna Božího, jako skrze ženu — císařovnu Helenu — vyjevil světu sv. kříž, tak i v zemi ruské skrze ženu Olgu zasel símě učení křesťanského. Ona osvícena jsouc paprskem dobrotivosti Boží, poznala blud pohanství. Počala opovrhovati bůžky pohanskými a jala se pátrati po perle pravého náboženství, kterou by mohla ozdobiti svoji duši prahnoucí po pravdě.

Olga zvěděla, že Řekové uctívají jediného pravého Boha — Tvůrce nebe i země. Rozhodla se tedy odebrati se do Řecka, aby poznala učení nové o jediném Bohu. S četnou družinou a bohatými dary přibyla do Cařihradu, kde s velikými poctami byla přijata od císaře a patriarchy. Velmi často obcovala posvátným bohoslužbám a s ne-

vsední horlivostí vzdělávala se v novém náboženství. Srdce její vzplálo láskou k Bohu a projevila vroucí touhu přijati sv. křest.

Řecký císař-vdovec, jsa oslněn její krásou jak tělesnou, tak i duševní nabízel jí svoji ruku. Olga však žadonila o sv. křest a císaři slíbila dáti odpověď, až bude křesťankou. Proto činěny přípravy ke křtu. Patriarcha sám ji vyučoval v pravdách sv. víry. Když byly přípravy skončeny, prosila Olga císaře, aby jí byl při křtu kmotrem. Na křtu sv. dostala jméno Helena. Po vykonaných obřadech přistoupila ke stolu Páně a obdržela od patriarchy požehnání. Mnozí z její družiny dali se po příkladu své kněžny též pokřtíti a radost z toho byla po celém Cařihradě veliká. Císař vystrojil slavnou hostinu, při níž opakoval Olze (Heleně) svoji žádost o sňatku. Avšak ona jej rozhodně odmítla dokládajíc, že se protiví učení křesťanskému, ba i pohanským zvykům, aby otec pojal dceru za manželku. Ona prý přišla do Cařihradu, aby se zasnoubila Císaři všech císařů, Ježíši Kristu, kterého celou svojí duší miluje. Císař nikterak se nehoršil, ale obdařil ještě první křesťanku ruské země bohatými dary. Při odchodu z Cařihradu odebrala se Olga k patriarchovi a prosila jej o požehnání na cestu do vlasti. Ten jí daroval drahocenný kříž, sv. obrazy, posvátné knihy a věci potřebné k bohoslužbám. Uděliv jí požehnání otcovsky se s ní rozloučil.

Po příchodu do Kyjeva jala se zaháněti černé mraky pohanství zářivými paprsky pravé víry. V Kyjevě vystavěla první křesťanský chrám na Rusi a zasvětila jej sv. Mikuláši. Podařilo se jí mnoho měšťanů obrátiti na víru Kristovu. Avšak syna svého Svjatoslava nemohla nijak přivésti k poznání pravého Boha. Oddán jsa válečnictví, nedbal slov matky své. Touha jej pudila stále do válečného víru, proto více žil v širém poli nežli v knížecím dvoře. Proti křesťanství nevystupoval nepřátelsky. Ale nechtěl se dáti pokřtíti z obavy, že by jej bojaři opustili a neměl by pak s kým bojovati proti nepřátelům vlasti. Bojaři houževnatě lpěli při řádech pohanských, kdežto prostý lid ve velkém počtu přijímal sv. křest.

Olga, puzena jsouc horlivostí apoštolskou, projížděla celou zemí ruskou. Všude, kam přišla, kácela modly a na jich místě stavěla kříže. Navštívila také svou rodnou ves Vybnatku a při soutoku řek Veliké a Pskovy spatřila tři paprsky, zářící s nebe. Vidění též její družina spatřila. Olga, prodchnuta duchem věšteckým, předpověděla, že na tom místě bude zbudován chrám, zasvěcený přesvaté Trojici, že tam vznikne město slavné a veliké, které bude oplývati bohatstvím. Po vykonaných modlitbách dala na místě vidění vztýčiti kříž.

Když obešla všechna města země ruské, navrátila se do Kyjeva. Pamětliva jsouc onoho vidění u řeky Pskovy, poslala mnoho zlata a stříbra na zbudování chrámu nejsv. Trojice. Jejím přičiněním tam také bylo vystavěno město, jež dle řeky nazváno Pskovem.

V době té Svjatoslav kníže, opustiv svoji matku a syny Jaropolka, Olega a Vladimíra, vytáhl s ozbrojeným vojskem proti Bulharům. Ve válce s nimi dobyl asi 80 měst. Oblíbil si město Perejaslavec a tam

se také usídlil. Za jeho nepřítomnosti Olga vyučovala své vnuky horlivě v pravdách sv. víry. Pokřtíti je však nedala z obavy před synem. Pěčeněhové využili nepřítomnosti Svjatoslava, přitáhli ke Kyjevu s vojskem, oblehli město a okolní krajiny plenili. Olga ve svých modlitbách odevzdala sebe, vnuky a město pod ochranu Nejvyššího. Svjatoslav, obdržev zprávu o obležení Kyjeva, rychle se vrátil s vojskem z Bulharska, nepřítele porazil a zahnal. Matku však zastihl již velmi churavěti. Po krátkém odpočinku chtěl opět se svým vojskem odtáhnouti. Olga však jej snažně prosila, by neodjížděl, neboť již cítí konec svého života. Během tří dnů velmi zesláblа, proto přijala svátosti umírajících. S vroucí modlitbou na rtech k Bohorodičce za obrácení ruského národa vydechla svoji vznešenou duši dne 11. července r. 969 v 90. roce věku svého. Syn Svjatoslav, vnuci, kněží a lid hořce smrt milované matky oplakávali.

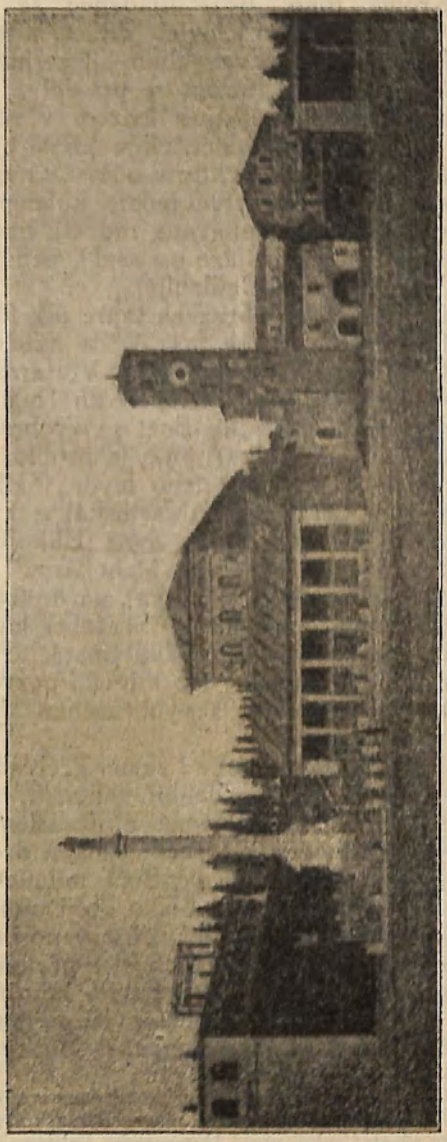

Basilika sv. Vavřince za hradbami Říma

Svjatoslav dle slibu Olze před smrtí daného nenasypal na její tělo mohyly, ani nekonal tryzny dle zvyků pohanských. Smuteční obřady a pohřeb za přítomnosti lidu vykonal křesťanský kněz s kleriky. Do Cařihradu poslal Svjatoslav zlato, by za zemřelou patriarcha vykonal bohoslužby a modlitby. Též mezi chudinu dle přání zesnulé rozdal velikou almužnu.

Tak žila a zemřela první světice země ruské.

▫ ▫ ▫

Vyobrazení Matky Boží.

(Dokončení.)

Kromě toho, Boží Mládenec se někdy vyobrazuje s žehnající pravicí a v levici držící svinutou knihu (Smolenská — Odítritrija) neb Evangelium (Ozerjanská), nebo kouli (Znak smíření), někdy s žezlem v pravici a s koulí v levici (Před narozením Panna), někdy s křížem v rukou (Novonikitská). Při tom se kreslí Boží Mládeneček v oděvu buď bílém (Domnická), neb modrém (Egyptská), někdy v oděvu s nepokrytými koleny (Donská, Kiprská), neb s odkrytým jedním kolenem (Fedorovská), neb s odkrytýma prsama (Neočekávaná radost), jindy v plenkách (Vlaženo črevo, nosivši Tja soscy, jaže esi ssal.), neb jen opásán (Dolinská), a někdy úplně obnažený (Umilenije).

Na některých obrazech tváře jak Matky Boží, tak i Božského děťátka vyobrazují se laskavé a milosrdné, ale na jiných hrozné a přísné (Iverská — Afonská — Vratarnica), a na některých tvář Matky Boži laskavá, ale obličej Božího mládenečka hrozný (Batopedská). Někdy obličej Matky Boží se vyobrazuje v přímém postavení (Byzantská, Uslyšitelka), jindy z profilu, s lehkým úklonem na pravou stranu (Vychování), nebo levou (Seligerská), někdy s nakloněnou hlavou s děťátkem (Amartijská) a s něžným mateřským polibkem na tvář Božského svého Syna (Hlikofilussa, t. j. sladké políbení).

Na jedněch obrazech blahodárná Boží Rodička vyobrazuje se s žehnající pravicí (Písijská), na druhých s přiloženou k hrudi (Domnická), neb pozvednutou (Svatohorská, Sedmiczerská, Pskovská), též s oběma rukama pozvednutýma k nebi k modlitbě (Znamení, Terebinská, Tervanská), neb s levicí pozvednutou k hlavě (Utěš můj zármutek) a někdy s vyobrazením třetí ruční kosti jako přívěšek (Tříručná).[9])

Jako královna nebe i země, Přeblahoslavená Matka Boží se někdy vyobrazuje v celé ideální velikosti, v zlatem protkaném oděvu, — řásnem zlatým oblečená a ukrášlená; ale jak, dle slov proroků, skutečně byla v ní všechna sláva dcery královské uvnitř (Psal. 44, 14.). Ona jako poddaná Boží, milující po celou dobu svého pozemského života oblékat Slávu svoji usmířením, vyobrazuje se většinou v obvyklém svém oděvu, který nosila za svého života, i dle zvyků provdaných žen Judských,[10]) s přehozem na hlavě, padajícím na ramena; někdy též, jako Panna neprovdaná, vyobrazuje se s nepokrytou hlavou a s rozpuštěnými po ramenách vlasy (Máť Dívka).

Na čele a na obou ramenách Matky Boží kreslí se obyčejně hvězdy

---

[9]) Vyobrazení třetí ruční kosti, nejprve byla udělána ze stříbra a přiložena k obrazu Bohorodičky sv. Janem Damaskiným z vděčnosti za zázračné uzdravení jeho vlastní ruky, uťaté Demasským kalifem, skrze klevetu na něj Lva Isavra a zaceliviši se po modlitbě před obrazem Matky Boží.

[10]) V Nazaretě, dle slov poutníků, oděv udržují ženy do nynějška ten samý, jaký, dle podání, tam byl v dobách Panny Marie: dlouhá modrá tunika s rozstřiženýma visícíma až skoro po zem rukávama, na tunice něco v podobě kaftanu stáhnutého koženým pásem, na hlavě podobné nízké čepičce, na které jest připevněn závoj, spadající na ramena.

jako znak toho, že Ona, dle nazvání církve, jest hvězda, zjevující slunce, t. j. Krista, který sám sebou se nazývá Sluncem pravdy a Sluncem nezacházejícím. Tři hvězdy se kreslí jako znak Panenství Přesv. Bohorodičky, že Ona a) do narození (Kristova), b) v narození a c) po narození byla a zůstává Pannou. Na záři okolo její hlavy se obyčejně píše zkrácený nadpis: Meter Feou, co znamená Matka Boží.

Přesvatá Božírodička s děťátkem se někdy vyobrazuje jen s září kolem hlavy bez věnců, neb koruny (Korsunská, Ermauská, Petrovská), někdy s věncem, který zdobí jak Její hlavu, tak hlavu Jejího Syna (Čenstochovská, Do narození Panna), neb zdobí jen hlavu Matky Boží (O slavná Máti, Tobolská, Mežecká), neb jen hlavu Božího mládenečka (Vutivanská).

Kromě věnce, který jest vůbec symbolem královské důstojnosti na obrazech Matky Boží, se představují i druhé symboly, které vůbec poukazují na blahodárnou duchovní hodnost Přeblahoslavené Panny Marie v smysle našeho spasení a přivádí naše myšlenky k odkrytí veliké tajnosti, přijetí od Ní tělo lidské Bohem-Slovem. Proto v pravici Její se někdy vyobrazuje žezlo — symbol královské vlády (Galatská), někdy kvítek jako znak toho, že se nazývá církví nevadnoucím kvítkem (Blahouchanný květ, Nevadnoucí květ), někdy žebřík, ukazující na to, že Matka Boží byla nám jako by žebříkem do nebe následkem přijetí od Ní těla lidského Bohem Slovem a jmenuje se církví stupně nebeské a umění, kterou sestupuje Bůh (Putivalská, Abulská, Molčenská), někdy koule — obraz světa — jako znak toho, že se nazývá Vládkyní Světa (Byzantská, Před narozením Panna), jindy kniha (Kalužská), neb svinutý list znak toho, že se nazývá svitkem, v němž prstem Otce napsala Slovo, někdy s mečem na prsou (Pláč Matky Boží) ve vzpomínkách Simeonova proroctví o zbraních, které projdou její duši (Luk. 2, 35), nebo s mnohými meči (pěti) směřujícími k prsoum (Obměkčení zlých srdcí).[11])

Jako vyšší nebes a čistější světla slunečního, Máť Boží vyobrazuje se obklopena světlem a slunečními paprsky jako znak toho, že Ona, dle výroků církevních písní, zazářila sluncem pravdy, a jmenuje se příbytkem světla (Nazveme Tě, Blahodárné nebe); jak Apokalipticeská žena (Apok. 12, 1), vyobrazená oblečenou v slunci a stojící na srpovitém měsíci (Žirovická, Vilenská), někdy stojící na draku jako znak vyplnění v Ní proroctví, že sémě ženy zničí hlavu zmije. (Byt. 3, 15.) Jako Nebeská královna, vyobrazuje se sedící na trůně (Kyprská), neb na povýšeném křesle (Svjínská, Isákská). Také se vyobrazuje stojící na zlatém kameni (Neporušená stěna), někdy v kříži — na místě těla Kristova (Kupjatická), jindy stojící před rozpjetím (Achtýrská), neb před ležícím v rakvi Spasitelem naším (Neplač, Máti).

11) Na obraze Pocajevské Matky Boží vyobrazuje se někdy stopa proto, že, dle podání, na tom samém místě, kde se zjevila Boží máti (v r. 1260), a kde je nyní Pocajevská Lavra, zanechala na granitové skále stopu pravé nohy, naplněnou vodou a do nynějška zůstavši naplněná vždy stejným množstvím (viz Pokrov Přesv. Bohorodičky nad Ruskem r. 1858, str. 180).

Jos. Junko.

Něco o otázce sjednocení.

(Dokončení.)

Potom podali čaj. Při čaji byla jak obyčejně živá zábava, smích a ruch. Po chvíli humoru přešli znova na dřívější předmět, a bylo pozorovati na tvářích baťušek příjemný úsměv, radost, jaká obyčejně jeví se u člověka uspokojeného. V duchu radoval jsem se, že jsem mohl svými, třebas skrovnými vědomostmi, uspokojiti společnost, ač vyskytla se i protivná mínění — či snad smějí se oni mně? Nikoliv! Vždyť dva z nich projevili ochotu býti řecko-katolickými duchovními v Haliči. S počátku jsem nechtěl věřiti, domnívaje se, že jenom žertují a přijímal jsem vše jako žert. Ale oni úplně vážně se vyjádřili, že, jakmile se politické poměry urovnají, přesídlí s rodinami do Haliče a přijmou unii.

Druhý podobný případ byl v osadě, ležící na hranicích chersonské gubernie, kde místní baťuška přijal ústroj řecko-katolických duchovních, zaměniv svůj ruský kroj za papistiku, dal si ostříhati vlasy, oholiti bradu, jenom knír si ponechav. A takových případů událo se více.

To vše může svědčiti o postupu východního duchovenstva, jež usiluje změniti svůj dosavadní náhled studiem, jemuž car baťuška kladl na ukrajinském území různé překážky. (Na př. aby mohl býti někdo baťuškou, nebylo třeba vysokých studií, trochu čísti, psáti a zpívati a po nějakém čase praxe, t. j. v jáhenství stal se člověk baťuškou. Sám jsem poznal dva baťušky s dvěma třídami národní školy. Zřejmo, že takový baťuška nemůže poskytnouti lidu duševní stravy, neboť sám jí potřebuje. (Tak bývalo dříve, jak je nyní — nevím.)

Udržování ukrajinského pravoslavného lidu v temnotě šlo tak daleko, že nebylo dovoleno čísti knížek ani v rodné řeči, tím méně katolického směru. Jedním slovem lid byl zbaven všech občanských práv.

Po roce 1917, kdy rozvalil se trůn despoty, usmálo se štěstí svobody a světlo vzdělanosti počalo svými paprsky pronikati do srdcí ujařmených. To však netrvalo dlouho. Brzy objevili se následníci bílého cara, ještě horší nepřátelé vzdělanosti, kteří na zříceninách starého trůnu zbudovali nový červený a zasedli na něm hned dva. Ihned počali ničiti všechny vymoženosti kultury, nešetříce ani církve a terorem vybili všecku inteligenci a uvědomělejší selský element.

Množství různých agitátorů, červených, bílých, bezbarvých (anarchistů) vrhlo se na ukrajinský lid, vystupujíce proti všem zákonům ladu a pořádku a zavádějíce nový, moderní řád horší starého carského. Lid svedený z pravé cesty nevěděl, komu uvěřiti, neboť každý nový agitátor jinak mluvil. Část obyvatelstva chopila se zbraně a vystoupila proti tvůrcům nových řádů. Bylo těch povstalých však málo, takže nemohli zdržeti silného návalu zdemoralisovaných hrdlořezů a musili ustoupiti na západ do Haliče (Západní ukrajinská lidová republika). V té době přišlo ukrajinské haličské vojsko na Ukrajinu,

spojené se zbytky ukrajinských povstalců, vedených Petljurou, aby opravdovou kulturní prací získalo obyvatelstvo, zástitujíc ho před zvěrstvem bolševickým. Řecko-katoličtí duchovní, znajíce svou povinnost, pospíšili na pomoc pravoslavnému lidu, kážíce mu slovo Boží a vykonávajíce bohoslužbu v osadách, nemajících svých duchovních. Rádi spěchali pravoslavní křesťané na katolické bohoslužby, vždyť slyšeli, že konají se slovanským jazykem, a že jsou skoro tytéž jako u pravoslavných, a zalichoceni poučným kázáním v rodném jim srozumitelném jazyku, oblíbili si řecko-katolické duchovní a prosili je, aby zůstali u nich baťušky.

Podobný zajímavý případ naskytl se i mně. V jedné vsi zemřel baťuška, zanechav ženu vdovu a jedno dítě sirotka. Farníci zůstali bez baťušky, jehož nedostatek pociťovali na každém kroku. Dověděvše se od střelců, že jsem začal studovati bohosloví, prosili mě, abych se oženil s vdovou po zemřelém baťuškovi a zůstal u nich baťuškou. Když jsem namítal, že to býti nemůže, poněvadž já jsem katolík a oni pravoslavní a já nejsem ještě knězem, odpověděli, že půjdou poprosit patriarchu, aby mě vysvětil, a bohoslužby že mohu konati řecko-katolicky, pravíce: „vaší baťuškové tak krásně káží a tak krásně slouží".

Jak vidno z těchto mých malých zkušeností ostříhají pravoslavní rádi katolickou víru a bylo by jenom třeba mužů, kteří by tohoto ducha v nich udržovali pravdivým učením Kristovým a posloužili jim radou ve všech jejich životních potřebách. A k tomu hodil by se nejlépe právě nynější čas, kdy lid zůstal tu a tam bez duchovních, hospodářských a politických vůdců. Pokud je mi známo, není nyní na východě bohosloveckých studií, jednak proto, že sověty vystupují proti církvi a snaží se pomalu zničiti duchovenstvo, jehož je beztak málo, a pak ti, kteří by chtěli studovati bohosloví, ze strachu nemohou. Potom každoročně duchovních ubývá, a lid zdemoralisovaný válkou a revolučními událostmi zapomíná na křesťanský mrav a zákon a následkem toho ztrácí víru v Boha a důvěru v jeho pomoc. Z těchto příčin myslím, že dojde v krátké době k náboženskému převratu, jemuž ochotně vyjde vstříc americká pomocná akce pro hladovící Rusko (Ymka), která již započala svou činnost ze svého sídla v Oděse.

Je proto velmi včasnou výzva, vychovati takové katolické duchovní, kteří by se zasvětili apoštolskému povolání vyžadujícímu mnoho práce a obětavosti na tak rozbouřeném životním moři východních národů.

Budiž mi nakonec dovoleno jménem řecko-katolických bohoslovců, pozdraviti všech v. d. podněcovatelů a nadšených přívrženců této idee a vyslovíti nejširší přání nejkrásnějších úspěchů v uskutečňování této pro církev katolickou tak užitečné zmíněné idee — — —.

Těchto několik mnou promluvených slov o vztahu některých pravoslavných ku západní církvi týká se jenom malé části východního kraje, kde jsem já žil, o poměru veškerého východu k západní církvi poučí vás nejnovější dílo v ukrajinském jazyku: „Východ a

západ", jehož autorem je dr. Doncov, jenž, ač sám pravoslavný, vychvaluje církev katolickou a odsuzuje východní.

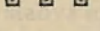

Několik úryvků z dob a života srbského světce Sávy.

Dříve než několika řádky vylíčím život srbského světce sv. Sávy, přeneseme se duchem aspoň poněkud do Srbska za jeho doby. Země srbská prostírala se tehdy mezi řekami Vrbasem (v Bosně), Sávou, něco Dunajem, Moravou (v Srbsku), Ibrem (přítok srbské Moravy), jezerem Plavským a Skadarským, mořem Jaderským a řekou Cetyní. Na západě hraničili Srbové s Chorvaty, na jihu a východě s dnešními Bulhary. Srbové rozděleni byli tehdy na několik, jazykem ovšem stejných obcí a menších knížectví od sebe nezávislých, jimž v čele stáli bánové, župani, knížata atd. Každá taková obec neb menší knížectví mělo vlastní jméno, jako: Duklja neb Zeta (nynější Černá Hora), Travunj, Raša, Záchlumí (největší kus nynější Hercegoviny) a j. Střediskem všech těch obcí byla Raša (dnešní Novi Pazar) se stejnojmenným sídelním městem velkožupanů či knížat. Mezi četnými knížaty, kterým svěřena byla vrchovní správa na národem srbským, zasluhuje pro nás zvláštní pozornosti kníže Mutimír či Muntimír, který později vládl nad národem srbským; stalo se to totiž takto: Srbové dobře vědouce, že křesťanství jest životní otázkou všech národu, kteří nechtěli s pohanstvím zaniknouti v moři zapomenutí, prosili nejdříve z Říma hlasatele sv. víry. Ale vyučování nemělo žádoucích úspěchů, protože se dělo většinou jazykem obecnému lidu nesrozumitelným. Neb nedotkne-li se křesťanské učení srdce, nemá základu a nepřinese tudíž ani očekávaného ovoce. Nedivme se proto, že po marném úsilí odešli kazatelé, a drahná část Srbů zůstala v temnotách bludného pohanství. Ale, aby i těmto vzešlo slunce učení nebeského, Srbové sami vypravili posly do Cařihradu k císaři Vasilu, prosíce, aby jim poslal duchovní pastýře pro bloudící ovce srbské, jakož i pro ony, kteří během času stali se opět Kristu nevěrnými. Císař Vasil ochotně vyhověl upřímné jejich žádosti a pokřtěni byli všichni, kteří dosud nenáleželi k ovčinci Kristovu. Pokřestění Srbů stalo se nejvíce zásluhou Mutimírovou. Byl to muž šlechetného srdce a podnikavého ducha a právě takového vladaře národ srbský potřeboval. Mutimíra potvrdil sám cařihradský císař Vasil za knížete srbského, který moudře a spravedlivě vládna, povznesl kleslý národ srbský. Papež Jan VIII. pozval jej k sobě, aby od něho přijal slib věrnosti a přísahu, že i na dále s celým národem chce poddán býti stolci Petrově. Že Srbové přijali sv. křest, nutno připsati i tomu, že za panování Mutimírova zalétla též k Srbům radostná zvěst o apoštolských pracích bratří soluňských, Cyrila a Metoděje. Ale časem sv. víra u Srbů ochabla, takže Srbové někdy více k Cařihradu než k Římu se chýlili.

Po Mutimírovi zasluhuje nejvíce pozornosti naší Štěpán Nemanja. Jako panovník měl mnoho výtečných vlastností. Byl otec čtyř synů, z nichž nejstarší dědil jméno po svém otci a nejmladší Rastko, vstoupiv do kláštera, přijal jméno Sáva. Otec Štěpán Nemanja rozšířil značně území své vlasti a učinil Srbsko samostatným. Veškeré jeho úsilí vrcholilo se v tom, aby upevnil a zvelebil u svého národa blahodárnou nauku křesťanskou. A to se mu podařilo ovšem jen na krátký čas. Národ srbský podnes s chloubou ho vzpomíná a sní o opětném rozsahu a slávě království svého, jaké nabylo za tohoto slavného a šlechetného panovníka.

Panovav slavně a mohutně 37 let, vstoupil k radě nejmladšího svého syna Rastka do kláštera Studenice (v Srbsku) pod jménem Symeon. Za nedlouho i manželka jeho dala výhost světu. Vládu nad Srbskem postoupil staršímu synu Štěpánovi. Po dvou letech zbožné samoty klášterní odebral se Symeon se svým synem Rastkem na posvátnou horu Athos v Turecku. Zde vystavěl znovu klášter Chilandar, ležící ve sutinách, bohatě jej nadal a ozdobil chrámem ke cti Panny Marie Hromničné. Tu oddal se řeholnímu životu s takovou horlivostí, že vynikal neobyčejnou pokorou a všechny své druhy obdivem naplňoval. V konání zbožných skutkův dokonal dní činův plného života svého; usnul v náručí syna Sávy, byv svátostmi umírajících potěšen, dne 13. února r. 1200 ve stáří 87 let.

Sv. hora Athos (v Tesalii, Řecko) jest poloostrov, který jest přes 6 mil zdélí a 2—3 hodiny zšíří. Na této sv. hoře je 20 klášterů, mimo to asi 300 cel a poustevn. Z těchto 20 klášterů jest 17 řeckých, 1 ruský sv. Ondřeje, 1 bulharský (Zograf) a 1 srbský Chilandar, který, jak jsem se již zmínil, znovu vystavěl Štěpán Nemanja — sv. Symeon. V těchto 17 řeckých klášteřích žije dnes 4000 mnichů; ruských mnichů je okrouhle též 4000; slovanských pak okolo 5000. Dohromady žije tedy na tom poloostrovu 13.000 mnichů. Kromě šesti klášterů, všechny druhé založili Slované a sami jich do dneška vydržují, ačkoliv nejsou všechny Slovany obydleny. Dnes jenom bulharský klášter Zograf a srbský Chilandar jsou obydleny slovanskými řeholníky. Kláštery tyto nesmíme si představovati tak, že by jeden klášter byl jedna veliká budova, nýbrž jeden klášter tvoří více domů vedle sebe, neb nedaleko sebe stojících a také poměry jednotlivých klášterů jsou zde různé. Viděti můžeme v těchto klášteřích tři druhy řeholníků. Jedni žijí společně v jednom domě, jakož jest to v našich klášteřích Druzí, kterým je společnost klášterní obtížná, zvolí si zvláštní od kláštera vzdálené, ale ku klášteru přece patřící obydlí, a stávají se poustevníky, kteří se obyčejně jmenují anachoreté. Anachoreti bydlí obyčejně dva neb tři pod jednou střechou, ale ne v jedné světnici. Mají též vlastní kaplí se zvony, vinohrady, ovocné sady, odkudž jim plyne pramen výživy. Třetí druh řeholníků na tomto poloostrově žijících tvoří oni, kterým se protiví veškerá společnost lidská. Takoví se zovou samotáři či asketi. Tito se živí a šatí prací vlastních rukou.

(Dokončení)

Ruské ikony.

(Pokračování.)

Neméně zajímavým těchto legend jsou jména, jež dává Rus svým oblíbeným Madonám. Vybírá nejraději jména, vyjadřující zvláště její něžnost, její milost a především její nekonečnou dobrotu. Matka-Panna, Nebe plné milosti, kéž neshořely, Klín požehnaný, Libovonný květ, Neposkvrněný květ, Sladký polibek, Bolestná, Nezničitelná hradba, Pramen života, Blaženost, Útěcha zarmoucených, Nenadálá radost, Trojí blaho, Potěšení ve strastech a zármutku, Naděje sklíčených, Hojitelka, Ochránkyně, Osvoboditelka neštěstí, Spása tonoucích, Ochotná ku vyslyšení, Zastánkyně hříšníků, Něžnost, Skloň své oči k pokorným, Zahlaď mé starosti. Kolik to líbezných pojmenování na počest Panny Marie!

Většinu Madon zázračných nazývají dle místa, kde uctívání jejich vzniklo. Je jich mnoho, úřední kalendář vypočítává jich dvě stě.

Ikony nejsou pouze spjaty s dějinami ruskými, nýbrž s veškerým životem. Ať si sebe vzdělanější neotevře v cerkvi jiné knihy. Ikonostas, původně jen ohrada, dělící svatyni od ostatních prostor, rozvinul se ve stavbu o několika poschodích, dosahující až ku klenutí. Jeho rozličné obrazy naznačují ve svém hierarchickém uspořádání dějiny křesťanské věrouky. Dole uprostřed otevírá se dvojdílná královská brána s medailony čtyř evangelistů a Zvěstování Panny Marie. Po pravé straně je první místo pro Spasitele, jenž pravou rukou žehná, v levé drží evangelium otevřené na tom místě, kde se čtou slova: „Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím." Dále bývá obraz patrona chrámu, jemuž tento je zasvěcen, nalevo bývá obraz Panny Marie. Na dvou bočních dveřích, určených pro jáhna malují obyčejně jáhny-mučedníky, nebo anděly; cheruba s plamenným mečem na bráně severní a Gabriele na straně jižní.

První patro vyplňují obrazy dvanácti svátků, jež znázorňují celé dějiny vykoupení, nad nimi apoštolově obkličují „Deis ús (z řeckého deesis „modlitba"): Krista uprostřed, a po stranách svatou Pannu a sv. Jana Křtitele, kteří se mu klanějí a se přimlouvají. Ještě výše rozvíjejí se dva řády proroků, obrácených ku Bohorodičce, chovající na klíně božské dítě. Někdy bývá středem obrazů Kristus velekněz, oděný kněžským rouchem východního obřadu, anebo věčný otec s božským dítkem znázorňuje zplození Slova. Na vrcholu kříž doplňuje a korunuje tento sbor velebný a často velkolepý.

Dějiny Krista a jeho církve, počínající na ikonostasu pokračují na nástěnných freskách, vtělují se ve svatých, zobrazených na sloupích a končí posledním soudem, jehož bohatá a rozsáhlá skladba pokrývá celou zadní stěnu. A tato epopeje Bohočlověka rozvinuje se před velebným zjevem Vládce všehomíra (Pantokrator), jenž podporován cheruby, vznáší se na klenbě: Toť nebe, jež se otevírá na zemi a propouští úzkými okénky s hůry světlo, jež svými tajemnými paprsky oživuje malby a zlatozář ikonostasu.

A ještě jiné ikony, jiné zlaté hávy na stěnách a ve výklencích

třpytí se ve světle lamp a lesku drahokamů, čekajíce na poklony a časté kříže, maličké svíce po třech kopejkách, jež jsou nejobyčejnějším výrazem ruské zbožnosti, a věřící lid povznáší své srdce a své zanícené oči ku Kristům velikých očí, zadumaného čela, k zádumčivým Madonám pleti zralého žita, zhnědlým, zčernalým věky, k těm ikonám, kde si zobrazil takořka přítomnost světa neviditelného, kde splývala po věky modlitba a duše pokolení minulých.

Vyjda z církve shledává se Rus opět se svými milými obrazy; zastavuje se na okamžik v maličkých kapličkách, stojících u bran měst a zámků, nebo roztroušených po ulicích. Potkává povoz se Spasitelem, se sv. Mikulášem, Madonou. Obraz, odvážený kočím a provázený knězem jede do některého panského domu, aby požehnal zbožným věřícím. A hle, na červeném náměstí hromadí se lid, nad seřaděnými zástupy vlají prapory. Toť průvod uspořádaný na počest Panny Ibérské, nejvíce uctívané Madony moskevské. Velikánské zvony Kremlu rozezvučí se u velebný chvalozpěv a průvod, doprovázený biskupem, dává se na pochod. Tisíce a tisíce lidí předcházejí, obklopují a následují obraz a těsnají se v uličkách příliš úzkých. Jdou podle kostela: zvony se rozepějí zvukem stříbrných hlasů, proplétajících se okolo základního hlubokého basu. Ikona kostela vychází se poklonit ikoně nesené v slavnostním průvodu, jenž se na chvíli zastavuje a pak se ubírá dále; již zvoní zvony druhého kostela: od věže ku věži probouzí se vzdušná melodie, zaněcujíc se jako proud vznětlivého prachu a za jásavých zvuků průvod jde dále tiše, rozvážně: to jde duch velikého národa.

Též v domácí svatyni setkává se Rus se svatými ikonami. Není domu, ba není světnice, která by neměla ve svém „krásném" koutě svůj ochranný obraz. Často bývá tento kout pravým ikonostasem, uprostřed Kristus a sv. Panna, jimiž v den svatby požehnaly mladým snoubencům, k nim se druží ostatní ikony sv. patronů, a pak ty, jež upomínají na milé události, slavnostní příhody. Před důležitými událostmi, jež vhodně nazývají podvigy, Rusové rádi přijímají požehnání od osob ctihodných, od otce, matky, od kněze, od duchovního vůdce. A obraz, jímž požehnání bylo uděleno, bývá pak chován jako vzácná památka v domácí svatyni: Dávné vzpomínky se tu řadí ku přítomným, a víží tak život předků ku životu potomků.

Tak posvěcen, stává se dům příležitostně i malou svatyní: kněz přichází sem v obřadním rouchu pomodlit se moleban, ba vykonat celou bohoslužbu. V domech přijímají novorozenci také křest svatý.

Do posvátného koutu stavívají malý stolík, pokrytý bílým ubrusem, kladou naň kříž a sv. evangelium; večer rozžehují malou lampu, která hoří celou noc. Tam se pomodlí a usínají pak při jejím tajemném a kmitavém plaménku. Procházejíce večer opuštěnými ulicemi, zahlédáme toto poetické světélko ve svatyních domácích, a není smutnějšího nad prázdnou, chladnou světnici, kde v lampě před ikonou vyhaslo světlo.

Tak se ikonami v životě soukromém i veřejném upevňuje tajemné

pronikání náboženského ducha, ony jsou viditelným znamením přítomnosti boží a svatých u věřících dítek církve.

Tato úcta, ač tak oprávněná a s jisté stránky plná hlubokého naučení a svěží poesie, není bez nijakého nebezpečí. Není země, kde by obrazy a obřady nebyly měly škodlivý vliv na život a duši lidu. Ale byl by to veliký omyl, považovati úctu obrazů u Rusů za nějaký hrubý fetišism. Obrazy znázorňují jim skutečnosti neviditelné: ale nenahrazují je. (Dokončení.)

Zprávy.

Bulharské misie. Z vlasti sv. Cyrila a Metoděje. (Dle slovinského podává Alois Jaček.) Katolické misie mezi Bulhary jsou rozděleny na dvě církevní državy: první sluje Tracie, majíc středisté v Drinopoli v Turecku; obsahuje též království bulharské. Druhá misijní država je Macedonie: má středisté v Soluni, rodném městě slovanských apoštolů sv. Cyrila a Metoděje. V okolí Soluně naučili se sv. Cyril a Metoděj slovanskému jazyku; právě zde začali rozkolní Bulhaři akci o spojení s katolickou církví (r. 1860). Macedonie patří k vilajetu soluňskému. Tento vilajet čítá asi 1,200.000 obyvatel, mezi nimi přes 500.000 Bulharů; ostatní jsou Srbi, Turci, Řekové atd. Převážná většina obyvatelstva hlásí se k pravoslaví, katolíků je málo. Přesných čísel nemáme, uvádíme zde jen zprávu misionáře Carota ze Zeitenliku u Soluně: „Naše misie má 26 katolických vesnic, 21 kostelů a kapli, 35 domácích kněží, 17 chlapeckých škol s 566 žáky a 10 dívčích škol s 516 žákyněmi. Počet katolíků v naší misii obnáší asi 6000 duší." Francouzští Lazaristé mají svoje domy v Soluni, Kukuši a Kavale. Ve školách vypomáhají Milosrdné sestry, které přebývají v Kukuši a od loňska též v Janici (Jenidže-Vardar). Mezi těmito jsou též dvě Slovinky, ostatní jsou Francouzky. Slyšme něco z listu sestry Sidonie (Slovinky) v Janici: „V září 1908 koupili naši představení bulharský dům v Janici pro Milosrdné sestry. Janice je sice město, ale nadarmo bys zde hledal velké domy: malé, vesnické domky, namnoze i dřevěné. Takový domek byl zakoupen i pro nás. Bylo třeba důkladné opravy, než jsme se mohly nastěhovati. V městě je 140 katolických rodin; v okolí jsou pravoslavné vesnice, děti však posílány bez rozdílu do našich škol. Rodiče je raději posílají k nám než do škol protestantských, ačkoliv tito čile agitují. Školní světnici (!) asi pro 100 děvčat měly jsme původně v sousedově sklepě, poněvadž v našem domku nebylo místa. Sklep je 2 vysoký, místo oken má sklopce: tak vypadá naše škola, a přece máme vždy dosti žákyň. Jaké jsou ty bulharské děti? Nuzné, chudě oblečené, ale vždy laskavé, přívětivé a pilné, nadané a odvážné. V zimě často se stává, že nedostanou po celé dny teplého sousta. Kdo by proto nějakým dárkem si vzpomněl na naše chráněnce, našel by jistě vděčná srdce. Bulharští katolíci jsou většinou chudí, poněvadž jsou všude odstrkováni; mají a uchrání si právě tolik, kolik jim stačí k žití. Učenost a vzdělání jim schází. Škol nemají, v kostelích též málo uslyší, zvláště co se základních náboženských pravd týče: po té stránce jsou domácí kněží málo dbalí. Misionáři nemohou při tak velkém působišti zcela se oddati pastoraci jednoho kraje. Poněvadž je chudoba všude, tedy jsou i katolické kostely chudé a opuštěné. Kdo této chudoby neviděl, neuvěří. Roucha, která se u nás již odkládají, učiní na Balkáně výborné služby. Kdo tedy máte něco nazbyt, pošlete! Ježíš svátostný vám štědře odplatí. Nemocnice sice nemáme, ale máme malou lékárnu, odkud poskytujeme nemocným léky, ovšem z pravidla bezplatně. A navštěvují nás tu hojně: až padesát denně. Práce se nám množí na všech stranách. Jsme nuceny vystavěti si prostrannější budovu pro školu a lékárnu. A draho všude! A zvláště zde, kde dovoz věcí i nejpotřebnějších ze Soluně od nás 10 hodin vzdálené vše zdraží. Ale s pomocí Boží chceme ještě letos přivésti vše do pořádku. Kéž nám Bůh vzbudí dobrodince! Bulharštině se lehko každý Slovan naučí. Jsi-li měsíc mezi dětmi, již jim rozumíš; řeč přijde pak již sama od sebe. Dítky se tu naučily již i slovinským

písním, které při mši sv. ve své kapli zpíváme. Dobrý národ jsou Bulhaři, ale chudý; pomozme jim proto dle možnosti!

Ferd. Walter: Americký katol. student vzor apoštolského smýšlení. O jeseni minulého roku odebral se mladistvý student Frant. Parater z Virginie (Spojené státy) do Říma, aby zde studoval bohosloví a po letech jako apoštol vrátil se k rodákům — většinou jinověrcům. Jiné byly záměry Boží. Dne 7. února 1920 byla „americká stud. kolej" v Římě svědkem krásné smrti svého ideálního chovance. Mezi rukopisy jeho nalezli list, který podle zásluhy byl uveřejněn v četných amerických časopisech, jakož i ve vatikánském „Osservatore Romano". Uvádíme téměř celý jeho obsah: „Má poslední vůle. Jen v případu mé smrti v Římě čísti! — 1. Nemám, co bych dal nebo odkázal, leč svůj život a ten jsem zasvětil Božskému Srdci Kristovu. Obětoval jsem se zcela za obrácení jinověrců ve Virginii (studentův rodný kraj; pozn. překl.). Pro ně žiji a zemru-li, umírám za ně. 2. Smrt není mi nevítanou, nýbrž nejkrásnější a nejpotěšitelnější událostí v mém životě. Smrt je poslem Božím, zvěstujícím konec zkoušky naší a uvádějícím nás v pravý život. 3. Nepíši tak z melancholie nebo chorobné citlivosti; vždyť mám tak rád zdejší kolejní život, spolužáky a též Řím. Přál bych si však jako světci žíti a zemříti. Neosměluji se prositi Boha, aby si mne povolal. Mohlo by se tak zdáti, že se bojím větší odpovědnosti životní, nebo že jsem za dar života nevděčen. Avšak nikdy jindy nebude mi odpovědnost snazší, nikdy snad nebudu připravenější sejíti se se svým Bohem, Tvůrcem, svým vším . . . 4. Od dětství přál jsem si zemříti z lásky k Bohu a bližnímu. Nevím, dostane-li se mi této milosti. Zůstanu-li na živu, bude to pro týž cíl. Každý čin mého žití zde je obětován rozšíření a upevnění katolické církve ve Virginii. Sloužíme Bohu svými modlitbami v nebi méně důstojně, než svými skutky na zemi? Jistě není sobectvím přáti si býti u Toho, jenž nás tolik miloval. Neopustím tak svých drahých, ale budu jim vždy na blízku a mohu jim více pomoci než v tomto životě. Je-li tak vůli Boží, budu na Velký pátek u Něho, abych jej už nikdy neopustil; avšak ne má vůle, Otče, ale Tvá se staň. — Řím, 5 prosince 1919. — Frant. Parater, studující." — Když byl tento list čten sv. Otci, byl hluboce dojat a prosil o opis. Jak on, tak ostatní církevní hodnostáři obdivovali hlubokou zbožnost, jež vane z prostých řádků tohoto šlechetného jinocha. Solnohradský církevní věstník*) k uvedené zprávě mezi jiným dodává: „My evropští katolíci záviděli jsme často americkému katolicismu oné obětavosti a mladistvé svěžesti. Ale byl nám — smím-li tak otevřeně říci — ještě poněkud příliš mladým, nevykvašeným, nedozrálým. Nenalezli jsme u něho často oné čisté, světu do jisté míry skryté zbožnosti. Zdálo se nám, jako by tam ještě nebyla půda pro světce rázu sv. Terezie, sv. Bernarda nebo Františka z Assisi. Nyní i tento krok učiněn. Blahopřejeme k němu americkým katolíkům. Církev s údy smýšlení Paraterova je jistě sloupem v chrámě nebeského Jerusalema. Stavu plné zralosti dosaženo. Též tu zapálil oheň, jenž stravuje Srdce Nejsvětější." — Dáti národu a Slovanstvu, zvláště nesjednocenému, apoštoly smýšlení Paraterova, je jedním z účelů „Studentského cyrilo-metodějského odboru" (SCO.) při „Apoštolátě". Proto vybízíme jak studenty, tak všechny, kdož mají vliv a styk se studentstvem, aby se o zřizování „SCO." na všech místech naší vlasti přičinili.

Ferd. K. Nesrovnal: Jak založíme „Studentské cyrilo-metodějské odbory" (S. C. O.). Misijní práce v S. C. O. má nám býti v dnešní sobecké a hmotařské době pramenem ideálního snažení, nezištné a obětavé lásky k víře a Slovanstvu. Musí proto býti pramenem tak přístupným, aby z něho mohl píti náboženské nadšení každý student bez rozdílu věku a stupně vzdělání, osamocený jednotlivec i celé organisace. Tomuto požadavku vyhovuje volná misijní organisace, o níž zde již v hlavních rysech psáno. Dát se tak S. C. O. všude přizpůsobiti poměrům a jen na nás je, abychom je zařizovali co nejpraktičtěji. Uvedu některé myšlenky, jež mohou býti při zakládání S. C. O. vodítkem studentům i studentkám a kněžím, kteří mezi studující mládeží pracují. — Musíme míti zvláště zření k tomu, aby se každý naš student apoštolátní práce súčastniti mohl a se jí též činně súčastnil, aby každý četl slovanský misijní časopis, šířil spisy a brožury vydávané „Apoštolátem sv. C. a M." a tak seznámil sebe i jiné s misijní otázkou slovanskou, jíž je nám idea cyrilo-metodějská. — Proto ponékud jinak ustavíme S. C. O. při akademických spolcích, jinak při Stud. soc. sdruženích, Vzděl. kroužcích středoškol-

*) Kirchenzeitung, 22./VI. 1920, č. 29.

ských, Mar. družinách stud., jinak v internátech (konvikt. chlap. seminářích, pensionátech), jinak budeme apoštolovat ve škole, v místech, kde je málo našinců a kde není našich organisací. Při spolcích akademických a bohosloveckých ustaví se „Cyrilo-metodějské odbory" tak, že každý člen bude přímým údem „Apoštolátu", platí apoštolátní příspěvek (1.50 Kč ročně), předplácí a odebírá časopis a uvoluje se k obvyklé apoštolátní modlitbě za církevní sjednocení Slovanů. Při S. S. S., středoškolských vzdělávacích kroužcích, Mar. družinách studentských založíme S. C. O. jako ostatní již při nich stávající odbory. Na ustavující schůzi rozdělí se přihlášení členové v družstva po pěti členech, kteří ze svého středu zvolí předáka. Předáci družstev tvoří misijní radu, které předsedá ji volený hlavní vůdce S. C. O. (Při větším počtu členů volí rada ze svého středu vedle vůdce ještě zvláštní funkcionáře, jako hl. sběratele (pokladníka), zapisovatele.) Členové družstev odevzdávají svým předákům příspěvky povinné (15—20 hal. měsíčně mimo prázdniny), dobrovolné dary, dále pošt. známky, staniol atd., o čemž vedou předáci přesné výkazy. Předáci odvádějí příspěvky a plody sběratelské horlivosti členů hlavnímu vůdci (resp. pokladníku), který vše zasílá „Apoštolátu sv. C. a M.". „Apoštolát" zasílá za povinné příspěvky pro každé družstvo 1 exemplář časopisu „Apoštol." a pro členy S. C. O. vydané spisky. Dobrovolných příspěvků a výtěžků ze sbírek pošt. známek, mincí, staniolu užije se k účelům unionistickým, později přímo k podpoře slovanských misionářů na Rusi. Časopis v družstvě koluje a zůstane pak v odměnu za horlivost majetkem předákův. Družstvo jako celek je údem „Apoštolátu sv. C. a M."*) S. C. O. koná pravidelné, aspoň měsíční schůze, při kterých pozvaný řečník nebo některý z členů promluví stručně na téma, související s ideou cyrilo-metodějskou; nato členstvo radí se o podnicích (přednáškách, cyrilo-metodějských akademiích) ve prospěch Unie, na konec případně předáci vyberou a odvedou příspěvky, rozdají časopisy atd. Protektory S. C. O. při SSS. bývají duchovní rádcové, v Mar. družině ředitelé. Ve výroční dny úmrtí našich věrověstů slovanských (14. února a 6. dubna), resp. nejbližší neděli pořádá S. C. O. pro širší katolickou veřejnost slavnostní cyrilo-metodějskou akademii, při níž vybranými čísly hudebními a pěveckými, přednáškami, výstavkami a pod. seznamuje obecenstvo s myšlenkou cyrilo-metodějskou a „Apoštolátem sv. C. a M., získává nové členy, šíří brožury atd. Slavnost koná se ve prospěch účelů apoštolátních. Vůdcové místních S. C. O. podávají „Apoštolátu" a časopisům zprávy o své činnosti, aby mohl býti veden přehled naší vlastní práce. V internátech, každá třída zvolí si předáka, zapisovatele a pokladníka. Předáci tříd tvoří misijní radu, které předsedá předák nejvyšší třídy. Předáci tříd rozdělí si své spolužáky na pětičlenná družstva, vybírají od každého člena stanovený měsíční příspěvek a dostávají pro každé družstvo 1 exemplář časopisu „Apoštolát". Časopisy se po přečtení uschovají a koncem roku slavnostně ve prospěch slov. misií „vylicitují". Nad misijní činností s laskavou péči bdí prefekt nebo spirituál ústavu. Ostatní je podobné jako u S. C. O. při S. S. S. Ve škole, v třídách, kde je málo stejně smýšlejících, v místech, kde není našich studentských organisací, získá našinec ještě čtyři (nebo aspoň dva) druhy, utvoří tak s nimi družstvo S. C. O. při „Apoštoláte sv. C. a M.", vybírá měsíční příspěvek (15—20 hal.), dostává za to pro své komilitony 1 exemplář časopisu, který dá kolovat, načež zůstane jeho majetkem. Kde je takových družstev několik, posílá se časopis pro úsporu poštovného na jednu adresu. Tento způsob apoštolské práce ve škole je snadný a nedá se proti němu — protože privátnímu — ničeho se strany nepřátelské namítati. Máť každý student právo složiti si se svými kamarády na časopis nebo jiný šlechetný účel. Předák může snadno se svým malým družstvem jednati i mimo školu (vybrati příspěvky, sbírati poštovní známky, staniol atd.). Vzhůru tedy, bratři, k práci za jedno Království slovanských duší!

V bojích katoliků za drahé dědictví víry byla vždy nezlomná důvěra v Krista tajemstvím jejich úspěchů. Byť boj zuřil se všech stran a denně přibývalo nových útoků, byť i odchodem zrádců tisíciletého odkazu řídly vlastní řady bojovníků za království Boží — konečné vítězství je na straně jejich. Kristus, který je s nimi po všechny dny, vysílá nová vojska, aby úspěšně dobojovala bitvy Páně. — Hle, na obzoru již mladistvé rytířstvo cyrilo-metodějské, stavící se v čelo věrného lidu — naše katol. studentstvo. „Zazněl veliký signál nového idealismu, vyšlehl oheň,

*) Kdo sám chce býti přímo členem „Apoštolátu", platí o něm to, co o členech cyrilo-metodějských odborů při akad. spolcích.

který se jistě promění v mohutný požár náboženského obrození českého národa," zaznamenává nadšeně katolický tisk ve zprávě o velkolepém studentském sjezdě v Brně. („Občanské nov.", 27. července 1920.) Že studentstvo tento Apoštolát náboženského idealismu vážně plní, o tom svědčí jeho usnesení, aby členové organisací v Ústředí katol. studentstva sdružených korporativně se stali členy „Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje".*) Majíc na mysli veliký úkol československého národa — usnadniti návrat východním Slovanům do lůna církve sv., dalo studentstvo s „Apoštolátem" podnět k založení „Cyrilo-metodějské studentské ligy" na prvním slovanském sjezdě v Mariboru.*) Praktické práce apoštolátní pak súčastňuje se zakládáním „Studentských cyrilo-metodějských odborů" (S. C. O.) ve „Stud. soc. sdruž.", Vzdělávacích kroužcích, ústavech, Mar. družinách. Tyto odbory mají tvořiti spolehlivou studentskou legii ve statisícovém vojště slovanského „Apoštolátu sv. C. a M." Časopis „Jitro" přináší v 2. čísle podrobné praktické pokyny na zřizování S. C. O. v organisacích studentských (v „S. S. S." a „Vzděl. kroužcích"), jakož i v internátech (v seminářích, konviktech, interních Mar. družinách) a zakládání jednotlivých pětičlenných družstev „S. C. O." První kohorty ohlásila tato místa: Kroměříž (S. C. O. při Mar. druž. v arcib. semináři), Jindřichův Hradec (Pětičlenné družstvo S. C. O.), Velehrad (Cyrilo-metodějský kroužek chovanců Papežské koleje),**) Hradec Králové (S. C. O. při S. S. S.), Praha (2 S. C. O. při S. S. S.), Brno (S. C. O. v chlap. sem.). Též slovenští bratří se hlásí k práci apoštolátní. S. C. O. nalezla radostný ohlas i za širým oceánem. Americký „Hlas" oznamuje, že „Stud. cyrilo-metod. odbory" budou založeny na všech školách v sev.-americké Unii, kde jsou slovanští studenti. S heslem „Za jedno království Boží všech Slovanů" dali jsme se do díla. K horlivému apoštolátu voláme tudíž všechny — bez rozdílu věku a stupně vzdělání — jimž idea cyrilo-metodějská bude jejich největší myšlenkou, kteří věří, že z ní — pochopené a pěstěné dle úmyslů apoštolů slovanských — vyprýští velké požehnání kulturně-náboženského rozvoje Slovanstva. V čelo, vpřed, vy dobyvatelé srdcí, kteří dovedete jiným sdělíti z ohně vlastního nadšení. Apoštolát znamená dáti jiným z prožívaného štěstí pravé a živé víry cyrilo-metodějské! Naše „Stud. cyrilo-metod. odbory" budou ohniska svatého idealismu a praktické misijní práce, z nichž vyjdou církvi a Slovanstvu oddané řady zdatných bojovníků, mužů obětí a sebezapření, ryzích křesťanských charakterů, kteří v modlitbě a zvláště v Eucharistii čerpají svou mravní sílu. Naše poslání vyžaduje mužů celých, mužů z žuly. „Stud. cyrilo-metod. odborům" platí, co kdysi proroku Eliáši: „Grandis Tibi restat via!" Veliké úkoly máte před sebou!

Výtvarné umění chrámové a hřbitovní. V Tiskovém spolku vydal msgre dr. Josef Kachník dílko o Výtvarném umění chrámovém a hřbitovním s 18 obrazy. Doporučujeme duchovenstvu i laikům. Stojí 25 Kč. Objednává se v Olomouci, Wurmova ul. č. 13, u sekretariátu Tiskového spolku.

Kniha pro děti. Katolické děti nemají zábavné četby v duchu katolickém, proto Matice C. M. začala vydávati dětskou knihovnu, v níž vyšla první povídka od známé naší spisovatelky Vlasty Javořické: V zámku a chatrči. Knížka se dětem velice líbí, proto udělejte dítkám nyní radost a objednejte si pro ně onu poutavou povídku v sekretariátě Matice C. M. v Olomouci, Wurmova 13. Knížka stojí 4 Kč.

„Zábavy večerní", sbírka zábavného a poučného čtení pro lid, zahájily již XLI. ročník. Za 40 let svého trvání přinesly již přes 200 knih, pěkných, vybraných prací, povídek a románů, z nichž mnohé, přeložené z cizí světové literatury, náležejí k nejkrásnějším a nejcennějším plodům literárním (na př. Hasnoucí slunce, Mysterium crucis, Poslední Římané, Podnik, Teror, Proti božským úradkům a mnohé jiné). Již 40 let trvání „Zábav večerních" jest nejvýmluvnějším důkazem, že jako sbírka vybrané četby plní dokonale svůj úkol a těší se všeobecné oblibě v nejširších kruzích. Pro své nesporné zásluhy, jež za svého dlouholetého putování získaly, zaslouží si plné hojného rozšíření tam, kde ještě jsou neznámy.

---

*) Viz 1. a 2. číslo časopisu „Jitro" (Praha II, Voršilská 1).

**) Chovanci Papežského ústavu sv. Cyrila a Metoděje pro slov. misie zřídili ústřednu pro sběratele pošt. známek, mincí, staniolu etc. ve prospěch slov. misií. Apoštolát prosí, aby čtenářové jim tyto předměty (vždy u větším množství) na uvedený účel zasílali.

Levné předplatné umožňuje i méně majetným státi se jejich odběrateli. Na ročník brožovaný činí Kč 12, na váz. Kč 18, kdo je současně odběratelem „Ludmily", platí pouze Kč 10, resp. Kč 16 ročně i s pošt. zásilkou. Přihlášky a předplatné stále přijímá: Administrace „Zábav večerních", Praha II./200.

Potřebná kniha pro katol. rodiny. Dnešní doba zápasí o Krista Pána. Nevěra ho činí člověkem, nová sekta mu upírá božství, proto je nutno, aby v našich rodinách byl správný názor na Krista Pána a Pannu Marii. Tento správný názor bude míti každý, kdo si objedná a přečte Katolickou věrouku od preláta dr. Jos. Pospíšila z Brna. Kniha jedná o Bohu Vtěleném, a má dva díly, první stojí 45 Kč, druhý 40 Kč. Pro čtenáře „Apoštolátu" vymohli jsme nyní slevu. Kdo si v sekretariátě „Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje" v Olomouci, Wurmova 13, lístkem objedná oba díly, dostane první za 35 Kč, druhý za 30 Kč, tedy místo 85 Kč jen za 65 Kč. Objednávky se vyřizují, pokud zásoba bude stačiti, obratem. Kniha stojí na výši doby, proto patří do našich rodin.

Věstníku „Svazu křesťanského učitelstva československého" vyšlo právě č. 2. — Upozorňujeme na tento důležitý a pěkný, účelně vedený časopis všechny přátele katolického učitelstva a katolické školy. — Členové „Svazu" dostávají Věstník bezplatně. — Nečlenové předplácejí 5 Kč na celý rok. — Přihlášky odběratelů nečlenů přijímá: Administrace „Věstníku Svazu křesťanského učitelstva čsl." v Praze II., Spálená ul. č. 15.

Duchovní obnovy.

Bílovice u Podivína. V pátek ráno, dne 16. února, počal u nás konati duchovní cvičení dr. Fr. Hrachovský, sekretář „Apoštolátu" z Olomouce. Kostel byl vždy ráno a večer plný, odpoledne vždy byla promluva pro dívky a jinochy. Největší účast ovšem byla v neděli při promluvách. Ke sv. svátostem přistoupilo na 800 lidí. Výsledek duchovní obnovy byl velký.

Opatov u Okříšek. V sobotu, dne 24. února ráno počal u nás duchovní obnovu dr. Fr. Hrachovský z Olomouce. Promluvy jeho těšily se velké pozornosti, že i stoupenci sekty chodili ho poslouchati. V sobotu měl 3, v neděli 4. Zpovídání bylo mnoho. Kazatel v neděli od rána nedostal se z kostela, až o půl jedné hodině. Společné sv. přijímání bylo v pondělí ráno. Výsledek duchovní obnovy byl radostný.

Z Hroznové Lhoty u Strážnice. Duchovní obnovu u nás měl náš rodák dr. Fr. Hrachovský z Olomouce ve dnech 9., 10., 11. a 12. března. Návštěva kostela při všech 7 promluvách byla velká. Přijetí sv. svátostí bylo velkolepé.

Z Kněždubu u Strážnice. Duchovní obnova konala se u nás rovněž ve dnech 9., 10., 11. a 12. března za velké účasti věřících. Promluvy měl P. J. Glogar, vikář z Olomouce.

Příští dvojčíslo 6.—7. vyjde počátkem června a přineseme v něm obrázek P. Adolfa Jaška v rakvi.

Zaslali jste již předplatné na „Apoštolát" na rok 1923? Máte zaplacený starý ročník 1922? K minulému číslu jsme přiložili složní lístky, prosíme, by jich bylo hodně použito, abychom i my mohli platiti tiskárnu.

Nakladatel Matice C. M. — Tiskem arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci.
Odpovědný redaktor dr. Fr. Hrachovský.

Číslo 6.—8. ČERVEN—SRPEN 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
a zemřelý P. Adolf Jašek.
Redaktor:
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Zahrádka cyrilometodějská.

(Podává dr. Ant. Cyr. Stojan, předseda ústřed. výboru Apoštolátu sv. C. i M. pod ochranou bl. Panny Marie.)

Další část pojednání — Sv. Cyril a Metod, rozsévači slova Božího — v tomto čísle není. Známo jest našim čtenářům, že nejdůstojnější arcipastýř náš onemocněl velmi vážně. Lékařská věda nedávala již žádné naděje. Arcibiskup dr. Stojan jest však muž Prozřetelnosti, na něhož aplikace lidské nemají vlivu. Stav jeho je již takový, že vážných obav není. Okolnosti jsou takové, že vyžadují dalšího života pana arcibiskupa. Jeho neochvějná důvěra k Matce Boží Svatohostýnské, k ní stále za nemocí se vypravuje, nebude zklamána. Věřící lid nejen arcidiecése, nýbrž celé republiky modlil se za zdraví apoštolského a cyrilo-metodějského arcipastýře. Proto chováme naději, že v dalších číslech Apoštolátu opět se objeví jeho práce. Bůh Všemohoucí ať prodlouží dny života jeho co nejvíce a Matka Boží Svatohostýnská ať vyprosí mu uzdravení k radosti věřícího lidu.

▣ ▣ ▣

Dr. Fr. Snopek:

Tradice cyrilometodějské čili slovanští apoštolové a československá sekta*).

I.

Dědictví otců zachove nám, Pane!

Čeho jsem se nikdy nenadál, dostalo se mi. Mám psáti o poměru, jaký zavládá mezi novou sektou „československou" a svatými apoštoly slovanskými Cyrilem a Metodějem. Sekta nazývá se sice církví, ale není jí, protože se jí nedostává dogmatického podkladu, na který lze prý čekati ještě 5, 10 a snad více let.

Sekta o sobě píše: „Církev československá jest všeobecnou, čili katolickou v čistém slova smyslu."[1]) Nazývá-li se nová sekta všeobecnou, čili katolickou, užívá jenom vějičky na hýly na lid nerozvážný, nemyslící. Vincenc Lerinský napsal již roku 434: čemu bylo věřeno všade, čemu bylo věřeno vždycky, čemu věřili všichni, to jest opravdu a vlastně katolické (obecné). Latině zní jeho výrok: quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est, hoc est etenim vere et proprie catholicum, quod ipsa vis nominis ratioque declarat.[2])

Sekta, jež se nazývá „československá", trvá již od 8. ledna 1921 druhý rok, která neví vlastně, čemu učiti, čemu věřiti, osměluje si přikládati jméno všeobecné, čili katolické? Vždyť tomu jest na odpor význam slova a sám rozum, abych užil výroku sv. Vincence Lerinského.

Sekta „československá" prý je církví všeobecnou, čili katolickou. Není to k smíchu? tázal bych se, kdyby to nebylo k pláči.

O slovanských apoštolech tvrdí někteří nemnozí učenci, že byli nepřáteli Říma. Snad z téže příčiny nazývá je československá sekta „našimi svatými", ba v § 1 svého statutu tvrdí, že se řídí „tradicemi slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje". Nyní jest otázka, jaké jsou tradice cyrilo-metodějské?

Knížatům apoštolským Petru a Pavlovi výhost dali, ti jim příliš asi zavánějí Římem. Než divím se věru, že osmělují se dovolávati se tradice slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje, oblíbených našich světců národních, kteří celým životem svým, ba celým svým smýšlením do Říma tíhnou, k Římu poukazují všecky jejich kroky. To mohu říci podle svého svědomí, neboť již déle než čtyřicet let obírám se zkoumáním původních pramenů dějin cyrilo-metodějských a tudíž poněkud znám apoštoly slovanské.

Sekta československá neprávem se dovolává slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje, kteří již původem svým náleželi Římu. Narodili se zajisté v Soluni, čili Thessalonice městě. Soluňanům pak hlásal

*) Poznámka redakce. Uveřejňujeme prác zemřelého msgre Fr. Snopka, jakožto výborného znatele doby cyrilo-metodějské, třebas by dnes nebyla tak akutní jako ve dnech jejího vzniku. Tak zasloužilý pracovník v idei cyrilo-metodějské si plně zaslouží, aby jeho poslední práce byla uveřejněna.

[1]) Statut církve československé. § 2. „Český zápas", ročník IV., č. 2, str. 4.

[2]) Commoniterium primum. Migne Patrologia Latina tom. 50 col. 640.

P. T.

Ku podpoře náboženské výchovy a k ochraně zájmů katolického školství zřízena jest pro republiku čsl. **Matice Cyrilometodějská v Olomouci.** K uskutečnění svých důležitých cílů potřebuje spolek tento značných peněžních nákladů.

Nežádáme po Vás nějakého daru, nýbrž prosíme Vás, byste při objednávce kalendářů pro budoucí rok 1924 pamatoval na kalendáře Matice Cyrilometodějské. Jsou to:

Poutník svatohostýnský
Stráž Moravy
Kalendář Matice Cyrilometodějské

Račte si tyto kalendáře objednati buď prostřednictvím Vašeho duchovního správce anebo přímo na adresu: Matice Cyrilometodějská v Olomouci. Kalendáře vyjdou v říjnu. Ceny jejich nižší než loni, budou později oznámeny. **Až tedy budete objednávati kalendáře, objednejte jmenované kalendáře Matice Cyrilometodějské!** Přispějete tím na velmi důležitou věc.

Při odkazech, svatbách a podob. pamatujte také na Matici Cyrilometodějskou v Olomouci.

Kristovu nauku apoštol Pavel, který v obojím svém listě jim poslaném nejkrásnější svědectví vydává o jejich stálosti u víře. Odtud si vysvětlíme, že Soluň i se svým okolím, ba s celým Illyrikem náležel k patriarchátu římskému, byť i užíváno tam v bohoslužbě veskrze jazyka řeckého. Římští papežové metropolitovi solunskému svěřovali správu celého Illyrika, obdařivše jej hodností apoštolského vikáře.

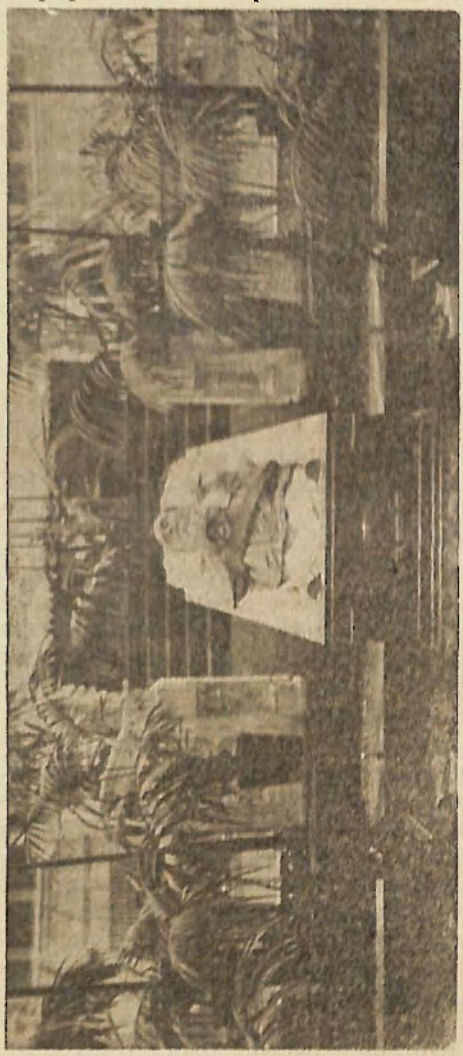

P. Jašek v rakvi ve žaře osady P. Marie Lurdské, Cleveland, Ohio.

Teprve v 8. a 9. století císařové obrazoborci připojili Soluň i se vším jeho okrskem k Cařihradu. Ale, ačkoli tehda kacíři obrazoborci dosedli na stolec metropolitní, lid věřící zůstal věren svojí víře zděděné a nakloněn Římu.

Metoděj i Konstantin (tak nazýval se nejmladší jeho bratr, který krátce před svou smrtí přijal jméno Cyril) nabyli prvého vzdělání na výtečných školách svého rodiště; o Konstantinu jest nám podáno, že od svého čtrnáctého roku vzdělával se v Cařihradě, kdež měl znamenité učitele, mezi nimi i pozdějšího patriarchu Fotia.

Oběma bratřím připravována skvělá dráha ve světě, ale Konstantín-Cyril od prvu neměl ani nejmenší touhy po radosti a slávě světské, chtěje sloužiti jedinému Bohu. Stav se tedy knězem, jmenován byl knihovníkem při chrámě Boží Moudrosti, leč za krátko opustiv tuto službu, uchýlil se do kláštera. Metoděj pak nastoupiv dráhu úřednickou, stal se stratégem v jednom knížectví slovanském, než neuspokojil ho život ve světě, pročež ustoupil do kláštera, kdež v tichosti obíraje se knihami, dosáhl důstojnosti jáhenské. „Poslušen byl v pokoře, knihami se obíraje."

Z mládí Konstantinova-Cyrilova pamětihodna jest událost, kterou nám vypravuje Anastasius, knihovník kostela římského. Když totiž

Fotius obnovil nauku Apollinaria, biskupa laodikejského, že člověk má dvojí duši, rozumnou a nerozumnou, tu Konstantin, důvěrný jeho přítel, vytkl jemu: „Proč takový blud pouštěje do lidu, tolik duší jsi zahubil?" Na svoji omluvu odpověděl Fotius, že se nenadál, že by tím koho urazil. Učinil prý to, aby seznal, co by si počal patriarcha Ignatius, který se nevyznal ve filosofii, kdyby povstal nový blud. Za tuto lehkomyslnost dostalo se Fotiovi nejostřejšího pokárání. Odtud ustydlo vřelé prve obou přátelství, a Fotius, dostoupiv potom stolce patriaršího přízní dvora císařského, při každé příležitosti odstraniti hleděl nepohodlného jemu skromného Konstantina.

Než pobyt bratří našich v zátiší klášterním nepotrval dlouho. Asi roku 860 zajisté objevili se v Cařihradě vyslanci knížete kozarského, prosíce císaře Michala III., aby jim poslal nějakého učeného muže, který by je naučil pravdivé katolické víře. Podotýkali, že „tu Židé na svou víru, tu zase Saraceni na svoji nás obraceti usilují. My pak uzavřeli jsme, s nejvyšším katolickým císařem se poraditi o své víře a svém spasení, víře vaší a starému přátelství důvěřujíce".

Císař, poradiv se s patriarchou Fotiem, vybídl Konstantina-Cyrila, jenž pro svoji učenost byl zván filosofem, aby se s vyslanci odebral do Kozar, maje největší důvěru v jeho opatrnost a výmluvnost. Konstantin tedy ihned všecko, čeho bylo třeba, připraviv, vydal se na cestu, pojav také svého bratra Metoděje. Přišed pak do Korsuně, pozdržel se zde nějaký čásek, chtěje se naučiti jazyku kozarskému a židovskému.

Meškaje v Korsuni, vzpomněl si Konstantin na dávné podání, že za doby císaře Trajana zde ve vyhnanství žil a pro víru smrt podstoupil třetí nástupce svatého Petra, biskup římský Kliment. Také na blízkém ostrově byl pochován. Konstantin se marně dotazoval na hrob světcův i v městě i v okolí. Lidé, příchozí jsouce, nic o hrobě nevěděli. Tím se však nedal odstrašiti, nýbrž vroucně se modlil, aby mu Bůh zjevil, kde by se ostatky svatého papeže nalézaly. Modlitba Konstantinova nevyzněla nadarmo. Bůh skutečně jemu vnukl, kde se ostatky nalézají. Sám metropolita korsuňský Jiří ujal se díla a doprovázeni jsouce množstvím věřících, po delší práci nalezli ostatky světcovy. —

Kdyby byl Konstantin-Cyril nepřítelem Říma, jako předáci sekty československé, byl by si dal takovou práci, by našel ostatky svatoklimentské? Ale on nejenom neměl nenávisti proti Římu, nýbrž ctil v Klimentovi jednoho z prvých nástupců svatého Petra. Konstantin-Cyril šířil také úctu svatého Klimenta. Nebo zůstavil částku ostatků v Korsuni, částku (hlavu) daroval později kostelu svatých apoštolů v Cařihradě a ostatní nosil na svých cestách, jako zřejmý důkaz svojí pravé víry a svoji úctu k apoštolské stolici. Mezi Konstantinem-Cyrilem, ctitelem svatého Klimenta a apoštolské stolice, a novou sektou zeje nepřeklenutelná propast. Sekta československá nemá nejmenšího práva, nazývati Cyrila a Metoděje svými svatými.

Potom vydal se Konstantin-Cyril se svým průvodem na cestu do Kozar, kdež měl půtky se Židy a s mohamedány. Sám chagan (kníže)

kozarský tak byl přesvědčen o pravdě náboženství křesťanského, že povolil svým poddaným, kteří by chtěli přijati křesťanství. Sám ho nedosáhl, neboť za krátko podlehl vlivu Židů.

S listem chaganovým a s válečnými zajatci, kterých si byl vyžádal, vrátil se Konstantin do Cařihradu a usadil se u chrámu svatých apoštolů, kdež zůstavil částku ostatků svatého Klimenta, a sice, jak vypravuje pokračovatel kronikáře Theofana, světcovu hlavu (lebku).

Zde připravoval se na další svoje práce mezi Slovany. Mnoho jich žilo v samém Cařihradě, v Malé Asii celé krajiny byly jimi osídleny. Všecky získati Kristu, působiti na hlubší jejich vzdělání náboženské bylo jeho snahou. Proto, vymysliv Slovanům zvláštní písmo, přeložil jim z řečtiny perikopy nedělní a sváteční. Zde začali konati částečně alespoň bohoslužbu slovanskou. Nežli však mohl účinněji působiti na tamní Slovany překladem bohoslužebných knih, pozornost jeho byla obrácena jinam.

I na levém břehu Dunaje, v poříčí Moravy a Váhu, bylo se ujalo křesťanství. Hlasatelé poselství spásy byli kněží ze severní Italie a z Němec. Sama knížata moravská Mojmír (830—846) a Rostislav (846—870) sklonila svoji šíji pod sladké jho Kristovo, kdežto nitranské kníže Pribina, zarputilým jsa pohanem, byl přemožen a vypuzen ze svojí krajiny; teprve po dlouhém bloudění světem přijal křest v kostele svatého Martina v Trévíru. A jako snažila se knížata moravská, obhájiti svobody svých poddaných proti Němcům, tak také usilovala ušlechtiti jejich mravy důkladnou znalostí zásad křesťanských. Toho zvláště kníže Rostislav chtěl docíci samostatným zřízením církevním, nezávislým na Němcích, doufaje, že takto nejlépe pojistí politickou samostatnost svojí državy.

Proto se asi roku 862 obrátil na velikého papeže Mikuláše I. (858—867) s prosbou o hlasatele víry, kteří by důkladně znali jazyk slovanský. Takových nebylo v Římě po ruce, a tudíž bylo třeba hledati jich jinde. Dověděv se tedy, co byl Konstantin vykonal v zemi kozarské, potázal se se svým národem a vypravil posly do Cařihradu k Michalovi III. s prosbou o učitele, který by lid jeho jazykem naučil dokonale porozuměti zákonu Božímu. Císař, zavolav si Konstantina, vybídl jej, aby se podjal této práce mezi Moravany. Konstantin, byť i byl churav a ještě unaven z cesty, svolil a v brzku se vydal na cestu, pojav bratra Metoděje a několik mnichů, stejně smýšlejících.

Když došli na Moravu, s velikou radostí je přijal kníže Rostislav i s národem, zvláště proto, že se dověděli, že přinášejí ostatky svatého Klimenta a evangelium, přeložené na jazyk slovanský.

Pravomoci, potřebné k vykonávání duchovní správy, pravdě podobno nabyli v Římě od samého papeže. Aby pak řeckým obřadem a životem uspořádaným podle zákonů církve řecké nemátli lidu, v zásadách jemu vštípených, brzo po svém příchodu na Moravu přijaly celý církevní řád západní, latinský a přizpůsobili se ve všem životu kostela římského. Tak svědčí tři nejstarší rukopisy a jeden novější staroslovanské legendy o svatém Konstantinu-Cyrilovi, kte-

réžto čtení za své a za pravé přijal již náš veliký učenec Pavel Josef Šafařík.

Knížeti Rostislavovi běželo přede vším o to, aby lidu moravskému odchováni byli mladíci, ovládající dokonale jazyk slovanský pro stav kněžský. Odevzdal tedy novým misionářům mladíky, aby je vyučovali vědomostem, potřebným pro duchovní správu. S nimi společně žijíce s veškerou okázalostí konali služby Boží. Za tou příčinou z řečtiny přeložili žaltář. Začali sloužiti jazykem slovanským, přeloživše z latiny některé služby mešní. Slovanský život Konstantinův to potvrzuje, ke zprávě, že Konstantin přijal celý církevní řád, dodávaje „naučil je jitřní, hodinkám, mši, nešporám i kompletáři a přisluhovati svátostmi".

Při tom neustávali příkladným životem i vyučováním přiváděti lid k Bohu, rozsévajíce símě slova Božího a vykořeňujíce rozmanité nepravosti.

Bůh i za války s Franky žehnal společné práci bratří soluňských a jejich pomocníků. Lid pak si je zamiloval pro jejich neúnavnou horlivost a zejména pro jejich apoštolskou nezištnost. Zvláště se Moravanům zamlouvala slovanská bohoslužba, kterou Konstantin zaváděti začal Boží milostí, důvěřuje ve svatého Klimenta. Nebyla konána nářečím lidovým, nýbrž nářečím bulharským, jaké bratři Soluňané znali z domova, ale tehdy Moravanům srozumitelným. —

Konstantin zavedl slovanskou bohoslužbu, vida v tom dobro lidu slovanského. Důvěřoval v přímluvu svatého Klimenta papeže, že nejenom nebude mu to papežem ve zlé vykládáno, nýbrž že bude slovanská bohoslužba pro patrný prospěch národa povolena. — Nová sekta zavedla českou bohoslužbu, dobře vědouc, že Řím zásadně nepovoluje bohoslužby jazykem lidovým. Nová sekta dále mezi svoje světce připočetla mistra Jana Husa, jehož nauku v mnohém bludnou odsoudil církevní sněm, ba i Jana Amosa Komenského, který při všech svých zásluhách o výchovu národa přece v dogmatech vzdálen byl nauky církve obecné.

Pravil jsem dále, že Konstantin-Cyril přizpůsobil se úplně způsobům římským, přijav veškerý řád církve západní, podrobiv se dobrovolně, vida v tom prospěch lidu moravského, zákonům církve západní. Z toho plyne, že, jsa zdrželivým mnichem, vychovával moravskému lidu dorost kněžský pro coelibat, neboť západní církev neznala tehdy manželství kněžského, které na východě schválila synoda trullská roku 692 v kan. 13. Nová sekta československá ani v této věci se nedrží slovanských apoštolů, neboť zřízení římské církve, zavazující podjáhny, jáhny a kněze k životu zdrželivému, nazývá protipřirozeným zřízením.[1])

Církev východní ode dávna, jak řečeno, dovoluje svým kněžím žíti v manželství, které byli uzavřeli před svým svěcením. Podjáhni, jáhni a kněží, ovdověvše, zákonem jsou vázáni k úplné zdrželivosti. U pravoslavných nejnověji, jak bylo čísti v novinách, ovdovělým

---

[1]) Církev československá. „Český zápas", ročník III., č. 37., str. 4.

kněžím dovoluji vstoupiti v druhé manželství, když se zřeknou kněžství.

Sektě československé vytknouti lze nedůslednost; vyhlašujeť bezženství za věc nepřirozenou, ale svým kněžím neukládá povinnosti oženiti se, ponechávajíc jim v té věci úplnou volnost. Ale kněžím po svěcení povoluje ženitbu, ba nenamítá nic proti tomu, aby biskupové byli ženati. Jejich kazatelé, nejčernějšími barvami vylíčujíce přestupky některých katolických kněží, zpovšechňují je. Nezavrhují naprosto coelibátu kněžského, ale proto přece neustávají tupiti a hanobiti i před bosými život mnohých, mnohých v té věci bezúhonných kněží katolických, že pohoršují tím i dospělé muže. Jako by pro ně neplatil příkaz Boží: Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému. Či jim to dovoluje jejich „láska k bližnímu", které se tak často dovolávají?

II.

Když pak byli žáci svěřeni jim dostatečně vycvičeni ve vědách bohoslovných, dověděv se papež Mikoláš o všem, co byli vykonali Konstantin-Cyril s bratrem Metodějem, pozval je k sobě apoštolským listem. Oni, díky vzdávajíce Bohu za čest, které se jim bylo dostalo, vypravili se na cestu s některými učedníky, které měli za hodny důstojenství biskupského. — Předáci však nové sekty, vzdorujíce Římu a svým představeným, šíří dále nenávist proti Římu a biskupům.

Než došli bratří soluňští s doprovodem do věčného města, zemřel papež Mikoláš. Jeho nástupce Hadrian II. (867—872) přijal je se vší ctí. Uvítal je stkvěle, vyšed jim vstříc za město s duchovenstvem i s měšťany, protože přinášeli vzácný dar, ostatky svatého Klimenta. V tom nemohl vyplniti vůli jejich, aby pouhé laiky povýšil na biskupy s pominutím jejich zasloužilých učitelů. Metoději té udělil svěcení kněžské, načež oba bratří Soluňané posvěceni byli na biskupy; učedníci pak jejich dosáhli svěcení kněžského a jáhenského. Ihned pak s přivolením papežovým jali se sloužiti jazykem slovanským mši svatou v rozličných basilikách a svatyních římských.

Po mnohých dnech Konstantin, vyčerpav svoje síly, vzdal se všech hodností a přijav jméno Cyril, oblékl se v řízu mnišskou. Napomenul bratra Metoděje, aby z lásky k rozjímavému životu nespouštěl stádce svého, a zesnul v Pánu 14. února 869. Papež nařídil, aby jemu vystrojen byl pohřeb, jakého se dostává jenom náměstkům svatého Petra, v jeho vlastním hrobě. Na žádost pak Metodějovu uložen byl v basilice svatého Klimenta, jehož tělo byl s velikou prací našel a sem přinesl. Náhrobek ozdoben obrazem významným, který až dosud jest zachován. Římané pak uctívali Konstantina-Cyrila jako světce, vidouce, že Bůh sám jej oslavil mnohými zázraky.

Hadrian II. vyhověl žádosti Rostislavově, obnoviv starodávnou arcibiskupskou stolici sřemskou, rozšířil pravomocnost Metodějovu na celou říši velkomoravskou se sídlem na Velehradě. Nad to povýšil Metoděje na legáta-plnomocníka apoštolské stolice u národů slo-

vanských a udělil jemu výsadu, která nemá rovné na západě — slovanské bohoslužby.

Když Metoděj byl propouštěn z Říma do svojí arcidiecése, dán jemu list slovanským knížatům Rostislavovi, Svatoplukovi a Kocelovi, počínající slovy: Sláva na výsostech Bohu. Legenda pannonská podává nám v hl. 8. alespoň obsah jeho. Začal pracovati v Pannonii Kocelově, kterou od nedávna — teprve roku 850 arcibiskup Liupramm (836—859) skutečně byl přivtělil svojemu okrsku, posvětiv kostely v Blatně hradě a na jiných místech a jurisdikcí opatřiv duchovní, zde nalezené. Metoděj nejenom jazykem lidu hlásal slovo Boží, nýbrž slovansky sloužil mši svatou, zpíval kněžské hodinky a uděloval svátosti. Slovanskou bohoslužbou získal sobě rychle srdcí slovanského lidu. Ihned připojili se k němu četní kněží národnosti slovanské. Za to arcikněz Richbald se svými kněžími hrozili se zevšednění bohoslužby barbarským prý jazykem slovanským. Novým řádům nemínice se podrobiti, navrátil se do Salcburku žalovat na Metoděje.

Kníže Kocel přijal sice Metoděje arcibiskupa se vší uctivostí a šetrností, ale jsa pouhým manem německého krále Ludvíka, nemohl mu poskytnouti trvalé ochrany proti útokům salcpurského duchovenstva. Proto také Metoděj, necítě se zde bezpečným, uznal za dobré, opustiti území Kocelovo a odebrati se na Moravu (870), kde jej bohužel čekalo zajetí a utrpení mnohé.

Roku 869 král Ludvík trojím vojskem bojoval s kmeny slovanskými. Mladší jeho syn Karel s Franky a Alamany pronikl na Moravu až k Rostislavovu mocnému hradu, kdež se zastavil. Než neproslavil se válečnými činy. Rostislava nepřemohl, kníže byl nyní zcela jistě samostatný.

Synovec Rostislavův Svatopluk vládl v Nitře na Slovensku v úplné shodě s ujcem. Ale počátkem r. 870 vytrhl se z jeho moci a podrobil se Karlmannovi. Rostislav chtěl ho odstraniti násilím, leč Svatopluk byv varován, unikl jeho nástrahám, za to Rostislav pustiv se za ním, byl od něho zajat a někdy v první polovici května t. r. v poutech odeslán Karlmannovi, který se silným průvodem vtrhl bez nesnází na Moravu, kdež se nikdo neodvážil odporu.

Za těchto okolností vrátil se Metoděj na Moravu a padl do rukou pochopův pasovského biskupa Hermanricha. Zloba tohoto muže, benediktina prve rychnovského na Bodamském jezeře, neznala mezí. Ve svojí opovážlivosti týral Metoděje vězením a nechal jej státi pod širým nebem po delší dobu za krutého mrazu a studených dešťův. Načež se svým metropolitou Adalvinem (859—873) a biskupem frisinským Hannonem (854—874) zasedl na soud nad arcibiskupem a legátem apoštolské stolice, při čemž v zuřivosti své šlehati chtěl Metoděje bičem na koně, leč zabráněno mu v tom od jiných. Na této „synodě" Metoděj byl odsouzen k složení úřadu a k doživotnímu vězení v klášteře, aniž dbáno jeho dovolávání se apoštolské stolice.

Nedůstojné, ba tyranské jednání se strany biskupův německých trpělivě snášeje, ze zajetí svého Metoděj vysílal do Říma hojné listy a četné prosby, aby se ho ujal papež sám. Některé z jeho posluv

zadrželi jeho trýznitelé, jednoho (mnicha Lazara) nemilosrdně zbili anebo docela utloukli. Však přece mnohá zpráva o sveřepostí bavorských biskupův dostala se do Říma, při čemž pamětihodno, že dotčený biskup Hanno, tázán jsa v Římě na Metoděje, zapřel dokonce, že by ho znal.

Nával prosících v ulici Jekaterinské v Krasnodaru v Kubenské oblasti 4. XII. 1922.

Nebyli by pochodili bavorští biskupové, kdyby byli vznesli žalobu na Metoděje do Říma; listiny došlé nás o věci dosvědčují, že povinnost hájiti jejich stanoviska vložili na krále. Právní spis bezejmence salcpurského o porušení hranic téže metropole pravdě podobno odevzdán byl Ludvíkovi na schůzi velmožův německých v Řezně v měsíci listopadu r. 870, na níž Rostislav kníže odsouzen byl k smrti, načež král Ludvík, chtěje se ukázati milosrdným, dal jej pouze oslepiti.

Podařilo se sice žárlivým panovačným Němcům překaziti na čas úsilovnou práci moravského arcibiskupa, ale nikoli ji zničiti. Nebo papež Jan VIII., jehož předchůdce dosti dlouho shovíval, vzchopiv se, rázně zakročil proti nim. Záhy z jara 873 poslal totiž jakynského biskupa Pavla legátem do Němec, aby, urovnav dle nařízení jemu daného sporné otázky, vzniklé mezi Metodějem a Adalvinem, svědkem byl Metodějova znovunastolení.

Papež pranic nepochyboval o výsledku svého poselství u krále Ludvíka, jemuž svěřeno bylo hájení práv arcibiskupa salcpurského,

přesvědčen jsa dokonale, že správny jsou jeho názory. Nepochyboval pranic o tom, že svými důvody pronikne u německého krále, zastávaje se nezadatelných práv apoštolské stolice. Vykonav svůj úkol u krále Ludvíka, jednal apoštolský legát Pavel s jeho synem Karlmannem, který panoval v Bavorech (865 —880), aby Metodějovi v biskupství pannonském podle dávného obyčeje dovoleno bylo svobodně konati, což sluší biskupovi.

Konečně došlo i na bavorské biskupy. Veliká byla jejich opovážlivost, že, spoléhajíce na moc krále Ludvíka, směli souditi a odsouditi arcibiskupa Metoděje, legáta apoštolské stolice. Těžce se prohřešili proti zákonu církevnímu, nedopustivše jeho odvolání. Ale nejvíce rmoutilo papeže Jana, že tak kruté, nelidsky, ať nedím, nebiskupsky jednali s jeho plnomocníkem.

Není divu, že spravedlivým hněvem vzplanuv papež, biskupům provinilým na čas zakázal všeliký úkon kněžský (ovšem i biskupský). Také poručil svému legátu Pavlovi, by, osvobodiv Metoděje ze zajetí, nedal se odstrašiti od cesty s Metodějem k Svatoplukovi knížeti, ani pověstmi o válečných nepokojích, ani o nepřátelském se chování Moravanů naproti příchozím z Němec. „Nebo," dokládá, „lidé svatého Petra jsou vezdy pokojni a kamkoli se ubírají, ani válkami se nedají zdržeti od prokazování lásky bližnímu." Účel pak cesty biskupa Pavla na Moravu nebyl jistě jiný, než usmířit Svatopluka s Metodějem, nebo alespoň dohodnouti se o způsobu, jak by v dobré shodě s knížetem mohl působiti dále.

Biskup Pavel dosáhl úspěchu na všech stranách. Král Ludvík neosmělil se brániti nárokům papežovým na Pannonii, a biskupům bavorským nezbylo, než podrobiti se nadobro. Metoděj, doprovázen jsa biskupem Pavlem, vrátil se do svojí arcidiecése.

Na jednu věc nesmíme zapomněti. Jan VIII. zapověděl skrze biskupa Pavla Metoději sloužiti slovansky, domnívaje se snad, že touto zápovědí uklidní jeho nepřátele. Ale Metoděj neposlechl, dobře věda, že by se Němcům nestal o nic milejším, ani latinskou bohoslužbou, zato by, vyhověv papežovi, nadobro pochoval geniální myšlenku svého zvěčnělého bratra a nad míru poškodil slovanský lid.

Jan VIII. vydal roku 873 zákaz slovanské bohoslužby. Zákon ve svědomí neváže, dokud není řádně prohlášen, jestli pak věcí biskupovou, prohlašovati zákony ve svém okrese. Poroučí-li však jeho představený, co se biskupovi zdá škodlivým, má právo se ohraditi i naproti apoštolskému náměstku; v právě se to nazývá ius remonstrandi. Ovšem jest biskupovou povinností, se ospravedlniti a uvésti příčiny, proč jemu nelze zákon (zde zákaz) provésti. Metoděj tedy poukázal, s jakou obtíží jeho zvěčnělý bratr dobyl pro Slovany u předchůdce Janova Hadriana II. výsady arcibiskupství moravského, záležející hlavně v bohoslužbě slovanské. Bylo pak úkolem Metodějovým a povinností, hájiti znamenité této výsady. Doložil, že lid opravdu na ní lpí, že právě bohoslužbou slovanskou získati lze náboženství katolickému v brzku veliké a mnohé národy slovanské, nad to upozornil na nesmírnou škodu, kterou budou míti nejenom Mora-

vané, ale i ostatní národy slovanské, bude-li papež státi na svém. Ospravedlnění odevzdal biskupovi Pavlovi, neměl-li on sám práva, zatím zastaviti platnost zákazu, s prosbou, by výsada arcibiskupství moravského zůstala v platnosti i na dále. Pokud papež ohrady (remonstrace) nezamítl, s klidným svědomím arcibiskup Metoděj mohl a směl i nadále sloužiti slovansky, ba i šířiti slovanskou bohoslužbu. Remonstrace pak nebyla zamítnuta; teprve 879 upozornil Jan VIII. na svůj zákaz, když mu byla podána stížnost na Metoděje jménem Svatoplukovým.

III.

Nyní bylo lze Metodějovi arcibiskupovi věnovati se klidné práci misionářské, učiti lid moravský a vychovávati ve větším počtu dorost kněžský. Nebo bavorští hierarchové, nástupci oněch biskupů, kteří byli od Jana VIII. citelně potrestáni pro svoje nelidské jednání s Metodějem, nesměli jeho v práci zdržovati, ani jakkoliv obtěžovati.

Avšak neobmezoval Metoděj svoji působnosti nikterak pouze na Moravu, nýbrž na svých apoštolských cestách navštívil i Čechy, přijav nad to do církve knížete jejich Bořivoje. Do roku 873 nemohl si řezenský biskup činiti nároku na Čechy, protože zde nebylo stálé duchovní správy. Teprve Metoděj ji zařídil, poslav tam svoje duchovní s pravomocí.

Metoděj působil v Čechách klidně, nemaje nejmenší závady se strany sousedních biskupů. Pracoval v Čechách, nejsa nikým vyrušován ve vykonávání svého posvátného úřadu, neboť mocným jeho příznivcem byl kníže Bořivoj se svojí ušlechtilou chotí Ludmilou, která také byla se stala křesťankou.

Jináč bylo na Moravě, kde byl vždy jistý počet německých duchovních. Někteří totiž, podrobivše se na oko novým řádům, zůstali při svých kostelích na vlivných místech. Těchto svých sourodáků použili bavorští biskupové ve svojí krtčí, podvratné práci proti Metodějovi. Netroufajíce si, že by nalezli víru u Jana VIII. papeže, skrze nečetné duchovní německé podrývali vážnost Metodějovu u knížete Svatopluka a jeho rádců. Metoděj totiž se svými kněžími ve mši svaté zpívaje snesení nikejskocařihradské, nevsouval v ně „i ze Syna" (Filioque), jako bylo zvykem v Němcích, přes zřejmý zákaz papeže Hadriana I.

Řím zajisté učí, že Duch svatý vychází z Otce i ze Syna a odvozuje toto učení od samého knížete apoštolského Petra. S papeži a s otci latinskými souhlasí úplně otcové řečtí, ovšem někteří vyznávají, že svatý Duch vychází z Otce skrze Syna. Smysl obojího rčení jest tentýž, není v něm podstatného rozdílu. Obojího tohoto rčení užívali i Syrové a Armeni, kteří již po několik set let neobcovali s Římem, upadše v blud, že v Kristu jest pouze jedna přirozenost, ba i Koptové v Egyptě. Ale ačkoli celý křesťanský svět souhlasil v učení, že Duch svatý vychází z Otce i ze Syna, nebo z Otce skrze Syna, nedovoloval ani za doby Metodějovy Řím, vsouvati do věrovyznání při mši svaté slovce „Filioque", i ze Syna.

V Cařihradě byl od roku 857 patriarchou Fotius, muž neobyčejně učený, ale nad míru ctižádostivý. Naproti Římu jal se šířiti blud Theodoretův, že svatý Duch vychází z jediného Otce. Nauka tato byla zavržena již V. sněmem obecným v Cařihradě roku 553, který schválil všeliké učení Cyrila Alexandrijského, a roku 641 taktéž sněmem obecným v Cařihradě, který přijal a schválil všecko, čemu učili, co hlásali a obhajovali Cyril Alexandrijský, Hilarius, Augustin, Jeronym.

Metoděj v souhlase s papežem nevsouval, jak řečeno, do věrovyznání „Filioque", i ze Syna, což němečtí kněží vykládali v ten smysl, že je s Fotiem zavrhuje a svůj blud ukrývá slovanskou bohoslužbou. Namluvili tedy Svatoplukovi, že jeho víra nesouhlasí s věrou kostela římského. Kníže uvěřil osočovatelům Metodějovým, a nemaje důvěry v něho, v květnu roku 879 poslal svého kaplana Jana z Benátek k papeži Janovi VIII., předstíraje svoje a svých rádců pochybnosti o víře, zároveň poukazoval na Metoděje arcibiskupa, jakožto původce jejich.

Papež ve svojí odpovědi, podiviv se zprávě, kteráž mu byla podána, vybízí je všecky, aby věřili, čemu se naučil kostel římský od knížete apoštolského Petra a v této víře neochvějně vytrvali, byť i biskup, nebo kněz jináč se opovážil učiti. Zároveň oznamuje, že Metoděje, o kterém doslechl, že jináč učí, než byl vyznal v Římě slovem i písmem, volá do Říma. V jiném pak listě nařizuje Metodějovi, aby beze všeho odkladu osobně se dostavil do Říma, neboť prý o něm doslechl, že jináč uče, než čemu se kostel římský naučil od knížete apoštolského Petra, takto uvádí lid svůj v blud. Také prý byl zpraven papež, že zpívá mši svatou jazykem slovanským, což mu bylo zapověděno roku 873 skrze biskupa Pavla.

Takové úklady činili Metodějovi jeho nepřátelé. Očekávali, že se arcibiskup, usvědčený z bludu Fotiova, nevrátí již na Moravu, nýbrž Viching, jehož si Svatopluk vyhlídl za biskupa nitranského. Bude-li však uznán pravověrným, pak zajisté budoucí jeho suffragán vynaloží všecku svoji sílu a chytrost, aby podkopal a zničil jeho dílo. Uvidíme, jak prozíravý Metoděj uměl se vyhnouti nástrahám a kterak opatrný Jan VIII. pracoval v jeho smyslu.

Metoděj, vědom jsa svojí neviny a přesvědčen jsa o svojí pravověrnosti, ochotně se vydal na dalekou cestu. Doprovázel jej moravský velmož Zemižizn, poslaný knížetem, a zvolený Svatoplukem biskup nitranský Viching.

Když se představili papežovi, pozdravil jej jménem knížete Svatopluka Metoděj arcibiskup slovy výmluvnými a nadšenými. Řeč jeho krátce podává listina Jana VIII. knížeti Svatoplukovi z roku 880, počínající Industriae tuae. Líčil Metoděj, kterak kníže jeho oddáno jest stolici apoštolské a proto zvolilo si se svými dvořany i se vším lidem svatého Petra, knížete apoštolského a jeho náměstka svým ochráncem, pomocníkem ve všem a rovněž obráncem a kterak skláněje svoji šíji pod obranu téhož knížete apoštolského a jeho náměstka, přeje si zůstati nejvěrnějším jejich synem až do skonání.

Metoděj takto líčil úctu a oddanost a poslušnost moravského knížete a jeho lidu k apoštolské stolici; vypovídal, co sám cítil v duši svojí. Kdyby tomu nebylo tak, byl by zajisté mluvil jako pochlebník, protivný Bohu a lidem.

Metoděj ctil v papeži náměstka knížete apoštolského Petra a doporoučel se i se svým lidem jeho obraně. — Nová sekta papeže a celou správu církve katolické nenávidí. Předák sekty Farský ve svém projevu „papežskému nunciovi Msgru Micarovi v Praze a českým římanům", zmíniv se o proroctví biskupa Malachiáše, charakterisujícím dobu nynějšího papeže heslem „religio depopulata" prorokuje. Přeloživ heslo „církev odlidněná" (správně asi: náboženství vyhubené) píše: Ano, odlidňuje se římská církev a odlidní se docela. Nebo přichází doba náboženské očisty v lidstvu, den Páně, jak píše apoštol (Sol. 2, 4.), předpovídaje, že prvé objeví se člověk hříchu, syn záhuby, jenž protivil se bude a vyvyšovat nade všecko, co slove Boží, anebo co zasluhuje úcty Boží, takže se posadí v církvi Boží a bude si počínati, jako by on byl Bohem. Jej Pán Ježíš zahubí dechem úst svých a zničí jej jevem příchodu svého — až národové vezmou si vládu věcí svých náboženských podle čisté pravdy Boží v ruce své sami atd.[1]) — Výrok apoštolův ovšem vykládá o papeži, domnívaje se ve své nadutosti, že jej svrhne se stolice Petrovy, která pevně stojí devatenáct bez mála set let, o jejíž pevnost, zaručenou samým Spasitelem, roztříštilo se mnoho, mnoho již haeresí, vzniklých v církvi. Slovo apoštolovo zpravdí se i o nové sektě, založené nepovolanými reformátory víry v lidu českém, kteří zapomněli reformovati (opraviti) přede vším sebe. A tito lidé dovolávají se našeho apoštola Metoděje, nazývajíce jej svým svatým? —

Jednání o Metodějovi v Římě trvalo delší dobu. Nejhlavnější otázka byla, zdali u víře souhlasí s kostelem římským? Za tou příčinou svolal papež, jak bylo obyčejem, synodu (schůzi, sněm) biskupů. Metoděj, pocházeje z říše řecké, byl obviněn z nauky Fotiovy, že svatý Duch pochází z jediného Otce.

Jak učil Řím o východě svatého Ducha? Papežové, počínajíce Lvem I. Velikým († 461) — dřívější papežové nemluví o této nauce — zároveň se všemi otci latinskými i řeckými vyznávají jedním hlasem východ svatého Ducha z Otce i ze Syna zároveň a z Otce skrze Syna. Hadrian I. roku 793 nazývá tuto nauku neporušenou věrou slavného vyznání blaženého Petra.

Toto učení mínil zcela jisté papež Jan VIII., když roku 879 Svatoplukovi kladl na srdce, aby se vezdy držel víry, které se kostel římský naučil od samého knížete apoštolského Petra; učení pak tomu odporující, že Duch svatý vychází z jediného Otce, nazývá zřejmě bludným, doctrinam falsam. Nauku, že Duch svatý vychází z Otce i Syna, zcela bezpečně měl na mysli Jan VIII., když psal Metodějovi, že o něm doslechl, jako by neučil, čemu kostel římský se naučil od knížete apoštolského Petra, a že, hlásaje učení tomuto odporující, lid svůj uvádí v blud, in errorem. Tedy zavrhuje papež

[1]) „Český zápas", ročník III., č. 37., str. 1.

jako blud učení nesouhlasící s naukou římskou, totiž, že svatý Duch vychází z jediného Otce.

Metoději veřejně na synodě předložena otázka, zdali věří předně symbol (věrovyznání) pravé víry, jako jej drží kostel římský, si . . . crederet; potom teprve, zdali jej v tom znění, jak jeho tehdy užíval kostel římský, totiž bez vsuvky Filioque (i ze Syna), ve mši svaté zpívá (si . . . caneret)? Se vším klidem odpověděl Metoděj na oboji otázku kladně, vyznav, že věří dle nauky evangelií a apoštolů právě tak, jako kostel římský, a že zpívá věrovyznání (Credo), jakož jest od otců podáno, totiž bez Filioque.

Na základě toho vyznání uznal Jan VIII. Metoděje veřejně na synodě pravověrným i v učení o svatém Duše i co do zpívání věrovyznání nikejsko-cařihradského; uznal, že v obojím dokonale souhlasí s kostelem římským. — Noví sektáři nesrovnávají se v nauce s Římem, ani sami nevědí snad, co z víry římské podržeti mají a co zavrhnouti. Neustávají tupiti Řím, papeže snižovati a jemu věrné duchovenstvo hanobiti. Táži se, jakým právem dovolávají se našich slovanských apoštolů Metoděje a jeho bratra Cyrila, kteří byli pravověrnými uznáni papežem, než byli svěceni na biskupství a Metoděj ještě na synodě roku 880? (Pokračování.)

Rytíři velebné Svátosti.

Pro silný křesťanský život je nejdůležitější časté svaté přijímání. Kristus přišel, „aby oheň přinesl na svět", oheň vřelé lásky k Bohu a k bližnímu a chce, aby hořel. Častým svatým přijímáním Pán Ježíš naše srdce naplňuje žárem svaté lásky a nadšením pro čest a slávu Boží a pro spásu duší.

Časté svaté přijímání sílí duši, aby odporovala svodům těla, světa a ďábla. Zejména ctnost andělskou, nejdražší náš poklad, chráníme si chlebem silných, jenž dává nám sílu nadlidskou. Příkladem hrdinné, obětavé lásky je nám na příklad Irsko, kde staleté divoké pronásledování nebylo s to, vykořeniti katolickou víru. Katolíci byli pokutováni za výkony náboženské, takže přišli na mizinu. Ale obětavá láska, vlitá svatou Eucharistií, překonala vše.

Jinde, kde je katolický život silný, svržení mariánského sloupu, jak se stalo v Praze roku 1918, bylo by vyvolalo bouři, u nás nevzbudilo velkého vzrušení.

Dnes zvláště je třeba svatého nadšení, obětavé lásky a síly, abychom odpírali pokušením a nadchli se k apoštolské lásce a horlivosti pro spásu duše bližních. Je příšernou podívanou, jak se lidé ženou do propasti věčné záhuby.

Vzhledem tedy k nesmírné důležitosti častého svatého přijímání otcové Tovaryšstva Ježíšova v Anglii uvedli v život sbory: Rytířů velebné Svátosti (R. V. S.) pro muže, Služebnic velebné Svátosti (S. V. S.) pro ženy a dívky a Pážat velebné Svátosti (P. V. S.) pro

hochy do 13 let, aby šířili úctu k svátostnému Spasiteli, najmě častým svatým přijímáním.

Jedná-li se o manželství nebo zasnoubení, táží se údové těchto sborů R. V. S. a S. V. S., zdaž i druhá část je jich členem. Vůbec hledají družku, po případě druha svého života v řadách S. V. S., po případě R. V. S.

Svatý Otec Benedikt XV. schválil a požehnal toto dílo, které dnes je rozšířeno v Belgii, ve Francii, ve Španělích, v Portugalsku, v Italii, dne 17. ledna 1917. — Kardinál Bourne se vyjádřil dne 20. července 1915, že přinese nesčíslné dobro našim mladým mužům. —

Rytíři nejsvětější Svátosti jsou sborem mužů, kteří se zavázali, šířiti časté svaté přijímání. Jsou zavázáni svým čestným slovem, alespoň jednou týdně přijímati velebnou Svátost. Není to bratrstvo, spolek, nebo družina, nýbrž osobní služba. Rytíř velebné Svátosti slouží každým způsobem, jenž se mu naskytne, je zavázán svým čestným slovem, jež neváže pod hříchem:

1. přijímati alespoň jednou týdně nejsvětější Svátost. Byl-li nucen proti své vůli vynechati toto týdenní svaté přijímání, nahradí je jiným svatým přijímáním;

2. šířiti tuto pobožnost, neboť ví, že ničím nepřispěje k slávě Boží tolik, jako když křižáckou výpravu vysvětlí jiným a přijme jich čestné slovo;

3. pozdraviti nejsvětější Svátost, kdykoli jde mimo chrám Páně, tiše slovy: „Buď zdráv, Pane můj a Bože můj.", nebo lépe Pána Ježíše duchovně*) přijímati;

4. snažiti se, příležitostně navštíviti nejsvětější Svátost, třeba jen na několik minut;

5. učiniti si zvykem, účastniti se svátostného požehnání odpoledního;

6. kleknouti na kolena a pokloniti se hluboko a uctivě při vstupu a odchodu z kostela;

7. modliti se hodinu nebo kratší čas (držeti stráž) při 40hodinné pobožnosti;

8. dělati vždy svatý kříž uctivě a důstojně;

9. bojovati proti všemu, co by mohlo v myšlení, slovech a skutcích u něho, nebo u jiných ohrožovati čistotu duše, nebo těla;

10. týdenní svaté přijímání obětovati pro všechny Rytíře a Služebnice nejsvětější Svátosti, zapsané v ústředním čestném seznamu, což nevylučuje jiné úmysly.

---

*) Duchovné přijímati Pána Ježíše znamená: vzbuzovati v srdci vroucí touhu po spojení s Pánem Ježíšem, na př. těmito slovy: Věřím, Pane, že jsi skutečně a pravdivě přítomen ve velebné Svátosti. Miluji Tě nade všecko. Z lásky k Tobě lituji svých hříchů. Již nikdy nechci hřešiti. Toužím, abych Tě přijal. Ježto Tě však nyní nemohu přijímati skutečně, přijď alespoň duchovně ke mně. (Zde vzbudiž touhu po přijetí nejsvětější Svátosti.) Objímám Tě již jako skutečně přítomného, spojuji se úplně s Tebou. Nedej, abych se kdy odloučil od Tebe. Nebo kratší: Můj Ježíši, miluji Tě. Lituji svých hříchů. Přijď ke mně. Zůstaň u mne — nebo: Můj Ježíši, odpusť mi hříchy. Přijď ke mně. Zůstaň u mne. — Časté duchovní přijímání je výborným prostředkem k dosažení křesťanské dokonalosti.

V čestném slově není zahrnuta týdenní svatá zpověď, ač tato jistě je nejvýbornějším prostředkem, aby se Rytíři udržovali schopnými. Neboť pro muže, po celý den zaměstnaného, bývá to někdy obtížným. Není-li si vědom těžkého hříchu, nechť vzbudí dokonalou lítost nad svými lehkými hříchy a vykoná svou rytířskou povinnost.

Kdo již každý týden přijímá nejsvětější Svátost, má rozhodně státi se Rytířem, aby povzbuzoval a vedl muže a jinochy k tomu, aby následovali šlechetného a rytířského příkladu.

Světští a řeholní kněží, kteří se stanou Rytíři, budou jistě rozšiřovati toto křížové tažení ve svých farnostech, mezi svými kajícníky a těmi, kteří podléhají jejich péči.

Studující církevního ústavu a řeholní bratři laici stávají se Rytíři, když se zavazují, nepřekáží-li choroba nebo jiná řádná omluva, denně přijímati nejsvětější Svátost, což jest nejvyšším stupněm v kroužku Rytířů.

Velitelem je ten, kdo získal 100 rytířů. Ti, kdož přijímají nejsvětější Svátost denně, nebo aspoň 4 nebo 5krát týdně, smí také nositi odznak velitele, jenž je červený.

Rytířem-zakladatelem se stává, kdož se vynasnaží založiti kroužek 12 rytířů.

Díkučinění má býti zvláštní známkou Rytíře, jenž, nemá-li na spěch, zůstane vždy nějakou dobu po ukončení mše svaté.

Věk přijetí začne 13. narozeninami. Katoličtí učitelé mohou tedy utvořit kroužky mladých Rytířů. Děti mladší, které chtějí zachovat pravidla Rytířů, mohou vstoupiti mezi Pážata, čili Panoše nejsvětější Svátosti.

Pážata jsou mladí kandidáti rytířstva a mohou býti přijati kterýmkoliv Rytířem V. S. ode dne jejich prvního svatého přijímání. Když dosáhnou 13. roku věku, mohou býti slavně přijati za Rytíře, když se osvědčili. Pážata zachovávají všechna pravidla Rytířů.

Odznaky Rytířů mají podobu křížku, 22 mm dlouhého a 18 mm širokého, tmavomodře smaltovaného, na němž zobrazena je zlatá monstrance. Obruba je zlacena.

Odznak Pážat má podobu štítu, na němž je zobrazen kalich s hostií nad ním.

Odznak Služebnic má podobu kříže s vyobrazením kalicha, nad nímž je hostie.

Cena odznaku na jehlu asi 15 Kč, v podobě brože asi 16 Kč, zhotoveny budou po případě i na kroužek k přivěsení, neb na jehlici. Poštovné a obal zvlášť.

Čestné slovo Rytíře, po případě Pážete.

Kandidát řekne:

Mám vůli žádati o přijetí v kruh Rytířů (Pážat) velebné Svátosti. Slibuji svým čestným slovem, přijímati nejsvětější tělo a krev Páně ve svatém přijímání aspoň jednou týdně a zachovávati všechny zvyky rytířstva.

Podpis . . . . . Datum . . . . .

Rytíř, jenž přijímá kandidáta, řekne:

Na základě moci, která je mi náležitě svěřena, přijímám Vás v kruh Rytířů (Pážat) velebné Svátosti. Vaše jméno má být zapsáno v čestný seznam, nechť je na vždy zapsáno v knize života.

Podpis . . . . . Datum . . . . .

Jména a adresy těch, kteří chtějí býti přijati, buďtež zaslána podepsanému, jenž dá zhotoviti odznaky, pravidla a přijímací lístky, dosáhnou-li objednávky dostatečného počtu. K dotazům připojtež poštovné na odpověď.

Návrh: Svobodní rytíři mohli by bydliti společně v domech. Každý Rytíř měl by svůj vlastní pokoj. Mohlo by se též pro ně vařiti (ráno a v poledne).

V každém domě byla by velká veřejná kaple a ohnisko katolického života.

Každý Rytíř byl by zaměstnán ve svém povolání.

Mimo to by se Rytíři starali:

1. O povznesení katolického, náboženského života.
2. O obrácení jinověrců (přednáškami a pod.)
3. O rozmnožení duchovních povolání (probuzením a podporováním).
4. Aby vzbudili zájem o zahraniční misie a získali jim povolání a podpory.
5. O křesťanskou charitu.

Do toho by ovšem padalo šíření dobrého a potírání špatného tisku křesťanského politického přesvědčení, potírání znemravnělosti a všechna zařízení, směřující k blahu bližního.

Každému z těchto Rytířů byla by přidělena úloha (na př. šířiti některý misijní spolek, vésti mládež atd.).

Především připadalo by Rytířům, aby sami v náboženství se vzdělávali, pilně se modlili a kdekoli bližního poučovali, k dobrému povzbuzovali a varovali od zlého, ku blahu a záchraně jednotlivce jakož i společnosti dle sil pracovali, na prvním místě, aby získali povolání duchovní.

V domech měla by býti přísná klausura. Návštěvy by se přijímaly pouze v hovorně. Kromě kaple nalezala by se mimo klausuru shromažďovací síň.

Služebnice velebné Svátosti (S. V. S.)

Služebnice velebné Svátosti (S. V. S.) tvoří sbor dívek a žen, které spolu s Rytíři velebné Svátosti (podle schválení a požehnání Jeho Svatosti Benedikta XV.) zavázaly se slibem, že se vynasnaží obnoviti všecky věci v Kristu prostřednictvím doživotní služby Velebné Svátosti.

Není to bratrstvo, spolek, družina, ale osobní služba celým životem a po celý život. S. V. S. slíbí, že alespoň jednou v týdnu bude přijímati nejsvětější Svátost, kterýžto slib však nezavazuje pod hříchem. Jestliže snad následkem některých okolností opomenula svou týdenní povinnost, bude se snažiti, stejně jako Rytíři, aby ji nahradila zvlášt-

ním sv. přijímáním. Služebnici velebné Svátosti se doporučuje, aby zachovávala tyto zvyky:

1. Obětovati své týdenní sv. přijímání pro všecky S. V. S. a R. V. S. po celém světě, což nevylučuje jiných úmyslu.

2. Je-li ženou a matkou, má se snažiti užívati svého vlivu k tomu, aby vychovávala své děti k častému sv. přijímání. Bude k tomu přihlížeti, aby její hoši od prvního svatého přijímání se stali čekateli rytířstva, jako P. V. S., a aby svého manžela i své syny povzbuzovala k účinné zbožnosti a horlivosti v uctívání velebné Svátosti, k němuž jsou zavázáni jako R. V. S.

3. Pozdravuje velebnou Svátost uctivě, jde-li mimo kostel, slovy „Shlédni, o Pane, na služebnici svou", nebo lépe duchovně přijímá Pána Ježíše (viz výše poznámku u R. V. S.).

4. Povzbuzuje členy domácnosti, aby se modlili „Anděl Páně". Pomáhá paramentnímu spolku (t. j. spolek pro opatření bohoslužebných rouch a nádob) při svém farním kostele vlastní prací nebo příležitostnými dary.

5. Světí zvláštním způsobem všecky veliké svátky Páně a Jeho nejsvětější matky tím, že, možno-li, přijímá sama velebnou Svátost, a má-li na starosti domácnost, povzbuzuje jiné její členy, aby činili totéž. Tyto svátky by měly býti oslavovány zvláštním způsobem i doma.

6. Snaží se povzbuzovati jiné, aby všedního dne obcovali mši sv.

7. Věrně navštěvuje, dovolí-li okolnosti, nedělní odpolední služby Boží a neopomíjí odpoledního požehnání všedního dne.

8. Jako R. V. S., koná i ona svou stráž příležitostnou návštěvou nejsvětější Svátosti.

9. Jak R. V. S., tak S. V. S. snaží se obnoviti v manželství starý katolický zvyk, modliti se společně krátké večerní a rodinné modlitby; modlitba sv. růžence se velmi doporučuje.

10. R. V. S. a S. V. S. se mají pokusiti obnoviti zvyk, podle kterého děti, než jdou spát, pokleknou před rodiči, aby tito jim požehnali. Tento zvyk zachovával blahoslavený Tomáš Morus, i když byl královským kancléřem.

11. Bude vybízeti k četbě katolických novin a časopisů.

12. R. V. S. a S. V. S. mají vykonávati své povinnosti ve svém vlastním farním kostele, což budiž jejich přední starostí.

13. Spojená křížová tažení R. V. S. a S. V. S. mají cílem, splniti ideál sv. Otce Pia X. slavné paměti; činí totiž z horlivé služby nejsvětější Svátosti středisko katolického života a obnovuje rytířství zašlých věků víry.

14. Křížové tažení nemá zvláštních modliteb, zvláštních schůzí, ani sbírek a následkem toho, ježto je vlastně zvláštním způsobem života, pracuje ve spojení a v souladu se stávající již organisací, ke které Rytíři nebo Služebnice patří. Přispívá k větší její oslavě.

Zpověď. Ačkoli se častá sv. zpověď velmi doporučuje všem, kdož snaží se vésti dokonalý život, S. V. S. není zavázána, aby každý týden se zpovídala. Není-li si vědoma než všedních hříchů a je-li

obtížným nebo nemožným jíti k sv. zpovědi, více se zalíbí Bohu, když bude litovati svých hříchů a půjde dle svého slibu k sv. přijímání.

Díkuvzdání má býti zvláštní známkou S. V. S., jež, nemá-li na spěch, zůstane vždy nějakou dobu po ukončení mše sv.

Odznak je kříž modře emailovaný, se zobrazením zlatého kalicha, nad nímž se vznáší hostie (v podobě brože nebo závěsu).

Čestné Služebnice dostávají zvláštní odznak barvy červené, zapsali-li 100 S. V. S. Kdo přijímá denně, nebo aspoň čtyřikrát nebo pětkrát týdně, může také nositi tento odznak.

S l i b: Slibuji věrně, že zasvětím svůj život službě Eucharistického krále jakožto S. V. S. a že budu pomáhati R. V. S. při velikém křížovém tažení, bedlivě zachovávajíc všecky zvyky Služebnic.

N. B. Podobně jako svobodní R. V. S. a podle těchže směrnic mohly by i S. V. S. spolu bydliti ve zvláštních domech. Ve zvláštních domech mohly by i bydliti rodiny, jichž členové jsou údy těchto sborů R. a S. V. S. Štěpán Goldschmid, Praha II., Myslíkova 32.

Několik úryvků z dob a života srbského světce Sávy.

(Dokončení.)

Strava mnichů svatohorských záleží téměř jen v rostlinách; ryb a vajec jenom mimo dní postní požívati smějí. Slepicím pak — jako vůbec každé bytosti rodu ženského — není dovoleno překročiti hranice Athosu. Mnohému snad napadne, že mniši tito nic nedělají. Kdo by tak myslil, velice by se zmýlil, jelikož oni snad ještě více pracují, než řeholníci v našich klášteřích. Zaměstnání jejich jest asi toto: Po vykonaných společných modlitbách a obvyklé bohoslužbě, pletou provazy, třásně k šatu, rohožky, slunečníky zhotovují, vyřezávají lžíce, kříže, růžence, ošetřují vinice, zahrady, včely, připravují drahé oleje z vavřínu, růží a jiných bylin; jiní zase tkají, pletou, šijí, vážou knihy, malují obrazy svatých, aneb přepisují knihy obřadní. Tak na př. v klášteře svatohorském Chilandru, který se jmenuje svatyní a osvětou národa srbského, nachází se po toliké době ještě dnes přes 300 rukopisů. To je zřejmý důkaz, jak veliká činnost vědecká panovala v této svatyni. Když pak si povšimneme i ostatních klášterů svatohorských, naroste číslo starých srbských památek na více tisíc, z nichž jest nám ještě větší část neznámá. Mnozí mniši svatohorští zase cestují po zemích pravoslavných, zvláště po Rusku a prosí o almužnu pro svatohorské řeholníky. Největší jejich dobrodinec byl car ruský; proto také klášter ruský jest ze všech nejpěknější a nejúhlednější. Nu, co se čistoty týče, řeholníci na Athosu vůbec jsou velice spinaví, zamazaní, z čehož lehce si utvoříme úsudek o jejich čistotě a pořádku v samých klášteřích. Tisícové putují rok co rok na sv. horu Athos; jedni z pobožnosti, druzí ze zvědavosti, aby si prohlédli tamější literární a umělecké poklady. Myslím, že bude čtenáře

tohoto článku zajímati, když jim vzpomenem, že žije v srbském klášteře Chilandru jako řeholník jeden Čech, pod jménem otec Sába; on je jediný Čech tam mezi všemi Srby. Zajisté budeš se tázati, jak se tam on dostal? Bych uspokojil, milý čtenáři, tvou zvědavost, které jsem já příčinou, slyš, jak se to stalo! Ve svém mládí chtěl založiti u nás spolek vegetariánů, t. j. spolek takových lidí, kteří by se do smrti zdržovali od masitých pokrmů. Jelikož však Čechové jeho přání nechtěli splniti, odebral se na poloostrov Athos. Zde se zřekl katolické víry a vstoupil do církve pravoslavné, načež byl přijat do srbského kláštera Chilandru. Tím se splnilo jeho toužebné přání, neb našel zde takovou společnost, kterou on chtěl v české zemi založiti. Týž je při všem tom velmi spokojený a přiměřeně vzdělaný; kromě toho on upravuje a řídí zde bohatou knihovnu srbskou. To jest, drahý čtenáři, důvod, proč opustil zemi českou a uchýlil se v tomto klášteře. Tolik asi o sv. hoře Athosu a jejích mniších; a nyní povraťme se zpět k našemu Štěpánu Nemanji, bychom jedenkráte přece došli na život sv. Sávy, o němž jsem si obšírně umínil psáti.

Jako Štěpán Nemanja, „král z milosti B.", lnul i jeho syn a následník Štěpán k apoštolské Stolici. Svědectvím toho jest nám psaní, které on zaslal sv. Otci a v němž mu slibuje, že bude kráčeti v šlépějích církve římské; zároveň jej prosí, by odeslal do Srbska vyslance a jemu název krále srbského uděliti ráčil. Sv. Otec s radostí vyhověl všem jeho přáním a Štěpán poctěn názvem krále a v dějinách zaznamenán jako „prvověnčený". Ale přítulnost a věrnost jeho k římské stolici netrvala dlouho. Neb za nedlouho zřekl se katolické víry a počal šířiti, vyhnav ze země bogomile, ve svém království víru slovansko-řeckou. Když pak sv. Sáva posvěcen byl za hlavního biskupa srbského, ověnčil on bratra svého Štěpána na krále srbského po obřadu řecké církve r. 1222. V posledních letech v nebezpečných svých nemocech a útrapách ovládala ho myšlenka, přioditi se rouchem řeholním. Přání jeho se vyplnilo a on umřel v rouchu řeholním, posilněn jsa i potěšen svátostmi umírajících. Štěpán, jenž žil v klášteře jen krátký čas, dostal jméno Šimon. Jakož jeho otec, tak i syn jeho Štěpán (Šimon) umřel v náručí sv. Sávy dne 24. září r. 1228. V týž den cti se jeho památka u národa srbského.

Teprve nyní, milý čtenáři, vylíčím Ti, již na počátku slíbený život sv. Sávy.

V trojlístku patronů srbských (sv. Sáva, Simeon a Arsenie) zaujímá světec Sáva místo přední. Původně se jmenoval, jak nám již známo, Rastko. Narodil se r. 1169. Pečlivě byv od otce vychován, záhy jevil náklonnost ku čtení a pobožnému životu; již v útlém mládí rád vyhledával společnost mnichů a to bylo také jediné jeho přání, státi se mnichem. Úmysl však svůj dlouho před všemi domácími, ano i otcem tajil. Přemýšleje dlouho o tom, jak by uskutečnil svůj úmysl, naskytla se mu konečně jednoho dne vhodná příležitost; byl totiž poslán na hon, nu, náš Rastko, místo na hon, utekl potajmo na sv. horu Athos, k tamějším mnichům. To se ví, že jeho otec nesl s počátku tento smělý skutek svého syna s patrnou nevolí, i proto dal jej stí-

hati. Rastko v nesnázi, co by počal, domyslil se lstivého kousku. Když přišli totiž vyslanci otcovi na Athos, představil se jim, jak obyčejně oblečen býval a s hlavou ještě neostříženou. Poté zpil všechny vyslance a zatím, co tito pohříženi byli ve spánek, dal si ostříhati vlasi a své jméno v Sáva proměniti.

Vyslanci, ze sna se probudivše, dali se do hlasitého pláče, když se jim Rastko s věže jako mnich objevil, shodiv k jejim nohám ostříhané vlasy a světské své roucho. Vyslanci, vrátivše se domů, vyprávěli vše, co se s Rastkem stalo.

S počátku bědoval nejen otec, nýbrž celý dvůr; ale posléze z horlivosti náboženské uspokojil se otec s touto změnou svého syna, ba i toho se dočkal Rastko, jak jsem dříve napsal, že otec, složiv vládu, sám život klášterní si oblíbil. Nějaký čas meškal sv. Sáva (tak ho nyní budu jmenovati) v ruském klášteře na Athosu, načež se odebral do Vatopedy.

Otevření kuchyně v Eupatorii na Krymu 29. IX. 1922.

Nadán jsa neobyčejným důvtipem a vynikaje zbožnou myslí, rychle postupoval na dráze církevních důstojenství. Metropolita soluňský povýšil ho na důstojenství kněžské i na úřad archimandrity (tolik asi jako opat). Poté ku prosbě svých bratří převzal nejvyšší, ale těžkou správu kláštera chílandarského. V záležitostech téhož kláštera odcestoval do Cařihradu, kdež s velkou úctou a přívětivostí byl přijat i od tehdejšího řeckého císaře i od patriarchy Germána. Důkazem

toho jest to, že ještě téhož roku 1221 byl ustanoven za arcibiskupa srbského. Sv. Sáva s počátku se zdráhal přijmouti tak vznešený úřad. Konečně k nalehavým prosbám ostatních řeholníků a příbuzných odebral se z kláštera chilandarského do své milé vlasti, by nastoupil úřad mu svěřený. Ale ani ve své vlasti nemohl žíti bez kláštera. Jako arcibiskup srbský uchýlil se do kláštera Žiče (na dolním Ibru, přítoku srbské Moravy). Kromě toho vystavěl nový klášter v Mileševě. Hlavní jeho snahou nyní bylo, šířiti s vydatnou pomocí bratra svého Štěpána pravou nauku křesťanskou, vymýtiti koukol učení bludařského a upevniti církev katolickou. Největší zásluhy o Srbsko získal si zavedením řádu hierarchického. Jelikož bylo v celém Srbsku velice málo biskupských sídel, sv. Sáva zvýšil jejich počet na dvanáct; dříve byla jen dvě. Nová biskupská sídla byla: v Stonu, Damru, Budimli, Chvostně, Prizreně, Gračanici, Toplici, Braničevě, Bělehradě a v Moravčici. Biskupům těmto poručil všude nejen hlásati pravou nauku Kristovu, nýbrž též ji držeti a ji hájiti. Psal i list papeži Honoriu III., v němž ho prosí, by mu udělil své apoštolské požehnání a poslal posvěcenou korunu, kterou by korunoval bratra svého Štěpána za krále srbského. Papež ochotně vyhověl jeho přání a zaslal mu skrze biskupa Metoděje posvěcenou korunu r. 1222. Poté arcibiskup Sáva připravoval se modlitbou a postem na tento svatý čin. Ještě téhož dne, kdy donesena byla z Říma posvěcená koruna, mezi ranními službami Božími, v přítomnosti tisíců zbožného národa, vzal posvátnou korunu, vložil ji na hlavu svého bohabojného bratra a pomazal ho na krále. Korunovací Štěpánovou zbavil se národ srbský úplně přemoci cařihradské. Svatý arcibiskup získal sobě záhy svou přívětivostí veškerá srdce svého stáda v takové míře, že rozsáhlé jeho biskupství činilo vskutku jako jednu rodinu Boží, páskou vzájemné lásky mezi sebou spoutanou. Každý měl vždycky k němu přístup; každý s potěchou a blahostným roznícením opouštěl bránu jeho domu. Neschůdné a obtížné ve skalnatých horách cesty nezdržovaly svědomitého velepastýře od návštěvy milého svého stádce. Sv. Sáva dal též tělesnou schránku svého otce z kláštera chilandarského přenésti do zalíbeného si kláštera Studenice v Srbsku. Při těchto posvátných kostech smířil ve hněvu žijící své bratry Štěpána a Vukána vzletnými, horoucími a vírou prodchnutými slovy. Sv. Sáva dočkal se i té radosti, že korunoval nejstaršího syna Štěpánova, Radoslava, za krále uherského. Kromě toho sv. Sáva dvakrát odcestoval na východ, by navštívil sv. místa; i tak prospěl svému národu novými vědomostmi a zkušenostmi. V Jerusalemě přijat byl od tamějšího patriarchy Athanasia s velikou uctivostí. Na zpáteční cestě však náhle onemocněl, načež byl nucen uchýliti se do Trnova v Bulharsku, kdež i skonal dne 14. ledna r. 1237.

Tělo jeho bylo pochováno v Trnově s velikou slavností; později ostatky jeho přeneseny do Srbska a uschovány k veřejnému uctívání v klášteře Mileševě. Zde bylo chováno 358 roků, až do roku 1595, kdy jej zdivočelý Šinan-paša spálil na Vračaru před Bělohradem. Řím-

ská a řecká církev slaví památku sv. Sávy každoročně v den jeho úmrtí, totiž 14. ledna.

Co jsou sv. Cyril a Metod slovanskému národu, to jest sv. Sáva národu srbskému, totiž založitelem jeho církve a jeho národní vzdělanosti. On první položil základ, na kterém se národní vzdělanost, ačkoliv i v nízkých odvětvích, ale přece bujně rozvíjela, až do úpadku srbského císařství. Sv. Sáva byl zároveň i spisovatelem srbským; napsal „Typik", t. j. vnitřní ústroj a pravidla pro Chilandarský klášter. Druhé jeho dílo, které sestavil, je „Život sv. Simeona" pro nově zřízenou srbskou církev; kromě těchto dvou jmenovaných napsal ještě mnohá jiná samostatná díla. On může nám býti vzorem mnohému v neúnavné své státní, církevní a vědecké činnosti. Památka sv. Sávy je Srbům tak svatá, že arcibiskupové a biskupové, berouce na se církevní důstojnost, potvrzují přísahu svou vzýváním světců, které jsem dříve v trojlístku patronů srbských uvedl, totiž Sávy, Arsenie a Simeona.

Ruské ikony.

(Dokončení.)

IV.

Avšak neposkytují ikony bedlivému pozorovateli kromě zajímavého předmětu ku studiu a důležité kapitoly o umění a mravech ruských ničeho jiného?

V tvém klíně, drahá Rusie,
se skrývá pramen tichý, jasný,
jenž tryská ručej živých vod,
skryt, nepoznán, však přece hojný . . .
plyne stále nevyčerpatelný.
Nevidítelný jak taje života,
čistý, cizí světu,
jen Bohu znám a jeho svatým.
Leč vody jeho nezůstanou povždy
sevřeny v té úzké nádrži.
Ne, co den vždy živější a krasší,
vždy hlubočejší poplynou,
a jsem jist, že přijde jednou doba,
kdy řeka prolomí svou hráz,
pohlédne vzhůru v nebes azur,
jenž všecek odrazí se v jejím klíně.
A slunce ohněm zářivým
vzplane na modravé výši,
po světě celém širokém
paprsky sejíc míru, svatosti a lásky.

Tyto krásné verše Chomjakovy hodí se dobře na ikonografické umění ruské. Živý pramen, udržovaný po věky tradicí nikdy nevysý-

chající, jenž může ideálu náboženskému poskytnouti prostředky, jichž západ nezná, je tomu již dávno, co náš individualismus odtrhl nás od našich tradic: od té doby kolísáme mezi neživými postavami klasicismu a mělkými výtvary romantismu, zapomínajíce, že tajemství umění spočívá v životě, že pravé umění musí čerpati svou sílu v pevném spojení se životem lidu, kde dřímá více nebo méně zahrabáno, více méně sebevědomé, a jest úkolem genia, aby dal ideálu vyniknouti ve vší kráse a dokonalosti.

Na Rusí tajemství umění náboženského dosud nevymizelo. Umělec, jenž by chtěl oživiti plamen křesťanského genia, nesměl by ho hledati jen pod popelem knih a musei, nýbrž hlavně v tradici dosud žijící. A to bylo právě úmyslem malíře Klaudia Štěpánova, jehož jsem před chvílí vzpomněl. Jsa umělcem velmi nadaným, členem akademie krásných umění, začal jako jiní krajané jeho holdovati individualismu. Po dvacet let žil v cizině ve Francii a ještě více v Italii, vynikaje hlavně v scénách genrových, ve skladbách, v nichž jemnost provedení závodí s barvitostí. Najednou však ozvala se v něm touha po zapomenuté domovině: Čarovné obrysy Kremlu zdály se mu vábnějšími, nežli ladné linie oblíbené na řecko-římském západě: opustil smavé kraje italské a spěchal za bledými, klidnými obzory severu. Bylo to právě v té době, kdy revoluce otřásala pilíři starodávných zřízení. Umělec ukázal se především vlastencem; uchopil se zbraně, vzal pero, aby bránil společenský řád. Byl přesvědčen, že země nemůže dospěti k velikosti a pokoji, nejde-li po stopách starodávných podání a neudržuje-li nepřetržité posloupnosti a jednoty národního života.

Též on přišel, či spíše vrátil se k svému lidu, a poněvadž ho příroda obdařila štětcem, umínil si tímto sloužiti ruskému národu a jeho víře s ním nerozlučitelně srostlé.

Věnoval pozornost ikonám a poznav jejich veliký význam, stanovil si úkolem: býti malířem svatých obrazů, ba on chtěl ještě více, umínil si obnoviti umění křesťanské. Proti záplavě obrazů beze vší osobitosti, bavevných kamenotisků a laciných obrázků, vydávaných firmou Jaquot a spolek, snažil se postaviti výtvory obnoveného umění národního. Nemohl se dosti nadiviti umění venkovanů umělců, jež nalezl zvláště v gubernii vladimírské. Nemohlo by se ustaviti v Moskvě ústředí, kdež by se těmto dítkám z lidu poskytlo dokonalejší umělecké vzdělání, aniž by pokaženi byli školním uměním a odtrženi byli od života a národního ducha? A sen jeho se počal uskutečňovati hlavně přispěním Filipa Štěpánova, jenž pracoval na díle podobném na obnově kostelního zpěvu. Umluvili si založiti školu a uměleckou dílnu, jejíž díla a vliv měl se rozcházeti po celé Rusi. Zatím zřídili jenom malířskou školu ikon „ikonopisnaja palata", v níž se vzdělávalo asi patnáct mladíků pod dozorem mistrovým.

Uděloval jim nejen radu, nýbrž poskytoval jim také vzory. Velkovévodkyně Alžběta svěřila mu výzdobu náhrobní kaple velkoknížete Sergia na Kremlu. Omítkové malby jím provedené při této příle-

žitosti ukazují, jak umění akademikovo dovedlo pochopiti a napodobiti starodávné vzory. Kristus vládce ve zlatém hávu, trůnící v hloubi aksidy mezi dvěma cheruby, a Kristus obklopený apoštoly a anděly, zdobící stěnu protivnou, ukazují, co bylo lze očekávati od tohoto rozvoje. Ušlechtilý duch malíře věnoval se této práci jako apoštolátu; jeho sny nesly se dále až za hranice Rusi. Vraceje se k čistým pramenům umění křesťanského, doufal najíti šťastnou dobu, kdy všichni věřící žili v jednotě. Přiblížiti se ku starým pramenům, zdálo se mu požehnaným pokusem o usmíření rozhněvaných bratří, zárukou budoucího sjednocení . . .

Sotva dokončil první ikony, když smrt připojila nový žal ve dlouhé řadě bolestných obětí uložených Prozřetelností věrným služebníkům ruské myšlenky. I o něm dalo by se užíti krásných slov, jež splynula z úst Chomjakových při úmrtí Kiréjevského, jenž sliboval otevříti na Rusi novou dobu filosofie. „Úradky Prozřetelnosti mají pro naši civilisaci rysy zvláště ostré: jako by nás trestati chtěla za naši starou lež, rány její dopadají právě na ty, kteří se snaží dospěti ku pravdě, zkoušejíce jejich trpělivost. Doufejme, bohdá, že líchu nezůstane prázdnou, že noví dělníci povstanou jako zlaté větve na posvátném stromě: „uno avulso non deficit alter", (když jedna ratolest se ulomí, ihned naroste nová).

Ne, dílo neumřelo: myšlenka nehyne. Dobré zrnko nezanikne v zemi, nýbrž bývá jenom zúrodněno. Z hrobu, v němž dřímá Klaudius Petrovič Štěpánov posledním spánkem na blízku Moskvy, v klidné ohradě donského kláštera, vyroste kmen nový, rozvine se ideální květ umění křesťanského.

Ze zajetí Šeptyckého v Suzdalu z „Nívy".

Na počátku světové války r. 1914 po dobytí Lvova odvlekli ruské úřady metropolitu lvovského Ondřeje hrab. Šeptyckého na Rus do Nížního Novgorodu, odtud do Kurska a v září 1916 do Suzdalu.

Od té doby umlkly o něm všecky zvěsti v Petrohradě. Těžká starost naplňovala srdce každého ruského katolíka, každého člena ruské katolické církve, toho milého dítka, vypěstěného metropolitou Ondřejem. Všichni chvěli se o život jeho, a to vším právem, neboť jeden z kněží Alexa Zerčaninov měl též to potěšení sedéti 3 leta v suzdalském vězení a znal dobře, že kdo z vězňů nezachoval se úřadům, tu ho zadusí a potom spokojeně oznámí, že „řízením božím" skonal.

Katem byl pověstný mnich-jáhen suzdalského Svato-Efimovského kláštera. K takové operaci byli určeni nejen vězni jako byl metropolit, nýbrž i vlastní klášterníci a archimandriti. Byly i takové případy, že kat vykopával zadušené mrtvoly, ukládal je do druhých hrobů a na jejich místo pochovával zemřelé přirozenou smrtí. Proto jsme se obávali o život metropolitův. Stále jakési chmurné myšlenky vyvstávaly v duši a nedopřávaly jí pokoje. Vzpomínkami svými dělí

jsme všichni u metropolity a viděli jsme se na něm plniti všecko, čeho se člověk obávati může za těžkých dob pronásledování církve. Všichni nás tupili, všichni na nás hleděli skoro jako na divou zvěř. Co jen dělá náš otec? . . . Jak se daří našemu arcipastýři? Je ještě na živu?

V polovici září 1916 zajdu k otci Zerčaninovi promluvit s ním, zdali by nebylo možné poslati někoho do Suzdalu na zvědy, žije-li dosud metropolita.

Otec Zerčaninov vyzval mě, abych šel sám, poněvadž jsme nevěděli o nikom, kdo by se odvážil na tak nebezpečnou cestu. Dal jsem si říci a prosil jsem ho jenom, aby úmysl náš zachoval v tajnosti. Druhého dne opatřil jsem si 70 rublů na cestu. Kněžna Anastazia Nikolajevna Gruzinská, bývalá dvorní dáma, dala mně doporučení na náčelníka šlechty suzdalského kraje, bohatého statkáře hraběte Sologuba a prosila ho, aby sám učinil všemožně na ulehčení osudu metropolitova.

Vypravil jsem se na cestu. Do Moskvy jel jsem vlakem, dále pěšky ve světském oděvu s tlumokem na zádech a holí v ruce. Putuji po klášteřích. Hlavní věcí: v každém místě ukázati pas, abych se vyhnul podezření, proč z Petrohradu putuji do Suzdalu.

Nejprve zašel jsem 22. září 1916 do Novo-Jerusalemského kláštera patriarchy Nikona, jenž pro katolictví zbaven byl všech práv; 28. září přišel jsem do Sergievského kláštera, potom do Rostova, kde odpočívá sv. Dimitrij, také katolík, pak do Vladimíru a konečně za chladného podzimního deště do Suzdalu.

V městě nikdo nevěděl nic o metropolitovi. Srdce se mi zachvělo. O 6. hod. ráno jdu do kláštera na ranní bohoslužby. Na konec pějí chvalozpěv ke cti sv. Eufimia. Já prohlížím starožitné fresky řeckého stylu na stěnách. Přistupuje ke mně starý mnich a táže se: „Odkud, služebníče boží?"

„Přišel jsem z Vladimíra," odpovídám. „Byl jsem v Rostově u sv. Trojice, v Novém Jerusalemě a jsem z Pitera."

„Proč se tak bezúčelně touláš? Nemohl bys se někde usaditi, nemohl bys někde do kláštera vstoupiti?"

„Hleď, nebylo by to špatné."

„Nuže, zůstaň u nás sluhou v klášteře!"

„Nepřijmou mne," pravím, a já se v srdci chvěji radostí, že bych mohl býti přijat.

„Proč by nepřijali, přijmou!"

„Ne," pravím, „nepřijmou!"

„A čísti umíš?"

„Trochu," odpovídám.

„Jdi tedy do choru a zpívej s ostatními chvalozpěv k sv. Eufemiovi" — a odešed do chóru vyprávěl vesele pěvcům, že přijal nového služebníka. Po chvalozpěvu vyšli pěvci s knězem konat zádušní bohoslužby nad hrobem Štěpána Podgorného.

Štěpán Podgorný, Ukrajinec, mnoho let proseděl pro víru v suz-

dalském klášteře, kde i seznámil se s otcem Zerčaninovem a jako světec předpověděl mu, že bude proti zákonům a nařízení vlády propuštěn z vězení, což se i stalo. Po panichidě představil mě mnich správci, který mně dovolil zůstati v klášteře do příchodu náměstka z lesa a poobědvati s bratřími.

Mezi ranní a pozdní bohoslužbou okolo 9. hodiny octnul jsem se sám v klášterních zdích pod širým nebem. Zde, myslím si, dlí můj svatý vězeň, vladyka Ondřej. Jdu vedle domnělého vězení a spatřiv rakouské zajatce, vracím se. Tu spatřil jsem před sebou mnicha, šel jsem za ním a přišel jsem do kuchyně. Kuchař s dlouhou bradou rozhovořil se se mnou poznav mě a se slovy: „Zpíval chvalozpěv a panichidu poručili, ale čajem nenapojili," postavil přede mě čaj. Já jsem se ho tázal na vězení pro duchovenstvo a pro trestance. „Ani jednoho není, ani druhého, vše je vyklizeno." „Ale," pravím já, „má tu býti haličský metropolita." „Ano, je tu," a ukázal mi oknem do kouta dvoupatrového domu.

Vyšel jsem a hleděl jsem netrpělivě do všech oken. Ale nikde ani slechu ani dechu. Vracím se zpět do kuchyně a ptám se, je-li metropolita v přízemí nebo v patře.

„V přízemí vedle náměstka."

Nabyv více smělosti, tázal jsem se kuchaře, nezná-li otce Zerčaninova, který před 15 roky seděl v suzdalském vězení. „Neznám," praví, „ale optej se tu jáhna, který je tu již 30 let, ten ho bude znáti."

Jáhen chmurný, strašný přinesl jakési jídlo a sedě sám v jídelně blízko kuchyně jedl. Přiblížím se k němu a pravím:

„Otče, neznáte otce Zerčaninova, jenž seděl v tomto vězení?" „A ty odkud ho znáš?" tázal se mě hrubě jáhen. Ve mně duše zmírala. Dověděl jsem se, že tento jáhen byl právě oním katem.

Pravil jsem mu, že jsem byl ve vsi Borlejově nižgorodské gubernie, kde knězem byl Ot. Zerčaninov a potom jeho syn; býval jsem u jeho ženy Nady Štěpánovny na jeho hospodářství, odkud jeho i znám.

Kat mluvil dále lahodněji, ale pohrdavě. Chlubil se, že má i v nižgorodské duchovní konsistoři známé a nikoho se nebojí.

Okolo druhé hodiny vrátil se náměstek a ten přijal mě za služebníka klášterního a to nejdříve do chóru. Biskupu Pavlovi, jenž bydlil v klášteře a byl též jeho představeným, nepotřeboval jsem se představovati. Náměstku představili mě správce a blagočinný, odporučili mě jak uměli a prosili ho, poněvadž bylo v klášteře málo lidí, aby mě přijal. Dlouho rozmlouval se mnou náměstek, konečně mě přijal a poněvadž jsem putoval dlouho v chladném podzimním dešti, poručil, aby mě zavedli do vytopené cele. Metropolita býval ve světnici vedle náměstka, mající společnou předsíň, kde bydlili četníci. Komnata metropolitova byla spíše chlév nebo žalářní cela a arcibiskup vykonával si všecky práce sám. Vycházeti směl jenom do předsíně a na zadní chodbu, nesměl ale vycházeti do průčelního stavení. Zadním vchodem vycházíval do zahrady. Za mého rozhovoru s náměstkem v předsíni míhnula se přede mnou asi v dáli dvou kroků postava metropolitova,

který pořádal něco ve své komnatě. Radost i žal zachvátily mé srdce. Ani jsem ho nemohl poznati. Vysoký vzrůst není jenom jeho výlučnou vlastností, lidí jeho velikosti bylo více, ale tváří nebyl sobě vladyka podoben. Byl podoben ostatkům svatých, vyhublý, zeschlý, s dosti patrnými šedinami. Proto jsem ho od rázu nemohl poznati, ale poznal jsem ho po zvláštním, jen jemu samému vlastním rouchu. A bylo toho jenom tolik, co se dveře za ním zavřely. Metropolita si mně nevšimnul.

Druhého dne v čas odpolední procházky metropolita modlil se stoje před oltářem hlavního kostela. Četník stál několik kroků za ním. Já též jsem se zastavil před nimi několik kroků. Četník hleděl na mě ostře, ale metropolita opět si mně nepovšimnul. Třetího dne viděl jsem oknem, jak metropolita šel na procházku do zahrady, ale ani tentokráte na mě nepohlédl. Byl jsem sám v cele. Duše zmocnil se nepokoj! Přišel jsem k metropolitovi a nemohu s ním promluviti: Co pocíti?

Odvážím se jednou. Půjdu za ním do zahrady, před četníkem padnu před ním na kolena a poprosím o požehnání. Ať si mě uvrhnou do žaláře, odvezou na Sibiř, pověsí, ale k metropolitovi půjdu.

Co ve mne zuřil ten vnitřní boj, vešel ke mně služebník, bydlící vedle mne, s provázkem a praví: „Tu máš, bratře, dones dříví, já zatopím a bude nám oběma teplo. Vzal jsem provázek, vyšel jsem za vrata a nabíral jsem dříví. Tam si hrálo pět chlapců a ti, ukazujíce na procházejícího se arcibiskupa pravili: „Podívej se, to je metropolit sjednocených, oholený, ostříhaný, k němu je nebezpečno se přiblížiti, on by člověka ubil, on s věže střílel naše důstojníky." Odešel jsem od chlapců po trávníku směrem k metropolitovi a když jsem viděl, že mě křoví ukrývá před chlapci, a četníka též viděti nebylo, v hustém stínu, když arcibiskup se vracel, postavil jsem se zdaleka na kámen. Metropolita mě spatřil, a požehnal mě velikým křížem. Já jsem položil do trávy nachystané psaní na malém papíře a vzdálil jsem se.

Metropolit přiblížil se k tomu místu, zvedl lístek. Radostí jsem nevěděl, co mám činiti. Zanesl jsem dříví a jsa ve své cele, když rozčilení pominulo, uvědomil jsem si, že jsem přece s metropolitou nerozmlouval. Takové shledání, toť žádné shledání.

Beru provázek a jdu opět do dvora pro dříví, ač již nebylo třeba. Položiv jedno poleno na provázek, dívám se na metropolitu. Čtu v jeho zraku odpověď na své písmo. Najednou ukazuje metropolit holí na ohradu. Nedbaje chlapců běžel jsem ukázaným směrem, hledím a vidím před sebou velikou baštu a v ní naskládané dříví na dva lokte zvýší. Za chvíli přišel vladyka. Citu svých při spatření velikého trpitele nemohu vypověděti. Vylíčil jsem mu stav katolického duchovenstva v Petrohradě, že jsem zde přijat za sluhu, oznámil, jaké mám bohoslužebné nářadí a prosil o dovolení, abych směl konati bohoslužby bez říz.

Vladyka vyprávěl, jak špatně s ním zacházejí, že mu zakazují bohoslužby, nedají mu kadidla a vína bude míti nejdéle do vánoc. Prosil, abychom nepodnikali ničeho ku jeho osvobození ze Suzdalu, neboť

sem přivedla ho sama Prozřetelnost Božská, aby se tu seznámil s pěti athonskými mnichy, kteří zde žijí, a jež duchovenstvo i vláda pronásleduje pro víru. Tato pronásledování nás slučují, neboť nás také pronásledují, a když se s nimi seznámím, budou oni mými jedinými přáteli. Ukázalo se, že kuchař je jedním z těch mnichů, druzí tři žijí v klášteře a jeden z nich nosí metropolitovi oběd a večeři. Ale dříve vzali od něho přísahu, že nebude s metropolitou hovořiti, že nic mu nebude donášeti, ani nic od něho přijímati. Konečně pátý Roman žije ve městě a má svou rodinu i domek.

Čtvrtého a pátého dne pobytu svého v suzdalském klášteře nešel jsem k metropolitovi. Byli to dni duchovní radosti, jež naplňovala mé srdce od první rozmluvy s metropolitou.

Šestého dne jdu znovu do známé bašty a opět rozmlouvám s metropolitou.

Tu mi řekl vladyka, že když chci s ním mluviti, mám po obědě přijíti do oné bašty a že bez řízy nemohu konati bohoslužby, ale mám si udělati umělá roucha.

I poprosil jsem u kostelníka, aby mě dal nějakou starou hedvábnou látku, kterou býval třeba pokrýván prestol a nyní leží někde bez užitku. Z té látky oddělil jsem kus na epitrachil, druhý na pás, třetí na narakvice a ostatek na felon. Místo stichara vzal jsem delší bílé plátno (ručník).

Bylo třeba tato roucha ukázati metropolitovi, a proto sedmého dne jdu po obědě do bašty a nesu pod kabátem závitek umělých rouch. Z bašty vidím, že s metropolitou je jiný četník než včera, totiž ten, jenž druhého dne tak přísně na mě hleděl, když metropolita modlil se v církvi. Duší mou zmítal nepokoj. Rád bych utekl z bašty, ale četník mě spatří. — Čekám, co bude?

Metropolita jde vedle bašty. Jenom letmo jsme se pozdravili. Já jsem byl pevně přesvědčen, že metropolita nevejde dovnitř. Najednou vejde.

Vladyka mi pravil, že položí na známém místě psaní na různé osoby, které mám sebrati a zanechati známku, že jsem je vzal já a nikdo jiný. Přinesených rouch nemohl jsem ukázati, neboť nebylo kdy. Metropolita odešel. Najednou vejde ke mně četník a křičí: „Co ty tu děláš?" — a já jemu ještě důrazněji: „A co je tobě po tom?"

„Jak, co mě je po tom? Kdo pak jsi?"

„Já jsem zdejší služebník!"

„Co za služebníka? Já tě aspoň neznám! Tys agent metropolitův, tys s ním rozmlouval, co on ti dal? Nemáš tu nějaké listy?" A při těch slovech počal ohledávati baštu.

„Pořád nějací agenti! Dobře jsem viděl, jak jste si dali znamení. Nemysli si, že já hledím pod kořeny stromů, já vidím všecko!.... Všimnul jsem si před pěti dny, jak ses díval na metropolitu!!" A uchopiv mě za ruku, křičí: „Pojďme k náměstku, pojďme, povídám!!"

Vyšli jsme z bašty. Četník obrátí se k metropolitovi, jenž byl ještě nedaleko, a praví: „Otče, Ondřeji, dovolte! Vy máte stále u sebe ně-

jaké agenty, já ihned jdu k biskupovi Pavlovi, aby vám zapověděl procházky po obědě!"

Jdu mlčky s četníkem a přemítám, jak budu mluviti s náměstkem. Metropolita jde za námi a obraceje se k četníkovi, praví: „Pusť ho, vždyť nic zlého neudělal!" „To tak, pustit, do žaláře s ním, na šibenici; jak možno býti s vámi ve spojení, s takovým velikým státním zločincem!!"

Vladyka odešel do své cele, podobné chlévu nebo žaláři, a já s četníkem ku náměstkovi. Zde zcela pokojně, ba s žertem jsem pravil:

„Otče náměstku, přivedli k vám zločince polapeného při zločinu. Poslyšte jenom: u vás je jáhen Porfirij, včelař. Včera mě zavedl do zahrady, ukázal mi svůj včelín, a tu se ukázalo, že má šest úlů, z nichž však pět bylo zkažených a jenom jeden dobrý. Já jsem včelař specialista... proto mě jáhen prosil, abych mu včelín doplnil. Vedl mě do bašty a ukázal mi klády připravené na úly. Dnes ráno přišel ke mně do cele a prosil mě, abych započal s dílem. I zašel jsem do bašty, vybral si klád, neboť byly některé křivé, sukovité a potrhané. Metropolita se právě procházel v zahradě a šel mimo baštu. Četník neviděl metropolity, neboť otevřené dveře bašty byly mezi nimi a kryly metropolitu; četníkovi se pak něco zazdálo a tvrdí, že metropolita šel za mnou a já s ním rozmlouval."

„Je mě líto," pravil náměstek, obraceje se ke mně, „chtěl jsem, abys žil u nás, když se to ale tak stalo, musím tě propustiti z kláštera."

„Co, propustiti?" zakřičel četník, „vězení je málo pro něho, a vy ho chcete propustiti! Musíme ho prohledati!" A obraceje se ke mě: „Co ti dal metropolita? Co to máš?" ukazuje na balíček pod kabátem.

„Co by to bylo? Ježto je v klášteře koupel, jdu se vykoupat, a tu mám ručník" a ukazuji mu ručník nachystaný na stichar.

„A co toto je?" táže se dále četník, ukazuje na můj hedvábný felon a ostatní drobnosti.

„Co? Podívej se!... toť košile... můj felon uznán košilí... a pásu a epitrachilu si ani nepovšimnul. Při další prohlídce nalezen u mne chléb k bohoslužbě. „E, toť prosfora" (obětní chléb), zvolal četník — a nedotkl se chleba. Vína u mně nenašli. „A tu adresa Sologuba! Toť náš náčelník šlechty! Jaké ty máš s ním spojení? K čemu máš jeho adresu a od koho?!"

„Toť věc zcela jednoduchá," pravím. „Jel jsem vlakem a rozmlouval jsem s cestujícími. Mezi jiným jsem pravil, že jsem bez zaměstnání. Jeden z cestujících radil mně, abych zašel k Sologubovi, neboť on je, pravil, náčelníkem šlechty, bohatým statkářem a může mi dáti nějaké zaměstnání buď v kanceláři, nebo při hospodářství. Pro každý případ zapsal jsem si adresu jeho. Kdo mně ji udal, nevím."

Náměstek zavolal hospodáře, odevzdal mu můj pas, poručil odnésti z mé cele klášterní věci, vydali mi pas a propustiti v pokoji z kláštera.

A nyní otázka: Jak dostati od metropolity listy nachystané pro různé osoby. Jdu k Románovi, kterýž toho dne vykonával zádušní bohoslužby se svými druhy za zbožňovaného Štěpána Podhorného

nad jeho hrobem. Od Romána jde mi naproti náš společný druh, mnich žijící v jedné cele s tím mnichem, jenž nosí metropolitovi oběd. Setkav se s ním, pravil jsem rozhodně:

„Poslyš!"

Mnich zastaví se udiven.

„Udělal Herodes dobře, že dodržel svou přísahu a sťal hlavu Jana Křtitele?"

Mnich mlčí.

„Nebyl by udělal dobře, kdyby nebyl dodržel přísahy a nesťal hlavy Jana Křtitele?"

Mnich mlčí dále.

„Vy jste svázáni přísahou, abyste žádné služby neprokázali metropolitu Ondřejovi!"

„Vězte, že nejmenší úsluha prokázaná metropolitovi je velikou obětí před Bohem . . . Od té nezákonité přísahy já vás uvolňuji a zprošťuji . . ., zprošťuje metropolita, zprošťuje sám Bůh.

Metropolita má několik psaní připravených pro mě. Přines je zítra ráno k Románovi!"

Rozloučili jsme se na cestě před lidmi, ale nikdo neuslyšel ani jediného slova, ač jsme mluvili hlasitě. Mnich neozval se ani slovem a odešel do kláštera, já pak do města.

900 dětí, které se stravují v kuchyni v Eupatorii na Krymu.

Druhého dne zajdu k Románovi, a ten vyndává ze slaměné střechy tajemný svazek papírů a odevzdává mně.

Ve svazku byly listy pro mě s poděkováním Bohu za zachránění od vězení, pro otce Gleba Varchovského, Sigmunda Lozinského, nyní biskupa minského, šest lístků na poštu, kteréž jsem hodil v Petro-

hradě do poštovní schránky, mezi nimi byly lístky biskupu luckému Bocianovi, který přebýval v Minusinsku, a hraběti Šeptyckému, veliký dopis biskupu Cěplákovi, v němž byl také list sv. Otci Benediktovi.

Obdržev od Romána balíček listů, zdržel jsem se ještě tři dny v Suzdalu a potom ohlížeje se, zda mě nesledují, tichounko vykradl jsem se na železniční stanici a jel do Moskvy. Abych zahladil za sebou úplně každou stopu, pobyl jsem ještě týden ve Vitanském Skitu. Z Moskvy do Pitera jel jsem vlakem.

Rozdav listy, komu byly určeny, s posledním odebral jsem se k přeosvícenému Cěplakovi, biskupu v Petrohradě.

„Tu máte, vladyko, list od metropolity Šeptyckého!"

„A kdes tys ho viděl?"

„Byl jsem v Suzdale navštíviti metropolitu."

„A kdo ti dal dovolení?" rozhodně a se zřejmou nevolí tázal se biskup Jan.

„Vladyko," pravím, „já jsem šel do Suzdalu nejen bez vašeho dovolení, nýbrž i bez vašeho vědomí, a to proto, že jsem se vydával v očividné nebezpečí. Mohl jsem se dostati do vězení, na Sibiř, ba i na šibenici! Z toho mohly povstati následky i pro vás nepříjemné. Mohli vás potahovati k vyšetřování, neboť já jsem knězem vaší diecése. Chtěl jsem, abyste měl morální právo říci: „já o ničem nevím". Kdybyste o tom byl věděl, nemohl byste říci nevím, nebo biskupovi není dovoleno mluviti nepravdy. A kdybyste řekl, že víte, ukázal byste se nespolehlivým a zakusil byste od vlády mnoho nepříjemností. Proto bylo třeba, abyste o tom nevěděl."

Biskup se usmál a dal se do čtení listu metropolitova a přiložené písmo papeži odeslal při nejbližší příležitosti do Říma.

Přeloženo z rusínského. V. Hladký.

Josef Jan —š.:

Z minulosti Svaté Hory čili Athosu*).

Za různých misijních výprav na Východ vždy bylo mou touhou vstoupiti na horu Athos, zvanou jak od Řeků, tak Slovanů „Svatou horou", Hagion Oros. Ale nedostatek času překážel mi, a teprve r. 1906 podařilo se mi uskutečniti dávný úmysl. Mezi vyznavači východní církve hora Athos více méně hraje touž úlohu, co u nás Řím, pro moslemíny Mekka. Každoročně chodí na Svatou horu pouti, převahou ruské; tam utvrzují se ve své víře a slávu mnichů athoských roznášejí do dalekých končin.

Hora Athos, či lépe hornatý poloostrov Athoský, náleží s dvěma rovnoběžnými poloostrovy Longos a Kassandra k turecké provincii

*) S laskavým svolením spisovatelovým přeloženo z vzácného cestopisu „Na Górze Athos" od X. M. Czerminského T. J.

Chalkis na Balkáně; vybíhá do Egejského moře a nesnižujíc se k němu, nýbrž vystupujíc až k výši 1935 metrů, náhle spadá do hlubin mořských, netvoříc téměř žádných stupňovin. Délka poloostrova obnáší průměrně asi 56 kilometrů, šířka 5 až 10 kilometrů. Celou tu prostoru obývají výhradně mnichové řečtí, ruští, bulharští, srbští, gruzinští a rumunští ve svých národních rozličných monastýrech,[1]) skitech,[2]) keliích,[3]) kalivech, metochiouech,[4]) jeskyních, v okrouhlém počtu asi 10.000 osob. Ze světských osob, stále zde prodlévajících, stává turecký kajmakan, moslemin (druh našeho starosty), s několika úředníky policejními, hrstka macedonských žoldnéřů, tak řečených serdarů a dva či tři kupci řečtí. Všichni, kromě kajmakana, jsou křesťany východního vyznání; nikdo z nich, nevyjímaje ani náměstka turecké vlády, nemůže míti na Athose ženy, ani ženám přístup na „Svatou horu" je zakázán — neboť kraj ten má obývati: gens aeterna, in qua nemo nascitur.*)

Jako každý národ má svá legendární podání, předbíhající událostem, dajícím se potvrditi dějinnými doklady, tak rovněž ani Athos nepostrádá ani jedněch, ani druhých. Hojnost sebrané látky nedovoluje mi pomlčeti o nich, tím spíše, poněvadž není každému přístupna a přece velmi zajímava, byť jen nahodilým sestavením událostí.

Jednou z nejpěknějších věcí, jaké jsem na Athose viděl, je uctívání nejsvětější Panny, jevící se ať již v prastarých legendách, ať v obrazech rozličných, cerkvích a monastýrech pod Jejím jménem vystavěných, ať již v neustálé neobvyklé úctě k Ní, jakou slynou mniši athoští. Základem této obzvláštní úcty k Matce Boží byla prý dle prastarého místního podání tato událost:

Když svatí apoštolové sešli se s nejsvětější Pannou v Jerusalemě na radu, jak si k hlásání evangelia země rozdělíti, a za tím účelem vrhli losy: Nejsvětější Panně dostala se Iberie (Gruzie). Leč anděl Boží — praví podání — zvěstoval Jí, že tato země posvětí se později. „Tobě jiná připadla v podíl, a přivede Tě do ní sám Pán Bůh." Tou dobou Lazar, jejž Kristus Pán vzkřísil, tehdejší biskup cyperský, velmi prahl viděti nejsvětější Pannu, leč bál se vydati se do Jerusalema pro Židy, pasoucí po jeho životu. Se svolením Matky Boží poslal tedy pro ni loď, na níž měla přibýti na Cypr. Leč nepříznivé větry zahnaly loď pod horu Athos, přeplněnou tehdy pohanskými bůžky. Byla tam slavná svatyně Apollinova, do níž od nejdávnějších dob ctitelé této bohoslužby putovali, dokonce ze vzdálenějších končin Řecka. Když loď, vezoucí nejsvětější Pannu, blížila se k pobřeží, všechny modly začaly volati: „Lidé! Ctitelé Apollinovi! Pospěšte do Klimentova přístavu (tam, kde dnes je monastýr Iviron) o uvítejte Marii, Matku Velikého Boha Ježíše." Zlí duchové, dlící v balvanech, mocí Boží byli přinuceni proti své vůli zvěstovati tuto novinu. Obyvatelé tamější poslechli vyzvání a pospíšili si na břeh mořský. Tak,

---

[1]) mateřské kláštery; [2]) mniší osady; [3]) kellie, kalivy — jednotlivé domy mniších osad; [4]) ojedinělé domy mnichů, závislé přímo na klášteru mat.

*) pokolení věčné, v němž se nikdo nerodí.

jak balvany jim zvěstovaly, uzřeli loď a na ní Matku Boží. Přijali Ji srdečně a začali vyptávati se na podrobnosti Božího narození a na jméno Velikého Boha. Nejsvětější Panna vyložila jim všechno, co se týkalo Ježíše Krista a Jeho učení; oni se Jí poklonili, uvěřili Jejím slovům a přijali křest svatý. Aby utvrdila mladé křesťany ve víře svaté, nejsvětější Panna mnoho zázraků učinila, a když již měla Athos opustiti, ponechala na stráži nové obce křesťanské jednoho z učedníků apoštolských, který Ji doprovázel, a promluvila tato slova: „Místo toto bude mým dědictvím, které mi dal Syn a Bůh můj."

Táž tradice vypráví, že Konstantin Veliký vystavěl v přístavě svatého Klimenta svatyni ke cti Bohorodičky, a rovněž protaton*) v Karyes a cerkev u Vatopedi. Julián Apostata zničil všechny tyto chrámy.

V sedmém roce panování Teodosia Velikého, Batos, jeho sestřenec, vyslal z Říma, zároveň se svým synem, mocné loďstvo do Cařihradu. V čas prudké bouře na Egejském moři, v době, kdy tonul v největším nebezpečí, prosil úpěnlivě o pomoc nejsvětější Pannu a šťastně dostal se na pobřeží Athosu. Tehdy prý promluvila k němu Matka Boží: „Vystav, synu, svatyni Bohorodičce, která tě zachránila od hořké smrti." Když mladý Batos přibyl do Cařihradu a vyprávěl o svém zachránění, obdaroval jej císař zlatem, mramorem a mosaikou, aby mohl příkaz nejsvětější Panny splniti. Za tím účelem vydal se tedy Batos s druhy svými na Athos. Když odstraňovali rum z někdejších budov, nalezli studni a v ní ukrytý velmi starý obraz Bohorodičky s Děťátkem Ježíšem na rukou. Radost nastala veliká z objevu, vystavěna nad studní okázalá svatyně, vedle klášter, který nazván po zakladateli Vatopedí, Βατοπέδι.**)

Neméně starobylý, dle místního podání, jest monastýr Esfigmenu, v severní části Athosu, na jeho východním pobřeží. Někteří tvrdí, že byl již okolo roku 412 a že cerkev při něm vystavila cařihradská císařovna, svatá Pulcherie.

Rovněž zajímavá, leč dosti divná jest legenda, týkající se obrazu Matky Boží iverské, nazývané Portaitissa, který se uctívá po celém Athosu. Bylo to v prvých stoletích křesťanství, kdy na Athose byli již zbožní poustevníci. Ti uzřeli na moři jakýs předmět, zařící jakby paprsky slunečními. Přiblížili se k němu na loďkách a uviděli obraz Matky Boží, který k nim takto promluvil: „Nepřijde-li Otec Gabriel z malého Athosu, nevysadím na břeh." Z pokory Otec Gabriel nechtěl přibyti, však na prosby bratří přiblížil se k obrazu, který nemeškaje padl do jeho náručí, a s velkou pobožností byl přenesen do kostela.

Jistého rána nalezli obraz na vršku nad branou a vycházely z něho paprsky.

Několikráte se ten výjev opakoval, až Otec Gabriel ve zjevení poznal, že Matka Boží přeje si míti vlastní chrám pro obraz. Proto

---

*) Sídlo vrchní správy celé Svaté hory.

**) „Syn Batosův." Takový výklad zdá se pocházeti z novějších dob, an v starých rukopisech athoských Vatopedi bývá nazýván Βατοῦ πεδίον — trnité pole.

také na témž místě, kde byla ona brána, pozdvihli cerkev, v níž umístili obraz, nazývaný odtud Portaitissa. Když obrazoborce císař Theofilos (829—842) vyslal žoldnéře, aby bořili domy Boží a obrazy na Athose, jeden z nich, Barbaros, probodl kopím podobiznu Matky Boží, leč stal se nový zázrak: krev z něho vytryskla. Barbaros změnil své srdce; obrátil se, stal se kajícníkem a svatě život zakončil . . .

Uvedené legendy a mnoho jiných podobných, jakkoliv pravděpodobně povstaly v bujné obrazotvornosti východní, přece vrhají jisté světlo na minulost Athosu, jmenovitě: že již od šerých dob byli tam poustevníci, jichž jediným úkolem životním byla služba Boží v rozjímání, úcta k nejsvětější Panně, a jako prostředek, k cíli je vedoucí: pohrdání všelikou zemskou rozkoší. Zajisté každý z laskavých čtenářů cítí svatost, jíž dýše athoské ovzduší a nediví se, že z takového okolí vzejíti mohli tak velicí a svatí bratři, jako jsou apoštolé naši, svatý Cyril a Metoděj.

Jose Lukáš (Ol.):

Jakými změnami projde světský člověk, než dostoupí nejvyšších stupňů mn šské hierarchie v Athoských cenobických klášterech?

(Z tře hlavy díla „Na A ho w ród nisz j republiki". X. Martina Cz rm n-ského T. J. 1909.)

Představme sobě poutníka ruského, přibývajícího do kláštera svatého Pantalejmona ve zbožném úmyslu, státi se mnichem. Hegumen přijímá ho pohostinně, zkouší jeho schopnosti rukodělné a zařaduje jej do toho oddílu řemeslníků, jenž je přiměřen schopnostem i vědomostem kandidátovým. Prvá zkouška trvá tři měsíce a jest poměrné velmi mírná: žádá se po něm, aby se pravidelně zúčastňoval společných pobožností a oddával jak tak práci mu svěřené. Bylo-li chování kandidátovo uspokojivé a trvá-li on na svém rozhodnutí, po třech měsících obléká se v roucho řeholní, skládající se z černé sutany, v kyčlích přepásané koženým pásem, dlouhé sukně bez rukávů a vlněné čapky, hrubé práce. —

Schází mu ještě velmi duležitá část roucha řeholního: raso, jehož široké řásy, dlouhé rukávy dodávají oděným do něho jisté majestátní vážnosti. Kandidátovi je si jí zasloužiti novými zkouškami v povolání, trvajícími po dva nebo tři měsíce, které předchází vlastní noviciát. Často bývá na Východě, že řeholníci úředně dostávají raso teprve, když ukončili noviciát; není tedy raso nevyhnutelným znakem příslušnosti k řeholi. Ostatně noviciát nikterak není tu takový, jaký vidíme v našich klášterech na Západě. Ani v monastýře svatého Pantalejmona, kde řehole jest asi nejpřísnější ze všech na Athose, vychování noviců není vlastně nikomu svěřeno. Knihovník má bdíti

nad jejich četbou a zaopatřovati jim spisy vzdělávací. Práce novic koná tytéž, jako jiní mniši, přiměřeně k odboru, v kterém začal pracovati, rychle přivyká pořádku domácímu a nestaraje se o časné potřeby, beze smutku, ale i bez veselí žije životem trpným, očekávaje pokojně, co s ním dále bude.

Po dvou nebo třech letech takového noviciátu novic po prvé stává se účastným slavného obřadu v největším kostele monastýru. Před shromážděnými bratřími-řeholníky hegumen odevzdává mu slavnostně [illegible] a přikrývá mu hlavu dlouhou černou rouškou. Od té chvíle řeholník, přioděn jsa tímto dodatečným oděvem, vstupuje do třídy mnichů rasoforů. Avšak oproti klášterním zvykům na Západě ten druh řeholníků nečiní ještě rasofora závislým na monastýře. Může v něm zůstati po celý život, aniž má nároky na vyšší hierarchické hodnosti, leč volno mu rovněž, beze všelikých obtíží přestoupiti do jiného monastýru, neb úplně vystoupiti a vejíti ve svazky manželské.

Aby uchazeč srostl s tělem monastýru, aby stal se řeholními sliby dítětem jeho, zasloužil si výsad, ovšem i závazků s nimi spojených, potřeba rozvahy delší, jakož i delšího spolužití se strany jeho. Také nikdy do pěti let, nýbrž obyčejně po osmi letech rasofor dosahuje toho štěstí. Den jeho přijetí jest slavnostním v monastýře. Se všech stran spěchají mniši do hlavního kostela. Za melodických zpěvů a v oblacích dymícího se kadidla hegumen odívá nového vyvolence širokým pláštěm černým, zavěšuje mu na šíji kříž dřevěný a jmenuje jej stavroforem. Aby mu nevymizela z paměti hodnost, jaké dostoupil, aby ukázal vděčnost Pánu Bohu za tu milost a rovněž vyprosil si věrnosti v slibech mnišských, přikazuje řehole, aby se zamknul na tři dni a tři noci v kostele, odkudž nevychází vůbec, leč na posilu. Vypráveno, že ty tři noci v pantalejmonském kostele je strašno přebýti; obrazotvornost i nejchladnější povahou dovede pohnouti a zahrnouti ji úzkostí. Však také pro slabost lidské povahy pořádá se přijetí na stupeň stavroforů současně pro několik mnichů, aby bázlivější, jsouce zamknuti po dvou nebo po třech najednou, měli více odvahy k přebytí „strašných nocí". Radost z nově přijatého řeholníka ukazuje se i v jídelně. Bratři kuchaři činí se ve svém umění, aby uchystali nejlepší pečivo, jež novopřijatí rozdávají svým bratřím řeholním.

S okamžikem, kdy se stal stavroforem, řeholník je počítán mezi syny monastýru, sliby zavazují jej, zůstati v něm po celý život, úplně tak, jako na Západě věčné sliby nedovolují opustiti duchovní rodiny, která ho mezi sebe přijala. Stavrofor nemůže již vejíti ve svazky manželské. S přijetím nových závazků dosahuje též takový mnich výsad, a jmenovitě: dává svůj hlas při volbě na hegumena a jiné hodnostáře místní.

Nejvyšším stupněm v hierarchii mnišské jsou megaloschemoi, jsouce tak zváni podle slov [illegible], velký plášť, jaký dostávají starší. Dostupují ho mniši zestaralí v práci, kteří se dobře odsloužili monastýru a mají právo na jakýsi odpočinek. Nejsouť totiž takoví mniši již zavázáni k žádnému ručnímu zaměstnání: krejčí odkládá svou jehlu, švec kopyto, stolař svůj hoblík, malíř štětec; a s jakým činí

to zadostučiněním! Prací a postem vysílenému ústroji potřeba dáti předchuť odpočinku, který ho čeká v hrobě . . . Čas uplývá mezi kostelem a jídelnou, dlouhé, volné hodiny tráví se na divaně, nebo konáním hlubokých poklon — „metáním". Kolik to zbožných žádostí budí μετάνοια! Jestiť předmětem nejdelších a nejvznešenějších tužeb zdejších mnichů. Žel, žádost nečiní letitým stareem, jakkoliv zatvrzuje srdce a otupuje ducha, a nejednou stává se, že ten, kdo živil takové snahy, mnohdy snad spravedlivé, prve umře, než uvidí jich uskutečnění. Zvykem je však, že v smrtelné chorobě kterýkoliv mnich: ať již novic, rasofor nebo stavrofor, tuto „velkou sukni" dostává. Uzdraví-li se, neberou mu jeho hodnosti, nýbrž ponechávají jej mezi megaloschemoi a povolují mu býti účastna všech výsad nejvyšší třídy mnišské.

Hieromonachové, t. j. kněží, jichž k monastýru náleží 61, a hierodiakoni, jichž tu jest 25, jsou mimo řadu obyčejných mnichů a pro své dustojenství ve všeobecné úctě. Kdykoliv mnich potká kněze, pokloní se mu hluboce — prosí o požehnání a celuje mu ruku. Jejich povinností jest, sloužiti mši svatou, zpovídati a jiné úlohy, hegumenem určené, konati.

Jaká to rozmanitost zaměstnání, schopností mezi čekateli, novici, rasofory, stavrofory a megaloschemoi! A přece všichni dobrovolně podrobují se nejvyšší vládě, spočívající v rukou hegumena. Úřad hegumena je doživotní, volí jej všichni, kdož složili sliby. Stavroforové a megaloschemoi, slavnostně se shromáždivše, hlasují tajně předně o těch, kteří by mohli býti k tomu nejvyššímu úřadu vybráni. Při druhém tajném hlasování většinou hlasů volba hegumena se rozhoduje. Patří mu právo předsednické při všech shromážděních mnišských, první místo v kostele a v jídelně.

Kromě hegumena úřaduje komise, skládající se ze tří epitropů, kteří sdílí strasti vlády i administrace: jest to výkonný výbor. Osm megaloschemoi tvoří osobní rádce hegumenovy; všech tedy celkem v monastýrském senátě zasedá dvanáct osob. Záležitostí k vyřizování jest jistě dosti, uvážíme-li, že k monastýru pantalejmonskému náleží 72 kostelů a kaplí s více než 2000 mnichy. Z těch, v samém Pantalejmoně 23 kostelů a 1400 mnichů, ostatek roztroušen po Athose v metochionech, čili osadách: v Krumici 200, Neoskiti 250, Kalamaria 15, na poloostrově Kasandře 12, v Soluni 20, a mimo to v samém Rusku: 100 v Oděse, 25 v Moskvě, 80 v Petrohradě, 55 na Kavkaze, 30 v Taganrogu, Rostově a Dzimbura. Všechny tyto mnichy určuje a dle potřeby překládá hegumen. — — —

Potud spisovatel! Vidím tě teď, milý čtenáři, letícího myšlenkami k Svaté hoře Athosu, kde kromě kláštera svatého Pantalejmona ještě 19 podobných odráží své bílé zdi v modravých vlnkách egejských, vidím tě uvažovati, srovnávati, děkovati, želeti, vidím tě modliti se: „Nad našimi bratřími smiluj se, Pane!"

⊡ ⊡ ⊡

Poměry církevní v Petrohradě.

Řády sovětské vybily své ničivé síly v dávné stolici carův ruských ve všech směrech. Prvotřídní kdysi město evropské, kulturní, obchodní a průmyslové středisko veleříše, dostaveníčko bohaté ruské aristokracie, sídlo nejvyšších státních úřadů octlo se na pokraji úplné zkázy. Velká část obyvatelstva uprchla z města, aby ušla hrůzovládě bolševické, která zvláště ve městech řádí způsobem nejukrutnějším, a nouzi, která ve velkoměstech od vnitrozemských zásobáren vzdálených, jeví se způsobem nejcitelnějším. Příbytky své i celé město ponechali přírodním živlům a nízkému řádění lidskému na pospas. Tak okenní tabule jsou pozvybíjené a domy podobají se postavám, jimž vyloupány oči; dveře vylámány, a dešť, sníh, mráz pomáhají lidem v ničivém díle. Mosty se rozpadávají, ulice mají díry vyježděné, osvětlení velmi často vypovídá službu, kanalisace neúčinkuje, poněvadž nikdo neodstraňuje naskytnuvších se chyb, zkrátka je Petrohrad, jak se uprchlíci vyjadřují, grjaznaja bolšaja ruskaja děrevňa, blátivá, veliká ruská ves. A ještě smutnější jsou poměry církevní v Petrohradě. Chceme jenom mluviti o poměrech v církvi katolické. Počet věřících, kteří skládali se hlavně z Poláků, se za panství bolševického velmi zmenšil. Někteří se dobrovolně vystěhovali do Polsky, někteří uprchli před pronásledováním. Podobně je to i s kněžími. Pro nedostatek kněží viděla se duchovní správa donucena sloučiti dvě nebo více dřívějších farností v jednu. Ale čím širší byly hranice farností, tím tužší byly pásky lásky, jež pojily duchovní pastýře s jejich ovečkami. Nastoupila větší semknutost, vzájemná důvěra a ochotná výpomoc; byli všichni jedno srdce a jedna duše. Střediskem toho života náboženského jest ovšem arcibiskup Cieplak, pravý to vyznavač boží. Okolo něho a ostatních duchovních sestupuje se hrstka zbylé inteligence a pak tak zvaný proletariát, to jest prostý, nevzdělaný lid. Ale jedni i druzí závodí v tom, aby něčím přispěli svým duchovním, kteří nemají žádných příjmů. Je zvláště dojemným viděti, kterak ten prostý chudobný lid dělí se s nimi o to nejpotřebnější. Jeden přináší darem několik liber zemáků, jiný jednu nebo dvě libry telecího, opět jiný náručí dříví, nebo hrstku čaje, kávy, trochu mouky, kaše a jiného. Najde se ještě někdo, kdo zapůjčí arcibiskupovi koně, aby mohl ve vzdálenějších místech udíleti svaté svátosti.

Paní z domu aristokracie objeví se jednou nebo dvakrát za týden v kuchyni arcibiskupské, navaří jídel, které si arcibiskup v jiné dny ohřívá. Kdož by si tu nevzpomněl prvých dob křesťanských. Zdaž není to živým důkazem, že církev zůstává po všecky doby stejnou. A jako vždy za pronásledování, tak i za těchto trudných poměrů vzkvétá život katolický v Petrohradě co nejutěšeněji. Rozvíjí se hlavně v bratrstvích a spolcích, z nichž bratrstvo Klanění se nejsvětější Svátosti, Konference sv. Vincence, Terciáři sv. Františka, působí skoro v každé farnosti.

Není tedy divu, že působnost církve katolické obrací na sebe pozornost pravoslavných, kteří v hojném počtu hlásí se ku přestoupení.

Jedni žádají za přijetí k obřadu latinskému, jiní opět k unii, ale obojích tiskne arcibiskup na své pastýřské srdce. Aby odpomohli nedostatku kněží, pomýšlí nynější duchovní představení na znovuzřízení duchovního semináře, dosud uzavřeného. I z ruských lidí hlásí se kandidáti. Jinoši musili by za dne choditi na sovětské roboty a teprve večer od 6. do 9. hod. mohli by se věnovati studiím v konviktě, kde by též přenocovali. Tak bylo by lze nahrazovati síly stále ubývající. Kéž Bůh žehná těmto záměrům a dodává hojné síly našim spolubratřím, aby vytrvali v pevné víře a dávání vzácného příkladu života z víry.

Zprávy.

Fakulta kněží-členů Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda. P. T. předsednictvu Apoštolátu sv. Cyrila a Metoda v Olomouci. Kněžím-členům Apoštolátu, kteří si vymohli dovolení světiti a oblékati škapulíře a kteří musí při svěcení a oblékání tomto užívati pět různých a dosti dlouhých formulí, byla získána fakulta „benedicendi et imponendi quinque scapularia sub unica formula". Kněžím-členům v arcidiecési olomucké dlícím dává se zároveň consensus Ordinarii k užívání této fakulty. Kněžím-členům, kteří však nemají dovolení světiti škapulíře a do nich oblékati, zaopatří arcib. konsistoř na požádání příslušné dovolení. Bližší bude uveřejněno v Aktech Curiae čís. 7. — Generální vikář: Dr. Prečan. J. Vyvlečka.

Apoštolátní mše sv. V měsíci květnu 1923 bylo odslouženo 10 mší sv. za živé a zemřelé členy Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje a za dobrodince jeho.

Členské příspěvky. Je třeba, aby každý uvědomělý katolík byl členem Apoštolátu a podporoval velké úkoly šíření víry u nás i u slovanských národů. Členové pak mají pamatovati, aby ročné své příspěvky zaplatili. Jen tak je možno vykonati mnoho. Každý člen může příspěvky své odvésti na svém farním úřadě, nebo přímo poslati do Olomouce, Wurmova 13.

Na místo zemřelého P. Adolfa Jaška odebral se do Ameriky P. František Jemelka, kaplan ve Val. Meziříčí. Je to muž apoštolský, širokého rozhledu, hluboce náboženský a zkušený misionář. Jeho práce bude míti jistě velký zdar mezi našimi krajany v Americe.

Mše svaté za živé a zemřelé členy Apoštolátu svatého Cyrila a Metoděje a jeho dobrodince jsou každého měsíce slouženy v počtu 10. Arcibiskupský sekretariát se stará o odsloužení těchto mší svatých.

Naše vyobrazení. Přinášíme v tomto čísle 3 obrázky z činnosti sv. Stolice na Rusku. Katolická láska Říma triumfuje, jak dokazuje výkaz úřední, vydaný svatou Stolicí: Teprve nyní uveřejňuje úřední list sv. Stolice „Osservatore Romano" ze dne 8. dubna třicátý pátý seznam darů, jež byly prostřednictvím sv. Stolice zaslány do Ruska. Spolu se podává výkaz práce, kterou vykonala papežská poselstva v Rusku za pouhých 6 měsíců. Poselstvo mělo 13 členů a jemu k ruce stálo 1400 úředníků ruských, kteří byli placeni z prostředků mise. Bylo zřízeno 6 centrálních stanic, v Moskvě, Orenburku na Urále, Rostově na Donu, Krasnodaru, Eupatorii a Djankové na Krymu, potraviny jsou vydávány z osmi velikých skladišť a zásobuje se jimi 275 veřejných kuchyní, kterýžto počet se rozmnožuje nyní na 500. V 6 stanicích dostávají podpory dospělí a v 250 nemocnicích, útulkách a sirotčincích se zásobují potřební potravinami a šatstvem. Každodenně živí sv. Stolice v Rusku 120.000 lidí, jež by v komunistickém ráji zhynuli jinak hla-

dem. Na šatstvo a obuv bylo vydáno za 6 měsíců 2,300.000 lir, na léky 1,000.000 lir. A jak se odměnila bolševická vláda ruská, nebo jak projevila svou uznalost? Pronásleduje katolické kněze, pokradla všechny bohoslužebné nádoby v chrámech, k smrti odsoudila a popravila katolického kněze Budkiewicze a arcibiskup Cieplíak s řadou jiných trpí v sovětských žalářích. Židovští vládci se mstí. Jednou však i jejich hruzovládě bude učiněn konec. — Čtvrtý obrázek představuje P. Jaška v rakvi ve faře osady Panny Marie Lurdské, Cleveland, Ohio.

Slavnosti velehradské. (Z Velehradu.) Pořad slavností, sjezdů a duchovních cvičení v letním období: 4. až 5. července cyrilo-metodějská pout s obvyklým programem. — Exercicie pro kněze: 1. 9. července (večer) až 17. července (ráno). (Tyto týdenní exercicie zamýšleny jsou hlavně pro kněze, pracující ve spolcích, sekretáře, spirituály atd., s konferencemi o systematickém vedení duší. Účastníci přineste s sebou Sýkorovo vydání Evangelií a knížku „Duchovní cvičení sv. Ignáce" v překladě P. Ovečky T. J., vydanou nákladem Hlasu svatohostýnských.) 2. 23. července (večer) až 27. července (ráno). 3. 20. srpna (večer) až 24. srpna (ráno.) — Schůze Apoštolátu a katechetů 28. až 29. července. — Exercicie pro akademiky (profesory, učitele a ostatní inteligenty) a paralelně pro studentky od 1. srpna (večer) do 5. srpna (ráno). — Sjezd bohoslovců 3. až 5. srpna. — 5. srpna odpoledne společná schůze bohoslovecko-studentská, adorační pobožnost a eucharistický průvod. — 6. srpna dopoledne říšská konference studentská a valná hromada. — Exercicie pro středoškolské studenty od 6. srpna (večer) do 10. srpna (ráno). — 4. až 6. srpna pout Pražanů. — 8. až 9. září sjezd katolických zemědělců. — 10. až 14. září exercicie pro železniční zřízence. — Upozornění: Letos nebudou se přijímati chovanci do první třídy misijního ústavu svatého Cyrila a Metoděje.

Srbský milion. Mezi sektáři orientace řarského a pravoslavně-srbské vede se boj o srbský milion, který měl biskup Dositej dáti našim sektářům. Nikdo se nechce přiznati, kdo ho dostal. My přesně víme, že Židek z Chudobína prosil Oskara Malého v Uh. Brodě, aby mu sdělil postup, jak by od Dositeje dostal nějaký obnos. Oba tedy budou věděti, zda Dositej dával peníze a komu je dal. Tož takhle vypadá ta ideovost a soběstačnost našich sektářů!

Naši misionáři v Americe. P. Jemelka podává panu arcibiskupovi dru Stojanovi následující zprávu o velkém zdaru misie v Ammanusville: Rev. Frant. Jemelka, C. o. Rev. Wm. J. Skoček. — Caldwell, Tex. — Nejdůstojnější pane arcibiskupe! Ukončili jsme včera svatou misii v Ammanusville u dp. P. Rašky, rodáka z Laškova u Náměště. Trvala 6 dní — v době nejpilnější polní práce. Báli jsme se s počátku o její zdar. Neboť letos mimořádně pro předchozí nepohodu opozdily se velice práce na poli, kde mnozí měli ještě i sít bavlnu, všichni pak plno okopávání zarůstající kukuřice. — A přece přijížděli ti hodní lidé i z nejvzdálenějších farem ráno i večer na misijní pobožnost, takže prostranný kostel ammanusvilleský byl ráno pěkně navštíven, večer pak přeplněn. Nechávali jistě farmy prázdné, protože přijíždívali vždy i se všemi dětmi. Byla to dojímavá idylka, když při večerní pobožnosti složily maminky usínající děti vzadu kostela na podušky a peřiny a nechaly je přespat celou pobožnost, aby samy mohly se jí tím pozorněji súčastnit a svatou zpověď vykonat. Večer mohli jsme ovšem začínat teprve o 8 hodinách, takže pravidelně po 10. hodině budívaly maminky svá spící nemluvňata, která, rozespalá, „muzikou" zakončovala nám pobožnost. Kolem kostela seřazeno bývalo přes 100 kár, jak zde svým autům říkají naši krajané, a když se pak večer, vlastně v noci, na nich rozjížděli domů, celé okolí Ammanusvillu osvětlováno bylo na všech polních cestách dlouhými pásy svítících luceren autových.

Krajané v Ammanusville pocházejí jednak z Valašska, hlavně Frenštátska, a z Místecka, jednak i z východních Čech, z okolí Brandýse n. O. — a jsou upřímně věřící lidé. Mají zde štěstí, že dosud sem nepronikla „nevěrecká kultura" ani svými časopisy, ani spolky. Mají sice ve farnosti několik spolků, ale všechny jsou katolické, na př. Rytíři svatého Václava, Spolek křesťanských matek, Oltární spolek atd. Jedno jim schází: katolická škola, ač pan učitel i jeho paní, kteří na státní škole učí, jsou nejen věřící lidé, ale i praktičtí katolíci a s jejich souhlasem jsme také trochu „otázkou školskou" při svaté misii pohnuli. Pan

farář byl tomu velice rád a doufá, že co nejdříve se dají do stavby katolické školy, poněvadž státní škola je chatrná a potřebuje v nejbližší době opravy — nebo novostavby. Za svaté misie byly ve škole prodávány devotionalie — bylo prázdno — a v neděli jsme tam měli i schůzi, či besedu Národní rady českých katolíků, na které jsem musil krajanům vyprávět o poměrech ve vlasti, zvláště za války. Nemají o nás dosud mnoho lichotivých zpráv, namnoze vinou i původních dopisovatelů ze staré vlasti, kteří kdejaký škandál z republiky sbírají a pak ve zdejších katolických listech uveřejňují — na vlastní ostudu. Na ukončení svaté misie — ač byl všední den — přivedly si nás katolické spolky a prapory a hudbou z fary do kostela ve slavnostním průvodě a po službách Božích zase odprovodily a pak ještě koncertem našich skladeb českých se pochlubily — na rozloučenou před farou. Překvapila nás opravdu ta obětavost, horlivost a zbožnost krajanů. Přes 500 jsme měli svatých zpovědí — ač už všichni dříve si svoji povinnost velikonoční vykonali, a na Apoštolát nasbírali členové kostelního výboru 863 dolarů, mezi nimi i někteří Němci přispěli. Když jsme se loučili, těšili se všichni, že se, Bůh dá, uvidíme na podzim zase, až budeme konat v sousedství „na Dubině" svatou misii.

Říšská konference katolické inteligence, zahájená promluvou dra Jandy, konala se za předsednictví nejdůstojnějšího pana biskupa a generálního vikáře dra A. Podlahy a za hojné účasti delegátů z celé říše. Před vlastním jednáním přečteny došlé dopisy, mezi jiným přípis nd. ordinariátu pražského, ve kterém bylo sděleno, že zastupováním pověřen byl ndp. biskup dr. Podlaha, a kterým uděleno bylo konferenci arcipastýřské požehnání; dále čten pověřující list apoštolského administrátora trnavského, kterým zastupováním na konferenci pověřen byl dp. dr. Kolísek, universitní profesor. O prohloubení a rozšíření ideje cyrilometodějské a svatého Václava byla učiněna v podstatě tato jednomyslná usnesení: Matice Staroboleslavská budiž požádána, aby letošního roku v červnu uspořádala manifestační pout Pražanů do Staré Boleslavě, k níž by se mohli připojiti i ostatní účastníci z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska. Pro budoucí léta buďtež touže korporací za účasti Lidové akademie, Rady katolíků, Spolku svatého Cyrila a Metoděje, Matice cyrilometodějské, Apoštolátu svatého Cyrila a Metoděje a Spolku svatého Vojtěcha na Slovensku pořádány podobné pouti a připravována k tisíciletému výročí smrti svatého Václava velká všenárodní manifestační pout do Staré Boleslavi a ke hrobu svatého Václava do Prahy, kde má dojíti k otevření novostavby druhé části chrámu svatovítského. Společnost svatého Cyrila a Metoděje a Cyrilometodějská liga studentská za součinnosti shora jmenovaných korporací pořádejte pouť na posvátný Velehrad. Současně usnáší se konference, aby červencová schůze Říšského por. sboru konala se u příležitosti unionistického sjezdu na posvátném Velehradě, aby tím bylo zdůrazněno, že katolická inteligence plně se staví do služeb této myšlenky, a bere s povděkem na vědomí, že se Slovenska, z popudu tamního nd. episkopátu bude letošního roku uspořádána pout na Velehrad. Pro rozvinutí a uspořádání přednášek, osvětlujících význam a památku, jakož i o oslavy v době svátků jmenovaných patronů buďtež vedle zmíněných korporací požádána Sdružení katolické mládeže v Čechách, venkovské omladiny na Moravě a na Slovensku. O vydání publikací a spisů, vztahujících se k tomuto předmětu, bude požádána Společnost svatého Cyrila a Metoděje, za opatření pamětního jubilejního svatováclavského spisu, který by obsahoval též seznam pramenů starých i nových spisovatelů, dále o zhotovení přesné bibliografie všech katolických spisovatelů Družina literární a umělecká v Olomouci, o opatření pamětních obrazů a mincí Umělecký odbor křesť. akademie. Současně konstatováno, že letoční svátek sv. Václava bude v Praze oslaven mezi jiným i sjezdem katolické inteligence. Doporučuje se šířiti časopisy „Časové úvahy" v Hradci Král., „Věstník Spolku sv. Cyrila a Metoděje", „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje", „Sv. Vojtěch" v Trnavě, který bude požádán, aby zavedl o ideách jmenovaných zvláštní rubriku. S povděkem vzato na vědomí, že k vypracování historického spisu „Dějiny národa českého ve světle pravdy" uvolil se prof. dr. Stejskal, že do Staré Boleslavě bude uveden řád, tam zřízen exerciční dům a že byla ustavena Matice staroboleslavská. Pokud se týče sbírek za tím účelem, aby naše národní svatyně velechrám sv. Víta mohl býti v hlavních částech k tisíciletému výročí smrti sv. Václava dokončen, a v tu dobu odevzdán

celý k bohoslužebným účelům, požádána Jednota pro dostavení chrámu sv. Víta, aby za součinnosti všech spolků dříve jmenovaných obrátila se k celému národu s veřejnou výzvou, aby každoročně, aspoň v den svátku sv. Václava, přispěl dobrovolnou daní na tento účel. Říšský por. sbor katol. inteligence má vypracovati do nejbližší schůze zvláštní provolání, ve kterém mají býti katolíci vyzváni, aby ve všech místech republiky uspořádali na den sv. Václava každoročně korunové (1 Kč na hlavu) sbírky za účelem dostavění naší národní svatyně. Do nejbližší schůze má býti též podán návrh a svolána s ní současně porada předních našich pracovníků, kteří by utvořili zvláštní stálý sbor ku přípravným pracím a oslavám tisíciletého výročí smrti sv. Václava. Úkoly velké a obtížné čekají Říšský poradní sbor a spolky v něm zastoupené a proto v ukončení konference přijata zvláštní výzva o tom, ke katolíkům českým a slovenským, která má býti uveřejněna v celém katolickém tisku. Příští schůze Říšského poradního sboru bude dne 13. května 1923 o 10. hod. dopolední.

Osud českých menšin v cizozemsku je dle došlých nás věcí velmi neutěšený. V Poruří v Německu žije na 300.000 českého pracujícího lidu, který se svému národu pomalu, ale jistě odcizuje. Příčina je nedostatek české četby a buditelů. Ještě smutnější poměry jsou v Rumunsku, kde je, jak nám dosud známo, 28 českých, po horách roztroušených osad, čítajících až do 800 duší, kde žije lid venkoncem chudý, který nemá ani jediné české knihy, ba ani kalendáře, neřku-li novin. Jejich školy připomínají nám staré pastoušky a nářadí v nich je výsměchem každé civilisace. Učitelé nemají učebných pomůcek a vedou život žebrácký, jsouce živeni po domech, aneb provozujíce nějaké vedlejší zaměstnání neb řemeslo. Děti nemají učebnic, ani katechismů. Tak žijí tyto menšiny opuštěny a zapomenuty, a nestane-li se pro ně ničeho, utonou v moři ciziny. Obracíme se na všecky lidi dobré vůle, zvláště na důst. farní úřady a spolky, aby zbytečné české knihy, časopisy, kalendáře, katechismy a bibl. dějepravy i učebnice laskavě zasílaly na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje v Kroměřízi, kde knihy budou roztříděny a žadatelům odeslány.

Co je katolicismus dnes? Zajímavý posudek o tom podal svým čtenářům pařížský denik „Temps" v červnu 1922 po ukončení eucharistického kongresu světového v Římě. Dopisovatel jeho M. Jean Carrere rozhovořil se o katolicismu s nejpřednějším finančníkem římským — ovšem se Židem — a z jeho úst pocházejí tato slova: „Papež, Řím, katolicismus? Vždyť z obrovsky založeného kongresu eucharistického můžete viděti, co dovedou. Co jsou proti těmto milionovým masám lidu a již i inteligence z celého světa zde na tomto sjezdu, co jsou proti nim naše schůze a porady finančníků a státníků v Paříži, Washingtone, San Remo, Cannes, Spa, Janově? Tam všechno jakoby na písku stavěno... vše bezradno... tak do zítřka, nic dál... Ale zde máte dojem, že stojíte před dílem, které je založeno na základech věků a jemuž svítá a otvírá se velkolepá budoucnost. Či není to něco nápadného, že tak brzy po válce, kdy ještě národové a státníci proti sobě úporně stojí, církev jediná, jedině katolicismus dovede sehnat a svolat všecky národy k něčemu tak velkolepému? Katolicismus, jak vidíte, dobývá si svého velmocenského postavení, je dnes jediným pánem světa a je dnes, kdy všecky pokusy ostatních činitelů a mocí uvázly na mrtvém bodě a kdy bolševismus před našima očima ztroskotává, je dnes on jediný zde, jenž je s to, aby lidstvu zmítanému neukojenými tužbami, lidstvu válkou zdrcenému a jeho pláči a slzám poskytl opory a útěchy. Církev je dnes mocnější než kdykoliv dříve. Věřte mi: V Evropě, v níž se včerejší páni hádají s dnešními a dnešní s včerejšími a kde všecko jejich panování, jak oni dobře vědí, stojí na tak slabých nohách a trvá do zítřka a do týdne a do měsíce, v této naší ubohé Evropě stane se sv. Stolice pravou velmocí mravního celého světa." Tak mluvil Žid... Divíte se, že katolíci mluví ještě směleji? ptá se dopisovatel „Tempsu". Poslyšte je v jejich tisku, v němž o kongresu eucharistickém zprávy podávali! Jak píší? Když přijde člověk do některé z těchto schůzí sjezdových — světových schůzí, tu cítí, tu zrovna rukama maká tu pravdu, že papež je přece jen první osobou po Bohu, vysoko nade všemi státy a vládami, vysoko nad zeměmi a národy, ozářen jakýmsi nadpozemským jasem, před nímž zmlká a oněmí i sama nenávist..."

Metropolita Šeptickij o církevní unii. Metropolita Šeptickij měl v Orientálním ústavě v Římě veřejnou přednášku o práci pro církevní sjednocení s ohledem na

nejnovější zprávy z Ruska. Dnešní poměry — pravil v úvodu — jsou takové, že možno býti optimisty. Není sice naděje, že by celá východní církev sjednotila se s katolickou církví; smíme však doufati, že sjednotí se s katolickou církví velké množství Rusů. Při práci pro církevní sjednocení nesmí se zapomínati, že pravoslavní jsou nám mnohem blíže nežli protestanti. Především musíme přesvědčit pravoslavné, že katolicismus není totožný s latinismem. Pravoslavní Slované považují východní obřad a staroslovanskou církevní řeč za integrální součástku svých náboženských a národních tradic. Rusové s velkým zájmem sledují návrhy katolické církve na sjednocení a rozhodně odmítají polské metody v době ruské unie. Západní duchovní a spisovatelé nechť západní katolíky poučují o východní otázce církevní. Západní katolíci musejí respektovati východní tradice; nechť probádají východní ráz myšlení a pokusí se přizpůsobiti se. Katolíci nechť si uvědomí, že pravoslavný východ není pohanskou zemí, nýbrž má slavné křesťanské tradice. Proto jest zapotřebí, aby Řím znovu zdůraznil a vysvětlil, jak potřebno je ctíti východní tradice a obřady. Tolik promluvil Šeptickij, jehož přednášku poslouchal velký počet kardinálů, biskupů a vynikajících kněží. — V poslední pak době pronásledování katolického duchovenstva se strany vlády nynější sovětsko-židovské, tím více lid ruský nabývá sympatií ku katolicismu.

Papežská pomocná komise v Rusku. Zahraniční listy oznamují zajímavé podrobnosti o blahodárném působení papežské komise v Rusku. Snad po prvé zavlála v ulicích Petrohradu, Moskvy, Krasnodaru, Rostova a na Krymu papežská vlajka. V čele celé akce stojí americký kněz dr. Ed. Walsh. Rakousko a Německo zastupují tři kněží z kongregace Božského Slova, Československo P. Josef Bělokostolski. Komise má ve svých službách celé řady agentů, obchodníků, tlumočníků a motorových vozidel, která zprostředkují spojení s dalekým okolím. Hlavní stanice jsou v Moskvě pro severní a střední Rusko, v Eupatorii u Černého moře pro Krym, v Rostově pro oblast Donskou a v Krasnodaru pro území kubánské. Na výslovné přání ruské vlády počala komise svou činnost na Krymu, kde jsou následky hladu nejstrašnější a počet obětí největší. Tak měla na př. Eupatoria 40.000 obyvatel; dnes klesl jejich počet na 12.000. Nejvíce trpí děti, které probíhají v zástupech městem a žebrají o kousek chleba. Jsou většinou bosé a polonahé, ačkoli je právě zima a sníh. Přípravné práce v Eupatorii trvaly velice dlouho, poněvadž bylo třeba vše znova zařizovati. V bývalé radnici upraveny dvě rozsáhlé jídelny. Kotle, ve kterých se vaří jídla, pocházejí z ruských min, které vyplavily na břeh vlny. Jsou tak ohromné, že v největším z nich snadno by se utopil dorostlý muž. Z počátku komise sytila 5000 dětí, dnes však počet vzrostl na 35.000 a všechny dostávají jídlo i šaty, jsou podrobeny prohlídce lékařské a často váženy. V Rostově stará se o 1500 uprchlíků ze všech koutů Ruska. V Moskvě ujímá se sirotků, kterých je na 40.000. Podle neúřední statistiky má Rusko 2,225.000 osiřelých a úplně opuštěných dětí. Činnost komise bude míti také veliký význam pro církev katolickou. Ruský lid pozná na vlastní oči, jak nesprávné byly jeho dosavadní předsudky proti Římu a katolicismu. Bylo by si jen přáti, aby také čeští katolíci pochopili význam díla a papežskou komisi v jejích snahách podporovali.

17.000 proti 124. Česká menšina vídeňská prosí a volá do vlasti, aby dopřáno bylo jejich dětem, navštěvujícím české školy vídeňské, ztrávit prázdniny v českých krajích, když tu po celý rok musí trpěti ústrky a ubližování se strany německé. Ač jsou prázdniny přede dveřmi, došlo celkem přihlášek o — 124 českých a slovenských dětí z celé československé republiky! Za to Němci v Čechách na první výzvu přihlásili 17.000 míst pro německé děti z Poruří; 4500 těchto dětí je už v Čechách umístěno, k umístění dalších 4500 děti dala právě česká vláda svolení, jenom české a slovenské děti z Vídně, které si tu musily vybojovat svoje školy a hodně za to nyní trpí, nikdo ve vlasti nechce! V poslední chvíli prosíme všechny lidi dobrého srdce, aby se přihlásilo o umístění českého školního dítka z Vídně přímo u „Českého srdce", Vídeň IV., Johann Straussgasse čís. 36.

Katolická internacionala kulturně-sociální. Každá národnost má své významné nepolitické organisace kulturně-sociální, které mají velký význam v křesťanské společnosti. Byla přijata myšlenka utvořiti mezinárodní Sdružení těchto organisací s ústřední kanceláří v Římě. Úřední název tohoto ústředí je „Ústřední úřad katolických organisací". Adresa je: Via Pietro Cavallini 38, Roma, Italy. — Sv. Otec Benedikt XV. dílu tomuto věnoval do vínku 25 tisíc lir a jeho nástupce

Pius XI. přispěl 10 tisíci franky. Internacionálu vede ústřední tajemník dr. Jos. Monti v Římě a ve výboru jsou zastoupeny různé národnosti katolického světa. Katolický ráz je patrný také z toho, že byl zřízen „čestný výbor", jehož členy jsou přední církevní hodnostáři. Mezi nimi je i americký kardinál Dougherty z Filadelfie, z arcibiskupů pak i pražský dr. František Kordač. Republiku československou zastupuje v této internacionále vldp. kanovník dr. Hanuš.

Katolická otázka v republice československé a sv. Stolice. V katolické revui „Vitae e pensiero", č. 1, leden 1923, zmiňuje se Don Fernesto Vercesi o konferenci československého episkopátu dle referátu a úvahy „Gazette de Prague". Velký význam spočívá nyní na Čechoslovensku, ježto dle plánů sv. Stolice možno katolické hnutí v republice československé lépe upotřebiti v unifikační snaze církve římské s církví pravoslavnou. Politicky má tedy Velehrad veliký význam. — Autor souhlasí s vývody „Gazette de Prague", avšak podotýká, že i po stránce morální a náboženské, sv. Stolice nespouští republiku československou se zřetele. Jistě bylo by přáním jejím co nejúžeji spojiti se s pravoslavím, pomocí katolicismu v republice československé. Než k tomu by bylo třeba, aby přestalo tam schismatické hnutí, které ani politickým snahám národa neprospěje. Lépe by bylo upustiti od veškerých předsudků proti Římu a přesvědčiti se změněním politiky, že Řím nepřekáží vývoji státu když jemu samému je ponechána svoboda volně šířiti dílo evangelia po světě.

Katolické inteligenci! Říšský poradní sbor katolické inteligence rozhodl se mezi jiným, dáti nový popud k rozšíření a prohloubení úcty k našim svatým patronům svatému Cyrilu a Metoději a k svatému Václavu. Za tím účelem svolává na den svatého Václava t. r. do Prahy valné shromáždění veškeré katolické inteligence, aby ona, jako nejdůležitější složka národní, předešla všemu lidu v nové době úcty cyrilometodějské a svatováclavské světlým příkladem, aby si u hrobu jednoho z těchto světců, svatého Václava, vyprosila pro onu práci Božího požehnání a aby se poradila o budoucích svých úkolech.

Nadešla doba, kdy jest a bude potřebí plného a účelného použití všech sil naší katolické inteligence, a proto nikdo neváhej, přinésti zatím malou tuto oběť a přijď osobně se poraditi, načerpati posily a zároveň poučení o tom, jak nutno práci katolické inteligence rozděliti a dále prováděti, aby nesla plný užitek a byla požehnáním pro ostatní soukmenovce. — Zmocněni korporacemi a spolky, v říšském poradním sboru katolické inteligence zastoupenými, dovolujeme si proto vzíti co nejsrdečněji k určité účasti na tomto shromáždění a zároveň na tomto oživení úcty našich národních patronů a prosíme, by toto pozvání nebylo odhazováno, laskavě bylo použito, známým, jichž adresy dosud neznáme, ukázáno a nám laskavě případně zaslány přesné adresy těch, jimž bychom ještě měli pozvání zaslati. — Na shledanou u hrobu svatého Václava! — Za Říšský poradní sbor katolické inteligence v Praze II., Voršilská 1. — Dr. Ebert. — Dr. Janda.

Sjezd katolické inteligence v Praze r. 1923. Jak již oznámeno, bude se o svátku sv. Václava t. r. konati v Praze valné shromáždění a sjezd katolické inteligence, který má býti odbýván podle posledního sjezdového usnesení každý druhý rok. Pro účastníky bude zajištěna sleva na drahách, jakož i obstarány noclehy. Mimo to u příležitosti tohoto sjezdu již v předvečer svátku sv. Václava bude uspořádáno divadelní představení velkolepého dramatu J. Vrchlického „Bratří", které bude provedeno laskavostí veřejnosti již z „Krále Židovského" známého dramatického odboru čsl. strany lidové v Praze-Hradčanech. Definitivní program bude schválen na schůzi říš. por. sbor. katol. inteligence dne 13. května t. r., načež budou pak ihned rozeslány příslušné pozvánky a objednací listy. Upozorňujeme na významný podnik katol. inteligence a prosíme všechny, kdož se o sjezd a naše hnutí zajímají, aby ihned, neobdrží-li pozvánky, tuto reklamovali na adresu: Říšský poradní sbor katol. inteligence. Praha II., Voršilská 1.

Říšský poradní sbor katolické inteligence za předsednictví dra Hrachovského k návrhu dra Jandy přijal a definitivně schválil zvláštní provolání k československému národu, které mělo býti po prvé uveřejněno o svátcích svatodušních, pak opatřeno podpisy všech předních spolků a mužů našeho národa dobré vůle a znovu uveřejněno v předvečer svátku sv. Václava. V provolání tom pověřuje se Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta, aby prováděla každoročně za součinnosti všech našich institucí v den sv. Václava sbírku dobrovolné daně za účelem dostavění

velechrámu svatovítského do tisíciletého výročí smrti sv. Václava. V dalším schválen návrh na formu a další trvání říšského poradního sboru, který má býti valnému shromáždění katol. inteligence přednesen, a konečně jednomyslně usneseno, aby ve dny unionistického sjezdu, t. j. v neděli 29. července 1923 konalo se plenární a slavnostní zasedání říšského poradního sboru na Velehradě. Místo a hodina budou určeny na pozvankách. Nechť není jediného z pánů delegátů, který by k tomuto zasedání se nedostavil. Naskytáť se každému účastníku vedle schůze i příležitost navštíviti posvátnou půdu velehradskou. Na schůzi dále usneseno, aby přítomní delegáti Svazu katolických spolků ženských (poslanec Rozsypalová, Lobkoviczová), Svazu křesťanského učitelstva (profesor Novák), Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje (dr. Hrachovský), Sdružení venkovské omladiny na Moravě (tajemník Hub), Duchovenstvo čsl. strany lidové (katecheta Vaja), Cyrilometodějské Ligy studentské (dr. Hronek), Ústředí katolického studentstva (Ph. C. Em. Kettner), České Ligy Akademické (kol. Mareš), Unie úředníků a zřízenců (vrchní poštovní kontrolor Hrůza), Křesťanská Akademie (kanovník Müller), Svazu charity a Jednoty pro dostavění chrámu svatého Víta (Vojtěch Schonborn), Lidové akademie mariánských družin (dr. F. Krus T. J.), Katolických učitelek (slečna Horušická), Zemská Rada Orla v Praze (rev. Zelenka) stali se současně přípravným sborem ku oslavě tisíciletého výročí smrti svatého Václava, který se sejde na den 4. června 1923 o 7. hodině večerní v Praze II., Voršilská 1, do tohoto sboru. Dále usneseno, pozvati ostatní delegáty našich spolků, které na schůzi nebyli přítomni. Schůze dne 4. června 1923 bude ustavující. Zasedání skončeno referátem ředitele gymnasia Trnky o reformě střední školy.

Ve jménu sv. Cyrila a Metoděje a sv. Václava! Podepsaní zástupcové delegátů, shromážděných 2. dubna 1923 na říšské konferenci katolické inteligence, u vědomí hlubokého významu jmenovaných patronů pro znovuzrození našeho národa v Kristu a v pravdě, v plné moci této konference obracejí se ke všem katolíkům českým a slovenským, zvláště však ke ctitelům svatého Cyrila a Metoděje a svatého Václava s důtklivou výzvou, aby si uvědomili důležitost přítomné doby pro náboženské obrození velmi příhodné, nabídli své síly a sami pracovali v duchu tom u vlažných soukmenovců svých. O šíření idei svatého Cyrila a Metoděje a svatého Václava — jehož tisící výročí smrti kvapem se blíží, které nutno důstojně oslaviti — budou požádány Lidová Akademie a Matice cyrilometodějská, Spolek svatého Vojtěcha v Trnavě (na Slovensku), Rada katolíků čsl. republiky, Ústřední spolky Orelstva, mládeže a studentstva, české i slovenské, Společnost svatého Cyrila a Metoděje, Cyrilometodějská Liga studentská, Matice staroboleslavská a ostatní, jimž budiž poskytována všemožná podpora a pomoc. Putujte na Velehrad, do Staré Boleslavě a do Prahy ke hrobu svatého Václava! — Dr. Antonín Podlaha, biskup, v plné moci ordinariátu pražského. — O. F. Krus T. J., za Lidovou Akademii. — Dr. A. Kolísek, prof., v plné moci apoštolského administrátora trnavského a za Slovensko. — Vojtěch Schönborn, za Radu katolíků a Svaz charity. — K. C. Klement, za Zem. sdruž. katolické mládeže. — Profesor A. Špaldák, J. Šráček, za Moravu a Slezsko. — Josef Kronek, za Klub duchovenstva. — Kanovník msgre Václav Müller, za Křesťanskou Akademii. — Posl. Aug. Rozsypalová, za Svaz katolických spolků ženských. — Dr. Janda, za Říšský poradní sbor katolické inteligence. — A. Hrůza, za Unii. — Dr. Hronek, za Cyrilometodějskou Ligu studentskou.

Všem přátelům unionismu! Před světovou válkou byla založena „Slovanská liga katolických akademiků" se sídlem ve Vídni, kterýžto spolek měl za účel sdružiti slovanské katolické vysokoškolské studentstvo. Z valné části se to podařilo. Přihnala se však dravá lítice válečná. Bylo mnoho zničeno, ale vyrvati z nadšených srdcí mladé slovanské generace ideu unionistickou přece jen nebyla s to světová válka. V Mariboru roku 1920 u příležitosti prvého sletu slovanského Orla byla založena Cyrilo-metodějská liga studentská se sídlem v Praze a netrvalo dlouho a přihlásili se i pravoslavní. Dnes Cyrilo-metodějská liga studentská sdružuje již věřící katolické i pravoslavné studentstvo těchto národů: Velkorusů, Bělorusů, Ukrajinců, Slovinců, Chorvatů, Podkarpatských Rusů, Slováků a Čechů. Tedy kromě Poláků, Srbů a Bulharů všechny slovanské národy. Lužickým Srbům vyhrazeno zastoupení, avšak pro nynější trudné jejich postavení nemohou tito aktivně se súčastniti. Účelem této korporace jest, sdružiti veškero slovanské stu-

dentstvo ať katolické, ať uniatské či pravoslavné za účelem propagace Cyrilo-metodějské idee. Cyrilo-metodějská liga vícekráte již velice šťastně vystoupila na veřejnost, v době nedávné dne 5. března 1923 v Obecním domě hlavního města Prahy. I v budoucnosti hodlá uspořádati ve všech větších městech republiky manifestační schůze. Krom toho pečuje i napříště pečovati bude o udržování uniatských bohoslužeb v Praze II. v kostele sv. Jana na Skalce. Ve svůj program pojala liga založení slovanské uniatské knihovny. Konečně pro dobu nejblíže příští hodlá oslaviti třistaleté jubileum umučení sv. Josafata v listopadu 1923. Avšak tato činnost, rázu veřejného, není pravým a jediným cílem. Hlavní činností jest vzájemné poznávání a sbližování slovanského studentstva, jeho sebevzdělávání, jakož i zpopularisování idee Cyrilo-metodějské u všech slovanských národů. Slovanské studentstvo katolické, uniatské i pravoslavné podjalo se této práce v nezdolné víře, že vzejde jistě Slovanstvu po staletí toužebně očekávané veliké příští, jehož základy víc jak před tisíci lety budovali ve Velké Moravě naši apoštolé slovanští svatí Cyril a Metoděj. Poněvadž prostředky, které zatím liga má po ruce, nestačí k uskutečnění vytknutých úkolů, vznáší podepsaný výbor vroucí prosbu k slovanské unionisticky smýšlející veřejnosti, by dle možnosti snahy její náležitě podporovala. Za vše vděčné „Bůh zaplať". V Praze, v dubnu 1923. — Pavel Gerečka, t. č. předseda, za ukrajinskou sekci. Dr. Hronek, Jos. Macurek, t. č. jednatel, za českou sekci. Ad. Klimovič, za běloruskou sekci. Jože Majce, za jugoslávskou sekci. Petr Flenko, za Podkarpatské Rusíny. Lud. Čárský, za slovenskou sekci. Alex. Jegorov, za velkoruskou sekci. — Poznámka: Veškeré příspěvky buďtež laskavě odesílány šekem, který možno vyzvednouti ve spolkových místnostech Praha II., Voršilská č. 1 (přízemí vlevo).

Opata Metoda Zavorala Křesťanská charita. Tři promluvy. Ve prospěch vyššího dívčího gymnasia Kongregace Školských sester na Král. Vinohradech. Cyrilo-metodějské knihkupectví Gustav Francl v Praze, 8⁰ stran 31, cena 60 haléřů. Jest nesporno, že nejlepším duchovním řečníkem českým jest strahovský opat Zavoral. Bílý Sion o adoračních hodinách jest dostaveničkem katolické inteligence, která naplňuje prostorný opatský chrám do posledního místa a s pozorností poslouchá promluvy našeho Lacordaira. Proto nedivno, že slovutný kazatel zván jest, aby při slavnostních příležitostech byl řečníkem. A tak přijal pozvání spolku svatého Vincence z Pauly a proslovil tři duchovní přednášky o křesťanské charitě. Málo jen stran čítá tato publikace, ale je tím sympatičtější krásným úsilím, aby chudobě, jež se všech stran prosebně ruce zvedá a bídě, jež v našem velkoměstě v tak strašlivé podobě mnohdy se jeví, pomohla stírati slzy lidské a stírati je tím jemnější rukou, čím více pálí a čím skrytěji tekou. Proto tyto tři promluvy měli by čísti všichni lidé dobré vůle, v jichž srdcích nevymizel lidský soucit a ti poznají, že něco jiného jest krajně obětavá, skromná a nehlučná křesťanská charita, nežli okázalá, ale nedokrevná humanita. Opat Zavoral vložil do těchto tří přednášek veškero svoje umění, proto zasluhuje tento spisek, aby co nejvíce byl rozšířen, uvážíme-li zároveň, že byl vydán ve prospěch jediného našeho katolického dívčího gymnasia.

„Ludmila", sbírka zábavné četby pro český lid, právě započala nový ročník XXIV. poutavou povídkou známého a oblíbeného povídkáře Fr. Čecha: „I ty, synu můj!" Povídka tato důstojně druží se k ostatním pěkným pracím, jež v dosud vydaných 23 ročnících „Ludmily" vyšly. Jsou to veskrze původní práce s vytříbeným vkusem vybrané, bezvadného zábavného obsahu, ušlechtilé tendence, jimiž „Ludmila" dosáhla nevšední rozsáhlé obliby a mnohé zrnko mravního dobra a přinesla opravdu čistou zábavu do mohutného okruhu svých přátel a příznivců. Starší ročníky její jsou úplně rozebrány, což je „Ludmile" nejlepším doporučením. Plní věrně i na dále vytknutý svůj účel, t. j. přinášeti vždy mravně bezvadnou, ušlechtilou zábavnou četbu a vykonala již po této stránce tak záslužné dílo, že si plné zaslouží podpory, přízně a dalšího rozšíření, kteréž dokonale usnadňuje nízké její předplatné na ročník brožovaný Kč 10, na váz. Kč 16 ročně i s pošt. zásilkou. Přihlášky a předplatné přijímá: Administrace „Ludmily", Praha II., čp. 200.

Příspěvky na Apoštolat svatého Cyrila a Metoděje od 1. dubna 1922 do 31. prosince 1922 v korunách: Bílavsko 230, Bernatice 18, Bludov 144, Bohuňovice 181, Bouzov 128, Bystrošice 5, Bílá 260, Bratřejov 10, Boršice 219, Horní Bečva 45, Bohuňov 15, Břest 764, Stará Bělá 510, Ml. Bříště 20, Cetechovice 35, Báňsko-

bystrická konsistoř 2152.16, Cotkytle 92, Crhák, Březová 5, Čehovice 201.42, Čebín 5, Čeladná 213, Dubany 300, Dřevohostice 150, Domaželice 320, Dobromělice 80.08, Drahany 40, Dub 235, Dambořice 50.42, Doloplazy 18, Děštná 215, Dragoun, Prostějov 5, Dočkal, Detřichov 6, Detva Slov. 125.50, Friedel, Kl. Hradisko 12, Hovězí 52, Hněvotín 195, Illinsko 221, Hoštýn 25, Hradečna u Unčova 270, Hradisko u Kroměříže 175, Hvozdná 82, Iluk 160, Hrabová 45, Holešov 5, Hlavnice 20, Hodslavice 54, Hostice 30.24, Hubn 312, Chorýň 31.70, Cholina 98, Chvalkovice 30.54, Chvalnov 10, Charváty 5, Chlum 47.52, Chudobín 12, Jakubovice 19.04, Jezernice 50, Jalubí 90, Jindřichov 35.01, Starý Jičín 115, Jasená 54.40, Jedlí 95.20, Křelov 584, Kroměříž (u sv. Mořice) 390, Kněždub 88.90, Val. Klobouky 85, Kyjov 41.62, Klenovice 31.37, Kokory 45.31, Kroměříž (u P. Marie) 250, Kyselovice 145, Kladky 20, Krásensko 50, Křenovice 123.02, Koryčany 126.20, Kello, farár, Geralt 17.50, Litenčice 1000, Lubojacký, Paskov 2, Lobodice 91, Hrozn. Lhota 46.12, Lešna 233.16, Loučka 52, Lipník n. B. 140, Loštice 79.28, Líbhošť 40, Mokré Lazce 60, Hor. Lhota 144, Laškov 76.80, Hor. Moštěnice 360, Měrovice 43, Milotice 20, Mistřín 1176, Majetín 108, Měrotín 127.80, Mehelnice 10, manželé Molákovi, Chlum 50, mládež z Laviček 11, Napajedla 123, Nezamyslice 167, Němčice 91, Nejmenovaná z Penčic, Nejmenovaná Jevíčko 120, Novotná Herotice 5, Ohrozím 19.21, Olomouc (farní úřad na dómě) 478, III. řád svatého Dominika 71, Úsek n. B. 30.31, Moravská Ostrava 251, Ořechov 10, Obyčtov 33, Oblhidal, Krasensko 56, Olšany 169, Paršovice 230, Přerov 1700, Předmostí 300, Penčice 1638.32, Pitín 18, Poruba 77.20, Pustějov 30, Piňovice 60, Pavlovice u Přerova 330, Paskov 20, Mor. Prusy 35, Vel. Petřvald 58.20, Pteni 318.50, Pavlovice u Kojetína 104.93, Příbor 211, Pobuč 93, Postřelmov 30, Polanka 98, Pustá Polom 102.68, Prostějov 25, Radějov 70, Rataje 105, Rozstání 10, Rychaltice 232, Radúň 64, St. Rousínov 5, Rudslavice 10, Renoty 150, Raškov 5, Syrovín 21, Strážnice 300, Smržice 43.40, Stařič 102.55, Senice 1350, Soběchleby 570, Sukdol 90, Stříbrnice 91.34, Studénka 243, Střebovice 153.75, Svébohov 81, Slušovice 19.16, Stinava 33, Střílky 105, Horní Studýnky 35, Slavkov 68.26, Sroslík, Třebovice 6.20, Smola, Soběslav 18, Švábenice 66, Šumperk 99, Šubířov 36, Štarnov 50, Štípa 60, Štablovice 331.82, Šach, Trhový Štěpánov 12.50, Štramberk 85.72, Troubky 300, Trnávka 40, Topolany 10, Tečetice 130, Tešnovice 185, Tešovič, bohoslovec, Igrám 15, Újezd u Vizovic 110, Velký Újezd 75.25, Úsov 65, Urbánková, Albrechtice 5, Velehrad 781.51, Vlachovice 63.20, Vítonice 82, Vlkoš 170,94, Vlčovice 80.06, Stará Ves 155, Všechovice 169,26, Veselí n. M. 53.80, Vracov 10, Vyšehoří 5, Wolf, Klatovy 18, Valeš, Neuraz 2, Zábřeh 300, Zlín 1400, Zbejšov 5, Zrůnek, Bouzov 50, Zdráhal, Životice 6, Žeravice 100, Želč 215, Žárošice 194.

Další zakládající členové Apoštolátu: Fišara, děkan, Smržice 1000, Nejmenovaný z Nové Ulice 1000, Rozsypal, farář, Březová 1000, Rozsypalová, posl., Praha 1000, Rumreich A., Písek, Amerika 1000, Silný, farář v. v. Vizovice 1000.

Příspěvky na Apoštolát svatého Cyrila a Metoděje od 1. ledna 1923 do 30. dubna 1923, v korunách: Bernatice 220, Bouzov 116, Brodek u Nezamyslic 230.40, Březová 225, Beňov 60, Uherský Brod 460.20, St. Bělá 400, Báňsko-bystřická konsistoř 383.60, Benedikt František, Mariasorg 3, Borkovany 45.97, Blížkovice 53, Brušperk 40, Cotkytle 115, Cerekev Hor. 20.50, Čehovice 50, Dlouhomilov 50, Drahany 53.52, Dolany 120, Dolněmčí 214, Dobřínsko 10, Frenštát p. R. 38, Grygera, Vracov 28.50, Huštěnovice 150, Hovězí 58, St. Hrozenkov 35, Hrabýň 119.44, Hubinský, Smolenice 20, Hostice na Hané 42.88, Jindřich Hajný z Roudnice 20, Hradisko u Kroměříže 25, Hvozdná 104, Iluk 163.04, Hukvaldy 150, Hoštice u Zdounek 37.50, Sv. Hostýn 200, Sv. Hora, Čechy 337, Uh. Hradiště 253.65, Cholina 101.10, Chvalnov 30, Charváty 30, Chlum 80, Jakubovice 10.72, Jankovice 115.41, Jezernice 117, Jalubí 114, Jindřichov 52.52, Jasená 40, Jedlí 70, Jiříková Holešov 8, Ježov 140, Jihlava 85, Kněždub 180, Klenovice 54.76, Kylešovice 188, Kroměříž (u P. Marie) 510, Kyselovice 100, Kozlovice 120, Kladky 91.90, Velké Karlovice 92, Koryčany 403.80, Kurovice 45.20, Konice 153, Svatý Kopeček 143, Kello Alexandr, Geralt 25.66, Kelč 288.22, Kvasnička, Čes. Skalice 6, Klos, Cholina 12, Kojetín 143.30, Krhov 30.76, Křepice 70, Hrozn. Lhota 168.82, Loučka 53, Lichnov 206, Lubojaty 183, Mokré Lazce 256.30, Ličman Al., Popovice 10, Nová Lhota 50, Lipník 20, Horní Moštěnice 100, Měrovice 330, Milotice 30, Mistřín 112,

Milonice 65, Napajedla 161, Němčice 130, Náklo 427.76, Osek n. B. 50, Moravská Ostrava 515, Kl. Hradisko 23, Uh. Ostroh 153, Nová Ulice 27.82, Opava 150, Paršovice 450, Přerov 643, Písařov 47.70, Penčice 201.78, Poruba 349.90, Pačlavice 50, Pustějov 177, Mor. Prusy 67, Příbor 210, Petrášová, Mysloňovice 20.20, Pržno 24.31, Počenice 132.46, Velké Prosenice 60, Peyr, Svémyslice 6, Poštorna 100, Pavlišta, Česká Třebová 3.50, Plzeň 118, Písek 120, Přímětice 150, Radějov 60, Rataje 235, Rychaltice 221.24, Raduň 83, St. Rousínov 20, Roštín 70, Rudslavice 117, Rohatec 70, Roketnice 30, Strážnice 200, Smržice 105, Studnice 6.20, Soběchleby 916.66, Střebovice 74, Svébohov 124.72, Slušovice 62.14, Střílky 58.25, Horní Studénky 40, Studénka, Slezsko 126, Střížov 10, Strážek 20, Štítná na Vláře 170, Dolní Štěpánov 20, Štípa 30, Štramberk 195, Troubky 100, Tlumačov 112, Tovačov 50, Topolany 20, Těšnovice 219, Troubsko (Mariánská družina) 153, Ujezd u Černé Hory 16.96, Horní Ujezd 300, Vizovice 44.08, Vlachovice 70, Vlkos u Kyjova 117, Vlkoš u Přerova 145.28, Val. Meziříčí 100, Vlčovice 37, Všechovice 160.35, Vracov 221, Vilímov 40, Větřkovice 200, Veteřov 20, Mor. Ves 20, Zahlinice 190, Zdounky 64, Zlín 256, Zábrdovice 52, Zlámanka 30, Zvole 95, Žeranovice 185, Žeravice 198.68, Želechovice 653, Želetice 33.54.

Duchovní obnovy.

Velké Meziříčí. Ve dnech 16., 17. a 18. března konal u nás dr. Fr. Hrachovský z Olomouce duchovní obnovu pro omladinu a Orla. Mluvil 4krát denně za velké účasti posluchačů. Zpovídalo se v sobotu do 10. hodin večer. Na nádraží se s kazatelem rozloučili zástupci všech spolků katolických. Duchovní obnova se zdařila.

Sukdol-Jednov. Před Sedmibolestnou Pannou Marií a na ni měl u nás 5 promluv dr. Fr. Hrachovský z Olomouce. Nával poutníků byl velký, ke svatým svátostem přistoupilo velmi mnoho lidí. Dr. Hrachovský již po druhé konal zde duchovní cvičení za velké účasti.

Klášterec u Rudy. Ve dnech 24., 25. a 26. března konal u nás tríduum dr. Fr. Hrachovský. Pout v neděli se velmi zdařila, zvláště pout mládeže odpoledne, kdy byl kostel přeplněn omladinou a Orelstvem z celého okolí. Účast při svatých svátostech byla krásna.

Hoštice u Vyškova. Ve dnech 31. března a 1. dubna měl již po druhé dr. Fr. Hrachovský duchovní promluvy u nás. O vzkříšení vedl průvod, pak horlivě kázal a zpovídal. Účast na promluvách i u svaté zpovědi byla velká.

Slavkov u Brna. Tríduum se u nás konalo ve dnech 6., 7. a 8. dubna. Kázal dr. Fr. Hrachovský z Olomouce. Účast, zvláště v neděli, byla velká.

Dřevohostice. Tríduum se konalo u nás ve dnech 13., 14. a 15. dubna. Kazatelem byl dr. Fr. Hrachovský. Návštěva byla pěkná, účast na svatých svátostech velká. Kazatel dotknul se všech časových otázek, proto byl s velkou pozorností poslouchán. — Celkem měl sekretář Apoštolátu dr. Fr. Hrachovský 12 tríduí. Kdo by si přál tríduum v době adventní, musí si brzy sekretáře zamluviti. Na 8. prosince 1923 jest již zadán do Strážnice.

Místo slíbeného dvojčísla 6.—7. vydáváme trojčíslo 6.—8., jelikož jsme se opozdili pro nemoc nejdůstojnějšího pana arcibiskupa.

Kdo ještě nepředplatil ročník 1923, učiň tak nyní. Složní lístky byly přiloženy k číslu 2.—3. Doposud předplatila teprve čtvrtina odběratelů.

Nákladem Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje. — Tiskem arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci. — Odpovědný redaktor dr. Fr. Hrachovský.

Číslo 9.—11. ZÁŘÍ—LISTOPAD 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
a zemřelý P. Adolf Jaček.
Redaktor:
dr. Fr. Hrachovský, sekretář v Olomouci.

Projev Národního svazu v Americe moravskému metropolitovi.

Národní svaz českých katolíků, když byl zvěděl o vážném onemocnění moravského metropolity ndp. arcibiskupa dra Antonína Cyrila Stojana, zaslal hned do Olomouce kabelogram tohoto znění: „Národní svaz českých katolíků je bolestně dojat nad zprávami o vážném onemocnění ndp. arcibiskupa dra Antonína Cyrila Stojana."

Arcibiskup Stojan — nejhorlivější šířitel a pracovník ideje cyrilo-metodějské — metropolita moravský, jenž je nevýslovně oblíben pro svoji činnost, pro svoji láskyplnou vždy dobrotu, delší dobu již churaví vážně. Co jiného možno tu říci, nežli: modleme se za něho, aby Všemohoucí na přímluvu Panny Marie svatohostýnské pozdravil jej tak dalece, aby mohl ve svém díle unionistickém dále pokračovati.

K tomuto projevu amerických českých katolíků se připojuje celá naše Morava s vřelým přáním, aby zdraví našeho metropolity se den ode dne zlepšovalo.

Dr. Fr. Snopek:

Tradice cyrilometodějské čili slovanští apoštolové a československá sekta.

(Dokončení.)

Nová sekta nemá dosud svojí věrouky, ale z projevů jejích předáků můžeme alespoň poněkud posouditi, jakým směrem budou se ubírati dále.

Katolíci uznávají celou nauku své církve za učení svého Spasitele Boha a jeho apoštolů. Zato jeden z předáků „československé" sekty mluví o „řadě dogmatických článků protirozumových",[1]) stavěje rozum svůj nad nauku církve katolické. V letáku pak O církvi československé čteme: „Zbytečných výkladů nadpřirozených se bude naše církev varovat." A níže „Jsou tedy články víry plodem minulosti a nemohou upokojiti člověka moderního."[2]) Proto není nám nic divného, že v „Českém zápase" se dále píše: „Církev československá chce . . . odpoutat náboženství Kristovo od výkladů zastaralých dob, aby náboženství bylo vráceno sobě a věda vědě."[3])

Noví sektáři jdou cestou rozumářů. „Mnohé zázraky Kristovy děly se suggesci . . . Na mnohých je vidět, že původně neměly na sobě nic zázračného."[3a]) Již také upírají neporušené panenství nejsvětější Panny Marie. Ve svých bohoslužebných knihách vymazali nanebevzetí Panny Marie, mají tam pouze: Slavnost Matky Páně.

O svátostech píše Farský mlhovitě, nejasně, jemu „jsou prostředky obrození života vezdejšího pro život věčný",[4])

O mši svaté učí: „Mše svatá je nám zpřítomněním Kristovým, které dokonává se přijímáním."[5]) — Co si tím myslí, blíže neudává.

A na téže straně píše: „Pro starodávnou zvyklost podržen ráz obřadů katolických, kterým však vložen duch český, jak seznati možno z bohoslužebných knih." — Podrželi sektáři ráz obřadů katolických, aby snáze oklamán byl nemyslící dav. „Duch český jím vložen", snad tím, že oslavují mistra Jana Husa a že připočetli mezi svoje světce Jana Amosa Komenského?

Pozoru hoden jest výrok Farského: „Církev československá zatím nehodlá býti náboženstvím — ač by toho potřebí bylo a snad se dílo naše i k tomuto velikému úkolu přihlásiti odhodlá."[6])

Těžko dnes říci, co v nové sektě zbude z nauky Kristovy, jak ji hlásá církev katolická již po devatenáct set let. Ostatně jeden

---

[1]) „Církev československá" na uv. m. str. 4. Farský rouhavě a nesmyslně píše o papežově neomylnosti: „Řím postavil Boha mimo člověka a člověka na místo Boha s papežovou neomylností, řadou dogmatických článků protirozumových."

[2]) V Praze 1920, str. 6.

[3]) K reformě vyučování náboženství „Český zápas" na uv. m. str. 2.

[3a]) Zázraky. „Český zápas", IV., č. 2., str. 4.

[4]) „Církev československá." Na uv. m., III., č. 37., str. 4.

[5]) Na uv. m., str. 4.

[6]) Učení církve československé. „Český zápas", IV., č. 2., str. 2

z přívrženců nové sekty prý propověděl: „Až svedu co nejvíce katolíků, potom vytasím se se svými novotami."

* * *

Hlavní této obžalobě připojena byla druhá, vytýkáno totiž Metodějovi, že neposlechl papeže Jana, když mu roku 873 zapověděl slovanskou bohoslužbu. Metoděj užil svého práva, ohradiltě se proti zápovědi, aby, jako bylo jeho svatou povinností, zachoval výsadu, kterou jeho arcibiskupství byl roku 869 udělil papežův předchůdce Hadrian II. Ohražení poslal po legátu Pavlovi a pokud nebylo zamítnuto, s jistým svědomím mohl i sám i jeho duchovenstvo dále sloužiti slovansky. Jenom tímto způsobem si můžeme objasniti, že arcibiskup Metoděj nejenom nepozbyl milosti a vážnosti u papeže, nýbrž dosáhl, že mu papež 880 výsadu jeho arcibiskupství potvrdil, ba i rozšířil. Jan VIII. uznal důvody jeho remonstrace, které mu obšírněji přednášel ústně. Přesvědčil se, že má před sebou muže dokonalého, který hořel touhou, aby bohoslužbou slovanskou všickni slovanští národové byli co nejdříve získáni náboženství katolickému a Římu. Tuto slovanskou bohoslužbu zákonem stanovil pro všecky Slovany. Zařídil takto s Metodějem všecko, aby, pokud na nich bylo, vzácný odkaz druha Konstantinova zachován byl a zabezpečen lidu slovanskému na věčné časy. Metoděj uměl si získati celé důvěry papežovy, který nařídil slovanskou bohoslužbu také předvídaje, že se její odpůrcové budou dovolávati jeho zápovědi roku 873.

Věčné paměti hodná slova Jana VIII. zní takto: Konečně písmo slovanské, jež vymyslil Konstantin někdy filosof, aby jím vzdávány byly povinné chvály Bohu, právem schvalujeme a poroučíme, aby týmž jazykem hlásány byly Krista Boha našeho veřejné chvály (praeconia, kněžské hodinky) a skutky (opera, Kristovo dílo vykupitelské, svátosti a přede vším mše svatá). Není tomu na odpor ani Písmo svaté. Týž Bůh, který stvořil jazyk hebrejský, řecký a latinský, původem jest i všech ostatních jazyků. Ve všech kostelích říše Svatoplukovy mají zpívati evangelium (s lekcí) napřed latinsky a pak slovansky, což platilo i pro duchovní neslovanské, a Svatoplukovi a jeho velmožům mše svatá má se sloužiti latinsky, pokud by chtěli.

Nemělo ani vysvěcení Alamana kněze Vichinga na biskupství v Nitře na závadu býti provádění tohoto zákona. Byl sice obřadu latinského, ale choval se až posavad zcela bezúhonně, nikterak se nejevil protivníkem arcibiskupovým, ani zřejmým odpůrcem slovanské liturgie. Ani Metoděj nemohl nic namítati proti jeho zvolení. Papež se nadál, že i pro příště zůstane přátelský poměr k Metodějovi. Proto však přece nařídil papež, aby ve všem, jakož nařizují zákony, poslušen byl svého arcibiskupa.

Papež také se staral o rozmnožení stolic biskupských na Moravě. Poručiltě Svatoplukovi, aby svým časem poslal do Říma rovněž v souhlasu s Metodějem užitečného kněze nebo jáhna, aby přijal biskupské svěcení pro jiné místo, aby arcibiskup s těmito dvěma biskupy-sufragány světiti mohl biskupy pro jiná města příhodná.

Předpokládal s jistotou, že biskupové budou působiti svorně a že nebude mezi nimi rozbroju ani pro slovanskou liturgii.

Ale mohla některému knězi nebo klerikovi zavdati příčinu k brojení proti arcibiskupovi. Proto Jan VIII. výslovně nařídil, aby všichni klerici kterékoliv národnosti nejenom jeho arcidiecése, nýbrž celé říše Svatoplukovy poslušni byli řečeného arcibiskupa, ničeho nepodnikajíce bez jeho vědomí. Kdož by se mu protivili, nenapraví-li se po dvojím napomenutí, mají býti odstraněni od svých kostelů a vyvedeni za hranice državy Svatoplukovy dle kapitul, které knížeti poslal po Metoději.

Kapituly tyto, ve kterých byl zároveň věrojatno návod, jakým způsobem měl býti uveden v život zákon o slovanské bohoslužbě, odevzdal Svatoplukovi Metoděj arcibiskup, bulu Industriae tuae přinesl jemu jeho důvěrník Zemižizn. Obě listiny se navzájem doplňovaly, a přece nebyly svěřeny do rukou jedné osobě, by naprosto bylo vyloučeno podezření podlohu. Vůbec třeba se podiviti prozíravosti a moudrosti papeže Jana VIII., se kterou zabezpečiti chtěl Slovanům na jisto pro všecky věky svůj a svého předchůdce vzácný dar, slovanskou bohoslužbu.

Konstantin-Cyril začal sloužiti slovansky na Moravě v nejlepším úmyslu, aby co nejdříve získal Kristu veškeré národy slovanské. Důvěřoval v přímluvu svatého Klimenta papeže, že jemu nebude vykládáno ve zlé, které podnikl ve prospěch Slovanů. Skutečně Hadrian II. povolil slovanskou bohoslužbu a vysvětil jeho žáky. Metoděje pak, jeho bratra, posílaje jej na Moravu, opatřil vzácnou výsadou, sloužiti slovansky. Když pak se proti ní ozývaly mocné hlasy, uhájil Metoděj této výsady a získal Jana VIII. papeže pro myšlenku svého zesnulého bratra úplně, že nejenom potvrdil výsadu tuto, ale i nařídil slovanskou bohoslužbu pro všecky slovanské národy. Že se neudržela v našich krajinách, toho, jak uvidíme níže, vinen jest jediný kníže Svatopluk neprohlídavou svojí politikou a závist biskupa nitranského Vichinga.

Daleko jsou zakladatelé „československé" sekty od svatých Cyrila a Metoděje! Z málomocného vzdoru, z uražené ješitnosti způsobili náboženský rozkol, v době, kdy našemu mladému státu nejvíce bylo třeba jednoty. Dáno heslo. Slovanští apoštolové volají: Nic bez Říma! Protestanti: Pryč od Říma! Nová sekta: Súčtujme s Římem! Dán jí nátěr národní: bohoslužba v českém jazyku. Spojili se s Volnou myšlenkou a s protestanty, na pomoc mají národní socialisty a chtějí spasit svět. Volností svědomí, čili svojí nevěrou?

III.

Poselstvo moravské se vrátilo domů k radosti všeho lidu, které však nesdílel Svatopluk kníže, zaujatý ode dávna proti Metodějovi a zvláště proti jeho slovanské bohoslužbě. Němečtí kněží byli zajisté namluvili knížeti, že, jestli se vrátí Metoděj z Říma na Moravu, jistě bude jemu zapovězena slovanská liturgie. Zatím se knížeti dostalo nemalého překvapení. M e t o d ě j s e v r á t i l v í t ě z e m n a c e l é

čáře. Slovanská bohoslužba nestala se milejší knížeti, když dostalo se jí u papeže zákonité sankce.

Však přišel se svým metropolitou na Moravu také nový jeho

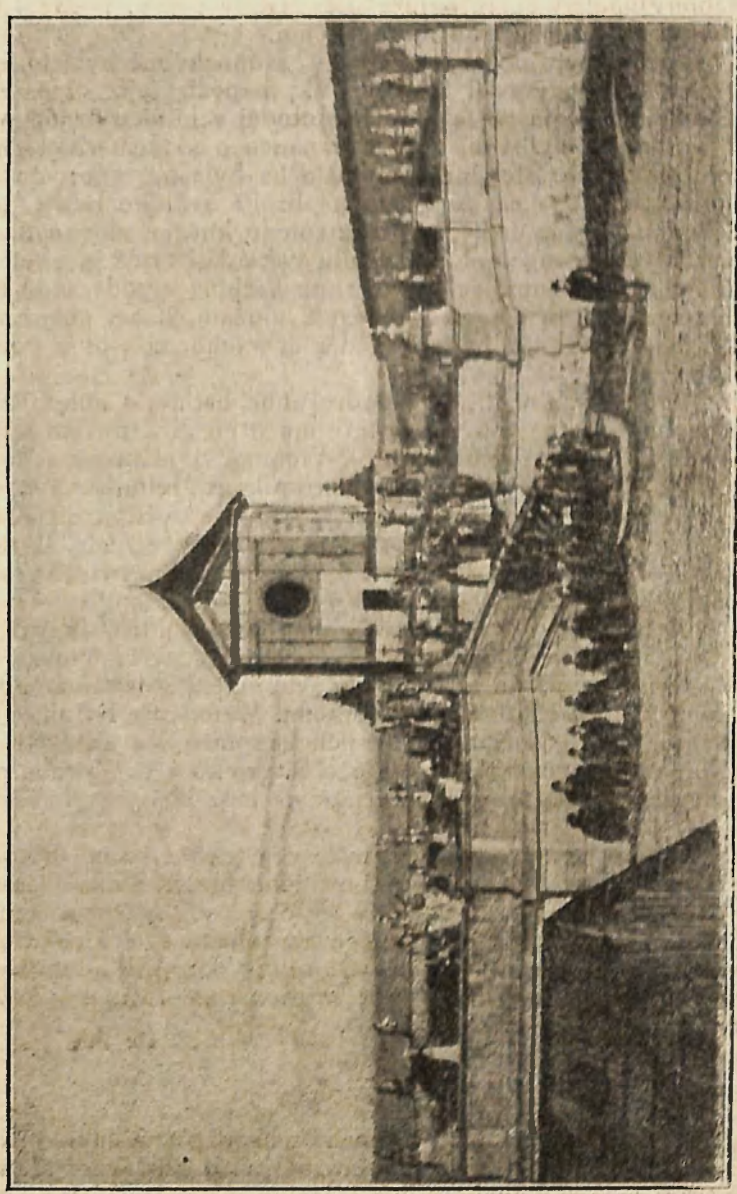

Hřbitov ve Stilkách u Zdounek.

suffragán nitranský biskup Viching. Naproti papeži zdál se býti zcela ochotným, provésti jeho zákon o slovanské bohoslužbě, ale v jeho nitru háral hněv a závist. Spoléhaje na přízeň Svatoplukovu, moha

očekávati, že stařičký papež Jan VIII. brzo rozžehná se s tímto světem a že se poměry v Římě změní, neostýchal se nejpodlejších krokův, aby znemožnil provedení slibných jeho úmyslův se slovanskou bohoslužbou. Opatřiv si za peníze opis listiny pravé, podvrhl jinou, kterou by se vykázal knížeti moravskému.

Jaký byl obsah této podvržené listiny? Nepochybně byla to listina, kterou roku 885 odevzdal Štěpánu VI., papeži, jejíž ohlas máme v bule Štěpánově Quia te zelo fidei. Metoděj v ní sice uznán pravověrným, ale byl přidržován, aby se v nauce o svatém Duchu úplně přizpůsobil Němcům. Slovanská bohoslužba byla mu naprosto zakázána s podotčením, že se zapřisáhl na hrobě svatého Petra, že nebude více sloužiti slovansky, za to dovoleno kněžím slovanštiny dostatečně znalým, evangelium a epištolu výkládati týmž jazykem (což se ostatně rozumělo samo sebou). Biskup Viching v podvržené listině byl pochválen pro svou pravověrnost a uloženo jemu, čehož dosud nebylo v dějinách, bdíti nad prováděním všeho, což bylo zde stanoveno.

Viching odevzdal knížeti svou podvrženou listinu, a ačkoli nebylo nejmenší pochybnosti, že pravé listiny mu přinesli Zemižizn s Metodějem, přiklonil se Svatopluk úplně k Vichingovi, uznávaje jeho podloh za pravý. Zemižizn nebyl zajisté straníkem Metodějovým, nýbrž důvěrníkem Svatoplukovým. Ve svojí však neprozíravosti neuznal Svatopluk za dobré, ve skutek uváděti zákon papežův o slovanské bohoslužbě, aby Viching mohl bez bázně a všeho ostychu konati svoji zvůli.

Viching zapomenuv se nad svou povinností, jitřil, bouřil, šířil klamné pověsti o svojím metropolitovi, které sem tam mezi lidem nalézaly víru. Ve svojí diecési nedovoloval sloužiti slovansky, ba ani slovanských kněží nepřipouštěl k funkcím. Metoděj je bránil a vzdorovité Němce chtěl odstraniti od jejich kostelův, leč scházela jemu moc exekutivná; neposkytl mu jí kníže Svatopluk. Na Moravě nastal hrozný zmatek, jehož arcibiskup trpěti nesměl, aby nevyhynul všeliký řád.

Metoděj rmoutil se nad míru v duši svojí, neboť se mu bylo obávati, že velikolepá myšlenka jeho zesnulého bratra nebude uvedena ve skutek a že také jeho vlastní v té věci úsilí namnoze mine se s úspěchem. Vždyť sám již byl sklíčen chorobami svého věku a jeho vznešený příznivec na stolci Petrově, veliký Jan VIII., také již byl stařičký. Nedivno tedy, že se obíral myšlenkou, vrátiti se do Říma, aby zde v pokoji složil svoje kosti.

IV.

Nenalézaje nikde zastání, ani potěchy, obrátil se na Jana VIII., papeže, listem. Obšírně jemu vylíčil krušné svoje postavení a všeliké příkoří, jaké způsobil jemu biskup Viching. Nesmlčel jemu ani, jakých práv se dovolával, ani co předstíral, prose o vysvětlení a pomoc ve svých těžkostech.

Papež nemeškaje, po spolehlivém poslu dal jemu odpověď, která

opravdu dýše otcovskou k němu láskou. Datum její jest 23. března 881.

Jan VIII. schvaluje pastýřskou horlivost Metodějovu o získání Bohu duší, projevuje z toho radost a nekonečnou vzdává chválu Bohu neustále, že se statně přidržuje pravé víry. Dověděv se z jeho listu o všelikých případech a událostech, vyslovuje mu upřímnou soustrast. Vzpomíná, kterak jej za jeho pobytu v Římě vybízel, aby hlásal vždy nauku kostela římského podle podání otcův a předložil jemu k podpisu věrovyznání a obšírnější výklad víry pravé, které měl učiti. O všem tom zpravil knížete Svatopluka listem, který jemu také skutečně byl dodán. Dále ubezpečuje Metoděje, že Svatoplukovi neposlal jiného listu, aniž nařizoval co biskupovi Vichingovi, veřejně nebo tajně. Tím méně přísahou jej zavázal, aby nepřátelsky jednal proti svému metropolitovi.

Ostatně těší papež na konec Metoděje v jeho útrapách poukazem na slovo apoštolovo a slibuje, že, až se vrátí do Říma, při jeho s Vichingem spravedlivě rozhodne a tvrdošíjnost jeho náležitě potrestá.

Listem svým Metoděje povzbuzoval, by upokojen jsa důvěrou v Boha, přese všecky strasti a nepříjemnosti způsobené jemu Vichingem, neustal dále pracovati s radostí na spáse duší svěřených. Za těchto okolností, protože kníže Svatopluk úplně byl odvrácen od Metoděje, při všelikém úsilí nemohl jemu papež pomoci.

Nelze opravdu mysliti, že by byl Jan VIII. volal Vichinga k odpovědnosti do Říma, neboť v listě položena jest podmínka „až se vrátíš". Metoděj však jí nesplnil, neboť až do konce vytrval v apoštolské činnosti svojí. Nechtěl, nesměl opustiti svého stádce, aby zpupný Viching již nyní za jeho nepřítomnosti nevypudil z Moravy slovanského kněžstva. Kdyby nebylo této oprávněné obavy, byl by zajisté rád podnikl obtížnou na jeho věk cestu do Říma, aby zjevně zvítězila spravedlnost, která byla beze vší pochybnosti na straně jeho.

Viching neposlouchal ani Metoděje, ani papeže. Spoléhal s jedné strany na přízeň Svatoplukovu, s druhé strany důvěřoval, že se ho zastane král Arnolf, v jehož zájmu pracoval. Vládl ve svojí diecési podle svojí zvůle. Vyklubal se z něho nejzavilejší odpůrce Metodějův a slovanské bohoslužby. Metoděj napomínal, varoval, hrozil, a když se všecko minulo s úspěchem, prohlásil trest vyobcování z církve na Vichinga, který i se svými podařenými pomocníky svoje biskupské a kněžské funkce vykonávaje bez ostychu dále, zvyšoval denně svojí vinu.

Kníže Svatopluk nikdy nebyl příznivcem Metodějovým, ale nemohl odepříti svojí úcty a vážnosti jeho opravdu apoštolskému působení. Nepodporoval jeho v boji s nečetným zajisté duchovenstvem německým. K svému arcibiskupovi se choval více méně netečně, maje dosti svojích starostí zvláště s válkami s králem Arnolfem. Papež Jan VIII. moravskému arcibiskupovi nemohl pomoci jednak pro zaujatost Svatoplukovu, jednak pro nepříznivé poměry v Italii. Potom brzy nato zemřel. Změna osob na stolci sv. Petra nebyla ve prospěch Metodějova díla slovanského. Proto až do svojí smrti pů-

sobil dle možnosti jako arcibiskup misionář na Moravě a zvláště v Čechách ke cti a chvále Boží.

Metoděj, pravil jsem, neopustil již svého okrsku metropolitního. Staroslovanský život Metodějův sice v hl. 13. vypravuje, že na konec svého života pozván jsa císařem Basiliem podnikl cestu do Cařihradu, kdež prý byl přijat s velikou radostí. Načež prý císař učení jeho pochváliv, zadržel z učedníkův jeho kněze a jáhna a všecku vůli jeho vykonav, na kolik chtěl, a neoslyšev v ničem, oblíbiv a obdařiv jej velmi, doprovodil jej do jeho stolice. Taktéž i patriarcha. Tomu opravdu nelze nijak uvěřiti. V těch slovech obsaženo jest mnoho nepravdy. Se strany císaře Basilia se nic nestalo, co si mohl přáti Metoděj, pokud jej známe podle celého života. S patriarchou pak Fotiem, tehda již zase vyobcovaným od papeže, nesměl Metoděj vyhledávati stykův, nechtěl-li sám propadnouti témuž trestu.

Nemá větší ceny ani zpráva hlavy 16. téže legendy, že se setkal s uherským „králem". Pisatel nechce tím než doložiti, že si získal přízně bez nesnází u mocných tohoto světa světských i duchovních. Rovněž nelze bráti doslova zprávu legendy, že Metoděj, vzdáliv se světa hluku, z řečtiny přeložil všecky knihy Písma sv., až na makabejské, v době šesti měsíců. Nebylo by to možno ani nyní, kdy tolik jest pomůcek, tím méně bylo lze vykonati tolikou práci v počátcích literatury slovanské, kdy bylo třeba tvořiti namnoze nová slova pro církevní pojmy.

Vidouce, že Metoděj slábne, učedníci jeho se otázali, koho by si přál míti nástupcem? Poukázal na jednoho z důvěrných učedníkův svých, Gorazda, rodem Moravana, znalého dobře v latinských knihách. Tím však neprovinil se proti zákonům církevním, zůstaloť jeho duchovenstvu volno, určiti pro tuto důstojnost, koho by se jim zdálo.

O Květné pak neděli roku 885 přišel Metoděj naposledy do svojí katedrály rozloučit se se svými věřícími. Promluvil k nim: Střezte mne děti do třetího dne. Třetího dne (bylo to 6. dubna) na úsvitě zesnul v Pánu v rukou svých kněží.

V.

Nečekaje ani pohřbu metropolitova, vydal se biskup Viching na cestu do Říma. Předešel Gorazda za tím účelem, aby překazil jeho potvrzení a vykopal slovanské bohoslužbě na Moravě hrob. Představil se novému papeži Štěpánovi VI. (885—891) jako nevinný beránek, kterému zemřelý metropolita nad míru ukřivdil, vyobcovav jej z církve. Štěpán papež byl muž vynikajících ctností, ale v politice se nevyrovnal ani Hadrianovi II. a Janovi VIII., neřku-li Mikoláši I.

O pravověrnosti Metodějově Viching neopovážil se přednášeti pochybnosti, neboť byla v Římě ze synody roku 880 dostatečně známa, za to obžaloval jeho učedníky, že nemají dosti správných názorův o východě svatého Ducha. O Metodějovi však tvrdil, že ačkoliv se zapřisáhl na hrobě sv. Petra, že nebude více sloužiti slovansky, neustal od toho a dále šířil slovanskou bohoslužbu; na důkaz pak oné

přísahy předložil papeži listinu, kterou byl Janovi VIII. podvrhl již roku 880.

Štěpán VI. papež neměl ani zdání o výsadě arcibiskupství Metodějova, které jemu byl udělil Hadrian II., tím méně o zákoně, kterým Jan VIII. nařídil slovanskou bohoslužbu pro národy slovanské. Opisy listův téhož Jana VIII., které byly chovány u apoštolské stolice, z archivu byly již odstraněny; zachovaly se a nalezeny byly z pozdější doby papežství Janova ve sbírkách montekasinského kláštera. Štěpán VI., byť i chtěl přirovnati listinu Vichingem jemu předloženou k opisům, nemohl, proto že jich v Římě nebylo. Uvěřil tedy Vichingově podvodu, a zhroziv se domnělé křivé přísahy Metodějovy, zapověděl slovanskou bohoslužbu pod trestem vyloučení z církve, dovolil však (což se rozumělo samo sebou) slovansky vykládati evangelium a epištolu. Také dovolávaje se nejvyšší autority kostela římského, oznamuje proti bludu šířenému Fotiem, že není více zapověděno vsouvati při mši sv. ve věrovyznání slovce „Filioque" (i ze Syna).

Konečně papež Gorazdovi, jehož byl doporučil Metoděj svým učedníkům za svého nástupce, zapověděl sloužiti mši sv. a jiné kněžské úkony, pokud by neobjasnil sám v Římě svoje záležitosti. Také nařídil, aby neposlušní a vzdorovití klerici po dvojím napomenutí byli vyloučeni z církve a vyvedeni za hranice.

V uspořádání poměrův církve na Moravě vyslal papež biskupa Dominika a kněze Jana a Štěpána, které doprovázel nehodný biskup Viching.

Co se zatím dělo na Moravě, o tom vykládá nám legenda bulharská a svatonaumovská; bohužel však nezasluhují víry ani jedna, ani druhá. První zajisté vykládá, že kníže Svatopluk sám soudil kněží a dal za pravdu Němcům. Rozhodl-li kníže při, nač potom trmáceli se papežovi legáti dalekou cestou na Moravu? Potom připisuje Frankům (Němcům) učení, že svatý Duch vychází (pouze) ze Syna; tak nestydatě zalhati si dovolil po příkladě svého mistra Fotia jeho pozdní učedník. Druhá (svatonaumská) legenda pak vykládá obšírně mimo to, kterak moravští kněží Slované od Židův byli vedeni na prodej do Benátek, kdež je vykoupil bohatý vyslanec řeckého císaře a přivedl je do Cařihradu. Zde prý císař některé propustiv na svobodu, živil je až do jejich smrti, jiným dovolil vydati se do Bulhar na mísie. Ale ani tato legenda víry nezasluhuje, protože tají něco úzkostlivě, a to věroučné spory přívrženců patriarchy Fotia s učedníky Metodějovými.

Legáti římští přišli na Moravu. Než zdali učedníci Metodějovi uvěřili, že mužové došlí s Vichingem jsou vyslanci apoštolské stolice? Slyšíce, že nový papež zapověděl slovanskou bohoslužbu, nepřestali slovansky sloužiti, odkazujíce na zákon Jana VIII., daný na věčné časy pro všecky Slovany. Legáti poukazovali na vymyšlenou Vichingem přísahu Metodějovu, že nebude více sloužiti slovansky. Metodějovci dobrou věrou osvědčovali, že to pouhý Vichingův klam a mam. Legáti žádali bezpodmínečnou poslušnost. Metodějovci dovo-

lávali se nového rozhodnutí papežova na základě správných informací.

Konec koncův Svatopluk nepřál slovanské bohoslužbě, Vichingovi pak byla solí v očích. Pěstitelé její, nepodrobivše se novým rozkazům papežovým, byli dle jeho ustanovení vyvedeni za hranice říše Svatoplukovy. Někteří z nich uchýlili se do Bulhar, jiní v Charvatech nalezli vhodnou půdu pro svoje působení, kdež takové obliby záhy došla slovanská bohoslužba Metodějova, že byla obecně nazývána charvatskou. Však ani na Moravě nevyhynula nadobro, udržela se alespoň na některých místech: v Čechách, zdá se, trvala všade.

Zápověď bohoslužby slovanské nelze ani spravedlivě za vinu klásti papeži Štěpánovi VI.; zánik její na Moravě jest zaviněn knížetem Svatoplukem a jeho našeptávačem Vichingem, a konečně oněmi muži, kteří, aby poněkud před strohým soudem dějin uhájili svojí pošramocené pověsti, uznali za dobré, z archivu kostela římského odstraniti původní regesta Jana VIII. Na štěstí došly nás aspoň opisy jeho regest z druhé části jeho papežování.

Končím: Slovanští apoštolé Konstantin-Cyril a Metoděj byli muži smýšlení ryze církevního, v římském biskupovi ctili hlavu církve obecné, nástupce knížete apoštolského Petra, nejvyššího soudce v otázkách věroučných a obhájce zákonův církevních.

To jsou pravé, nefalšované tradice slovanských apoštolův Cyrila a Metoděje.

Nová sekta, jež se nazývá „československou", nemá ani smýšlení církevního, ani neuznává prvenství papeže římského, ani jeho autority věroučné. Nechápu opravdu, jakým právem smějí se dovolávati našich svatých apoštolův slovanských. My katolíci protestujeme proti zneužívání jmén našich apoštolův Cyrila a Metoděje novou sektou „československou", neboť jenom my katolíci zachovali jsme neporušenou víru slovanských apoštolův, jenom nám přísluší plné právo hlásiti se k nim; jenom my celým srdcem můžeme zpívati vším právem: Dědictví otcův zachovej nám, Pane!

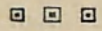

Ludvík Grygera:

Bulhaři a Řekové.

(Pokračování.)

Že se vláda v r. 1862 této věci horlivěji ujímala, mělo tehdy svou příčinu. Donutily ji k tomu události, jež se na Balkáně děly r. 1862. Se Srby válka, Černá Hora i Hercegovina stály ve zbraní, Rakovský sestavoval v Bělehradě bulharskou legii, hajducký vojvoda Panajot Chitov organisoval v horách hajduky k revoluci, lid v Podunají byl rozezlen, že vláda v jeho krajích usadila na 12.000 krymských Tatarů

a musely jim býti přenechány nejbohatší vsi a nejkrásnější polnosti — z toho všeho mohl vzniknouti požár celé říši osudný. Byla tedy vláda ochotna něco činiti. Ale když v roce 1863 nebezpečí minulo, její zájem o věc zase potuchl a Bulhaři marně čekali na nějaké rozhodnutí, jež Ali paša slíbil. Tento Ali paša byl ve sporu bulharsko-řeckém súčastněn jako málokterá jiná osobnost. Zaujímal po 10 roků (1860—70), tedy právě za nejtužších bojů, význačné postavení v turecké armádě, jednou jako vezír, nejvíce pak jako ministr zahraničí, v jehož obor náležel i dohled na křesťanská vyznání. K Bulharům se sice laskavě choval, ale k ráznému činu se pro ně jaksi nemohl dlouho odhodlati a stále je utěšoval jen samými sliby.

Po nezdařených zasedáních komise Ali Bulharům slíbil, že se jejich věc rozhodne, až bude svržen patriarcha Joachym a nastoupí nový. To se také brzy stalo, a to v červenci 1863. Zpupný Joachym nestál v daném slibu a jeho protivníkům se konečně podařilo, že vymohli na vládě jeho svržení. Držel se sice zuby nehty, nejvíce mu šlo o peníze, ale nepomohlo — musel jít. Po něm zvolen metropolita až z Amasie Sofronij, a ten vstoupil na stolec patriarší 23. října 1863. Bulhaři zůstali jak při svržení starého, tak při volbě nového patriarchy zásadně opět pouhými diváky.

Bouře a sněm za patriarchy Sofronije.

Nový patriarcha hned na začátku své vlády zápasil s velkou nesnází: předchůdce zanechal mu pokladny prázdné. Nevěděl si tedy jiné rady, leč že vydal všem biskupům přísné nařízení, aby neprodleně vybrali ve svých diecesích předepsané platy i s dlužnými nedoplatky a co nejdříve mu zaslali. Také vládu prosil, aby byla biskupům při vybírání nápomocna. Vláda mu ochotně vyhověla a vyzvala své úřady, aby se přičinily a lid měly k placení. Úřady ovšem poslechly, ale Bulhaři se vzepřeli a patriarchovi nic platit nechtěli. V Trnově se proti tomu ozvali velmi rázně, avšak nejhůře bylo v Ruščuku. Když se tam placení bránili, dal turecký vali (asi jako hejtman) několik smělců zavřít; ale se zlou se potázal, neboť zástup lidu se mu srotil před dům, vhrnul se i na dvůr a žádal jejich propuštění. Vali poštval na ně své zaptije (četníky), aby je rozprášili, a ti lid bili a mnohé i zranili. Rozezlený lid pak nevěda, na kom si zlost vylít, přivalil se k domu biskupovu, vlomil se do něho a řádil v něm až strach, všecko kazil, lámal, na ulici vyhazoval, takže dům byl za krátko všecek zpustošen. Štěstí ještě, že biskup Synesij nebyl v tu chvíli doma, byl u valiho; byli by ho jistě ztýrali, nebo i zabili. Však měl také velký strach, a teprve až v noci pod ochranou policie se tajně odvážil do domu; šlo mu o to, zdali pustošitelé nenašli též jeho peněz, které měl zakopány v koutě světnice — ale nenašli jich, shledal svých 6000 tureckých liber netknutých. Z tohoto vzbouření bylo ovšem vyšetřování i soud, také v Cařihradě to způsobilo velké znepokojení, ale ruščučtí Bulhaři se z toho vyzuli lehko — svedli všechno na ženy a nedospělou mládež, na chlapce. Několik chlapců pak také skutečně

odneslo celý trest, hlavně bitím. Biskupský dům museli Bulhaři opraviti; ale když jej opravili, nevrátili ho biskupu, nýbrž udělali z něho dívčí školu, a biskup bydlel u valiho v úředních místnostech.

Vzbouření ruščucké nejvíce působilo k tomu, že patriarcha i Porta se vzchopili, aby v otázce bulharské co nejdříve zas něco podnikli. Ustanoveno tedy, že bude svolán církevní sněm. Sezván byl na 21. únor 1864 do patriarchátního paláce v Cařihradě, a také se skutečně toho dne sešel. Skládal se z 33 osob duchovních, mezi nimiž byli též patriarcha jerusalemský, alexandrijský, antiochijský, všichni dřívější sesazení nebo odstouplí patriarchové, všichni biskupové náhodou právě v Cařihradě přítomní, farářové cařihrad. kostelů, a značný počet učených archimandritů a mnichů. Světský živel byl zastoupen četně; všichni Řekové cařihradští, nějak vynikající, buď bohatstvím, úřadem nebo učeností, byli pozváni. Mezi biskupy byli i tři Bulhaři, a to metropolita plovdivský Panaret, šumenský Antim a sofijský Dorotej. Vědělo se sice o nich, že budou při Bulharech, ale pozváni býti museli, již ze slušnosti, poněvadž byli metropolity. Ze světských Bulharů tam byl jediný Gavril Krstevič.

Jednati se mělo o známých osmi požadavcích bulharských. Ale hned v prvním shromáždění z úvodní řeči, kterou měl patriarcha, bylo poznati, jaký osud je čeká. Sněm trval do 12. června a nestojí za to, šíře se o něm rozpisovati; všecko jeho jednání vedeno bylo tímtéž duchem protibulharského zášti, jako v někdejším „národním shromáždění". Bulharům se za jejich požadavky a národní snahy dostalo jizlivého výsměchu, požadavky jejich s opovržením zamítnuty jako sněmu nedůstojné, ba v protokolech sněmovních se muselo vynechati vůbec i jméno bulharské, neboť prý církev nezná národností. Některé pak změny, které sněm připustil, na příklad co do rozdělení diecésí, sestavení synodu a volby patriarchy, byly tak chytře zosnovány, že Bulharům nebyly naprosto k ničemu a nadvlády Řeků v církvi ani v nejmenším nezkracovaly. Všichni tři bulharští biskupové důrazně se proti tomu ozývali, každý z nich zvlášť podal sněmu svůj písemný rozklad na obhájení bulharské věci, ale jejich hlas byl hlasem volajícího na poušti. Rozčilený sněm jen stěží dovedl vyslechnouti rozklad plovdivského a šumenského, slova plovdivského nazvána bezbožností, a spis Doroteje sofijského nebyl ke čtení ani připuštěn — před sezením se sekretářům ztratil! Přehmaty a zločiny řeckých vladyků mezi Bulhary napáchané omlouvány lidskou křehkostí a jakékoli potlačování bulharského živlu, ač zrovna v oči každému bilo, s neuvěřitelnou drzostí sněmem popřeno!

Po ukončení sněmu měla býti vládě podána zpráva o jeho usneseních. Ale dlouho fanariotům trvalo, než ji sestavili. Poněvadž měla býti veřejným spisem, všemu světu přístupným, mnoho jim záleželo na tom, aby byla sestavena tak, aby se jejich stranické národní zášti k Bulharům zakrylo a se zdálo, že sněmu nešlo o nic jiného, leč o pouhou spravedlnost a zákon církevní. V tom smyslu zpráva konečně i sestavena; Bulhaři byli vlci, Řekové pak tiché a nevinné ovečky, kterým se ubližuje. Zpráva podána vládě až teprve 1. srpna. Ali paša

neměl dosti odvahy, aspoň na ten čas, aby ji zamítl, protože vůči církevnímu sněmu se přece jen musela zachovati jistá vážnost; předložil ji však Bulharům, aby k ní podali své poznámky nebo námitky. Ti to hned učinili, a také zvláštním francouzským spisem se proti usnesením sněmovním co nejdůrazněji ohradili.

Bulharští biskupové na svobodě.

Rozčilení mezi Bulhary bylo nemalé a Ali paša nevěděl, jak by je aspoň poněkud uklidnil. Snažil se tedy o to aspoň tím, že požádal bulharské předáky, aby mu označili 8 nejnadanějších bulharských mladíků, a tyto mladíky poslal na státní útraty na studie za hranice. V měsíci září pak jeho přičiněním vláda vydala dva fermany, kterými dovolovala biskupům Hilarionovi a Auxentijovi návrat z vyhnanství, nic při tom nedbajíc na patriarchu, jež se tomu protivil. Tím se arciť Bulharům nemálo zavděčila a vzbudila v nich zas nové naděje.

Hilarion byl v ten čas držán v Bruse, Auxentij pak v Ismidě, čili Nikomedii, oba tedy již zcela blízko; vyhnanství jim bylo poslední dobou značně ulehčeno. Za zmínku stojí, že Auxentij i ve vyhnanství dostal nabídku k unii. Ačkoliv tehdy sjednocená církev bulharská prožívala velmi těžké chvíle, Rafael Popov, jenž se stal po Sokolském hlavou sjednocených, pokusil se o to. Býval kdysi ve Velese po několik let jáhnem Auxentijovým a chtěl tedy své důvěrné známosti s ním použíti k tomu, aby ho získal. Poslal mu dlouhý, dojemný list, celou věc mu v něm důkladně vysvětloval, prosil, zapřisahal; ale Auxentij se nedal oblomiti, na list ani neodpověděl, ba poslal ho do Cařihradu, aby jej otiskli v bulharských novinách!

Cařihradští Bulhaři se umluvili, že osvobozené biskupy uvítají s největšími poctami. Vyslali k nim deputaci na zvláštním parníku, aby jim doručila sultánské fermany a přivezla je hned i do Cařihradu. Množství lidu očekávalo na galatském mostě příjezdu lodi, aby biskupy uvítalo a slavně doprovodilo do bulharského chrámu. Slavnostní uvítání bylo však trnem v oku Řekům a patriarcha si pospíšil, aby je překazil. Pod záminkou, že při něm může dojíti ke krvavým srážkám mezi Řeky a Bulhary, vymohl od Porty nařízení, že parník s biskupy nesmí přijeti přímo do Cařihradu, ale že má přistáti na nedalekých Princových ostrovech.

Bulhaři sice hned běželi k ministrovi, aby nařízení odvolal, ale podařilo se jim pouze vyprositi, že loď smí sice přijeti do Cařihradu, avšak nesmí přistáti u galatského mostu, nýbrž opodál, a biskupové musejí na lodi počkati, až se setmí a teprve večer smějí vstoupiti do města. Tak se i stalo, loď se zastavila u vjezdu do Zlatého rohu a biskupové čekali, až se setmí. Zatím pak až do večera lid na četných loďkách jezdil k parníku, vystupoval na loď a vítal radostně své národní biskupy, kteří, hluboce dojatí, dávali všem požehnání. Večer vstoupili biskupové do člunu a šťastně se dostali do bulharského chrámu na Feneru, kde pak až do pozdní noci přijímali návštěvy oddaného, z jejich návratu rozradostněného lidu. Chrám od

toho dne nabyl jiného vzhledu; smuteční odznaky, ve které byl zahalen vchod jeho již od půl čtvrta roku, zaměněny byly zelenými větvemi vavřínovými. Též na druhý den od rána do večera oživeno bylo náměstí před chrámem návštěvníky, kteří přicházeli vzdát úctu milovaným arcipastýřům. Radost byla všeobecná a všeobecná i naděje, že ve věci bulharské nyní nastane šťastný obrat.

V patriarchátě však na ty věci hleděli s netajeným hněvem a patriarcha Sofronij ještě se dvěma biskupy ze synodu vyžádal si u ministra slyšení. Stěžoval si, že se nedbá práv církve, že se podporuje nevážnost k duchovní vrchnosti a vyslovil obavu, co z toho pojde, když budou oba biskupové zas bydlet při chrámě bulharském. Stížnostmi patriarchovými viděl se Ali paša přinucena vydati rozkaz, aby se Hilarion i Auxentij od chrámu vzdálili a vyvolili si bydliště někde jinde. Bylo pro ně vyhlédnuto místo v Ortakjeji a tam se také asi po 4 dnech odstěhovali. Ortakjej jest vesnice hned za Cařihradem na sever při Bosporu. Od té doby stala se tato osada střediskem bulharské církevní samosprávy a bydlištěm všech bulharských biskupů. Z Ortakjeje chodili oba biskupové do chrámu na Fener a ačkoliv tam na přání vlády nekonali nijakých obřadů, patriarcha i to jim chtěl zabrániti; ale vláda jeho žádost nechala bez povšimnutí.

Že osvobození národních biskupů vzbudilo po všem národě nejradostnější ohlas, netřeba připomínati. Oslavováno ve chrámech i ve školách, konány modlitby za zdraví sultánovo, velebena jeho vláda; Portě předložena zvláštní poděkovací listina jménem všeho národa a také oba biskupové šli osobně poděkovat na Portu k ministru Ali pašovi. — Zbýval však ještě jeden bulharský biskup, Pajsij plovdivský; k tomu se vláda neukázala tak milostivou a ponechala ho ve vyhnanství dále, protože byl rodem Řek a patriarchovi tudíž na něho připisováno větší právo. Nebyl však držen daleko, pouze na ostrově Chalki nedaleko Cařihradu, a úplné svobody se mu dostalo až r. 1872.

Roztrpčení roste. Smrt Auxentijova.

Jak již řečeno, patriarcha byl ve veliké peněžní tísni. Mimo nedostatek peněz na běžné vydání zvláště ještě ho tísnil stále vzrůstající tak zv. dvorní dluh, jenž té doby dostoupil již výše 13½ milionů piastrů. Bylo naléhavě třeba starati se o jeho splácení. Obrátil se tedy patriarcha na Portu s prosbou o pomoc, a ta, aby mu trochu pohojila bolest, způsobenou nedávnými událostmi s Bulhary, ochotně vydala rozkaz všem svým valiům, aby byli nápomocni biskupům při vymáhání zvýšené daně. Všichni pravoslavní bez rozdílu národnosti měli platiti mimo obyčejnou církevní daň po 6 piastrech z každé hlavy starší 15 let. Tímto rozkazem byli Bulhaři velmi nemile překvapeni a pobouřeni. Zdálo se jim, jako by vláda, nedbajíc všeho, co se již stalo, i nadále je chtěla držeti v područí patriarchově, anebo jako by jejich spor s Řeky chtěla schválně protahovati. Aby tedy ukázali, že s patriarchou dokonce nic nechtějí mít, všichni jednomyslně se placeni jakékoliv daně pro něho vzepřeli. Porta, vidouc takový odpor, ustoupila a nestála na přísném vymáhání daně; měla

smutné zkušenosti, jak se lid dovede bránit a že z toho vznikají i krvavé nepokoje. Tehdy pak zvláště nebylo radno přilévati oleje do ohně, poněvadž bulharský lid byl již beztoho náramně popuzen jednáním vlády, která do celého Podunají nasadila na tisíce divokých Čerkesů, vystěhovalých z Kavkazu, jehož tehdy dobyli Rusové. Nebylo dosti na nedávno teprv přetrpěné nesnázi s Tatary, lid musel

Lesní hřbitov v Mnichově.

domy stavět a pozemky zdarma postupovat ještě i těmto nezvaným hostům, kteří jej svým lupičstvím trápili a nakažlivé nemoci všude šířili. Lid byl z toho na pokraji zoufalství, nebylo ho tedy radno dráždíti ještě víc!

V ten čas posílila Bulhary v odporu proti patriarchovi také smrt Auxentijova. Zemřel v Ortakjeji 2. února 1865. Před smrtí poslal k němu patriarcha biskupa se vzkazem, aby se s ním smířil a aspoň

ústně ho odprosil. Ale Auxentij prohlásil, že skutku svého naprosto nelituje, ba naopak, že ho před Bohem i před církví uznává za zcela správný, neboť jednání Řeků vůči němu i jeho národu že je nespravedlivé. Podobné prohlášení učinil také ve své písemné závěti. Když umřel, chtěli ho Bulhaři pochovati co nejslavněji, jak se sluší na vysokého hodnostáře církevního a k tomu národního mučedníka. Ale v očích Řeků byl Auxentij odpadlíkem a nectným člověkem, kterému náleželo jakoukoli pohřební poctu vůbec odepříti. Žádal tedy patriarcha Portu, aby se mu zakázal aspoň takový pohřeb, jaký se vystrojuje biskupům, a žádný biskup aby ho nepochovával. Porta mu vyhověla a Bulharům nezbylo, než se zachovati podle toho; jinak však pohřeb vykonán velmi slavně za ohromné účasti lidu. Tělo jeho dali i nabalzamovati.

Touto událostí rozšířila se propast mezi Bulhary a církví patriarchátní ještě víc a Bulhaři proto Aliho pašu znovu žádali, aby je od Řeků oddělil. Ba mluvilo se tehdy i o založení zcela nové církve, od pravoslaví odtržené. Řeči takové podněcoval nejvíce bulharský zástupce Čomakov. Ali paša slíbil — jak obyčejně — že se u patriarchy přičiní, aby otázku tu vzal vážněji v úvahu, než se dělo dosud. Ale patriarcha nespěchal. K tomu pak v létě (1865) vypukla v Cařihradě cholera a celý synod patriarchův se z Cařihradu rozutekl. Všechno jednání tedy uvázlo.

Soukromý pokus o smír. Patriarcha svržen.

Avšak stálé ty třenice a tahanice s Bulhary omrzovaly se konečně již i lidu řeckému, zvláště v Cařihradě. Tam žili Řekové i Bulhaři odedávna pospolu jako obchodníci a řemeslníci, stejné zájmy je pojily, jedni potřebovali druhých, a těmi třenicemi se ustavičně mezi ně vnášelo nepřátelství, které jim bylo jen na škodu, nejvíce ovšem v obchodě. Byli toho syti, i stalo se v měsíci listopadu 1865, že se čtyři bohatí a vážení Řekové, kupci cařihradští, z vlastního popudu dali do vyjednávání se zástupci bulharskými, jak by se spor dal urovnati. Jednání slibně pokračovalo a k narovnání by bylo skutečně došlo, kdyby bylo vše záleželo jenom na nich. Ale rozhodnutí záleželo na někom jiném. Patriarcha svolal na 22. duben 1866 velké národní shromáždění, které se skládalo z těchže osob, jako sněm r. 1864, ale z Bulharů v něm byli pouzí dva, totiž Krstevič a plovdivský biskup Panaret. Shromáždění nijakého ujednání s Bulhary neuznalo, bulharské požadavky, to „bohopusté kacířství", jak je někteří nazvali, šmahem zamítlo, že jsou proticírkevní, příliš demokratické a Řekům škodlivé, a Bulhary vůbec ani neuznalo za národ, s nímž by bylo třeba vyjednávati. Opakovala se tu tedy již do omrzení stará fanariotská písnička.

Ale nic naplat, mezi rozvážnějšími a méně zaslepenými Řeky si přece jen razilo cestu poznání, že bulharské otázky nelze odbýti pouhým pohrdáním a panským poručníkováním, pouhými pletichami a umělým zakrýváním pravého stavu věcí, ale že je na ni třeba hleděti jako na věc opravdu vážnou. Také z Ruska se ozývalo důtklivé vo-

lání, aby se věc hleděla vyříditi již co nejdřív, a to v církvi samé, aby se neponechávalo rozhodování o ní stále jen turecké vládě na hanbu všech pravoslavných křesťanů! Následek toho byl konečně ten, že za 7 měsíců po dubnovém shromáždění, v měsíci prosinci 1866, patriarcha Sofronij byl svržen s trůnu. Nespokojenosti s ním bylo i beztoho dosti, jeho vláda byla jednou z nejmizernějších.

Poslední pokusy za patriarchy Řehoře.

Po Sofronijovi 10. února 1867 zvolen Řehoř VI., který již jednou byl patriarchou, a to před 27 lety, ale pro neshody s Angličany tehdy svržen. Skládány do tohoto starce velké naděje; též sultán hned v prvním slyšení mu velmi milostivě sliboval veškeru podporu a vlastníma rukama ho ozdobil řádem medžidije první třídy. Dobrou vůli, spor s Bulhary skončovati, zajisté měl a ukázal ji tím, že v červnu téhož roku podal vládě návrh o 18 bodech tohoto smyslu: z diecésí, jež budou uznány za bulharské, zřídí se zvláštní bulharský církevní obvod, čili exarchát, v jehož čele bude státi exarch se svým vlastním synodem; bulharští biskupové budou jmenováni tímto synodem a patriarcha je bude potvrzovati; bulharští metropolitové budou míti právo patriarchu voliti i volenu býti. Ale tento návrh se nelíbil ani Portě, ani Řekům a nejméně Bulharům. Bulharům proto ne, že patriarcha nevymezil přesně, které diecése mají býti považovány za bulharské, a s jiné strany také se dověděli, že jim mají býti přiznány pouze diecése mezi Balkánem a Dunajem, čímž by se jim stala očividná křivda. Nebyli tedy a nemohli býti spokojeni. Té jejich nespokojenosti dodala v ten čas důrazu Macedonie. Právě v měsíci červnu, kdy patriarcha podal Portě svůj návrh, přišla na Portu žádost z celé téměř Macedonie, aby byl národ bulharský od Řeků odloučen a postaven pod vlastní církevní samosprávu. Žádost podepsána Bulhary z Ochridy, Bitolje, Prilepu, Velesu, Skopje, Debru, Poljany, Strumice, Nevrokopu, Samokova, Kystendilu a j. a způsobila velký dojem. K tomu se Bulhaři snažili působiti i na samého sultána. Dne 24. července vracel se sultán z pařížské výstavy a jel Ruščukem. Uvítali ho tam slavně a podali mu adresu oddanosti jménem celého národa, ale zároveň ho důtklivě prosili, aby byl pamětliv brzkého rozřešení jejich církevní otázky. Zanedlouho pak v srpnu podali zástupcové Portě žádost, v níž návrh patriarchův nejen zamítali, ale vytasili se přímo s prosbou, aby byla obnovena starodávná ochridská metropole, aby se učinila střediskem samostatné církve bulharské a všem, kdo by si přáli, aby byla dána volnost se k ní připojiti. To bylo Portě ovšem mnoho, ale aby Bulharům aspoň v něčem vyšla vstříc, připravila dva návrhy (trvalo však celý rok, než s nimi byla hotoval) a poslala je 3. října 1868 patriarchovi, aby je uvážil a rozhodl se buď pro jeden, nebo pro druhý. Oba návrhy se shodovaly s návrhem patriarchovým v tom, že se má zříditi bulharský exarchát, do jisté míry na patriarchovi nezávislý. Hlavním bodem prvního bylo, že v diecési, kde je většina Bulharů, má býti biskupem Bulhar, jenž by byl závislým na exarchovi v Cařihradě, a kde mají většinu Řekové,

tam že má býti biskupem Řek, závislý zase na patriarchovi. Bulhaři se chopili tohoto prvního návrhu. Patriarcha však svolal svůj synod, svolal i valné shromáždění duchovenstva i světských zástupců, a jak synod, tak i shromáždění oba návrhy vládní zamítly, že prý se příčí zákonům církevním, ba i článkům víry. Hlavním, ale nevysloveným důvodem ovšem bylo, že, kdyby Řekové přijali ten nebo onen návrh, veta by bylo po jejich nadvládě nad Bulhary, po důchodech, které z nich měli, i po veškeré naději, že se jim spíš, či později podaří Bulhary pořečtiti. Duch fanariotský, jak vidět, v rozhodné chvíli mezi Řeky přece zas nabyl vrchu.

Bulharští biskupové se u patriarchy písemně ohradili proti tomu, jako by žádali něco proticírkevního, a naléhali na něho, aby věc co nejdříve rozhodl sám. Patriarcha však již pojal úmysl, že nebude nic rozhodovati sám, ale že rozhodnutí ponechá všeobecnému církevnímu sněmu. Portě to sice nebylo vhod, ale on, nedbaje jí, rozeslal 16. prosince (1868) okružní list, jímž zval patriarchu jerusalemského, alexandrijského, antiochijského, ruský i srbský synod, metropolitu athénského i cyperského na všeobecný sněm. Rumunský metropolita pozván nebyl. Brzy také mu přišly odpovědi; od řeckých patriarchů a metropolitů byly příznivé, ale od ruského a srbského synodu nepříznivé. Ruský synod se přímo prohlásil proti svolání sněmu a patriarchovi vytkl, že má právo i sám učiniti Bulharům jakékoliv ústupky, a kdyby jen opravdu chtěl, že by mohl uznati i plnou nezávislost církve bulharské. Po takové odpovědi arciť ze sněmu nebylo nic. Ostatně též patriarcha alexandrijský na pozvání vůbec neodpověděl.

Přípravy k úplné roztržce. Antim vidinský.

Bulhaři zatím, neohlížejíce se na patriarchu, chystali se k ráznému činu. Na základě prvního návrhu vládního, jejž přijali za svůj, odhodlali se provésti své samostatné zřízení církevní. Počin ovšem vyšel z Cařihradu, z Ortakjeje, od starého vladyky Hilariona makariopolského a Panareta plovdivského, s nimiž stál zajedno i dřívější plovdivský Pajsij, jenž se zdržoval na ostrově Chalki. Panaret byl v Plovdivě ustanoven jeho nástupcem, ale nežil tam, bál se tam jíti, poněvadž by ho lid, jakožto od patriarchy poslaného, nebyl přijal; přidal se tedy k Hilarionovi a žil s ním v Ortakjeji. Tito tři zároveň se zástupci lidu dali se horlivě do díla. Především jim šlo o to, aby pro svou věc získali také ostatní biskupy Bulhary; a ti byli právě též tři: byl to Hilarion lovčanský, Dorotej sofijský a Antim vidinský. Poslali jim výzvu a výzva ta věru nemohla býti poslána v příhodnější čas — všichni tři právě vězeli v nemalých nesnázích. Žili sice ve svých diecésích, ale lid jich za své neuznával a choval se k nim nepřátelsky, jako k vetřelcům; Dorotej se v Sofii nesměl ani ukázati a bydlel v nedalekém městečku Berkovici, Hilarion sice sídlel ve svém biskupském městě Lovči, ale držely ho tam jen turecké úřady, a Antim ve Vidině žil jako cizinec, od nikoho nevšímán, a ne ve své biskupské residenci, nýbrž v najatém domku! Tento Antim byl ze všech bulharských biskupů nejvážnější a nejučenější, a bulhar-

ským národním vůdcům právě na něm nejvíce záleželo. Neuškodí pověděti o něm mimochodem několik slov.

Antim byl rodák z Lozengradu (Kirkilisse) v Thracii. Byl to v mládí bystrý a podnikavý hoch; svému otci ujel od řemesla z Cařihradu na Athos a stal se tam mnichem. Touže po dalším vzdělání, vrátil se do Cařihradu, chodil tam do gymnasia, vystudoval se znamenitým prospěchem bohosloví v novém bohoslovecké semináři na Chalki, stal se jáhnem, byl oblíbeným kazatelem v patriarchátním chrámě (říkali mu Zlatoúst), potom učiteloval s velkým úspěchem v Lozengradě, a když ho Řekové vyštvali, stal se kazatelem ve Smyrně. Tamodtud s pomocí ruského konsula odešel na vyšší studia do Ruska, vystudoval v Moskvě duchovní akademii a moskevský metropolita Filaret ho vysvětil i na kněze (jeromonacha). Pro válku krymskou zdržel se v Rusku déle, seznámil se tam s mnohými krajany, po válce pak roku 1857 se vrátil do Cařihradu, byl profesorem slovanštiny v semináři na Chalki a účastnil se i boje proti unii. Již roku 1860 ho chtěl patriarcha Joachym vysvětiti na biskupa šumensko-přeslavského, ale on nechtěl, bál se odporu od bulharského lidu. Roku 1861 dal se sice vysvětiti, ale s podmínkou, že nebude musel jít do diecése. Žil pak při synodu v Cařihradě velmi vážen a svěřována mu i důležité poslání církevní, jako na příklad v Thrácii proti unii, v Macedonii, v Malé Asii. Do roku 1865 žil bez stálého úřadu a proto i bez stálých příjmů a dělal dluhy, aby mohl vyživiti stařičkou matku, sestru a vydržovati příbuzné studenty. Potom ustanoven ředitelem semináře na Chalki, ale za půl druhého roku zase byl bez zaměstnání a příjmu. Patriarcha Řehoř sám se ho ujal, držel ho u sebe a celý měsíc spolu jídávali za jedním stolem. Konečně na stálé jeho stesky, že mu biskupství šumenské nic nenese, dali mu biskupství vidinské. Jeho předchůdcem ve Vidině byl Pajsij, pravý fanariota, jenž na své diecési místo 75 tisíců piastrů ročně až 185 tisíc vydíral a nad to i měšťany oklevetil, že buntují se Srby. Jsa nenáviděn, velmi rád se dostal do Zvorníku v Bosně a Antimovi se ani nepřiznal, že lid byl proti němu, že kněží jeho jména při liturgii vůbec nevzpomínali a že se od patriarchy odloučili; vymlouval se, že to nevěděl, že prý tam nežil. Antimův příjezd do Vidinu byl smutný; ani ho nepřivítali, přišlo jen několik osob, a do biskupského domu ho vůbec nepustili, takže musel přespati u jednoho nevlídného Rumuna, který jej unaveného a hladového ani nepohostil. Po několik měsíců pak žil v najatém domku, neslouže ani liturgie, a zaměstnával se jedině tím, že chodil po okolí a poučoval zanedbaný lid i nevědomé kněze, o něž se biskup dlouhý čas nestaral. V takových nesnázích ho zastihlo vyzvání bulharských biskupů a zástupců z Cařihradu, aby se odtrhl od patriarchy a přidal k národní církvi.

Hilarion lovčanský a Dorotej sofijský na vyzvání z Cařihradu byli hned pohotově; sedli ve Varně na parník a odjeli do Cařihradu. Zato Atim se nerozhodl hned; byltě celou svou minulostí k patriarchovi a řecké církvi víc připoután, než jiní a byl to též odvážný krok, jenž mohl míti v zápětí i se strany vlády nemilé následky, snad i vězení, neb zastavení platu! Celý týden mu to dalo přemýšlení,

než se konečně přece také rozhodl pro národní věc. Dne 5. prosince 1868 prohlásil se i on pro odtržení od patriarchy a lid mu nadšeně provolával slávu — všichni se s ním rázem smířili. On však se zajistil; pro případ, že by ho vláda zavřela a plat mu odňala, museli mu Vidinští zaručiti ročních 15.000 franků. Potom teprve, zanechav ve Vidině svého zástupce, odejel do Cařihradu a v Ortakjeji se připojil k ostatním. Ti tam zatím 16. prosince poslali patriarchovi písemné prohlášení, že mu vypovídají poslušnost a od jeho církve se odtrhují, Antim se dodatečně přidal k nim prohlášením ze dne 26. prosince.

Patriarcha, jak moha, se ohrazoval proti biskupům, že svévolně, bez jeho vědomí a dovolení opustili své diecése, ale marně se hněval i hrozil, marně je nazýval křivopřísežníky a rozkolníky, marně i u Porty na ně žaloval — vláda nejen že nic proti nim nepodnikla, ale ještě jim slibovala zastání! Bulharští biskupové ustavili svůj vlastní šestičlenný synod a přibrali si k němu též radu ze světských věřících.

Petro Chomin:

Církevní otázka na Podkarpatské Rusi.

(Dokončení.)

Po revoluci r. 1918 přiletělo na Podkarpatskou Rus mračno rusofilů různého střihu a rozvířilo strašný boj nejen proti katolické víře, nýbrž i proti rodné řeči. Aby přervali kulturní a národnostní pojítko mezi haličskou Ukrajinou a Podkarpatskou Rusí, které se nadějně počalo upevňovati, aby ochladili vřelé sympatie všeho obyvatelstva ku Ukrajině, započali rusofilští agitátoři odporný a nekulturní útok na vše, co ukrajinského. Nejen ukrajinská řeč, nýbrž i místní nářečí octlo se na indexu.

Mnozí batuškové počali konati bohoslužby moskevským způsobem, vyslovujíce staroslovanská slova moskevsky, káží jakousi divnou staroslovansko-moskevsko-ukrajinskou směsí, a když některý promluví místním nářečím, obviňují ho z „ukrajinství". Do pravoslavných církevních škol přijímají jenom učitele „čistě ruské", kterým děti nerozumějí a z celého vyučování mají jen ten požitek, že se naučí šťavnatým moskevským nadávkám (klasický důkaz Vel. Loučky), a přísně dbají toho, aby se nedostal do některé školy Ukrajinec, třebas pravoslavný. Rusofilští vůdcové usilují zavésti zde ve všem Rusko, v čem jim pomáhá nerozřešená dosud jazyková otázka (ve dvou gymnasiích: Užhorodě a Mukačevě už dávno je vyučování ruské, a do hustského gymnasia přišli nedávno dva Rusi, Moskal a Moskalka) a velká část do Ruska zamilovaného českého úřednictva, hlavně z kruhů legionářských. Ale sám pravoslavný lid mluví tak, jak mluvil, čistým karpatsko-ruským nářečím, každý dobře ví, že Moskal a Rusín není jedno, obyvatele nazývají se Rusíny, ruskými s výrazným měkčením toho s.

Pravoslavní agitátoři chtějíce získati zatemnělý a bědný lid pro svůj program národně-politický, jemu dosud úplně cizí a nepochopitelný,

dali se do sociálně-hospodářských pokusů, vědouce, že tak nejspíše strhnou za sebou ubohý lid. Slibovali vesničanům, že budou platiti ročně 2 Kč z každého domu duchovnímu, když se stanou pravoslavnými (to bylo skoro v každé osadě), že nebudou více platiti koblin, ani poplatků za žádané služby.

To se obyvatelstvu velmi zalíbilo a vesnická chudina rázem šla za tím heslem, neboť před tím taková koblina nejednou byla kamenem úrazu.

Ale sladké slibování pominulo, a nastala pravdivá skutečnost. Pravoslavným batuškám musejí nejednou daleko více platiti, než dříve řecko-katolickým, a kromě toho musejí v neděli a svátky postlati do vzdálených osad pro duchovního, chtějí-li míti bohoslužby. To ovšem nezamlouvá se té věčně nespokojené, dlouhou válkou mravně upadlé, působením agitátorů zpolitisované vesnické mase, a ona odvozuje další důsledky z hesel a programů, se kterými přicházejí k ní agitátoři. Ona nepřestupuje již na pravoslaví, protože duchovní je Maďar či maďaron, ani proto, že dává si za všecko mnoho platiti (ač to za důvod přestupu udávají) a nedělá to ze žádných náboženských pohnutek, nýbrž jedině proto, aby se vyprostila z ladu a pořádku, z mravních závazků a přikázání, jež jim ukládá řecko-katolická církev, aby měla volnost dělati, co se jí zachce. Bere si i duchovního, jaký je podle její chuti, který bez ohražení strpí její rozmary a vrtochy, takového, který bude podřízen pravomoci její a ne ona jeho.

Tam dovedli agitátoři ten dobrý, počestný lid. Chtěli ho učiniti moskevským a přivedli tam, že zničili pokoj a sousedskou shodu po osadách, zpolitisovali selskou masu, vyšinuli na její čelo vesnické lenochy, křiklouny a rozumáře, kteří terorem vedou masu stále hlouběji do propasti, zničili základ, na němž spočívala veškerá morální stavba, veškeré mravní hodnoty osady.

Ký div, že osada nemající po přestoupení svého duchovního, žije jako divoká: v kostele se po celé měsíce ani neukáže, neboť pravoslavný je za horami, za vodami, a do řecko-katolického nepůjde, nezpovídá se, žije nesezdán a pochovává některý vesničan, zástupce duchovního. Ký div, že za takové náboženské neuspořádanosti počíná se mezi pravoslavnými šířiti sekta baptistů a adventistů. (Vel. Loučky, Horinčovo, Bedevlja.) Obyvatelstvo opustivši svou zděděnou víru, nenašlo v nové pokoje a spokojenosti, upadlo spíše v jakousi mdlobu, dostalo — možno říci — silnou horečku, na jejíž vyjádření nestačí slovo „náboženská", a až ta horečka pomine, dá se předvídati, že se obyvatelstvo z nynějšího pravoslaví probere. Nějaké známky již nyní se ukazují, neboť v mnohých osadách je již mnoho takových, kteří by se rádi vrátili do řecko-katolické církve, kdyby se nebáli nebo nestyděli.

IV.

Stav církve řecko-katolické není závidění hodný. Je vystavena nenávisti a útokům pravoslavných agitátorů, a neznalí okolností pokládají ji za záštitu maďarisace, což jest ale nespravedlivo, neboť řecko-katolická církev je vlastně činitelem, jenž ochránil široké vrstvy pros-

tého lidu od odnárodnění a zmaďarisované inteligenci ukazovala vždy na její původ a národ vážil si jí, ač odcizené, jako své inteligence, jako svých lidí. V tom křivdí západ řecko-katolické církvi, neboť není její vinou, že duchovenstvo je většinou zmaďarisováno.

Kromě tohoto nespravedlivého křivdění a podezříváni z maďaronství trpí církev i velikou materielní škodu, neboť ač doba revoluce minula, nastoupila zákonitá vláda, nastaly klidné poměry, pracují soudy a orgány veřejné bezpečnosti, tak přece v ohledu náboženském panuje i na dále pěstní právo, proti čemu dosti často i úřady jsou bezmocny. Zagitovaní a zbolševisovaní pravoslavní jednotlivci, kteří svůj bolševism kryjí pravoslavím, rozněcují na vsích rozbroje, provázené často i krveprolitím, takže by v zájmu státního pořádku zasloužili co nejpřísnějšího potrestání, zatím ale i když je zatknou, propustí je obyčejně po několikadenní vazbě na svobodu a oni vracejí se do vsi jako „mučedníci" ještě smělejší, neboť vidí, že za dosavadní násilnosti a křivdy nestihl nikoho zasloužený trest. Takovým způsobem zmocnili se pravoslavní mnohých kostelů a církevních majetků násilím, třebas ostalo v osadě ještě mnoho řecko-katolíků, jimž právem náležejí a biskup Papp musí se domáhati jejich navrácení cestou soudní, obyčejně dlouho trvající, a bývá velmi těžko kostely a církevní majetek pro spravedlivém rozsudku nazpět dostati.

Postavení řecko-katolického duchovenstva je celkem velmi těžké. Na úřadech hledí na ně s hůry s předsudky a nedůvěrou. Název maďaron dává se každému bez výjimky, ač se tím mnohým velmi křivdí.

Hmotně je duchovenstvo zabezpečeno, každý farář má obyčejně nějakou půdu, důchody epitrachilní (štolové) a státní plat 400—500 Kč. Koblina nebyla formálně zrušena, násilím ale nikdy nebývá vymáhána, jak tomu bylo i dříve, nýbrž bývá upravena obapolnou dohodou mezi farářem a farníky a nedorozumění v tom ohledu bývá pak v mnohých vsích příčinou přechodu na pravoslaví. Vláda chce zvláštním zákonem upraviti záležitost kobliny, máť býti úplně zrušena a duchovenstvu má se dostati záměnou jakési náhrady za ni. Ale v záležitosti kobliny je duchovenstvo celkem povolné a skoro nikdy nedopouští, aby pro tuto maličkost nastoupilo přestupování.

V ohledu národnostním bylo by si od duchovenstva mnohého přáti. Většinou chová se řecko-katolické duchovenstvo tak, jako by nevidělo, co se kolem něho děje. Nemůže se ještě probuditi z toho sladkého sna, do kterého ukolébal je zevnější lesk bývalého maďarského státu, nechce svrhnouti se sebe okovy, jež vložila na něho maďarská kultura, jím za největší a nejcennější v celé Evropě pokládaná. Větší část duchovenstva nevžila se dosud do poměrů utvořených světovou vojnou, neporozuměla duchu nové doby, neoblékla nového člověka, nestala se ani drobet národní. A národnost řecko-katolického duchovenstva hraje v církevní otázce nejdůležitější úlohu; ona je i nyní nejsilnějším trumfem v rukou pravoslavných agitátorů, ona je tím kamenem úrazu, o který se rozbili a rozbijí i v budoucnosti všecky pokusy organisování boje s pravoslavím. Ruskost řecko-katolického duchovenstva je nezbytnou podmínkou ku zlikvidování pravoslaví na Podkarpatské Rusi. Bohužel je řecko-katolické duchovenstvo ve své

většině ještě daleko toho, aby mohlo býti nazváno ruským. Jedni to bez obalu říkají, že jsou Maďary, při sčítání lidu r. 1921 strašně se bránili, aby je nenapsali — Bůh opatruj — ruskými, neboť oni nejsou ruskými, nýbrž jenom řecko-katolickými duchovními, druzí jenom na oko vydávají se za Rusiny, a jenom nepatrná částka duchovních národovců je ochotna ke každé práci národní, ochotna ke každé oběti v obraně rodné víry. V duchovním semináři v Užhorodě vládne čistě maďarský duch, k ruské řeči, ruské kultuře, k lásce všeho toho, co jest národní, tam není žádného pochopení. Mezi mladými bohoslovci není vidět žádných záblesků národního probuzení. Spolu hovoří maďarsky a to nejen v soukromém životě, nýbrž i veřejně před lidmi beze studu pro pohoršení společnosti. A ještě jeden typ vytvořil se mezi řecko-katolickým duchovestvem: kněží-rusofili. Stojí na stano-

Ideální venkovský hřbitov.

viska „jednoty ruského národa", řeší jazykovou otázku,*) ač neumějí dobře mluviti mateřskou řečí, hlásají co nejhorlivěji program Gagatkův a sp. a v politickém ohledu stojí na téže půdě, jako průkopníci pravoslaví.

A jednají tak i tehdy, když jejich političtí straníci vyhazují z far řecko-katolické duchovní, znesvěcují násilím kostely a plánovitě chystají se zavésti na celé Podkarpatské Rusí „svaté pravoslaví". Rodnou mluvou pohrdají, neboť jí hovoří ubohý „páchnoucí" Rusín, proto jest

*) Když se vláda po dlouhých debatách rozhodla r. 1921 zavésti místní nářečí karpato-ruské jako řeč úřední do úřadů, skoro všichni užhorodští kanovníci vydali slavnostní vyjádření, jímž protestují proti rozbíjení „ruského" národa a vyslovili se, že spisovným jazykem může býti na Podkarpatské Rusi jenom jazyk „ruský" s etymologickým pravopisem.

jím uvíti jinou, kterou by se lišili od prostého lidu a poněvadž veřejné mínění nerado vidí maďarské, chtějí aspoň užívati ruské, anebo aspoň několika slov a obratu ruských, neboť správně a dokonale rusky se při své lenivosti nikdy nenaučí.

O národní práci duchovenstva nelze vůbec ani mluviti. Nejen že k žádné nepolitické, ale čistě kulturní a osvětové práci nejeví ani nejmenší ochoty, ono se k ní chová přímo nepřátelsky. Po vsích zakládají se čtenářské spolky: „Prosvity." Místní duchovní nechtějí ani prstem přispěti při zakládání těchto spolků, ač jsou první prošeni o pomoc, někde nechtějí ani v kostele oznámiti lidem sbírky na „Prosvitu", ač je to spolek ukrajinský, raději nečinně a lhostejně se založenýma rukama sedí a čekají, až přijde pravoslavný, ruský agitátor, odloudí jim jejich ovečky a je vyžene z farnosti.

Jsou ovšem také duchovní, kteří chápou se národní práce s chutí a zápalem, ale těch je velmi málo a to jenom mezi staršími.

O nějaké plánovité organisaci boje s pravoslavím dosud není slyšeti ničeho. Počátkem září konalo se shromáždění veškerého duchovenstva mukačevské diecése. Porady děly se po několika desítiletích po prvé rusky. Jednáno o stavu řecko-katolické církve a o vzrůstu pravoslaví a po shromáždění odebrala se deputace k vicegubernátorovi vyslovit loyálnost řecko-katolického duchovenstva a protestovat proti teroru pravoslavných. Nedlouho po shromáždění duchovenstva vybral se biskup Papp na visitační cestu po své diecési, na co řecko-katoličtí věřící již dávno čekali. Navštívil skoro všecka důležitější ústředí, a řecko-katolické obyvatelstvo se radovalo, že vidí mezi sebou svého arcipastýře za hrozných dnů starosti, kdy teror pravoslavných nejvíce zuřil.*)

Co se týká řecko-katolické inteligence, lne tato pevně k řecko-katolické církvi. Až na několik jednotlivců, kteří přestoupili na pravoslaví, je učitelstvo i ostatní třídy světské inteligence věrno zděděné víře. Vesničané jsou ještě pevnější hlavně v těch osadách, kterými již vládnou pravoslavní. Kde ještě zůstal ve vsi hlouček řecko-katolíků, tam vystaveni jsou slovním i skutkovým potupám a všemožným výpadům pravoslavných, neboť vyznavači nové víry jiných důkazů neznají. Ač je řecko-katolíkům v takových osadách mnoho vytrpěti, tož přece hrdinně vytrvávají ve své víře. Ba i v takových tvrzích pravoslaví, jako Iza, Košeljovo, Horinčovo, je mnoho vyznavačů řecko-katolické víry, ač ze strachu před pronásledováním pravoslavných vyznávají svou víru skrytě, potají jako první křesťané.

Basiliánský klášter v Boroňavě a řecko-katolický farní úřad v Hustě, jako nejbližší řecko-katolická střediska uprostřed pravoslavné povodně, mohly by uvésti mnoho příkladů takové hrdinné lásky a vytrvalosti ve víře. I tam, kde se podařilo agitátorům obalamutiti ně-

---

*) Cesta biskupa Pappa nelíbila se rozpolitisovanému úřednictvu nižších tříd, a ono svým nekulturním a zločinným postupem pozbylo i zbytek sympatií obyvatelstva k úřednictvu. V Teresvě zaranžovala finanční stráž velmi nekulturní shon, a v Hustě organisovalo nižší úřednictvo z místních pravoslavných skutečnou srážku, provázenou nadávkami a hazením kamení na biskupa, a jenom opatrností řecko-katolických pořadatelů zabráněno bylo krveprolití.

jakou ves, málo je v ní skutečných pravoslavných. Jenom vůdcové projevují jakousi zvědavost k nové víře, ale větší díl obyvatelstva žije starým náboženským životem, pro něj se nezměnila víra, nýbrž jenom duchovní. Ký div, že po zralé úvaze probouzí se u obyvatelstva touha po staré víře, po starých písních kostelních (pravoslavní snaží se zavésti jiné nápěvy do kostelů), po starém pokoji a pořádku, jenž panoval v jejich církevní organisaci, a jednotlivci, ba i celé obce vracejí nebo touží se vrátiti ku staré víře. První příklad dala Kušnica, ji následovati budou Salloboš, Dubové, Vlkovce, Unigov a j. Mezi samými pravoslavnými vůdci je nesvornost, samozvané shromáždění pravoslavných delegátů v Buštýně 1. března 1922 ukázalo, že jsou v pravoslavné organisaci dva tábory.

Toť první známky v neukončené organisaci pravoslaví na Podkarpatské Rusi, známky ochladnutí, jež tak skoro se objevují. Uklidnily se chvíle revoluční, přichází klidná doba, veškerý veřejný život vrací se pozvolna do normálního stavu, uklidňují se ponenáhlu rozbouřené vášně zpolitisovaného prostého lidu, vrací se pokoj a pořádek, a to jsou nejhorší nepřátelé pravoslavného teroru. Ký div, že pod zavanutím zákonného ladu a pořádku slabounké zdi pravoslavné církve počínají se viklati. Ještě úsilovné práce řecko-katolického duchovenstva, a uměle a kvapně slepené stěny úplně se rozpadnou.

O. M. D. Trčka:

Autokefalná ukrajinská církev.

V časopise řecko-katolických kněží východní Haliče „Nyva" uveřejněn byl zajímavý článek o církevních poměrech na Ukrajině. Zpráva čerpána z knížečky vydané v Berlíně Ivanem Gerasymovičem: „Život v Raďanské Ukrajině". Pod nadpisem „Ukrajinská pravoslavná církev" předvádí obraz autokefalné církve. Pro zajímavost podávám překlad.

V nynějších vážných dobách vůbec a pro ukrajinské záležitosti zvláště začíná ukrajinská církev hráti v ukrajinském národě neobyčejně důležitou roli a vedle ukrajinské školy je velmi vážným činitelem v šíření a zmohutnění ukrajinského ducha.

Bolševici, jak známo, prohlásili rozluku církve od státu a církevní zřízení považují za vnitřní záležitost určitého vyznání a nechtí se (úředně) doň vměšovati. Na základě toho začalo ukrajinské pravoslavné obyvatelstvo provádět velikou církevní organisaci.

V Kyjevě povstala Velkoukrajinská pravoslavná církevní rada, která sestavila církevní organisační stanovy a to: pro Velkoukrajinskou pravoslavnou církevní radu, pro krajské ukrajinské pravoslavné rady, pro okresní ukrajinské rady a pro místní ukrajinské pravoslavné rady

Velkoukrajinská pravoslavná církevní rada, jaká se shromáždila kolo kyjevské Sofijské cerkvy, rozvinula velmi živou činnost jak v samém Kyjevě, tak v celém kyjevském kraji i jiných guberniích

a domohla se velikého vlivu v ukrajinské veřejnosti, která ji znovu podporuje morálně i materielně. Vedení spočívá v rukou uvědomělého ukrajinského duchovenstva a výborných laiků. V čele jsou: Moroz, předseda Velkoukrajinské pravoslavné církevní rady, Čechovskyj, bývalý premier U. N. R. a jiní čelnější ukrajinští občané. Za metropolitu vybrán O. Basil Lypkivskyj.

Při Velkoukrajinské pravoslavné církevní radě zřízena je komise ukrajinských učenců a theologů pro překlad Písma sv. a bohoslužebných knih. Překlady dějí se velmi svědomitě na základě řeckých, staroslovanských a hebrejských originálů s porovnáváním s textem ruským. Ukrajinský překlad je velmi živý, srozumitelný a při tom vyznamenává se t. zv. církevním (biblickým) slohem. Všechny nejpotřebnější bohoslužebné knihy jsou přeloženy.

Přičiněním Velkoukrajinské pravoslavné církevní rady slaven byl v dubnu 1921 v Kyjevě krajský sjezd ukrajinské pravoslavné církve, na němž byli přítomni delegáti obcí i okresů — duchovní i světští. Tento sjezd vypracoval důležitá ustanovení pro další postup ukrajinské pravoslavné církve.

Kyjevský guberniální církevní sjezd potvrdil a schválil dosavadní činnost Velkoukrajinské pravoslavné církevní rady a vyslovil jí své nejvřelejší díky.

Kněží povinni jsou nositi kněžský šat pouze při vykonávání svého úřadu, mimo tyto funkce mohou nositi civilní šat, mohou si i vlasy stříhati*) a pracovati v úřadech, školách, dílnách atd.

Biskupové nemusí býti neženatí; neženatý kandidát nemá žádné přednosti před ženatým. Vůbec co se týče stavu manželského, tu ukrajinské pravoslavné duchovenstvo zavazují tytéž normy jako laiky.

Ukrajinisace církví (kostelů) děje se tímto způsobem: když členové některé farnosti chtějí zukrajinisovat svou církev (kostel), tu farníci o tom hlasují a většina hlasů rozhoduje. Jestli je odhlasovaná ukrajinisace církve, tu hned volí komitét (církevní radu), který upraví potřebné formálnosti, stará se o zavedení ukrajinského církevního pěveckého sboru atd. Jestliže kněz nesouhlasí s ukrajinisací farnosti a nechce bohoslužby vykonávati jazykem ukrajinským, tu je trpěn ve farnosti potud, pokud Velkoukrajinská pravoslavná církevní rada nepošle tam ukrajinského kněze. Modlitby a církevní zpěvy mají se díti jazykem staroukrajinským — dosud moskevským synodem zakázaným — vzatým z kyjevsko-pečerského kláštera a jiných ukrajinských monastyrů.

Z nejvážnějších členů ukrajinského duchovenstva a nejvíce zasloužených o ukrajinisaci církve vybírají kandidáty na ukrajinské biskupy, jichž je pět až sedm, kteří budou vysvěceni cařihradským nebo gruzinským patriarchou.

Jednohlasně ustanoveno, že ukrajinská pravoslavná církev má býti autokefalnou, její hlavou má býti samostatný, neodvislý patriarcha se sídlem v Kyjevě, kterého vysvětí oba výše zmínění patriarchové. Pro

---

*) Pravoslavné duchovenstvo musí nosit dlouhé vlasy, splývající až na ramena. Pozn. překl.

tento úřad mají již vyhlédnutého kandidata — seniora ukrajinského duchovenstva.

Jak se dalo předvídat, zaujal moskevský patriarcha Tychon a s ním celý moskevský episkopát nepřátelské stanovisko proti této akci. Vida však, že otevřeným bojem ničeho nezmůže, sáhl moskevský patriarcha k jakémusi úskoku. Uznal „autonomii" pravoslavné ukrajinské církve, ale ovšem pod svojím protektorátem a poslal na Ukrajinu několik biskupů „veškeré Ukrajiny", lidí to nepřátelských ukrajinskému rucha a nařídil sestaviti komisi pro překlad Písma sv. a bohoslužebných knih na jazyk ukrajinský.

Tato akce Tychonova se však nedaří, neboť na Ukrajině nikdo ani slyšet nechce o jakémkoliv spojení s Moskvou.

Mimo tento moskevský tlak „shora" rozvinuli Panrusové nízkou agitaci „zdola", rozhlašujíce, že ukrajinská pravoslavná církev je výmysl uniatský, ano i polský a že za tím účelem ukrajinisují církev, aby ji dříve nebo později vydali v ruce židovské. Avšak i tato provokace odráží se bezvýsledně od širokých mas ukrajinského národa.

Církevní záležitost dobře pokračuje, neboť v samém Kyjevě většina církví je zukrajinisována a v provincii v guberniích: kyjevské, poltavské, podilské a j.; kněze-Moskofily vyhánějí z far, často ani nečekajíce na příchod ukrajinského kněze, poslaného Velkoukrajinskou pravoslavnou církevní radou. Ano i v Oděse je již několik církví zukrajinisovaných a v samé Chersonštině a Taurii pokračuje ukrajinisace rychlým krokem. V Mukolajevi jsou zukrajinisovány nejkrásnější kostely.

Sbírky na Všeukrajinský pravoslavný fond, na Velkoukrajinskou pravoslavnou církevní radu a podobné účely schází se velmi bohatě ze všech vrstev ukrajinské veřejnosti a jsou prováděny v kostelích, na sborech a podobných příležitostech. Taková všeobecná účast má i tu dobrou stránku, že veřejnost sama se přesvědčuje, že sama sobě buduje samostatnou, na nikom nezávislou církev. Takto stává se jim tato církev dražší a nepřístupnější útokům nepřátel.

Bohoslužba v nejčistějším ukrajinském spisovném jazyku, ukrajinské evangelium, ukrajinský pěvecký sbor a ukrajinská kázání působí nepopíratelným dojmem.

Zatím, co bolševici tupí a pronásledují náboženství, na druhé straně pozorovat: lze vzrůst náboženského ducha a zájem o církev zvláště ukrajinskou.

Velkoukrajinská pravoslavná církevní rada zařídila pro výchovu kněžského dorostu v Kyjevě a na provincii církevní semináře a církevní kursy; v Kyjevě samém zřízena ukrajinská pravoslavná církevní akademie.

Jedním slovem: záležitost ukrajinisace a osamostatnění ukrajinské církve jde pevným krokem vpřed a je velmi důležitým krokem v snaze po dosažení politické a teritoriální samostatnosti." Potud citovaná brožura.

Těšíme se — dodává k tomu pisatel ze Lvova — že ukrajinské duchovenstvo odtrhlo se od moskevského vlivu a že se vzmáhá ukrajinské sebevědomí, ale rmoutí nás některá ustanovení ukrajinské církve,

na př., že kněží mohou se několikráte ženit, že biskup nemusí býti svobodný. Tím ocitá se ukrajinská církev na šikmé ploše anglo-protestantismu Kde ocitne se tato církev za 20—30 let?

Zajisté, že i čtenáře „Apoštolátu" nenaplňuje radostí, že církev pravoslavná v Ukrajině přibližuje se k protestantismu a vzdaluje se od církve katolické. Ale Prozřetelnost Boží má dosti prostředků, aby i je přivedla k poznání pravdy. Členové „Apoštolátu" jistě plní veliký úkol, když se vroucně modlí za sjednocení Slovanů a za misionáře, kteří se připravují k apoštolování v Rusku a na Ukrajině.

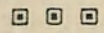

Naše apoštolátní cíle.

(Řeč dr. Fr. Hrachovského na valné hromadě Apoštolátu na Velehradě 29. července 1923.)

Mám-li na dnešní valné hromadě Ústředí Apoštolátu promluviti o cílech Apoštolátu, pak musím hned na počátku prohlásiti, že naše katolická veřejnost nehoří velice pro ně. Důvody jsou dva: předně u nás nebyla vypěstována horoucí láska k víře cyrilo-metodějské, za druhé neznají se cíle Apoštolátu. Někdo se může pozastaviti nad tvrzením, že v minulých desítiletích nebyla vypěstována horoucí láska k víře cyrilo-metodějské. Neplatí to o poutnících velehradských, kteří zde čerpají hodnou řadu let lásku a nadšení k sv. víře, co zde Tovaryšstvo Ježíšovo pracuje a co nynější arcipastýř náš sem překládal všecky sjezdy a slavnosti, aby co největší počet lidí seznámil se s ideami apoštolátními. Z těch jistě ani jeden nesúčtoval s Římem, ba velmi mnozí jsou členy Apoštolátu a modlí se denně za spojení Slovanů v jedné víře a odvádějí členské příspěvky a dary, aby Apoštolát mohl v tom směru něco podnikati. Než odpady k sektářství a k bezvěří dokazují jasně, že po celé Moravě nehořela vřelá láska k víře cyrilo-metodějské, jinak by odpady nebyly možné.

Stav tento byl zaviněn moderním názorem světovým, který ať již pod rouškou materialismu, pantheismu, nebo agnosticismu chtěl odstraniti křesťanskou kulturu v našem národě. Pak jsou to sklony lidské přirozenosti, která ke zlému táhne. Když vášně vzrostou, pak odvrat od Boha jest jistý. A vášně v posledních desítiletích hodně vzrostly. Dále stát starý i nový neviděl a nevidí v hlásání bezvěří nebezpečí pro stát sám. On se raduje, že se útočí na brány Říma, on útoky podporuje, aniž by si byl vědom ve své krátkozrakosti, že s pádem Říma u nás padá i stát sám. Kulturní národové světa mají kulturu křesťanskou, my však nechceme křesťanské kultury, proto již dnes na celém světě máme největší procento bezvěrců a následkem toho jsme v kriminalistice na druhém místě. Konečně také naše pastorace neodpovídala potřebám doby. Ve velkých městech byly farnosti o 50—70.000 věřících, kteří měli tam jeden kostel a nanejvýše 4 kněze na faře. Jak bylo možno, aby tito lidé vedli náboženský život a znali cenu své víry. Taková místa jsou reservoiry pro sektářství a bezvěří. Vidíme z toho, že působilo mnoho činitelů různých proti tomu, aby se

vypěstila horoucí láska k víře cyrilo-metodějské. Není-li nadšené a obětavé lásky k víře našich otců, jak je možno žádati pochopení pro cíle Apoštolátu, který není ničím jiným, než šíření idee cyrilo-metodějské. Sv. Cyril a Metoděj přinesli našim předkům víru zjevenou a s ní přinesli základy kultury. O našich pohanských předcích mnoho nevíme, neměli kultury, proto po nich mnoho nezbylo. Kulturní národové, i když vymřou, zanechají po sobě trvalou památku v dílech, stavbách, v malbách atd. Po našich pohanských předcích nemáme ničeho, jen nějaká jména bohů a bohatýrů mythických zůstala, proto si musíme jednou pro vždy hluboce vštípiti pravdu, že přechodem křesťanství národ náš začíná žíti historický život. Tento život mu založili sv. apoštolové naši, proto u myslící části národa nikdy jejich sláva a zásluha nemůže býti zastíněna nikým. Oni jsou otcové naši, kteří nám život dali a zachovali, proto idea cyrilo-metodějská jest ideou u nás životní. Tak dlouho, pokud se u nás bude pracovati v idei cyrilo-metodějské, budeme národem živým a kulturním. Odstraněním idee cyrilo-metodějské a přikloněním se ke kultuře bezvěrecké začne u nás neodvratný zánik národní i státní, proto význam idee cyrilo-metodějské nemůžeme doceniti.

Kdo tedy hlásá věrnost k víře cyrilo-metodějské, ten buduje budoucnost našeho národa, který bez křesťanství se neudrží. Nějaká národní církev, jak pro ni sektáři na počátku horovali, byla by čínskou zdí, kterou bychom se vyloučili z kultury okolních národů a uzavřeli se trucovitě v sebe, kde by byl náš neodvratný zánik. Víme, že i Čeští bratří posílali posly do celého světa, aby šli hledati pravou církev, protože jim bylo úzko, v jejich osamocení náboženském. Proto my katolíci musíme si býti přesně vědomi toho, že naše idea cyrilo-metodějská jest ideou státotvornou, proto musíme míti také váhu ve státní správě.

Za staré říše chtěli nás připraviti o národnost, proto Apoštolát pečoval o spojení slovanských národů v jedné víře, abychom si národnost zachovali. Spojení se Slovany nás sílilo a zároveň znemožňovalo zgermanisování Slovanů rozdělených v několika říších. A potom ještě někdo chce nám upírati zásluhy v národním směru. My jsme pracovali v národním směru ve velkých směrnicích a nejen ve volání slávy a nazdar, jak naši patentovaní vlastenci.

V novém našem státě chtějí nám zase vzíti víru cyrilo-metodějskou a nahraditi ji nějakým moderním husitismem, nebo bezvěřím, a proto Apoštolát pracuje na zachování dědictví našich otců. A jak v tomto směru pracuje? P ř e d n ě v ý c h o v o u k n ě ž s t v a. Zde na Velehradě byly sjezdy bohoslovců slovanských, které vždy řídil nynější arcibiskup náš a tak do duší jejich kladla se láska k idei cyrilo-metodějské. Sjezdy kněží, katechetů neměly jiného účele, než získati je pro šíření idee cyrilo-metodějské. Z těchto kněží cyrilo-metodějských jisté nikdo neodpadl, ti zůstali věrni a snaží se o své posvěcení tak, aby mohli býti dobrými rádci lidu svému na cestě do výšin. Mohu zde lidu cyrilo-metodějskému zvěstovati radostnou zprávu, že dnešní kněžstvo jest plno ducha cyrilo-metodějského a jako důkaz toho jsou letoší exercicie. Přijel jsem právě z duchovních cvičení ze

sv. Hostýna. Byly tam letos již troje a tu stařičký kněz, který na sv. Hostýně 30 let pracuje, pravil, že nikdy s takovou zbožností a přesným zachováváním mlčení nebyly konány duchovní cvičení, jako letošího roku. Ejhle, postup k posvěcení osobnímu a k apoštolské horlivé práci na vinici Páně.

Kněžstvo naše se posvěcuje, proto budoucnost bude mnohem lepší, než byla minulost s kněžími nespokojenými a obtíženými, kteří v době přelomu odpadli.

Dále Apoštolát pracuje pořádáním triduí pro naši mládež. Mládež je budoucností národa: Jakou ona bude, taková bude příští generace naše a takovou bude i budoucnost národa. My máme, díky Bohu, velkou část naší mládeže zorganisovanou v Mariánských družinách, v Orle a v Omladině. Tito mladí lidé potřebují pomocné ruky na cestě do výšek, když celé okolí, svět i tělo táhne je dolů. Takových triduí pořádal Apoštolát v posledních 3 letech velkou řadu. On to financuje, neb aspoň podporuje, kde kraj je tak chudý, že by nemohl si výlohy s tím spojené platiti. Taková tridua působí velmi dobře na celou farnost. Konal jsem jich letos sám 13, a proto dovedu posouditi, kolik milosti boží se v nich zprostředkuje a kolika lidem se vnese klid do duše a přivedou se k Bohu blíže.

Dalším úkolem Apoštolátu jsou misie u nás. I při velké apoštolské práci farního duchovenstva postupem času zahnízdí se nějaký hřích ve farnosti, nebo lhostejnost zavládne u těch, kteří čtou nám nepřátelské spisy, nebo nemohou pravidelně choditi do kostela. Konečně i dobrý stroj potřebuje vyčištění a namazání. Proto se zařizují misie po farnostech. Kdo sv. misie prodělal, ten ví, jak blahodárně působí a kolik dobrého přinesou do farnosti. Musí býti tedy snahou naší, aby v každé farnosti co nejčastěji byly misie pořádány. Touha po nich je tak veliká, že klášterní kněží nemohou vyhověti prosbám. Měli jsme již v Olomouci porady, jak tomuto nedostatku kazatelů misionářů odpomoci. Dle všeho zřídí se čety světských kněží dobrých kazatelů, kteří budou misie konati, aby se všem požadavkům mohlo vyhověti. Je to radostné, když víme, že přihlášek o misie je tolik, že není možno vyhověti. Cítíte ten obrod náboženského života u nás? Třebaže nám všichni předpovídali zánik, my se probouzíme k novému vnitřnímu životu, proto hlavy vzhůru.

Má-li hodně hluboko obrod náboženský zachytiti, je zapotřebí, aby mnoho jednotlivců konalo duchovní cvičení. Apoštolát o tom dlouhá leta uvažoval a takové duchovní cvičení pro studenty, inteligenci i různé jiné stavy pořádal přes léto zde na posvátném Velehradě. Ustavy je sice zde na oko dosti, ale místa na exercicie tu mnoho není, proto nynější náš arcipastýř pustil se do monumentální stavby Stojanova, budovy to zařízené pro duchovní cvičení jednotlivců. Přáním celé cyrilo-metodějské Moravy musí býti, aby se našemu arcipastýři za pomoci dobrodinců podařilo v krátkém čase dokončiti toto velkolepé dílo a pak působiti k tomu, aby jednotlivci po celý rok, kdy mají volnost, chodili sem a konali duchovní cvičení. Ta založí trvale obrod náboženského života u nás.

To jsou cíle Apoštolátu vnitřní na naší Moravě. Apoštolát chce

však dále za hranice Moravy i našeho státu ke všem slovanským národům. O jednotu víry mezi slovanskými národy pracovaly unionistické sjezdy velehradské. Zde se scházeli učení mužové ze všech slovanských i neslovanských národů, kterým na srdci ležela unie mezi východní církví a západní. I letos se měl opět unionistický sjezd konati, jen nemoc arcipastýře v tom zabránila. Na nich mužové vědy osvětlují otázky rozporu a připravují tak cestu k jednotě víry.

Apoštolát vyslal 3 kněze do Ameriky, aby tam studovali poměry a šířili znalost idee cyrilo-metodějské mezi našimi krajany v Americe. Poslání toto má pěkný výsledek, předně posíláme tam mnoho výtisků časopisu „Apoštolátu", čímž se udržuje spojení s našimi lidmi v Americe. Pak celá řada přistoupila za členy i zakládající, kteří složili 1000 Kč jednou pro vždy. Americkými sbírkami se rozmnoží příjem našeho Apoštolátu, takže bude moci vyhověti všem úkolům, které rostou denně. Zahraniční čili Ústřední Apoštolát, jehož valnou hromadu dnes konáme, vede celou akci za hranicemi. Úmrtím P. Jaška ztratil tento Apoštolát velmi zdatnou sílu, která byla již v osobním spojení se všemi slovanskými biskupy a pracovníky. Na Ústřední Apoštolát přicházejí žádosti o české modlitební knihy, katechismy, paramenta a podpory od Čechů usídlených ve Švédsku, ve Francii, v Poruří, Rumunsku a na Ukrajině. Slované balkánští byli a jsou podporováni vždy Apoštolátem. Mohl by ještě více udělati, kdyby měl více prostředků a o ty se mu musíme postarati tím, že přistoupíme za členy Apoštolátu a budeme hmotně jeho cíle podporovati. Máme-li opravdu radost a štěstí v duši z víry cyrilo-metodějské, pak musíme se postarati o to, aby tato víra přišla do duší našich spoluobčanů, abychom my zde na Moravě byli jeden ovčinec. Proto musíme něco pro čest a slávu boží obětovati, aby se šířila pravá víra u nás a celý národ brzy byl cyrilo-metodějský. Pak budeme pracovati mezi bratry slovanskými, abychom brzy dosáhli cíle unionismu, spojení všech slovanských národů u víře. Tyto snahy apoštolátní musí celým národem hýbati, pak se ukážeme hodni dědictví otců našich a idea cyrilo-metodějská bude uskutečněna. Sv. Cyrile a Metoději, dopomáhejte svojí přímluvou u Boha s Matičkou Boží k provedení tohoto velkého náboženského obrození v národě našem a ke spojení slovanských národů v jednotě víry a lásky.

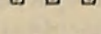

Laza K. Lazarovič.

Náš pop.

Ze života srbského. Ze srbštiny přeložil † Ad. Jaček.

(Pokračování.)

Když Mara po třech letech dokončila třetí oddělení, učitel působil na popa a na druhé lidi, aby ji nechali ještě jeden rok ve škole. Tak se ona učila ve čtvrtém oddělení. Již docházejí i sedláci, aby jim napsala písma pro jejich příbuzné, kteří slouží u vojska. Dokonce

i popa zastupuje, kde třeba psáti, na př. vyhotoviti křestní list a jiné věci. Učitel ztratil vedle ní i oné málo slávy, kterou měl, neboť Mara vyřizuje všechny písemní práce jako on. Nyní již nelitují sedláci, že ji dali do školy, a pop, když na ni patří, pozvedá oči k nebi, a když ji někdo chválí, tekou mu slzy z očí jako malému dítěti. Vůbec již zestárnul, ztratil zrak a byl zapomětlivý. Vím, kdykoli mu přijdu políbit ruku, že se mne ptá, čí jsem.

Tak jsme počítali i my, a učitel nic nemá proti tomu, že Mara již ukončila studia, a nyní začínala učiti se domácím pracím. Pop již myslil, že si o tom pohovoří s národem, ale opět se něco přihodilo, co změnilo naše výpočty.

Tento rok má dojíti do okresního našeho města biskup. Nebudu vykládati, co se vše chystalo, jak závodil v přípravách i náš pop. Dosti na tom, když víte, že náš pop byl nejstarším v celém okrese, a že mu tedy připadala jakási zvláštní čestná úloha při uvítání biskupa. Národ ustanovil, že pro ten den dá popu ušiti nové roucho, a učitel celé dva týdny šil jen čepici a pospíchal, jak jen nejlépe uměl. Když pop si sedl na vůz před naším kostelem, čekalo ho tam dvanáct junáků na koních z našeho národního vojska, kteří ho doprovodili do města za neustálé střelby z pušek a zpěvu. Za popem na druhém voze jel kmocháček Ninko a Gluvič, za nimi pak ještě jiní občané. Vykládají, že zvonily zvony a hřímaly moždíře, když vjížděl pop do města, neboť strážník na rozcestí, když viděl popa s takovou slávou, myslil, že je to biskup, bodl koně a uháněl o závod se zvěstí, že biskup již přijíždí.

Bylo mu to velmi milo; biskup došel a náš pop ho přivítal. Biskup dal ihned připraviti oběd. Bylo mnoho národa, a náš pop seděl v čele. Po obědě rozcházel se svět pomalu, zůstali jedině popi s biskupem.

Biskup počal se po řadě všech vyptávati, jak se jmenuje, odkud je, jaká jest jeho farnost atd., pak se tázal i našeho popa. Vše mu vykládá, jak je, a chválí se námi jako svými dětmi. Potom ptá se ho biskup: — Ty jsi tedy, otče, nejstarší z přítomných; jsi-li bohatý a kolik máš let?

— Já i národ čítáme, že je mi sedmdesát.

— Pěkné stáří — odpovídá biskup. — Popřej ti Bůh, abys dlouho ještě byl živ. A neměj za zlé, otče, kde jsi studoval na školách?

— Učil jsem se u svého otce, který byl popem za starých dob, potom, když ho zabili Turci, zůstal jsem sirotou, a utekl jsem se až do této vesnice, kde mne úřady učinily popem.

— A jinak nestudoval jsi nikde ve školách?

— Nikde v žádných.

— A znáš-li bohoslužbu konati, jak je třeba?

— Otče vladyko, pravím totéž, co pravil kterýsi starý pop: Koho jsem pokřtil, nepoturčil se, koho jsem sezdal, nerozvedli se, koho jsem pohřbil, nestrašil.

Pop Mitar zatáhl našeho popa za kabát, biskup se sladce usmál.

— Dobře, otče! — pochválil biskup. — Díky tobě, takových i potřebuji!

Když poněkud popošli, skočil pop Mitar na našeho popa:

— Jak to mluvíš s jeho Excelencí?

— A jak mám? — odpovídá náš pop. Takto je vše správně. Ještě jsem zapomněl mu říci, že jsem i jednoho Turka pokřtil, a všichni ho znáte, je dobrým křesťanem a hospodářem na dědině.

Ale biskupovi vskutku zalíbil se náš pop, neboť v neděli po tom, sotva náš pop rozdělil posvěcené chleby po službách Božích, najednou zadrnčí kočár a stane před kostelem. Seskočil muž, jenž seděl s kočím, a políbil popovi ruku:

— Pojeďte — praví — pán biskup vás pozdravuje, abyste přijeli na oběd.

Pop si sedl na vůz a vzal i Marii s sebou. Vůz drnčel, že by člověk řekl: nyní vypadneme, ale koni jako lvice. Národ smekal čepice kudy pop projel, a všichni byli šťastni a pyšni. Nebyl to žert, byl to náš pop! Ale jest též člověkem. Tu vykládají, že je to sám vladyka.

Když pop dojel do města, vykládá Janko Radulovič, u kterého kupujeme sůl a jehož dům hledí do biskupova dvora, biskup sám mu vyšel přede dveře a pomáhal popu sesednouti s vozu, pak mu nedal ruku políbiti, ale políbil se s ním na tváři.

Maria ihned přiběhla, aby políbila biskupu ruku, a on jí na čelo.

— Tvoje? — ptá se biskup.

— Pána Boha, pak moje! — praví pop.

— Ať žije ve zdraví! — praví biskup, celuje dítě.

Sedli si k obědu. Marii posadili k popovi, ale byla malá, neboť nohy jí visely; sám biskup je umístil. Potom přijde starý člověk a přinese mísu s jídlem, ale Maria skočila a políbila mu ruku, takže strýc celý zčervenal.

Když stařeček odešel a biskup Marii opět políbil, pravil:

— Tomu stařečkovi nemusíš líbati ruku, je to můj kuchař.

— Budiž, otče vladyko — pravil pop. — Je to starý člověk, a tak jsem jí naučil.

— Od tebe, otče — pravil biskup — i starý člověk se může lecčemu přiučiti. A jak se jmenuje ta malá?

— Marie.

— Buď požehnána!

Po obědě mnoho rozmlouval biskup s popem. Zval ho, že si ho vezme do své konsistoře, ale pop praví, že nikterak nemůže zůstaviti dědiny, „a k vůli mně jedinému, zajisté nepřeneseš konsistoře na dědinu!"

Vladyka se dobrodušně a lehce usmál.

I s Marií mnoho cosi hovořil.

— Kdo je onen světec? — ptá se jí biskup a ukáže prstem na obraz na stěně.

— Car Lazar — praví Marie.

— A odkud to víš?

— Přečetla jsem to dole.

— Což umíš i čísti?

Biskup donesl knihu, dal jí Marii, aby četla. Otevřela uprostřed. Zjiskří oči, pak počne hlasitě, ale jednotvárně, jak čtou všechny děti:

— Velí vojsku stařec Jug — Bogdane, u Bogdana byla silná vojska . . .

— Ustaň! — velí vladyka. — Kdo je to Jug Bogdan?

— Nežije již — praví Maria — zahynul na Kosovu.

— A co je Kosovo?

— Kosovo je pole, kde Srbové ztratili carství a kde padl srbský car Lazar.

— Dobře, dítě, velmi dobře! — praví vladyka. Vezmi si tu knihu a čti v ní doma!

— Jako dar? — táže se udivená Maria.

— Jako dar.

Byla to veliká kniha písní, celá vázaná ve zlatě.

— Pop nahnul hlavu, a od radosti slzy kanuly mu na talíř.

Pak se vladyka tázal, čemu se učila, a když odvětila, že dokončila čtvrté oddělení, tázal se popa:

— A co myslíš nyní s ní?

— Myslím, otče vladyko, že ji dám do domu kmocháčkova, aby se děvče naučilo domácí práci.

— Škoda by bylo odtrhnouti dítě od školy — praví biskup. — Má hlavu, jakých málo. Nenarodila se k vřetenu. Dej ji dále do škol.

— Nechci, otče vladyko, už je dokončila.

— Vím, dokončila je na dědině, ale nyní ji dej do města, do Bělehradu.

Popa bodlo, jako by ho nožem podebral.

— Či se mám odloučiti od svého dítěte? — dále nemohl, neboť brada mu zadrhla.

— Zajisté přeješ vše nejlepší svému dítěti.

— Nedej, Bože! — praví zajíkavě pop. Ale co mám činiti? Poraď!

— Pošli ji do školy do Bělehradu!

— A jak dlouho to trvá?

— Čtyři roky.

Pop zbledl a vyvalil oči. — Čemu se tam, pro Boha, tak dlouho učí? . . .

— Různým naukám — praví biskup.

— A nač to bude pro ni?

— Nač bude, otče? Dnes je už jiný svět, než jaký byl za tvé mladosti, a jiný zas bude, až ona povyroste. Když dokončí školu, může býti, bude-li chtíti, i učitelkou. A pak, v městě čeká na dítě jiné štěstí.

Pop mlčí a přemýšlí. I vladyka mlčí. Trvá nějakou dobu, než pop začne.

— Třeba-li co platiti?

— Pět, šest dukátů měsíčně.

— Nebude z toho nic, otče vladyko! Kde bych vzal tolik peněz?

— Vždyť máš peníze, jak mi vykládali, na tisíc dukátů!

Popu se naprosto odlehčilo.

— Jakých tisíc dukátů, jaké jmění? Nemám ničeho. Její je to, pravda, národ něco oddělil, ale není to ani sto dukátů.

Vladyka se trochu podivil.

— O peníze není těžko, jen když svolíš. Vše pěkně uspořádáme. I já mám nějaké jměníčko, jež jsem ustanovil pro školu, a neznám lepší příležitosti nad tuto

— Otče vladyko, jsi starší a rozumnější, než já. Jen ještě uvidím, co dědina řekne.

A kdo smí na dědině něco říci proti vůli a slovům biskupovým? Dlouho se nedohadovali. Sedláci se naklonili, jen srdce je bolelo, ale co musí býti, musí!

Za měsíc vypravovali již děvče na cestu.

Přípravy byly veliké.

Den před odjezdem scházejí se ženy z celé vesnice před dům popův. Jedny donesly kousek sýra, jiné koláče vykládané, nadívané, suché, hrnce se smetanou, živá a smažená kuřata, uzené ovčí maso a tolik „jídla", že by hrdina Vojín snadno tím nakrmil celou svou četu. Michal donesl z města nový, pestrý kufr, a do něho vkládá Ikonije nové ponožky, košile a ubrusy.

Ženy si sedly na lavici pod ořech, líbaly Marii a plakaly, a ona plaše pobíhá z kouta do kouta. Neplače, ale zamyšlenýma očima dívá se na něco. Přebírá na košili krajky a nemluví ničeho. Nic ani nejí, ani nepije. Nevinné dítě bylo jako bez sebe. Ruměnec jí přeletěl po tváři, a když něco promluví, jako by s jakýmsi nadšením.

— Pán Bůh dej, aby to bylo vše k dobrému — praví stařenka Stevana.

Když se smrákalo, rozešly se ženy i národ domů, zůstavivše popa samotna. Naprosto ničeho nevečeřel a té noci vzal si Marii k sobě do postele. Ikonije se nemohla od ní odloučiti, a když myslila, že Maria s popem usnula, vzala svou hrubou ovčí pokrývku, prostřela jí přede dveře popovy jizby a tam se položila.

Když sen, jejž nemůže zaplašiti žádná starost dětského věku, snesl se v Mariinu duši, když víčka zakryla krásné oči a slíla se s ruměnou tvářičkou, a když hrud stejnoměrně počínala se zvedati, vypravil se pop do postole. Jizbu osvětlovalo světýlko, které hořelo před obrazem. Kdyby se byla Ikonije nyní podívala, byla by myslila, že patří pop na svatý obraz. Nahnul se trochu stařec nad dívčino tělíčko plné života a z bílé brady jeho stéká slza za slzou a rozpráší se na její tváři. Právě se pop nahnul, aby dítě políbil, když ona mávla ze sna rukou, obrátila se na druhou stranu a spala tvrdě dále. Pop hluboce vzdychl a zabořil se do postele.

Ráno již rosa spadla i východ se již zruměnil, a pop ještě neusnul. A když slyšel, že před jeho domem vůz se zastavil, vstal a vyšel ven.

Před domem kmocháček Ninko popouštěl opratě koním, z nichž pára vycházela do svěžího podzimního jitra. Kočí vyhoupl se na koz-

lík a pod sedlo k nohám urovnává seno. Pop vyšel do brány, ale na dědině bylo ještě ticho; jen semo tamo zavrždí vytahovadlo u studně nebo klepne okenice. Slepice zvedaly hlavy zpod křídel, ale ještě neseskakovaly se hřady.

— Dobré jitro, kmocháčku, a požehnej! — praví kmocháček Ninko, když zahlédá popa. I kočí na voze povstal a sňal čepici.

Pop ho pozdravil:

— Dobře jsi si přispíšil, kmocháčku!

— Proč bych ne — odpovídá Ninko. — Probudil jsem se spíše, pak jsem již nemohl usnouti, zavolal jsem na chlapce, ať si pospíší.

— Pojď do jizby — zval ho pop — Mara ještě spí a Ikonija může nám uvařiti kávy.

Nepověděl jsem, že se tak domluvili, aby kmocháček Ninko dovezl Marii do Bělehradu a předal tam na patřičném místě vladykovo písmo. Pop nemůže pro starobu a pro kostel. A kam by pustil národ jeho starce na cestu, a jak by mu bylo, když by měl dítě v Bělehradě ponechati a sám se vrátiti domů? Bůh ví, byl-li by mohl se toho podjati.

Mnoho rokovali o všeličem, nejvíce o cestě a o Marii. Pop mnoho radil a prosil kmocháčka Ninka, aby dával pozor na to, na ono, aby si vše zapamatoval a mu pak vykládal, až se navrátí. Tak se oni ještě starali, dokud Mara tvrdě ještě spala. Z východu však již svítalo. Dva vozy zastavily před domem popovým. Došly ženy i mužové ze sousedství i z dáli. Ještě půl hodiny, a dvůr byl plný lidí, před domem více než deset povozů a Mara — ještě spí.

Kmocháček Ninko patří na slunce, které právě vycházelo.

— Dne přibývá — praví — myslím, že s Pánem Bohem a s tvým požehnáním se vrátíme.

Ikonija s červenýma očima povzdychla:

— Dítě ještě spí!

To byla starost! Kdo by mohl přenésti přes své srdce a Marii probuditi?

Po čtvrt hodině však, když se počalo z hnojiště již kouřiti a rosa s trávy mizeti, vstal pop a vešel do jizby. Všichni utichli, nikdo ani uchem nestřihl.

Dlouho hledal na klidnou a bezstarostnou dívčinu, jak spí. Šel pod obraz, pomodlil se k Bohu, pak směle přistoupil k lůžku. Položil dítěti ruku na čelo.

— Marie, dítě, vstávej!

Děvče prodírá si oči a otvírá je! Z hluboka povzdechla, pak patřila na popa velikýma dobrýma černýma očima:

— Jak jsem pěkně spala, otče!

— A co se ti zdálo, dceruško?

— Zdálo se mi, že jsem v nějakém velikém městě, pak v nějakém velikém, veličanském domě; pak že se vozím ve zlatém kočáře; potom se vše kolébalo jako v kočáře biskupově.

— Nyní dceruško, pojedeš do Bělehradu ve jménu Božím, tam všechno uvidíš.

— Bělehrad — zvolá děvče, zčervená ve tváři a srdce jí silně zabušilo.

— Vstaň!... všichni už čekáme... — praví pop a vyběhne ze světnice.

Pak přišla Ikonija s jinými ženami a za čtvrt hodiny přiváděly, plačice dítě, jež samo rosilo krásná svěží líčka slzami.

— Co plačete, ženské, a zarmucujete dítě? Nic jiného neumíte! — káral uslzené ženy Aksentij Smiljanič a sám si utíral rukávem slzu.

Michal vynášel Mariin kufr a strčil jej do sena pod sedadlem. Pop políbil Marii:

— Jdi s Pánem Bohem, Marie! Ať je pomoc jeho s tebou!

Chrám sv. Mikuláše na Malé straně v Praze.

Všichni po řadě líbali dítě, a naposled odnesl jí v náručí Ninko, jako by jí byly ještě dva roky. Pravil jí, aby se požehnala, pak ji vysadil na vůz. Pak se sám požehnal, posadil se před ní a pošeptal jí:

— Polib otce ještě jednou a popros ho: Požehnej mne!

Nahnula se z vozu k popu a napřáhla ruku:

— Požehnej mne, otče! — pak přitiskla ústa na popovu ruku.

Ženy zakrývaly si oči, muži hůlkou psali do prachu a hleděli na druhou stranu k plotu, aby dojatí nemusili slzeti.

Nastalo ticho.

Pop skřížil obě ruce na Mariinu hlavu a šeptal modlitbu.

A když pozvedl hlavu Ninko zavolal na kočího:

— Švihni!

Koně trhli. Pop odstoupil od vozu a louče se s Ninkem, volal:

— Opatruj mi dítě jako svůj vlastní poklad!

Ninko vzal dítě pod paždí, přivinul je k sobě, a koně klusali. Marie se obrátila k otci a neustále volala: „Nechci do Bělehradu, nechci!"

Ale slabý její hlásek zanikal. Ani pop, ani kmocháček Ninko, ani kočí toho neslyšeli.

Koně vždy rychleji klusali, ona položila hlavu na prsa Ninkova, pak bolně mocně zaštkala.

Dým prachu zvedá se pod kopyty koňskými a za kočárem; uháněli.

Již se zatočili cestou, ale pop a s ním celý národ se nehne s místa a pořád hledí v onu stranu. Když vůz zmizel s dohledu, pop utřel si oči a díval se po národu. Kývl poněkud hlavou, jako by řekl „S Bohem" a přešel přes cestu. Otevřel kostel, padl na tvář před oltář a celem dotýkal se země. Ležel tak asi čtvrt hodiny, a když se zvedl, viděl plný kostel národa.

Když Ninko za týden se vrátil z Bělehradu, nestačil vykládati národu. Vypravoval mnoho divného, co viděl v Bělehradě, že jsme mu sotva věřili. O Marii vykládá, že šel s psaním biskupovým do školy a odevzdal je řediteli. Předčítal je, odešel s ním a s Marií do domu jakéhosi profesora Vučetića, a tam děvče odevzdal. Vykládal, kolik má v tom domě všeličeho, že člověk ani o desáté věci neví, nač je a proč je, a jak by člověk snadno mohl oprati hanbu, kdyby nedával dobře pozor. Tak i on, praví, nehledí a plivá před sebe. Náhodou se rozhlédne a na podlaze stojí veliká pískovcová nádoba, do níž ještě ani plivnuto nebylo. Potom u toho profesora, vykládá, pobízeli ho, aby si vzal rýže na talíř, ale on odvětil: „Nechte, děkuji, mohu jísti i ze samé mísy," a nechtěl přijati talíře. — Již napřed jsme věděli, že s ním hanby neopereme.

Pop ho pak v polovině přerušil: „A co Mara? Co praví?" Ninko vybírá slova, jak jen nejlépe umí. Praví, že je veselá jako ptáče, a že lidé, u nichž bydlí, dávají na ni pozor, že nemůže ani lépe býti. „S pece neslízá." Jen jaksi zmateně vykládá, jak se s ní loučil. „Neplakala," praví. Kde to asi je, že to dítě nepláče?

Co mám vám vykládati, jak nám bylo bez ní; marně bych vypravoval, jak pop byl naprosto roztržit: často chce to a činí ono, myslí jedno a mluví druhé. Co mám vypisovati, jak jsme byli bez ní jako bez duše, a jak zčervenal sám Ninko, když po desíti dnech pop dostal dopis od Mary, v němž píše, jak je jí samé smutno, jak se chtěla zachytiti za vůz kmocháčka Ninka, když se vracel, jak si popláče v koutku, kde ji nikdo nevidí, jak chce raději umříti? Nezdržím se ani při tom, jak pop ihned zapřáhl koně a uháněl s oním dopisem k biskupovi. Bylo by to rozvláčné a rozuměl by tomu snad pouze onen, kdo někoho drahého posílal do ciziny, nebo kdo sám v mladosti musil opustiti svou otčinu. A kdo to vše prodělal, ten ví, jak konečně i zármutek se překonává.

Den mizel za dnem, týden za týdnem, konečně i měsíce plynou nemilosrdně. Co prošlo, zdá se příliš krátké, toliko v budoucnosti vidí věčnost srdce čekající. Když je poslední měsíc školního roku, nemůže

se člověk dočkati. Ale nebylo již zármutku. Tvář popova se rozjasnila a jakási neklidná radost oživovala jej. Nastaly vedriny. Ikonija bílila popův dům — čekal se příchod Mariin. Jednoho dne kmocháček Ninko si sedl na vůz a s Pánem Bohem odjížděl do Bělehradu. Národ se veselil a volal na něho: „Pospíchej a nezdržuj se tam!"

Mariina světnice byla jako ráj. Okna byla ověnčena lípovými větvemi a na deštičkách voněly čerstvé byliny. I na peci bylo plno květin. Nová pokrývka pestřila se na posteli. Jen netrpělivě se očekávala královnička, která ani nesnila o své moci nad našimi srdci.

Bože, už přichází!

Pop byl celý pryč od radosti. Ikonija byla by se udusila slzami, děvčete z ruky ani nepustila. Dům byl plný žen, jež se vzájemně omlouvaly: „Běda mně, dítě zesláblo!"

— Ano, jindy veselá, ale hladná a žíznivá v cizím světě! — Podstrkuj děvčeti koláče a jiná jídla!

Ale Mara se málo měnila. Jen trochu porostla, ve tváři však zůstávala bledou a její černé oči ještě více zčernaly a blýštily se.

Neví, co by dělala. Srdce bylo plné, proto nemá nikde klidu. Sedne na lůžko, v ruce drží koláč a nohama komítá. Ihned skočí, běží do kuchyně a hledá Ikoniji, aby jí něco vykládala. Potom běhá po dvoře, svolává slepice, hledí, jak Michal vykutává oheň z chlebové pece, nebo jak soused Gjeric strojí strašidlo na ptáky. Pak utíká k Ninkovi nebo ke Gluvičovi. A všichni jsou šťastni, jako by k nim došel sám biskup: obklopují ji se všech stran a nemohou se dosti nahleděti na ni.

Tak veselila popa i dědinu. Šla s popem i k biskupovi. Byla ve škole. Pak opět si s děvčaty hraje nebo pracuje. Všichni se rádi vzhlížejí v její tvářičce a vždy všichni přicházejí s červenějším líčem, až uplyne měsíc červenec, a kmocháček Ninko zapřáhne koně, aby odvezl duši dědiny z dědiny.

Když po druhé odcházela, šlo všechno po staru. Na novo je čekati celinký rok, a když měly nastoupiti prázdniny, přijde od ní dopis, v němž píše: „Sladký otče! Srdce mi chce puknouti, že nemohu dojíti. Vykládal Ti vladyka, že mne dali do ústavu, kde se mluví jen francouzsky. Celé roky jsem chodila do školy a nyní ani o prázdninách mne nechtějí pustiti domů. Říkají, že se musím učiti francouzsky, abych dohonila druhé atd." Můžete si mysliti, jak nám bylo. Ale co jsme zmohli? Popu nesmíš ani vzpomněti, aby orodoval u biskupa, aby ji nějak odtamtud dostal a nám ji dožičil aspoň na týden. Ještě více by naříkal chudák, neboť zajisté o tom mluvil již s biskupem. Svěsili jsme hlavu a mlčeli.

Přešel ještě rok. Když měla dojíti, dostal pop dopis, že toho roku o prázdninách půjde paní, u níž Mara bývala, do Vídně a chce, aby s ní jela. Vůle biskupova byla, aby děvče, dříve než se zcela navrátí domů, co nejvíce vidělo a naučilo se, když byla příležitost. Popu řekl: „Trp, otče, ještě rok! Ať dítě zkusí světa! Potom, když se ti navrátí, už se od ní neodloučíš!" Tak i nám opět nastupuje věčnost, po níž zajisté i nám zasvítne slunko.

Zatím se něco změnilo v dědině — čas konal dílo své. Náš starý učitel zůstavil nás, odešel na dráhu, po níž se jde zavřenýma očima.

Pán Bůh mu odpusť! Bylo nám ho líto. Chudák jaksi srostl s dědinou. Pěkně jsme ho pochovali. Pak jsme děti rozpustili a školu zavřeli.

Všichni jsme doufali, že nyní Mara nám dojde za učitelku. Pop byl proto s některými starými lidmi i u biskupa, jenž silně sliboval.

III.

Bylo po poledni v neděli. Národ se shromáždil k zápisu. Vynesli dlouhý stůl ze soudní síně, podle něho dlouhou lavici a několik trojnohých židlí. Zasedli starší mužové i pop, pak rozprávěli o tom a onom, a mládež se veselila a si hrála.

Silnicí za vesnicí hrčel vůz, na němž seděl jakýs pán. Podivný na pohled. Na hlavě měl široký slaměný klobouk s červenou stužkou. Zpod klobouka padaly na čelo hnědé vlasy. Husté obrví se skoro stýkalo, a mezi ním hluboká rýha, jež se ani tehdy nezacelila, když sňal klobouk a šátkem si stíral pot s čela. Možná, že ji má od narození. Divně mu hrá na mladé tváři, uprostřed níž sedí trochu zakřivený nos a pod ním malý hustý knír rozčeřený na obě strany. Dolní ret mu trochu vyčníval, a horní nedoléhal, takže mu bylo viděti jako sníh bílé zuby poněkud zkřivené jako plot, jenž se nahnul. Tvář měl pobledlou, ale ne zhubenělou, a veliké hnědé oči zpola zamhouřené mžikají a hledí jen na stranu. Jsou mu dvacet dvě nebo tři leta.

S kočím nic nemluví. Kouří doutník za doutníkem. Hleděl jen kolem sebe a jako by nebyl vesel. A pro onu rýhu na čele člověk ani nemohl poznati, jaký je, neboť vždy vzhledal zamračeně jakoby ve špatné náladě.

Jede do naší vesnice, a hle, přímo, kde je shromážděný národ. Dívali jsme se, kdo je. Seskočil s vozu a pak váhavě a Bůh ví jak zmoren loudal se ke stolu, kde seděl i pop. Nepozdravil ani, jen málo kývl hlavou:

— Je tu starosta?

Myslili jsme, že je to nový písař, povstali jsme. Starosta skočil a pravil:

— Tu jsem, pane.

Neznámý vyndá doutník, strčí v ústa a chce si zapáliti; všichni se dívají na starostu; sejme klobouk, nahne se k popu a napřáhne ruku.

— Buď zdráv, synu — praví pop.

Ale neznámy vzal sirky, které ležely před popem a ihned ruku strčil nazad. Vzpřímí se, pak stranou mrkne na popa, ještě více úkosem vzhlédne na něho a rýha na čele se mu ještě více zdloužila.

Pak se opět levým ramenem otočí k starostovi:

— Kde je tu škola?

— Tu je, pane, hned u kostela.

— Zaveď mne! — praví neznámý.

— Je zavřena.

— Otevři ji; jsem jmenován učitelem v této dědině.

Hle!... Nový učitel... Jak to?...

Pop se postavil a počal ho ohlédati. I my jsme vyšli z rozpaku. Sedli

jsme si, vykázali jsme i jemu místo, ale on nechtěl sednouti, jen poroučel starostovi:

— Nuže rychleji, jsem unaven. Otevři školu a pošli mi školníka!

— Posaď se, člověče! — praví starosta, jenž se vzpamatoval. — Vždyť nehoří.

Učitel se pousmál, ale jen levým koutkem a levé oko se mu úplně zavřelo, a pravým prohlédá si starostu od hlavy až k patě.

— Nemohu — praví — rychle mne zaveď!

— Ale sedni si, něco vypijl — praví starosta.

— Nechci ničeho — odpovídá ostře a mimo onu rýhu dělají se mu ještě jiné vrásky na čele — zaveď mne!

Starosta s ním odešel.

— Je to prapodivné — poznamenává Ostoja Pureševič — buď je přemudřen, buď je vůbec hlupák.

Sedláci pokrčili ramenoma, sami nevědouce proč, ale nevětřili nic dobrého.

Druhého dne vyšel si učitel do hospody. Sedl si, zabočil se a mlčel. Poručil si cosi k jídlu, pak zase do školy. Dětí nebylo, neboť byl již červenec, a pro těch několik dní nechtěli jsme děti svolávati.

Popu se vyhýbal až nápadně. Již tu byl týden a dosud s ním nehovořil. V neděli ho pop čekal, že bude v kostele zpívati. Ale učitele nebylo. Po službách Božích sebral se pop podívat se, zda není učitel nemocen. Když vešel do světnice, ležel učitel na lůžku, jež si učinil z kuchyňských dveří, pod něž podstavil po každém kraji pět nebo šest cihel. Na nohou měl kalhoty a nahoře jen košili. Ležel bosonohý a četl jakousi starou knihu.

— Pomáhej Pán Bůh — pozdravuje ho pop.

Učitel zatřepal nohama a spustil je s lůžka. Strčí do knihy ukazovátko a vhodil ji na pec. Trochu se před popem uklonil, pak zůstal seděti na lůžku.

— A kde jsi dnes, učiteli? — praví pop.

— Tu jsem.

— Vím, ale v kostele máš zpívati!

— Nejsem opilý, abych zpíval.

Pop ustoupil na krok, nahl se napřed, pak díval se na učitele.

— Co na mne hledíš?

— Nic! — praví pop. — V kostele zpěvem oslavujeme jméno Boží.

— Když se slaví, tak si je slav! Mně dej pokoj! Vidíš, co dělám.

Pak se opět rozvalil na lůžko a četl dále.

Pop se požehnal, pak pozpátku odešel ze světnice.

Odtud šel pomalu domů. Sedlákům neřekl ničeho, ale sám u sebe myslil mnoho.

Od té doby už nikdy za nic učitele se neprosil, ani s ním vůbec nepřicházel do styku. A učitel, jakmile zočí popa, pohrdne hlavou, zamračí se ještě více, pohrává si hůlkou a jde mimo jako podle tureckého hrobu.

Nikdo neví, proč tak činí, nikdo nezná, co pop o něm myslí.

A tak učitel stal se samotářem. Na prstech mohl bych vám sčítati všechna slova jeho, tak málo hovořil. Když vidí, že je mu i ono málo,

co semo tamo promluví, nikdo mu nerozumí, naduje se, obrátí hlavu na druhou stranu, zamračí se a odejde.

Kdysi šel pomalu podle kovárny. Kovář pracoval cosi těžkého, celý byl propocen, takže košile se mu přilepovala na široká záda; postavil se do dveří kovárny a oddychoval. Naproti oněch dveří byly dveře druhé, takže silný průvan vanul kovárnou a ulevoval kováři. Když učitel došel k němu, pravil:

— Co tu stojíš?

— Jsem zmořen — odvětil kovář.

— Vím, ale proč stojíš na průvanu?

— A?

— Pravím, proč jsi se postavil do průvanu, jsa zapocen?

— A proč by ne, když jsem zapocen? Postavím se na vítr a zvlažím se. Když pak chytnu kladivo, zdá se mi, jako by ztratilo tíhu, jen to sviští.

Učitel se pousmál, ale jen jedním koutkem úst a jedním okem. Pohlédl na kováře ještě jednou, ale nic mu neřekl. Zamotal se jen do haliny a šel dále.

Jindy Pavel Gjerić vedl voly s prázdným vozem. Hovada byla trochu líná, Pavel se rozzlobil, zčervenal na tváři jako paprika, křičel na voly a bil je holí hlava nehlava.

Učitel právě se k tomu přihodil, postavil se před něho jako voják a vyčítá mu:

— Proč biješ dobytek?

— Proč by ne, když nechce jíti?

— A proč jich dobře nekrmíš, aby šel?

Pavel vyvalil oči:

— Nevidíš, že je každý vůl tučný jako hrozen, a jíti nechce? Pak nemají dostat! A opět rána za ranou.

— Jsi horší než ten dobytek! — praví učitel.

Ale Pavel nedal se:

— Nedopaluj mne, pravím ti, hleď si své práce. Znám tě dobře, jaký jsi!

Učitel zakoulel očima:

— A jaký jsem?

— Žid jsi — odsekl Pavel. — Neviděl jsem tě ještě, že by jsi se požehnal, anebo poklonil. Neznám židovské víry. — A náručního vola tloukl ještě nemilosrdněji. Voli najednou trhli. Pavel rychle chytl se zadní osy, sedl na vůz, obrátil se a zdaleka ještě křičel za učitelem: „Pamatuj, učiteli, o kom jsi pravil, že je dobytek!"

Sedláci pravda pozorovali, že učitel je zcela jiný, než byl předešlý, ale myslili jsme, že je člověk učený, a ostatně jsme se o něho nestarali. Nejvíce ho očerňovalo v očích dědiny, že pop nikdy o něm se ani nezmínil.

Nikdo se s ním nestýkal kromě Jerotija Kovačevice, jenž ho chránil a bránil. K němu dokonce i docházel. O čem oba dva hovořili, nikdo neví. Kdysi dovlekl Jerotij americký pluh a počal se chlubiti, že ho o tom poučil učitel. Ale když jím oral jakýsi úhor, pluh pukl jako by byl z ledu. Jerotij soptil, co jen mohl a lál, že mu to poradil, kdo

nikdy ani neoral, ani nekopal. Od té chvíle zůstavil též učitele sama sobě.

Od té doby byl učitel ještě uzavřenější a větším samotářem. Kdysi prý psal svému kamarádovi: .... bez práce. S národem nemohu nic spraviti. Zajímaje se o něj a rozmlouvaje s ním, pozbyl jsem kariéru a tak hluboce jsem klesl, že jsem se stal učitelem. Všechny moje pokusy minuly se tu s účinkem. Národ je hloupý a zabedněný. Mají popa, jenž ještě se dvěma, třemi peněžníky půl dědiny má v kapse, a to vše bohabojným říkáním. S oněmi peněžníky vyždímává sedláka — ještě více ho udržuje v hlouposti — a sám nic nedělá... Někdy bych se rozpukl zlostí, když vidím ta bezpráví!..."

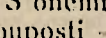

Zprávy.

Život náboženský u nás i jinde.

Katolické hnutí v Německu je na postupu přes nepřízeň tamějších poměrů. Místní divadelní obce, které katolíci zřizují na udržování katolického jevliště, mají dnes už 300.000 členů. Tyto divadelní obce stávají se hlavním sloupem celého hnutí „Lidový svaz divadelní", ježto sledoval týž cíl, s nímž splynul. Spojené organisace zakládají si nyní zvláštní nakladatelství dramatické literatury katolické, v něž se změnilo dosavadní nakladatelství „Patmos". Tím má býti dramatická tvorba osvobozena od kšeftařství a prázdného estetství. Kdy u nás k takové akci přijde? Naše divadla šíří jen nemorálnost, takže věřícímu katolíku není ani možno choditi na představení divadelní.

Boj sovětů proti náboženství je marný. V Moskvě konal se před nedávnými dny sjezd komunistické strany. O jeho výsledku nedošly určité žádné zprávy. Na sjezdu mělo se hlavně rozhodnouti, kdo má býti nástupcem Leninovým a jakým směrem má se dále bráti politika sovětové vlády. Zato však před sjezdem i za jeho trvání přicházely z Ruska zprávy o vážných nepokojích. Každou chvíli byly objevovány sověty podvratné organisace, i v samé ruské armádě odhalena protibolševická spiknutí. Rudý teror v posledních dnech vystupňoval se na nejvyšší míru. Bolševici očekávají brzký skon Leninův a případné nepokoje chtějí znemožniti opět popravami. Ruské obyvatelstvo ovšem nechová se dnes už tak pasivně proti rudému útlaku a bouří se. Právě tak marné nátlaky jako v samotném Rusku, jsou i snahy komunistů i v republice československé, ba i v samotné Americe, zažehne se pochodeň, která smete komunismus a jeho čeládku. — Neverecká vlna živena na celém světě židovským kapitalismem, musí padnouti nejprve na Rusko, kde vyvrcholila, pak přijdou na řadu ostatní národové, kteří musí svůj poměr k Židovstvu vyřešiti.

K návštěvě krále anglického u papeže. Protestanti angličtí nemile nesou, že král Jiří rozhodl se navštíviti sv. Otce Pia XI. Jedno z největších náboženských sdružení protestantských v Anglii uspořádalo v nejrůznějších částech země projevy proti zamýšlené návštěvě, na nichž se útočilo prudce na vládu, jež byla učiněna odpovědnou za tento akt. Podmínky, jaké papež stanovil pro příjetí krále anglického, jsou prý potupné nejen pro něj, nýbrž i pro krále italského. Papeži se tím poskytuje moc a uznání, jíž od anglického národa nikdy nedosáhl. Není-li to vše přiznání, jak v Anglii mrzí odpad od Říma? Není daleká doba, kdy budou navázány styky mezi oběma církvemi. Vystoupení anglické vlády proti zabíjení katolických kněží v Rusku je znakem, jak daleko již vzájemné dohovory mezi katolicismem a anglikánstvím dostoupily. Nepomůže protestantský odpor ani v Anglii, ani kde jinde. Sv. Stolice nabývá moci a vlivu na celém světě. To král anglický vystihl a proto nedbal protestů protestantských.

Sjezd katolického duchovenstva v Jugoslavii. V Lublani konal se kongres katolického duchovenstva, na němž se rokovalo o postavení katolické církve a jejího duchovenstva v království SHS.

Sjezd katolické inteligence v Praze. O svátku sv. Václava tohoto roku bude se konati v Praze sjezd katolické inteligence, který má býti konán podle posledního usnesení sjezdového každý druhý rok. Definitivní program bude vydán později. — Adresa pro reklamace a přihlášky je: Sbor katolické inteligence, Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Spolek pro rozšíření víry v Římě. Všeobecný spolek pro rozšíření víry konal od 12.—21. března v Římě prvé své mezinárodní zasedání. Papež Pius XI. přeložil u příležitosti stého jubilea spolku r. 1922 ústřední sídlo jeho z Lyonu do Říma, a dal mu zvláštní ústavu, aby jej učinil oficielním papežským dílem misijním. Dosavadní výlučně francouzská centrální rada v Lyoně-Paříži byla zinternacionalisována a všem zemím, které spolek dle nových stanov zavedly, dáno zastoupení. Tato mezinárodní rada sešla se 12. března ponejprv v Propagandě v Římě. Byli přítomni zástupcové Španělska, Francie, Belgie, Holandska, Německa, Italie, Anglie, Kanady, Spojených států severoamerických i zástupcové Jižní Ameriky. Kardinál von Rossum zahájil první sezení 12. března proslovem. V ostatní dny předsedal arcibiskup Marchetti-Salvegiani, tajemník Propagandy. Jednalo se v řeči francouzské a italské. Byl to povznášející kongres míru zemí, jež mají své misie a jistě prospěje katolickému misijnímu spolku. Na příštím kongresu zastoupeny budou v ústřední radě i jiné země, jež pro misie pracují, na př. Švýcarsko, Čechoslovensko, Polsko, Rakousko, Uhry a j. — Náš Apoštolát zahraniční musí se také domáhati zastoupení v ústřední radě. Ovšem první podmínkou jest založiti Apoštolát všude, abychom se mohli vykázati velkým počtem členstva a velkou sbírkou peněžní. U nás stále ještě není dosti pochopení pro šíření víry, ač šířením sektářství bychom o tom mohli býti poučeni dokonale.

Americká dobročinnost a organisace. Sbírka na Českou kolej v Římě byla ukončena koncem měsíce června a proto, kdož dosud neměl příležitosti přispěti, nechť tak ještě učiní. Dárky možno zaslati přímo na vldp. Prokopa Neužila O.S.B., Lisle, Ill., který je ředitelem sbírky, anebo na ústřednu Svazu. Po skončení sbírky na kolej v Římě započne se s přípravnými pracemi na Svatováclavskou daň 1923, která posledně byla provedena roku 1920 a od té doby žádná akce sběrací na naše účele českokatolické se nepodnikaly. Akce tato ovšem započne až na podzim a naše veřejnost bude řádně s ní obeznámena. Na všechny nepřipojené spolky českokatolické zaslány byly dopisy a členské lístky se žádostí o připojení ku Nár. svazu. Žádáme všechny pp. tajemníky, jichž se to týká, aby laskavě dopisy přednesli ve schůzích a aby snažili se jeden každý dosud nepřipojený spolek ku Svazu přistoupiti, by tak podařilo se českým katolíkům opravdu sjednotiti se v mohutné těleso. Jde o velkou věc, proto neotálejte. Učiňme to, co dosud nepodařilo se nikdy. K vyplnění lístků pak žádáme, by přesně sdělen byl počet členstva každého spolku, aby tak usnadnilo se nám sčítání členstva, ku kterému se připravujeme. Chceme dosáhnouti vůbec statistiky českého katolického lidu v této zemi, neboť jsme přesvědčeni, že nás je tu mnohem více, nežli se píše v různých těch statistikách o českoamerické větvi. Spolkům — členům Nár. svazu, zasílány jsou rovněž dopisy a žádosti o obnovení poplatků pro tento rok 1923. Obnovte poplatky co nejdříve a získejte členské legitimace. — Uvádíme tuto organisaci proto, poněvadž u nás musíme provésti spojení všech náboženských spolků i kulturních. První pokus byl učiněn Apoštolátem, dalším bude Svaz všech nábožensko-kulturních spolků s generálním sekretářem v Olomouci.

Francie vrací se pozvolna ke křesťanství? V pařížském dopise „Dne" čteme, že francouzští profesoři vydali prohlášení, dle něhož moderní protikatolická mravouka (laická) má na svědomí „stoupající vzrůst opilství, zločinnosti, spiritismu, sebevražd, šílenství, rozvodů a dobrovolných potratů: jest považována za šířitelku roztrhávání rodin, poklesů porodů, nechutě k práci a pod.". Dle francouzských profesorů se povznese pokleslý mrav návratem od laické morálky — ke katolictví. Čteme: „První důsledek tedy je houfné navrácení ke katolictví. Návrat k víře otců, kteří dovedli povznésti Francii tím, že z ní učinili požehnanou zemi Kristovu a tím vytvořili národ šťastný, rozumný, pracovitý a dobrý." — U nás však celý pokrokový svět je pro tak zvanou laickou morálku, která by již tak rozvrácený život u nás ještě zhoršila. Až budou kriminály přeplněné ještě více, až pokrokové učitelstvo nebude moci vydržeti s dětmi laicky vychovanými, pak přijde se i u nás k názoru, že je třeba vrátiti se ke katolictví, které jedině buduje kulturu každého národa.

Mariánská kongregace bude brzy slavit 400leté jubileum. Vznikla na počátku

10. století a stala se skvělým nástrojem obnovení katolického života. Kongregace mariánská má tedy svoji slavnou tradici, ale dovedla se vždy přizpůsobit novým poměrům. Cílem jejím je prohloubení a koncentrace náboženského života. Idea kongregace žádá osobní úsilí o vlastní zdokonalení a boj proti všednímu proudu. Člen mariánské kongregace nemá jít s většinou a masou. Kongregace je škola pevného charakteru, škola náboženské elity. Tvoří osobnosti nezištné a oddané a zprostředkuje jim hluboké náboženské vědomosti, aby se stali schopnými nositelí katolického názoru světového. Vždycky to byly dobře organisované, vnitřně semknuté a velkou ideou prodchnuté menšiny, které připravovaly a potom vedly velká hnutí ať dobrá či zlá. Mariánská kongregace nechť připraví a vede potom hnutí dobré v našem století. I u nás se Mariánské družiny v minulosti velice osvědčily. Za dnešních dnů jest význam jejich veliký a ještě by vzrostl, kdyby ředitelové všude byli prozíravi a volili vždy odpovídající prostředky okolnostem všude jinakým.

Smutné konce Gorazda-Pavlíka. Najezdil se a namluvil se tolik proti Římu v domnění, že buduje novou církev. Zatím ho Farský vyobcoval z církve československé, a pravoslavní mají svého biskupa v republice, takže Pavlík zůstal osamocen. Nyní převádí potichu jednotlivé faráře a farnosti na svoji stranu, ale tím se nezachrání.

Zprávy apoštolátní.

Ústřední Apoštolát měl valnou hromadu letos na Velehradě v neděli 29. července 1923. Řídil ji opat Hlobil z Rajhradu, Řeč dr. Hrachovského přinášíme jako článek. Průběh valné hromady je v dalších zprávách. Výborová schůze ustavující se konala odpoledne. Jednalo se i o spojení 4 spolků, v němž je nějaké nedorozumění v Ústředním Apoštoláte stran mise americké. Záležitost bude jistě k prospěchu všech vyřešena.

Činnost v odborech Apoštolátu. Nesmí nám stačiti jen založení Apoštolátu ve farnosti. Musíme ho i udržeti a ještě více rozšířiti. Proto chceme v novém ročníku vésti tuto činnost a přinášeti zprávy o činnosti jednotlivých odborů, aby život plnější nastal. Apoštolát je církevní spolek, proto musí míti více té církevní činnosti než dosud.

Valná hromada Apoštolátu a Družstva Velehrad. V sobotu 28. července sešli se členové Apoštolátu a Družstva Velehrad u Cyrilky, odkud průvodem vedeni byli o 7. hod. opatem Hlobilem z Rajhradu do chrámu, kde je přivítal vldp. děkan Hříva. Ráno v neděli kázal P. Špatný S. J. o výchově dětí, při sv. měl mgře Kozák. Kondukt měl prof. Janda z Kroměříže. Po 8. hod. zahájil děkan Hříva akademii na nádvoří vyřízením pozdravu nejdůstojnějšího pana arcibiskupa. Do čestného předsednictví zvoleni opat Hlobil, kanovník Stavěl, učitel Vičánek, profesor Janda a poslankyně Rozsypalová z Prahy. Opat Hlobil zahájil schůzi pozdravem 80.000 členů Apoštolátu v brněnské diecéši a udělil slovo mgru Kozákovi, který přednesl jednatelskou zprávu Ústředního Apoštolátu. Předseda opat Hlobil vyzval shromáždění k modlitbě za zemřelého P. Janka a poděkoval jednateli za zprávu. Pokladniční zprávu přednesl pokladník prof. Horák z Litovle. Zpráva obsahovala úhrnem 113.450 Kč příjmů a vydání bylo přes 102.900 Kč. Vyslancům v Americe vyslovil pokladník vřelý dík, jakož i Američanům, kteří hodně podporovali Apoštolát. Po něm provedeny byly volby doplňovací. Zvolen kanovník Stavěl, mgre Kozák a farář Vaculík z Drysic u Vyškova. Nato jednatelskou a pokladní zprávu Družstva Velehrad přednesl vldp. děkan Hříva, jenž udělil splynutí Matice velehradské s Družstvem a doporučil k podporování Stojanov. Příjmů bylo 176.541 Kč, vydání 117.857 Kč, v příjmech je obnos 104.575 Kč z Matice velehradské. Nato Soluňská z Chrlic přednesla pozdrav a vyzvala k modlitbě za nalezení ostatků sv. Metoděje. Pak dr. Fr. Hrachovský z Olomouce přednesl programovou řeč o úkolech Apoštolátu. Tím slavnost apoštolátní skončena a začala manifestace pro katolickou výchovu. První řečník, učitel Vičánek, krásně odůvodnil křesťanskou výchovu v rodině i ve škole, která má býti hradem vzdělanosti a tvrzí pobožnosti. Jeho řeč se krásně doplňovala velmi poučným kázáním ranním, v němž P. Špatný S. J. vyložil cenu dětské duše a upozornil rodiče na způsoby výchovy v rodině. Jelikož čas pokročil, nemohl druhý řečník P. Mlčoch z Uh. Brodu přednésti svůj referát. Jen poslankyně Rozsypalová z Prahy přednesla svůj krásný delší pozdrav,

který byl s velkou pozorností vyslechnut, jakož i její upozornění, že odpoledne koná se schůze Říšského poradního sboru katolické inteligence, čímž se má dokumentovati spojení idee svatováclavské s ideou cyrilo-metodějskou. Opat Hlobil poděkoval učiteli Vičánkovi a poslankyni Rozsypalové. P. Mlčoch přednesl resoluci školskou, která byla jednohlasně přijata. V kostele měl nadšené kázání o výchově křesťanské P. Vašek z Brna. Pontifikální mši sv. měl opat Hlobil za asistence profesora Horáka, P. Šetnera, člena řádu jesuitského, a kanovníka Stavěla, který byl presbyterem asistentem. Po mši sv. byl nádherný průvod na nádvoří s velebnou Svátostí, kterého účastnili se všichni i brněnská veliká pout. Průvod vedl vpředu superior Odstrčilík za pomoci pořadatelů v pěkném pořádku. U oltáře na nádvoří byla zásvětná modlitba a obnova křestného slibu s obvyklými modlitbami za vlast a sjednocení slovanských národů u víře. Svátostným požehnáním slavnost skončena. Odpoledne byl na nádvoří tábor žen, na němž mluvil dr. Skácel z Uh. Hradiště, sl. Menšíková z Brna. Účast tento rok nebyla tak veliká, když se odmyslí brněnská pout, vedená novoknězem Daňkem, jako jiná leta. Byly právě v okolí Velehradu žně v největším proudu. Potom scházel ten, jímž Velehrad učiněn byl Velehradem, t. j. nejdůstojnější pan arcibiskup dr. Stojan, který byl vždy centrální osobností slavností velehradských. O jeho nástupce posud není postaráno při řízení slavností velehradských. Odpoledne sešel se výbor Ústředního Apoštolátu, aby se ustavil a vyřídil řadu bodů. Ve výboře zůstali: 1. Jeho Milost pan arcibiskup, 2. superior Velehradu P. Odstrčilík, 3. profesor Horák, 4. vldp. děkan Hřiva, 5. dr. Klobouk. Nově zvoleni jsou: 1. opat Hlobil, 2. kanovník Stavěl, 3. msgre Kozák a 4. Vaculík z Drysic. Těchto 9 členů ustavilo se takto: předsedou zůstal pan arcibiskup, místopředsedou zvolen kanovník Stavěl, pokladníkem profesor Horák, jednatelem msgre Kozák. Náhradníky zůstali: dr. Dvornik, Chýlek a Kolář. Do výboru patří ještě delegáti konsistoře olomucké msgre Vyvlečka a vldp. Harna z Chvalkovic, z Brna bude asi pověřen P. Fanfrdla. Valná hromada zapomenula zvoliti revisory účtů. Nyní bude první povinností, jednati přesně dle stanov a dohodnouti se opět buď na společném postupu všech 4 spolků, nebo nastoupiti jinou cestu. Dosavadní se neosvědčila. Apoštolát má však velké úkoly, proto si vynutí úpravu a koncentraci nejen 4 dosavadních spolků, nýbrž všech nábožensko-kulturních spolků našich, abychom se tak dostali k mohutné náboženské organisaci jednotné, která musí býti naším životním úkolem.

Mše sv. za členy Apoštolátu z Ameriky a sice každý měsíc 10. jsou pravidelně slouženy pokladníkem Ústředního Apoštolátu, profesorem V. Horákem z Litovle.

Výkaz darů a členských příspěvků. Toto dvojčíslo obsahuje výkaz daru a členských příspěvků od 1. května do 30. června 1923, kdy končí správní rok spojených 4 spolků. Až bude pokladník hotov s prací, bude svolána výborová schůze spojených spolků a sejitý obnos se rozdělí.

Příští číslo Apoštolátu 12. vyjde počátkem prosince. Pro nový ročník chystáme obálku a jiné potřebné změny. Chceme k vůli agitaci vyjíti před svátky vánočními. Doufáme, že časopis opět rozšíříme.

Sektářský charakter. Jeden student ptal se biskupa Gorazdy, zda by ho vysvětil, jinak prý by vstoupil do katol. nenáviděného semináře, ač nerad, a po 2 letech jako vysvěcenec by přestoupil zpět k církvi československé. Tomuhle se říká sektářská charakternost! Hlasatelem této nové charakternosti sektářské jest Ladislav Novák z Příbrami, který chtěl býti přijat do pražského semináře. Nevíme, co biskup Gorazd odpověděl, ale mladík jest dokonalým stoupencem hesla — účel posvěcuje prostředky. — Nám sektáři vytýkají toto heslo, ale oni dle něho jednají ve všem a všude.

Počet členů Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v arcidiecési olomucké v místech: Počenice 113, Vrchoslavice 215, Tištín 38, Morkovice 33, Němčice 93, Pačlavice 41, Švábenice 30, Nezamyslice 65, Ivanovice na Hané 40, Zdounky 70, Zborovice 25, Střílky 10, Roštín 15, Litenčice 35, Hoštice u Zdounek 15, Kostelec u Holešova 20, Dřevohostice 60, Prusinovice 70, Domaželice 36, Bílavsko 75, Holešov 148, Loukov 8, Mysleňovice 45, Rudslavice 57, Kurovice 12, Vítonice 14, Záhlenice 64, Banov 20, Boršice 27, Korytná 12, Nezdenice 90, Vel. Lhota 45, Štítná na Vláře 61, Újezd 108, Lidecko 50, Valaš Klobouky 145, Brumov 400, Nivnice 60, Uh. Brod 435, Vlčnov 20, Hradčovice 110, Horněměčí 62, Dolněměčí 20, Šumice 46, Halenkovice 37, Tlumačov 85, Pohořelice 27, Zlín 20, Napajedla 120, Pozlovice 37, Luhačovice 57, Vel. Ořechov 71, Pitín 40, Rudice 40, Horní Lhota 73, Slavičín 13, Bratřejov 29, Slušovice 20,

Trnava 26, Želechovice 30, Hvozdně 11, Pozděchov 1, Jasenné 40, Fryšták 53, Třeštín 20, Bílá Lhota 30, Vranová Lhota 30, Loštice 28, Úsov 30, Bouzov 42, Zábřeh 450, Dubicko 21, Hoštýn 6, Dlouhomilov 7, Postřelmov 30, Rohle 26, Vel. Opatovice 50, Šubířov 25, Roubanin 100, Borotín 80, Jaroměřice 17, Jevíčko 46, Jedli 49, Svébohov 28, Písařov 13, Klášterec 15, Čes. Bohdíkov 4, Trnávka 75, Kylešovice 90, Rudem 40, Slavkov 87, Jaktař 116, Bohunovice 142, Vel. Bystřice u Olomouce 207, Olomouc-Chvalkovice 23, Dolany 59, Doloplazy 70, Hodolany 60, Holice 26, Svatý Kopeček 22, Penčice 300, Tršice 50, Týnec 71, Přerov 280, Pavlovice u Přerova 315, Moštěnice 150, Kokory 335, Vel. Prosenice 6, Vlkoš u Přerova 26, Stará Ves u Přerova 45, Říkovice 16, Roketnice 81, Předmostí 132, Majetín 36, Chropyň 15, Bochoř 58, Renoty 42, Šumvald 49, Lipník 71, Hranice 46, Loučka u Lipníka 58, Hlinské 107, Vel. Újezd 78, Soběchleby 70, Jasenice 44, Jindřichov 19, Střítež 25, Týn 10, Piňovice 79, Štarnov 5, Mor. Huzová 93, Dol. Štěpánov 10, Hnojice 212, Vyškov 101, Dědice 15, Rychtářov 25, Želě 200, Podivice 6, Orlovice 15, Mor. Prusí 23, Drysice 52, Brodek 110, Tovačov 76, Kralice 129, Dub (probošt.) 64, Bystročice 31, Charváty 60, Čehovice 7, Dubany 50, Klenovice 120, Lobodice 30, Pivín 42, Troubky 26, Slatěnice 40, Kroměříž (sv. Mořic) 377, Kroměříž (P. Marie) 165, Břest 156, Hradisko 30, Ptení 170, Borusín 16, Kladky 23, Olomouc (sv. Mořic) 96, Rataje 90, Kvasice 100, Křenovice 48, Kojetín 185, Bzenec 110, Milotice 80, Koryčany 53, Domanín 46, Žalkovice 77, Těšnovice 30, Kostelec u Kyjova 27, Kyjov 65, Mistřín 29, Osvětimany 30, Plack 40, Poleňovice 30, Syrovín 15, Zerávice 35, Vracov 124, Vlkoš u Bzence 113, Bílovice 106, Uh. Hradiště 176, Březolupy 60, Buchlovice 95, Uh. Ostroh 150, Jankovice 51, Hluk 160, Derfle 200, Blatnice 46, Lipov 35, Kněždub 68, Hrozná Lhota 69, Strážnice (P. Marie) 40, Strážnice (sv. Martin) 100, Kunovice 68, Jalubí 10, Hustěnovice 106, Stříbrnice 94, Hruška 14, Kuželov 107, Znorovy 155, Veselí n. Mor. 68, Velká 25, Rohatec 26, Radějov 160, Nová Lhota 42, Prusklice 26, Měrovice 57, Hostice na Hané 20, Spálov 60, Mokré Lazce 33, Hradec 60, Frenštát 200, Příbor 105, Polánka 182, Lubojaty 84, Střebovice 23, Pustějov 30, Studénka 32, Poruba 48, Slatina 38, Zábřeh 37, Mor. Ostrava 140, Stará Ves u Mor. Ostravy 94, Vítkovice 40, Místek 52, Frýdlant 39, Staříč 32, Palkovice 162, Metylovice 42, Bílá 205, Zašová 3, Rožnov 36, Valašské Meziříčí 1300, Lešná 80, Chorýň 22, Veselé 100, Bránky 15, Zubří 40, Vel. Bystřice u Rožnova 34, Dolní Bečva —, Všechovice 116, Kelč 294, Černotín 38, Hustopeč 107, Paršovice 70, Blazice 94, Horní Újezd 56, Hukvaldy 15, Trnávka 34, Vlčovice 40, Tichá 20, Rychaltice 45, Petřvald 23, Lichnov 53, Kozlovice 100, Kopřivnice —, Hoštialková 14, Zděchov 28, Hovězí 52, Nový Jičín 77, Štramberk 24, Veřovice 27, Starý Jičín 200, Rybí 35, Hodslavice 65, Bernatice 106, Stará Bělá 142, Hrabůvka 37, Rouštka 25, Pržno 8, Zeřov 45, Vrahovice 92, Olšany 10, Ohrozím 22, Mysliovice 66, Kostelec na Hané 32, Určice 25, Smržice 20, Prostějov 400, Náklo 42, Senice 150, Měrotín 65, Náměšť 71, Uněvotín 45, Těšetice 40, Cholina 150, Litovel 100, Křelov 87, Čechy 21, Laškov 10, Přemyslovice 24, Sukdol-Jednov 46, Stinava 32. — 304 obce. Součet 21.914 členů. — Soupis tento jest zbudovná na dotaz arc. konsistoří. Prosíme P. T. farní úřady, které zde nejsou, by nám laskavě napsaly, že také u nich je založen Apoštolát.

Příspěvky na Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje od 1. května 1923 do 30. června 1923 v korunách: Bílá p. St. Hamry 146.60, Březová 10, Bratřejov 4, Bílovice 80.40, Boršice 319, Dol. Bečva 19.50, Báňsko-bystrická konsistoř 77.62, Blazice 80, Boxan, Dobromělice 10, Bučovice 50, Čáslavice 160, Dubany 191, Domaželice 150, Dambořice 101.52, Derfle 35, Hor. Dubňany 15, Fryšták 101, Frenštát 2000, Gregárek, St. Bělá 38, Hlinsko 315, Mor. Huzová 50, Halenkovice 226.86, Hradčovice 113, Hustopeč 11, msgr. Kobliha, Olomouc 6, Křelov 73, Křenovice 93.58, Kláštere 45, Kostelec u Holešova 150, Klímkovice 100, Kello Al., Geralt 8.56, Kroiher, Ledenice 26, Kunovice 140, Kvapil Jan, Poníkev 100, Loštice 328.52, Mysliovice 262.80, Minář, katecheta, Vítkovice 100, Milotice 75, Morkovice 510, Napajedla 167, Olomouc na domě 78, III. řád sv. Domíníka, Olomouc 133.92, Předmostí 90, Paskov 107, Vel. Petřvald 92.54, Penčice 300, Prusinovice 100, Polanka 74.71, Poruba 31.70, Příbice 25, Mar. druž. paní a dívek, Praha 120, dr. Petrzelka, Brno 18, Rozstání 10, Rénoty 20, Rohatec 38, Rajhrad 140, Rouštka 20, Říkovice 150, Slatina 100, Syrovín 43, Stříbrnice 10, Střebětice 35, Střítež 66, SCO., Bubeneč 107.55, Šubířov 25, Štarnov 28, bohoslovci, Brno 38.40, Třeština 10, Všemina 60, Větřkovice 220, Veselí n. M. 100, Vsetín 120, Zábřeh, sev. Mor. 200, Zorvan, farář, Klembark 86, Zdé-

chov 21, Žeranovice 67, sbírky poslané do konsistoře 502.78. Další zakládající člen Apoštolátu: Msgr. dr. Kachník, kanovník, Praha 1000.

René Bazin, člen francouzské Akademie: **Přehrada.** Román. Přeložil Fr. Vaňous. Nákladem Cyrilo-metodějského knihkupectví Gustav Francl v Praze. 8°. Str. 169. Cena pouhých Kč 6.60! Děj krásného románu Bazinova odehrává se v kruzích aristokratických a to aristokratických rodem i duchem. Reginald Breynolds, důstojník 16. Rapjut pluku, tráví dovolenou doma v Anglii ve Westgate, je anglikánem a poznává Marii Limerelovou, katoličku-Francouzku. Misionář v Assamu, kterého poznal v Indii, dal první podnět Reginaldovi, že přemýšlel více o otázkách náboženských, o nichž rozmlouvá s Marií. Otec jeho sir George je přísný puritán, který ho vydědí proto, že se kloní k církvi katolické a nepozvedl číši při přípitku na počest anglikánské církve. Marie má bratrance, který právě dokončil diplomatické zkoušky a chce ji pojati proti vůli svých rodičů za choť. Ale Marie nechce Feliciána nevěřícího, nýbrž Feliciána opravdového katolíka a žádá na něm zkoušku. Reginald přichází do Paříže a je pozván k otci Feliciána V. Limerelovi na večírek. Je v Paříži proto, aby poznal blíže víru katolickou, navštěvuje nemocnice, kostely a noční návštěvy basiliky Srdce Páně na Montmartre účastní se s Feliciánem. — Reginald chápe víru katolickou, Felicián poznává, že ji ztratil, proto zříká se Marie s velikou bolestí, kterou působí sobě i jí. Třetí část románu nás uvádí do Říma, kde léčí svoje choré zdraví Marie s matkou. Jednoho dne potkávají Reginalda konvertitu, který před odjezdem do Indie požádá ji o ruku. Láska Mariina k Feliciánovi byla příliš veliká, aby ji mohla zaměniti brzy s láskou k Reginaldovi, jehož si upřímně váží. Mezi oběma dochází k přátelství intimnímu, které pojí jedna víra, jako zas mezi otcem sirem Georgem a Reginaldem je nepřekonatelná přehrada; hrdý puritán nechce znáti syna katolíka a ten odjíždí, aniž by otci na rozloučenou ruku stisknouti směl. Bazin dovede uchvátiti čtenáře, který neodloží jeho knihy dříve, dokud jí nepřečte. Takových máme málo, proto tím více si jich vážíme a vřele doporučujeme.

N. F.: Úvahy hodná slova konvertity. Američan, spisovatel dr. Lloyd, který před lety přestoupil z „episkopální církve" k pravé církvi katolické, píše v listě „Extension", že v jedné věci při tom došel trpkého zklamání. K velikému údivu nenašel v katolické církvi u kněží a věřících onu horlivost pro misie a misionáře, kterou byla přeplněna téměř atmosféra, z níž vyšel. Píše: „Vyšel jsem z náboženské společnosti, v níž ani při jediném kázání nechyběla, ať v úvodě neb závěru — myšlenka misijní . . . Živým bodem protestantského církevnictví je dnes jeho účinná horlivost pro vnitřní a vnější misie. V každém téměř domě je umístěna misijní pokladnička a všichni členové rodiny pečují o to, aby se plnila a opět plnila. Též děti mají na díle velký podíl. Pravidelně jsou vydávána provolání k žákům nedělních škol, zvláště v době postní. Na oné farnosti spočívá zjevně nejvíce požehnání, jež přispívá nejvíce k dílu misijnímu . . . Protestanté, u přirovnání s dítkami katolické církve, jsou na církevně-náboženská dobra a milosti velmi chudí, ale toho jim nutno uznati: mezi nimi je podivuhodné nadšení pro misie jako nikde nikde. Bez něho, myslím, by se protestantismus neudržel. Proto, po mém mínění, horlivý katolík je, ano musí býti zároveň vřelým přítelem misií, musí svůj obzor rozšířiti za hranice své farnosti, diecése. To ho ovšem donutí též svoji obětavost a štědrost rozšířiti. Bude se mu to zdát s počátku poněkud těžkým, ale požehnání se jistě za to dostaví. Trochu vytrvalosti v tomto směru zvětší nejprve vůbec jeho zájem o sv. náboženství a to u velkém stupni a dodá mu pak vnitřního uspokojení, jehož dosud neznal.

Všem čtenářům Apoštolátu. Matice cyrilo-metodějská v Olomouci, která pracuje společně s Apoštolátem sv. Cyrila a Metoděje, vydala pěkné kalendáře na r. 1924. Prosíme naše čtenáře Apoštolátu, by si všichni objednali tyto kalendáře Matice C. M. Jsou to: Poutník svatohostýnský, Stráž Moravy (každý nevázaný za Kč 7, vázaný za Kč 9), a Velký kalendář Matice cyrilo-metodějské (neváz. za Kč 13, vázaný za Kč 15). Kdo získá aspoň 10 odběratelů, obdrží 1 kalendář zdarma, kdo získá odběratelů více, obdrží velkou slevu.

Nákladem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. — Tiskem arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci — Odpovědný redaktor dr. Fr. Hrachovský.

Číslo 12. PROSINEC 1923. Ročník XIV.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Zakladatelé v Pánu zesnulí:
J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan,
a P. Adolf Jašek.
Redaktor:
Dr. Fr. Hrachovský, sekretář Apoštolátu v Olomouci.

Čtenářům Apoštolátu.

Při přejímání redakce „Apoštolátu" při odchodu P. Adolfa Jaška do Ameriky nikomu ani na mysl nepřipadlo, že by v jednom roce takové změny se mohly státi. Oba zakladatelé časopisu v jednom roce zemřeli. P. Adolf Jašek v Americe při apoštolské činnosti a J. M. ndp. arcibiskup dr. Ant. Cyr. Stojan apoštolskou činností vysílen v Olomouci. Zemřelému P. Jaškovi jsme věnovali vzpomínku v čísle 2—3, o panu arcibiskupovi přinášíme v tomto posledním čísle. Časopis „Apoštolát" jest nyní majetkem koncentrovaných spolků a vyjde v nové úpravě v novém ročníku. Chceme ho přiodíti novou obálkou, jejíž provedení jsme svěřili mistru Köhlerovi. V celém ročníku budeme přinášeti vyobrazení z pohřbu pana arcibiskupa. Všech snímků z Olomouce i z Velehradu je 27 a všechny přineseme.

Budeme si všímati i na dále misií zahraničních mezi slovanskými národy, pak vnitřních misií, aby náboženský obrod rostl stále. S odbory „Apoštolátu", které chceme založiti v každé farnosti, budeme v čilém styku. Budeme jim podávati látku ke schůzím a k pobožnostem a budeme od nich žádati zprávy o činnosti do časopisu, aby se nový život ve všech odborech rozvířil. Doufáme, že všichni staří odběratelé zůstanou nám věrni a získají řadu nových odběratel. Cenu předplatného nezvýšíme, ale bude-li možno, jsme ochotni snížiti předplatné. Časopis „Apoštolát" půjde za myšlenkou soustřediti všechny naše nábožensko-kulturní spolky a udržovati jejich činnost z centrály, proto jeho rozšíření bude potřebno.

Všem odběratelům a přispívatelům srdečně děkujeme a prosíme o další přízeň.

Redakce.

Dr. Fr. Hrachovský:

Za apoštolem Slovanů arcibiskupem dr. Ant. C. Stojanem.

Určeno jest člověku jednou zemříti. Tomuto gestu Boží Prozřetelnosti vyhověl i náš metropolita dr. Ant. C. Stojan v sobotu, dne 29. září o 1. hod. odpoledne. Úradků Božích nelze změniti, proto

† Dr. Ant. Cyril Stojan, arcibiskup olomucký.

v pokoře se skloňme před vůlí Nejvyššího. Odešel do krajin bez rmutu a bolu první metropolita svobodné a samostatné naší vlasti. Ocenili jeho život a význam opat Zavoral úchvatným a řečnicky nejdokonalejším proslovem na dómě v Olomouci, dr. Žůrek svým srdečným způsobem na nádvoří velehradském, a poslanec Rýpar ve

svatyní velehradské. Celá řada žurnalistů, básníků, spisovatelů, pracovníků ze všech oborů podala jeho obraz a nejsrdečněji se s ním rozloučil dr. Hruban se Stojanova za účasti tisíců na Velehradě. Andrej Hlinka pronesl u jeho hrobky jeden z nejkrásnějších svých proslovů plných víry a lásky k víře cyrilo-metodějské. Jako nastolení arcibiskupa dr. Stojana bylo jedinečným, tak i jeho pohřeb. Králov-

Sv. Cyril a Metoděj, jejichž ideu a slávu šířil po celý život zemř arcib.

ským byl jistě v Olomouci, ale ještě velkolepějším byl na Velehradě. V životě nikdy nejel ve zlatém voze arcibiskupů olomuckých, nejel nikdy ani čtyřmi koňmi, zato po smrti vezlo ho šestispřeží v Olomouci a na Velehradě nesli ho Orli, Omladina v krojích, železniční zřízenci a k samé hrobce nesli ho kněží, které shromáždil dr. Hrachovský, aby mu také kněžstvo poděkovalo za práci pro ně, v par-

lamentě a v celém životě. Při všeobecném zármutku celé Moravy, ba celého Slovanstva neměly se přihoditi tyto věci: úřední budovy v Olomouci neměly býti bez černých praporů, české gymnasium a česká reálka neměla scházeti ve špalíru, když německé

† arcibiskup dr. Ant. C. Stojan v rakvi.

ústavy byly. Z přítomných biskupů neměla býti nadpolovice Němců, vždyť umřel nejslovanštější biskup!

Na Velehradě mělo býti více biskupů. Zasloužil si jistě na Velehradě biskupského requiem a ne pouze prelátského. Tyto netaktnosti nesnížily velkoleposti pohřbu, ale netaktnostmi zůstanou navždy.

Nebylo možno také jinde pochovati apoštola Slovanů, než na Ve-

lehradě, jemuž on celý život zasvětil. Bez dr. Stojana nebyl by dnes Velehrad tím, čím jest celému Slovanstvu. Tam bude odpočívati apoštol Slovanů a veliký horlitel unionismu dr. Ant. C. Stojan a očekávati oné chvíle, kdy církev, již tolik miloval a pro ni tolik pracoval, povznese ho jako blahoslavence na oltář. Věříme pevně, že k tomuto okamžiku jednou přijde. Dr. Robenek a řada jiných kněží hned

Velehradský kostel, v jehož královské kapli odpočívá zemř. metrop.

na Velehradě pronesli ono tušení, že nad hrobkou moravského metropolity ještě jednou bude velká slavnost, které se my účastníci pohřbu nedožijeme, ale Morava bude oslavovati svého blahoslavence.

Disposice tu je. Heroickou ctností jest bezmezná štědrost. Nic nebylo jeho, on byl jen správcem božích darů, které plnýma rukama rozdával. Ani šatů nepovažoval za svůj majetek, i z nejpotřeb-

nějšího rozdával, když byl prošen. Jeho osobě nepatřilo nic, jeho vůle pro něho samého po celý život nereservovala ani haléře z majetku. Jestliže mu něco dělalo opravdu bolest, pak to byla nemožnost dávati prosícím. Že takovou ctnost nevypěstuje humanismus, je na bíledni. Jeho štědrota rodila se z lásky k Bohu. Až se seberou svě-

Kostel svatohostýnský, jemuž patřilo srdce zemřelého arcipastýře.

decké doklady této jeho štědroty, pak bude každý jasně souditi a poznávati heroickou ctnost, jíž jest zapotřebí k prohlášení za blahoslavena.

Měl také heroický stupeň p o k o r y. Nikdy jako poslanec, jako doktor, jako arcibiskup, jako pracovník neuplatňoval a nezdůrazňoval svého postavení. Všude byl v prostotě sv. Františka. Jsou do-

klady, že se nechal kárati bezdůvodně, aniž by slova promluvil na svoji obranu.

Byl pozorným ke každému, při slavnostech představil každého význačnějšího člověka, sám však ukrýval se, aby nebudil pozornosti. Jeho chůze po nádraží přerovském byla jedinečná. Šel jako by byl naprosto neznámým člověkem, ačkoliv si na něho všichni ukazovali. Takovým zůstal i jako arcibiskup. Pro něho nebylo urážkou jeti v nákladním voze na Sv. Hostýn, on s lidem svým prospal noc na chodbě na Sv. Hostýně, jen prosil chodce v noci, aby mu na hlavu nestoupil. Kolikráte své lůžko dal jinému a sám spal na zemi! I k této věci je nutno sehnati svědecký materiál, pokud svědkové žijí. Je takových svědků mnoho, ovšem hlavní znatel jeho života P. Adolf Jašek předešel ho na věčnost, než i tak se sebere materiálu dosti, aby budoucí

Olom. dóm, v němž nad rakví arcib. promluvil úchvatně opat Zavoral.

doba mohla jednati o blahoslavení velkého biskupa, hlavně ale velkého misionáře a horlivého kněze.

Třetí heroickou ctností jeho jest h o r l i v o s t misionářská. Zpovídal, kázal na Sv. Hostýně, na Velehradě, ve Vídni s takovou vytrvalostí, že neměl sobě rovného. Misionáři, kteří několik dní po sobě káží, dlouhé hodiny zpovídají, ti dovedou posouditi základ horlivosti u zemřelého arcipastýře. Aby člověk byl služebníkem lidí, k tomu je zapotřebí velké a hluboké lásky k Bohu, a tuto lásku k Bohu měl zvěčnělý. Vydržel celé hodiny se modliti a klečeti v kostele i ve stáří, žádná indisposice těla nedovedla ho udržeti od práce. Kolikráte celou noc jel z Vídně, aby ráno řídil studentské exercicie na Velehradě. Byla to práce namáhavá a dr. Stojan jí leta konával a tak se vryl v paměť dnešní laické inteligenci, která na těchto exercicíích velehradských čerpala posilu. Jako arcipastýř v udělování sv. svátostí

neznal žádné únavy. Kdyby letadla byla již v užívání, pak by jistě i jich užíval, aby mohl na různých místech několika za jeden den konati biskupské úkony.

Práce, to byl život jeho. Nikdo ho jistě nenašel odpočívati a sobě hověti, vždy měl práce nad síly a dovedl unaviti několik mladých pomocníků svých.

Našla by se ještě řada jiných ctností, které se krásně snoubí kolem těchto třech, a které opravňují ctitele jeho k důvěře, že jednou budeme ještě velkou slavnost konati na Velehradě v hrobce královské, kde odpočívá apoštol unionismu a obroditel náboženského života na Moravě. Navštěvujme proto jeho hrob a prosme Boha za ten veliký dar, aby první metropolita moravský ve svobodné vlasti naší vyznamenán byl Bohem blahoslavením. My z vděčnosti redaktorské kratičkou tuto upomínku vyzdobujeme jeho podobiznou jako arcibiskupa, obrazem sv. Cyrila a Metoděje, o jejichž oslavu se tolik staral na Velehradě, obrazem jeho tělesných pozůstatků v rakvi, Velehradem, kde odpočívá jeho tělo, Sv. Hostýnem, kde dlí jeho srdce, a dómem olomuckým, jehož byl arcipastýřem.

Budeme vždycky pamětlivi velké práce a nesmírných zásluh hodného syna Moravy, velkého metropolity a slovanského apoštola dr. Ant. C. Stojana. Bůh budiž jeho vrchovatou odměnou a jeho oslavitelem ještě zde na zemi. Papežský nuntius msgre Marmaggi, který vedl v Olomouci pohřební průvod, jistě měl dojem, že Morava pochovává velikého syna svého. Modleme se zvláště na Velehradě v královské kapli, aby Bůh oslavil velkého a horlivého misionáře Slovanů, tím prokážeme mu povinnou úctu a vděčnost za všechnu práci a obětavý život jeho pro nás. O. v p.!

Fr. Jemelka:

Nitra — mesto sv. Methodeja.

Kresťansku vieru priniesli našim otcom v 9. storočí po Kristu Pánu sv. bratia Cyrill a Methodej. Oni sú duchovní otcovia všetkých Slavianov; pokrstili Bulharov, Srbov, Horvatov, Slovákov, Moravanov, Čechov, Poliakov aj Rusov. Sv. Method bol ustanovený od sv. Otca, rímskeho pápeža, arcibiskupom na Velehrade, vtedy hlavnom meste ríše Veľko-moravskej, ku ktorej patrilo aj celé Slovensko. Lež už za času sv. Methoda bolo zriadené na Slovensku biskupstvo v Nitre, ktoré tvorilo s arcibiskupstvom Velehradským jednu cirkevnú provinciu. Patrilo pod právomoc sv. Methoda.

Keď bola ríša veľkomoravská na počiatku 10. storočia od Maďarov zničená pre nesvarnosť synov Svatoplukových, zaniklo po smrti sv. Methoda nielen arcibiskupstvo velehradské, ale tiež biskupstvo v Nitre. Slovensko prišlo pod moc Maďarov, a úpelo celých tisíc rokov pod cudzím jarmom. Arcibiskupstvo sv. Methoda obnovené bolo síce v pozdnejších storočiach, už nie na zaniklom Velehrade,

lež v Olomuci. Slovensko však až do konca svetovej války zostalo aj církevne pod správou Maďarov.

Až po tisíc rokov vzkriesená bola sláva starobytého biskupstva nitrianskeho. Po svetovej válke dala sv. Stolica rímska radostnú odpoveď na tie smutné, tak dlho spievané otázky slovenskej piesne: „Nitra, milá Nitra, ty vysoká Nitra, kdeže sú ie časy, kedy si y kvitla?"

Vo vysokej Nitre boli vysvetení pre oslobodené Slovensko hneď traja slovenskí biskupi: Dr. Blaho, Dr. Kmeťko a Vojtaššák. — Rozkvitla vtedy starobylá Nitra jasavými farbami slovenských zástav, rozradostnila sa slovenským spevom na výšinách svojho hradu v preplnených uliciach zašumela slovenská reč oslobodeného ľudu, z okrášlených chrámov horúca modlitba vďačných srdc slovenských pospiechala k nebesiam s hlaholom všetkých zvonov nitrianských. Boly to chvíle najväčšej radosti, tým vznačnejšie, že tak dlho na ne musel čakať — od dňov Methodových — zbožný slovenský ľud.

Strediskom celej slávnosti bol vtedy biskupský zámok a kostol na brade nitrianskom. Tam pred zrakom tisícov slzami radosti zaliatym, nastupoval prvý slovenský arcipastier, tam v sieňach zámku prijímali noví traja slovenskí biskupi nepočetné blahopranie vysokých hodnostárov aj pospolitého ľudu.

Súsedná Morava vypravila ku týmto slávnostiam do Nitry zvláštný pútnicky vlak, pod vodcovstvom už vtedy menovaného arcibiskupa, obnovitela slávy Velehradu, Dra Ant. C. Stojana. Aj on prišiel so svojimi kňazmi radovať sa s radujúcimi bratmi slovenskými, aj on, ačpráve už starobou a prácou unávený, čakal trpezlive, až v tom nekonečnom radu deputácii a gratulantov bude môcť vysloviť blahopránie Cyrillo-Methodejskej Moravy, ktorej on bol najhodnejším synom a tlumačom bratskej lásky. Už sa vymenilo toľko výmluvných a poradných rečníkov, čo do tohoto slávnostného ovzdušia prinese míláček Moravy aj Slovenska, pokiaľ sa k Velehradu hlásiť mohlo?

Jednoducho, jako je jeho obyčajou a povahou, predstupuje najd. p. arcibiskup, Dr. Ant. C. Stojan, pred troma novovysvätených slovenských biskupov, a slovami, ktoré srdečnosťou sa skvely, spomína tých dávnych sväzkov lásky medzi Nitrou a Velehradom z doby Methodovej. Ten veľký apoštol a svätec je sväzkom medzi svätým Velehradom a Nitrou a celým katol. Slovenskom. A musí ním zostať pre šťastie všetkých slavianských detí. Ovoce Cyrillomethodejského Velehradu je sladké. Uzrelo na rannom slnku Kristovho Evanjelia v novej zahrade kresťanstva, ktorú apoštolským potom toľko zalievali sv. bratri Soluňskí. A medzi tým, čo myseľ dojatých poslucháčov obiera sa vzpomienkami najslavnejšej, spoločnej minulosti slavianskej, náhle ako by úsmev ovládnuť chcel tváre prítomných, ale taký úsmev, ktorý z hlbky srdca rosu do očí prináša: arcibiskup Stojan zrazu podáva čo darčok lásky cyrillo-methodejskej Moravy novým biskupom slovenským: každému po jednom jablku z Velehradskej zahrady — ktorej ovocie bolo už na úsvite dejín tak sladké Slavianom. — Myšlienka veliká, a symbol, jej vyjádrenie, tak jednoduché. Tri jablká s vzkrieseného Velehradu priniesol nástupca Me-

thodejov v deň najväčšej radosti do mesta Methodovho — milej, slovenskej Nitry, aby tlumačily duchovné spojenie viery a lásky, ktoré po tisíc rokoch k novému má vzrastnúť životu a požehnaniu v slaviansku šírku a ďálku okolo Velehradu a Nitry. — Daj to Boh!

Stanovy Sdružení Říše Kristovy.

Čtenáři „Apoštolátu" r. 1920 se pamatují na obsáhlý nástin Sdružení Říše Kristovy, který jsme tam podali, jak byl rusky vypracován pro ruské poměry. Z toho byl učiněn výtah a stanovy takto vzniklé, jen v několika málo článcích našim poměrům přizpůsobené, a schválené naší vládou, byly podkladem, na kterém se 15./VIII. t. r. utvořil domácí spolek. Popud k SŘK. vyšel od dp. Gl. E. Vercheovského, jenž dlouho pracoval za vlády bolševiků v Kyjevě a dlí nyní v Římě. Nemalou zásluhu o SŘK. má nezapomenutelný náš P. Jašek. Podáme tuto stanovy a připojíme potřebné vysvětlivky s poukazem, odkud byly vzaty.

O sídle.

§ 1. Sdružení Říše Kristovy v československé republice má sídlo v Praze.

O účelu.

§ 2. Účelem SŘK. je křesťanská organisace, směřující k práci ve jménu slávy Boží, t. j. k uskutečnění křesťanského ideálu v sobě samém a druhých.[1])

§ 3. Sdružení povinno sledovati za svým cílem neústupně. Toliko moc nebo zákon cílům sdružení odporující a jímž nelze se dovoleným způsobem vymknouti, po případě nevyhnutelnost pohoršení slabých mohou býti překážkami u vyplnění cílů sdružení.

O prostředcích.

§ 4. SŘK. za svým účelem podniká:

a) soustavnou přípravu svých členů k poznání pravdy. Všichni jsou povinni snažiti se dle sil poznání základních otázek života, všecko své myšlení na ně upříti. Mimo to lze se zabývati jen takovými otázkami, které jsou důležité pro život osobní nebo společenský, aneb k uskutečnění záměru Sdružení nepřímo se odnášejí. Výsledek přípravy mysli u členů A požadovaný označuje se způsobilostí k metodickému rozboru otázek i určitosti pojmů, matematickým postupem usuzování, odvyknutím tvoření úsudku na základě jednotlivých příhod nebo neurčitých prchavých pocitů. Mezi pomůckami k rozumo-

[1]) Tento ideál jeví se vykupitelným zápasem se zlem cestou osvícení rozumu a vychování srdce láskou. (Ústav § 1: Apošt. 1920, str. 60.)

vému vzdělání sluší ponechati důležité místo klasické filologii, při čemž podotýkáme, že při rozboru klasických autorů dlužno si všímati neustále zvláštností jich úsudku, na příklad o strastech, rozkoších, smrti, odlišných od křesťanského pojímání věci. Z novějších spisovatelů sluší voliti raději ty, kteří vyjadřují čistě křesťanské smýšlení.

b) Soustavné vychování čistoty srdce a zbožnosti u členů sdružení. Dlužno dosíci vytrvalosti v čistotě úmyslů. Toho se dosahuje každodenním cvičením citu lásky k Bohu, ve velikodušném vzdávání se egoismu i ducha tohoto světa, to jest v obnovování úmyslu voliti za stejných jinak okolností ostatních to, co se smyslům nelíbí, a to, co pokořuje.[2]) Mimo to sluší cvičiti se zvláště v ctnosti, opatrnosti, poněvadž nejdokonalejší ctnost směřuje k uskutečňování slávy Boží prací.[3])

c) Působení na úsudek bližních.

Toho se dosahuje vyučováním náboženským pravdám[4]), zasahováním do četby tisku vzdáleného našich zásad, neb i protináboženského, vlastním, vzorně zdařilým tiskem, podporou solidních a důstojných křesťanských podniků, spravovaných nečleny, knihovnami, hovorem s lidmi odlišných od zásad Sdružení, směřujícím k tomu, aby byli snahám Sdružení nakloněni, správou spolků založených k vzájemné pomoci, peněžitou podporou cizích organisací, usilujících o tytéž cíle jako Sdružení. Aby jmenované způsoby činnosti vedly k úspěchům, sluší všem členům Sdružení zabývati se praktickou psychologií, která pomáhá podávati vhodným způsobem pravdu; rovněž každému členu Sdružení je nezbytno státi se odborníkem, byť v sebe nepatrnějším odvětví, aby v něm vynikal nad jiné netoliko zručností praktickou, ale i vědomostí teoretickou. Každý člen skupiny A je povinen zvoliti jedním z hlavních předmětů svého zaměstnání zdokonalování křesťanského pochopení světa a přispívání k usmíření různících se křesťanských vyznání. Při volbě oblasti dlužno prohlédati k tomu, které okolnosti přispívají nejvíce k slávě Boží.[5])

---

[2]) „Nezkušeným se může zdáti ideálem příliš vysokým, nikdy sobě samému nic nedovoliti, ve všem vždy se říditi zřením k slávě Boží a k užitku. Ve skutečnosti šlechetný člověk, který se všecek obětoval Bohu, má méně nepohodlí, úzkostí a trampot, než druhý. Netrpí více, než druhý — trpí jen, co mu Bůh uloží, jen že k tomu utrpení již předem dává svůj souhlas, kdežto druhý se spokojuje trpělivostí, až když na něho svízel ulehne. Jinak pak je prost všelijakých náhnětků svědomí: je si vědom, že si neodvažuje, co může popřát ještě svému „já" a čím je povinen Bohu, nýbrž že pro sebe nechce nic a že cokoliv činí, činí pro Boha; tedy, že mu je vše dovoleno, jako svatému Pavlovi. — Ovšem, jednou věci se přece jen člověku, světsky smýšlejícímu, nevyrovná: že si nedopřeje zbytečného pohodlí. Ale k tomu se odhodlati z lásky k Bohu tak nesnadno není. Bůh zajisté je hoden takové lásky, která netrpí náklonností k nějakému „já", rozdílnému od něho. To by tedy nebyla věc, která by duši poněkud šlechetnou odstrašiti měla." Apošt. 1921, str. 14—15.

[3]) Sdružení nezavazuje svých členů, aby se přidrželi kterýchkoliv jiných principů kromě dvou připomenutých: správnosti úsudku a čistoty srdce. Jestliže rozum i zbožnost vyžadují, abychom se zasvětili zcela církvi, dogmatu, evangeliu neb jakékoliv jiné autoritě, to ať bude toliko důsledkem našich principů. Úst. § 2, b) Pozn.

[4]) Po případě převzetí péče o středoškolský výchov v křesťanském duchu. Úst. § 2 c)

[5]) Na příklad jedni mají větší potřebu naší podpory a našich úsluh; zato druzí

d) Působení na srdce nečlenů.

Běží o to, aby se vychovaly povahy a aby pohnutky byly metodicky podávány. Za tím účelem členové Sdružení osvojí si tolik psychologie, aby mohli rozeznávati potreby různých povah a znali účinné pohnutky okolnostem přiměřené. Takovým způsobem podaří se působiti i na ty, kteří dosud byli zanedbáváni — zpustlíky, ještě dokud jsou podrobeni účinkům nemírností v rozkošech. Členové B jsou povinni oddati se pedagogickým naukám, aby dovedli dáti svým dětem povahu přístupnou náboženským pudům. Členové A budou povinni znáti mimo praktickou psychologii umění rhetorické i sestavovati pro jednotlivé třídy a povahy řeči způsobilé k tomu, aby duši k Bohu obrátili. Mimo to je nezbytný dobrý příklad. Lze pokládati za zvláště účinnou zpověď z nedostatku lásky k bližnímu, konanou v kroužcích spravovaných Sdružením; takové cvičení vejde-li ve známost, nezůstane bez účinku i na lidi mimo stojící, zvláště požádá-li se veřejnost, aby podávala zprávu o každém nedostatku milosrdenství postřehnutém u členu kroužku. K závazkům některých členu bude patřiti rovněž neplatné odbornické udílení rad chudým, což přijde vhod občanské správě, jíž organisace ústavů dávajících nezištné zprávy prokáže platné služby.

Aby dosáhlo úspěchu svých snah, Sdružení užije modlitby o požehnání Boží, rozvážnosti, zachování i rozvoje životních sil bedlivým šetřením všech pravidel zdravotnictví, soustavným rozdělením práce i organisací.

O zdroji prostředků.

§ 5. SŘK. získává jmění

a) výtěžky z přednášek, večírků, akademií,

b) dobrovolnými příspěvky na sbírkách sebranými,

c) jednotlivými nadacemi dárci uštědřenými, odkazy a jinými dary.

§ 6. Hlavním zdrojem prostředku je však práce, kterou se členové zavazují při vstupu do Sdružení.[6])

O členech.

§ 7. Členové SŘK. jsou: a) řádní skupiny A, b) řádní skupiny B, c) mimořádní.

Za řádné členy SŘK. přijímají se všichni dospělí zdravého úsudku,

---

jsou lépe připraveni, aby se na ně se zdarem působilo; třetí nám stojí blíže pro své příbuzenství, nebo přátelské svazky (na příklad dobrodinci). Práce vynaložená na poučení skupiny stejnorodých lidí přinese větší užitek, než táž práce, vynaložená na menší počet lidí. Avšak bývají zase jednotlivci, kterých si třeba zvláště všímati, jako lidé nadaní i vážení. V jiných případech konečně je možna soustavná, dlouhodobá a proto radikální působnost. Úst. § 2 c).

[6]) Členové skupiny B vynaloží své jmění zpravidla takto: část na potřeby osobní a na výchov dětí, druhou na odbornou činnost (studie a dobré skutky), třetí na SŘK. Sdružení nemá však práva, požadovati od člena skupiny B ani z poslušenství jakéhokoliv hmotného příspěvku; zato nemá ani odpovědnosti vůči jeho věřitelům a dědicům. Úst. § 5.

snášenlivého smýšlení, širokého rozhledu,[7]) kteří se uvolí ve svých rozhodnutích nedbati pouze toho, je-li věc dovolená, ale volili to, co dle mravního zákona je nejvhodnější a rozhodovati výlučně z lásky k Bohu.

Do skupiny A náleží řádní členové, svobodní, kteří se vzdali buď svého jmění neb práva ho užívati.

Do skupiny B náleží ostatní.

Za mimořádné členy přijímají se ti, kteří se odhodlají chrániti se i nejmenší nedokonalosti v prokazování lásky k bližnímu a i jinak krotiti své chtíče.

K přijetí řádného člena je třeba souhlasu předsednictva.

O právech členů.

§ 8. Členům skupiny A zařizují se domy vzdělávací se společným životem.

§ 9. Členům skupiny B poskytuje se vyučování zásadám křesťanským, pedagogice a odbornému zaměstnání.

§ 10. Členům skupiny A, sloužícím po době přípravného vzdělání aspoň 5 let Sdružení, hodlají-li vystoupiti, najde SŘK. bezplatně slušné místo.[8])

§ 11. Řádní členové mají právo zúčastniti se valných hromad a hlasovati na nich.

§ 12. Členové skupiny A mají právo voliti tři členy předsednictva; členové skupiny B jen právo opříti se této volbě a voliti jednoho člena předsednictva.[9])

O povinnosti členů.

§ 13. Členové jsou povinni:

a) udržovati v sobě horlivou snahu pracovati k slávě Boží,[10])

b) říditi se ve všech rozhodnutích zřením k větší slávě Boží.[11])

---

[7]) Lidé s úzkými, omezenými rozumy, nesnášenliví k cizímu mínění, nezdravého úsudku nepřipouštějí se za členy Sdružení, poněvadž by mohli neblaze působiti na jeho správu. Osoby, oddávající se raději životu rozjímavému a usilující více o vlastní zdokonalení, než o blaho bližních, nedopouštějí se za členy Sdružení. Neboť objektivní ideál, který je cílem SŘK., je dokonalost v práci pro bližního. Úst. § 3

[8]) Kdokoli se, ještě než do Sdružení vstoupil, snažil uskutečniti některou myšlenku, ve které spatřoval zisk pro slávu Boží, a hodlá vstoupiti do skupiny A, tomu může Sdružení slíbiti, že mu opatří potřebné vědomosti k uskutečnění jeho myšlenky a že mu poskytne podle možnosti všeho, oč požádá, aby toho cíle dosáhl, ač ukáží-li se jeho síly dostatečnými. Finanční podpora bude záviseti na penězích, kterými Sdružení bude vládnouti, ale bude mu vždy volno, hledati si sám hmotné pomoci k vyplnění svých záměrů. Úst. § 3.

[9]) Členové zvolení na úřad náčelníků nemají práva před uplynutím tří let z úřadu odejíti. Nic nepřekáží, aby, kdo vstupuje do Sdružení, dal záruku, že do dvou, pěti nebo více let, aneb vůbec nikdy z něho neodejde. Úst. § 4.

[10]) Pro modlitby nestanoví se určitý čas. Úst. § 10.

[11]) Sdružení nepředpisuje členům B, jakou činnost mají provozovati, leda že by oznámili, že neznají, jak lépe posloužiti slávě Boží. Úst. § 5. — Členové sku-

c) hlasovati v zájmu největšího dobra Sdružení,[12])
d) starati se o čistotu vlastní cti,
e) využitkovati co nejlépe času, nadání a pomůcek,
f) udržovati se na výši pokroku ve svém oboru,
g) vykazovati se zužitkováním pomoci Sdružením jim poskytnuté,
h) nezatajovati, čím jim bylo od druhých členů ublíženo[13]) a na jaké jiné nesnáze v uskutečňování cílů narážejí,
i) přemýšleti, nemohou-li prokázati někomu úsluhu, kterou by jiný jen nesnadno prokázati mohl,
k) říditi se usnesením valné hromady a předsednictva, a podrobiti se ve všech rozkazech, které předsednictvo na základě stanov uložiti může.[14])

---

piny A se dělí na dvě třídy: první si počíná ve své práci pro slávu Boží z vlastního popudu, druhá se řídí pokyny náčelníků. Úst. § 5.

[12]) Při volbě náčelníků sluší dbáti upřímného, dovedného a houževnatého úsilí o slávu Boží pro sebe i na venek. Mimo to dlužno, aby se dovedli poraditi s odborníky netoliko svého oboru, nýbrž oboru kteréhokoliv, t. j., aby nebyli ani tak domýšlivi, ani tak omezeni, nebo jednostranni ve svých věcech, že by byli nezpůsobilými rozpoznati, v které věci a u koho by si měli radu vyžádati. Avšak nedostatek těchto vlastností u zvoleného nečiní volbu jeho neplatnou, jen když se osvědčil na zkoušce soudnosti. Zrušena může býti volba jen vyloučením jeho ze Sdružení. Úst. § 6.

[13]) Aby náčelníkům byla péče o každého usnadněna. Úst. § 9.

[14]) Kromě obecných pravidel (pro celé Sdružení) není zvláštních ustanovení ani pro oblasti, ani pro domy se společným životem. Ale každý náčelník má právo se schválením své rady (volené členy mezi sebou) stanoviti pořádek, pokud toho žádá společný život. — Jako každý jednotlivý člen ve své působnosti, tak i náčelník je povinen největší dbalosti ve svém úřadě na rozdíl od úřadování státních zřízenců. Jemu nestačí znáti povrchně síly, jimiž vládne; dlužno vyzkoušeti vědomost, nadání, prozíravost, paměť, dar slova, a nezakládati svých rozhodnutí na neurčité výslednici, jaká bývá na vysvědčeních. Vykonávaje svůj úřad, nemá spoléhati na zásadu, že se za nemožným nikdo nemůže hnáti, jak by mohl spoléhati, kdyby běželo jen o striktní povinnost. Záhada, kterou nelze rozřešiti za den, může býti rozřešena za měsíc. Touto bedlivostí se uchrání mechanického pojímání svého úřadu. Nebude kdy byrokracie, nahodilých zpráv — více méně hodnověrných — o členech Sdružení. Budou se zaznamenávati průkazy c t n o s t i členů Sdružení, podané nahodile, nebo při zvláštní zkoušce. K vylíčení těchto konkretních případů nepřidá se subjektivní úsudek. Každý náčelník je povinen zkoumati tyto případy, aby poznal ctnosti svého podřízeného. Co se týče n e d o s t a t k u c t n o s t i, lze zapisovati toliko výklady, podané nebo potvrzené podřízeným ve své apologii; na příklad že byl rozčilen odporem, přibezděčujícím ho k obraně svého mínění bez přípravy, nebo za jiných nepříjemných okolností; nebo že byl nespokojen nespravedlivým nakládáním; že nepamatoval na zájmy bližního pro nedostatek všímavosti. Stran j i n ý c h v l a s t n o s t í sluší se přidržovati positivních výsledků zkoušek i podniků členů Sdružení; zápisy o nich budou chovány; rovněž zápisy o nezdaru, k těm se však přidá výklad, podaný zkoušenými v jejich apologii. — Náčelníci mají uchovati v tajnosti všecky zprávy podřízeného, ústní i písemné, týkající se jeho osobních věcí. Nemohou jich sděliti s jinými, leč by podřízený, když se ho optali, bez váhání odpověděl, že si nepřeje, aby věc zůstala tajná, nebo to písemně potvrdil. — Náčelník není zavázán, vykázati se svým podřízeným tím, jak se snažil, aby jim pomáhal; ovšem svému náčelníku bude však přece s prospěchem, když podřízeného uvědomí, nedostává-li se, z čeho by mu pomohl uskutečniti jeho svaté záměry. Možná, že vynalézavost podřízeného mu ukáže pomůcky ještě nevyzkoušené. Náčelník nemá se domnívati, že jeho láska nebude brána v pochybnost a že všichni budou přesvědčeni, že, kdyby mohl, udělal by více pro blaho podřízených a pro slávu Páně. Má-li občina sama v něčem nedostatek a nemůže-li náčelník vyhověti, má se omluviti před občinou,

O předsednictvu.

§ 14. Předsednictvo se volí na tři leta z členů skupiny A, podrobivších se s úspěchem zkoušce soudnosti, kterou by se zajistilo účelné vedení Sdružení; rozhoduje nadpoloviční většina všech hlasů, neoslabená nadpolovičním odporem členů k pouhému odporu oprávněných. Kdyby se odporem zmařila volba třikráte za sebou, bude z nich zvolen ten, proti němuž bude nejmenší odpor.

Jeden se volí členy B, tři členy A, pátého ustanovuje předseda z nejstarších členů skupiny A, avšak mladších 65 let. Jeden nebo dva členové mají býti ženské.

§ 15. Předsednictvo rozděluje mezi sebe úřady předsedy, jeho náměstka, tajemníka, jeho náměstka a pokladníka. Oba náměstkové jsou zároveň revisory účtů. Předsednictvo se shromažďuje na pí-

---

jako by se omluvil před Ježíšem Kristem, kdyby ten byl jeho hostem. Nemocným je povinen prokazovati něžnou pečlivost z lásky k nim a zpravidla též v naději, že jim poskytne možnosti, aby prodloužili své působení. Vůči zdravým má dvojnásobnou povinnost: bratrské lásky a péče o nástroje slávy Boží. — Náčelník má právo přikazovati, když toho žádá blaho Sdružení, podle úsudku jeho rady. Členu, který by se nechtěl podrobiti takovému přikázání, nezbylo by, než vzdáti se členství. — Mimo to každý člen je povinen poslouchati stran příjetí v Sdružení a ponechání v něm, neb v skupinu A a v ní, a ve všech věcech, které mohou býti přikázány na základě ústavu Sdružení nebo za trest přiměřený za porušení pravidel. Zvolí-li náčelník podřízenému zvláštní obor, je tímto rozhodnutím vázán i jeho nástupce, poněvadž nesluší míti podřízeného k všelikému zaměstnání. Náčelníci mohou žádati na každém zdravém členu denní práce šestihodinné (mimo modlitby). Přikázati něco, co nepatří k programu, který si SŘK. vytkl, bylo by nezákonné, a nikdo není povinen, podrobiti se takovému rozkazu. — Prosí-li někdo pomoci u náčelníka a není-li jasno, že uskutečnění jeho úmyslu vede k větší slávě Boží, má se náčelník otázati (ale podřízený by měl předejíti tuto otázku), proč myslí, že tím prokáže Bohu větší čest; a běží-li o jeho vlastní činnost, ne o návrhy pro jiné, přistoupí na jeho výklad, leč by bylo jasno, že nelze věc bráti vážně. Otázka se mu klade spíše za tím účelem, aby byl přibezděčen přemýšleti o své vlastní odpovědnosti. Není-li z čeho mu posloužiti, bude mu dovoleno, sháněti to jinde. Shledá-li náčelník sám, že vykonání té věci poslouží k větší slávě Boží, než opomenutí, bude se o to starati jako o věc Sdružení. Úst. § 6 — Dlužno pak rozeznávati vlastní příkazy od prostých přání. Těmto nemají vyhovovati, jsou-li přesvědčeni, že nevykonání jejich poslouží k větší slávě Boží; neníť náčelník neomylen. Vlastní příkazy jest jim však vykonati, i když se domnívají, že by vlastně něco jiného bylo více posloužilo slávě Boží; neboť jest jim uznati, že Prozřetelnost Boží nemůže žádati věci, které se nám prospěšnou nezdá, ale z neznámých příčin prospěšna jest; a tak dlužno souditi v našem případě, ač nepřikazuje-li se nic hříšného. Obyčejné lze se tu ovšem nesnázím vyhnouti tím, že podřízený vyloží své pochybnosti náčelníku. Úst. § 9. — Přestoupení těchto pravidel není hříchem, leč když je zároveň porušením zákona přirozeného, na příklad stran povinnosti zachování svěřeného tajemství; jen tehdy přestoupení jiných pravidel je hříchem, když k nim přistoupí výslovný příkaz náčelníka. O výslovném příkaze lze jen tehdy mluviti, když náčelník projevil jasně svou vůli, něco rozkázati, což se přihodí jen zřídka; nestačí na příklad říci toliko: „Chci, abyste učinil to neb ono," je nezbytno aby řekl, že chce podřízeného zavázati. „Zákon, pozbyvší účelu, není závazný." Tato zásada má svou platnost i ve Sdružení, neboť ve Sdružení neporoučí se nic pouze proto, aby se podřízený cvičil v poslušnosti. Mimo příkazy jednotlivé je ve Sdružení jeden příkaz obecný, jímž se přikazují výslovné všecky skutky lásky Bohem přikázané. To se ustanovuje proto, aby se zamezilo vyšší hodnocení poslušnosti než lásky, nebo dokonce spravedlnosti. Úst. § 12.

semné vyzvání předsedovo, nebo jeho náměstka; sezváno má býti, když toho žádají alespoň dva členové jeho.

§ 16. Předsednictvo je povinno říditi se ve všech rozhodnutích zřením k větší slávě Boží.[15])

§ 17. Má právo měniti a stanoviti podle potřeby řád, jímž se základní principy stanov v podrobnostech aplikují. Způsobilým k usnášení je za přítomnosti 4 členů. K platnosti třeba čtvrtinové většiny hlasů.

§ 18. Má povinnost měniti řád a nařízení, jakmile by přestala sloužiti k uskutečnění větší cti a slávě Boží.[16])

§ 19. Má právo vyloučiti[17]) člena ze Sdružení, ochabne-li přes všecko úsilí náčelníku v horlivosti ve službě SŘK.; rovněž pro vady fysiologické nebo psychologické; taktéž nevyhovuje-li kdo v oboru svobodně zvoleném; konečně soudí-li, že člen může býti užitečnějším vně Sdružení.

§ 20. Předseda nebo náměstek svolává valnou hromadu.

§ 21. Ke všem usnesením, závazným pro SŘK., i ke všem právním listinám, oznámením a vyhláškám, týkajícím se SŘK., je třeba podpisu předsedova a tajemníkova. Oznámení určená členům, uveřejní se buď v novinách, nebo posílají se členům v opisech.

§ 22. Tajemník, po případě jeho náměstek, zastupuje SŘK. na venek a ve styku s úřady.

§ 23. Pokladník sestaví každý rok, hned po uplynutí správního roku, podrobné účty za účelem revise.

O valných hromadách.

§ 24. Řádná valná hromada SŘK. svolává se předsednictvem každý třetí rok. Mimořádná na návrh předsednictva.

§ 25. Řádné valné hromadě náleží:

a) provésti za normálních okolností volby členů předsednictva,

b) usnášeti se o změně stanov.

§ 26. K usnesení o změně stanov je třeba nadpoloviční většiny přítomných členů, ať jich je kolikkoli, a souhlasu dvou členů odstupujícího předsednictva; k usnesení o změně § 1, 16, 18, jakož i o zániku Sdružení je třeba čtyřpětinové většiny hlasů došlých na písemné vyzvání všech členů. Kromě vytčených případů stačí k platnému usnesení nadpoloviční většiny všech členů přítomných, ať je jich kolikkoli.

O urovnání sporů.

§ 27. Spory mezi členy z poměru spolkového vzešlé urovnává před-

---

[15]) Proto SŘK. nemůže na se bráti závazky, kterými by se rušila svoboda rozhodovati vždy podle oné otázky. Ust. § 6.

[16]) „To, co se ukázalo závadou, neb i zkázou jiných institucí, upiaté lpění na tom, co zakladatel uznal za dobré, je co nejrázněji znemožněno nezměnitelným ustanovením, že, jakmile se ukáže některé pravidlo méně vhodným, ihned se změní." Apošt. 1921, str. 15.

[17]) Vyžádajíc si, aby se obhájil. Ust. § 4.

sednictvo. Spory mezi členy a předsednictvem srovnává valná hromada.

O zániku SRK.

§ 28. O zániku SŘK. se usnáší valná hromada, která rovněž ustanoví, co se má státi s majetkem.

Laz. K. Lazarovič.

Náš pop.

Ze života srbského. Ze srbštiny přeložil † Ad. Jašek.

(Dokončení.)

IV.

Přibližoval se svátek sv. Petra. Každodenně jsme očekávali, že Mara vzkáže o vůz. Ale přišel svátek, a dopisu od Mary nebylo. Prošel druhý, třetí večer po svátku, mužové vracející se z práce zastavovali se před soudem a mluvili něco o sušárnách. Byl jsem na lovu, a když jsme se vrátili, vmísili jsme se mezi národ. Již se smrákalo. V dálce jsme zpozorovali jakýsi vůz. Starosta podíval se v onu stranu, protřel si oči a namáhal se, aby poznal, kdo přijíždí. Najednou zatleská rukama:

— Mara!

— Mara! — vzkřikli jsme my, a písař utíká, co může, popu naproti. Soused můj vypálil z pušky. Pop holohlavý utíkal naproti vozu, jenž se zastavil, rozepjal ruce a radostí plakal; větřík pohrával mu bílou bradou a několika vlasy na hlavě.

Mara seděla na předním místě. Spěšně vstala, levou rukou vzala plášť, pravou sejmula klobouk s hlavy, chytla se za žebřinu a lehce skočila s vozu.

Pop jí vzal oběma rukama za hlavu, políbil jí na čelo, a nám se jiskřily slzy. Vítá se s námi — a je taková, že jí sotva poznáš. Když některému jinochu podala ruku, celý zčervenal. Sešlo se dosti národa, pak jako nevěstu jsme jí odváděli do popova domu. Pop od radosti ani nemluví, ani nešeptá, jen si utírá oči, ale i mladým vázl jazyk. Bez žertu, jako nějaká paní! A jaké má šaty a jak si vystupuje!

Zítra ráno vstala, postavila se do dveří a rozhlíží se. Pop byl už dávno v zahradě, každou chvíli se vracel, zda Mara ještě nevstala. Před usvitem trochu pršelo. Země byla všude vlažná a se stromu přede dveřmi ještě neoschly dešťové kapky, a když na ně zasvítlo ranní slunko, leskly se jako lustr v městském kostele. Na topole seděl mladý špaček a s ořecha se ozývala žluna. Slunce si razilo směle oblaky cestu.

Mara stála ve dveřích a ze široka se rozhlížela. Hluboce dýchala a divně jí bylo u srdce.

— Co jsi se zamyslila, holubičko? — pravila Ikonije.

Mara ještě hlouběji dech protahovala:

— Nic — a pohled její spočinul v dálavě. — Jak je vše krásné, plno života, jak je vzduch svěží!

Ikonije se jí podívala do očí, pak i ona hleděla v onu stranu, kam patřila Mara.

— Na moruši?

— Co?

— Na moruši a všude jinde hledím — pravila Mara, se slabým úsměvem. — Nemohu se nasytiti tohoto vzduchu.

— Vařím kávu pro tebe — praví Ikonije. — Vím, že jsi se zpanštila. Chceš zajisté bílou.

Vtom došel i pop ze zahrádky. Jeho tvář dostala opět nadzemský jas, neboť radost ho ozařovala.

Ze sousedního dvora skrz latě na pavlači svítilo se oko — Pavla Gjerića, švarného ženicha, onoho — jemuž učitel řekl, že je dobytek.

Pop seděl s Marou pod ořechem. Ikonije donesla bílé kávy. Pop s ní nespouští očí.

— Co jsi dělala, kdy jsi vstala?

Mara dívala se kolem sebe, pak upřela oči na popa, jemuž bylo, jako by ho poléval nějakým životodárným balzámem.

— Dívala jsem se na přírodu — praví dobrosrdečně.

Pop složí prsty pravé ruky s prsty levé, vzpruží ukazováčky a položí je na stůl. Opřel se lépe o lavici, hlavu poněkud naklonil napravo a díval se do nebeského modra.

— Přírodu — praví zamyšleně. — Ano, té jsem se v mysli i sám poklonil. Veliká je to kniha. Kdo v ní čítá, blíží se Bohu!

Ano, ale pop neví, od kolika roků se muže kniha ta čítati.

Dny plynuly, Mara byla královicí dědiny. Všichni o ní mluvili. Naděje, že by mohla býti někdy naší učitelkou, blažila všechny. Ona chodila po poli. Bývala zamyšlena, ale tvář měla vždy vyjasněnou. Ani bol, ani starost nezabíraly její duše. Byla to ona citlivost, jež se rodí v těch letech v každé duši a již poznala i ve škole. Procházejíc, potkala se i s učitelem; napřed před ním ubíhala, ale pak s ním zvykla.

Tak prošel měsíc. Mara bývala pořád ještě zamyšlena. Divně si někdy počínala. Někdy s námi sedí, pak ihned skočí, jen prohodí: „Třeba pracovati!" — nás zůstaví a my hledíme za ní.

Nebo někdy dojde po poledni, když pop odpočívá na pokrývce, zadívá se na něho, přitulí se k němu, najednou trhne sebou, zvedne hlavu, utíká do světnice a otevře knihu. Nebo chodí po poli, slavík zpívá, klokotá silně, milostně, plně, vesele jako na svatbě, potom žalostně jako z opilství. A ona jej poslouchá, pohled její těká neustále vzduchem. Jindy baví se květinkami, čítá jim tyčinky, lístečky atd. Jindy opět vejde do světnice. Hrozně bojuje asi sama se sebou. Hned slzí, pláče, pláče, najednou si utře slzy, vezme knihu, udeří jí o stůl, otevře a čte...

Kdysi si sedla pod ořech. Pletla a knihu měla na klíně. Přimhouřila oči a čítala neustále. Na strništi opodál stál mladík. Podepřel si boky a ohlížel si popův domek. Vyndal polní roh, zatroubil a hlas jeho bolně nesl se vzduchem. Neznámá píseň — kdo ji zná. Odhodil roh na lučinu, pokroutil si chmýří pod nosem a černě se díval na boudu,

kde byla škola. Krev mu podlévá oči, jež mu vlhnou a tvář mu hoří jako v horečce.

Když soumrak pokrýval zemi, někdo se šoukal k popovu plotu. Nebělila se na něm selská košile, ani nezůstávala po jeho opánkách široká stopa. Opřel se o štěbel plotový, a z popovy světnice jako měsíční jas lehce se nesla druhá vidina v dlouhém šatě. Kráčela k plotu a dlouho i tiše tam šeptali. Nikdo jich nepozoroval, ale též nikdo neviděl na druhé straně stodoly černých očí Pavlových, které protínaly i noční mrakotu.

— Nevím, co činiti — praví vidina ve dvoře.

— Zůstaň — odpovídá vidina na ulici.

— Ihned jsi rozzloben.

— Nestarám se o malé duše, nechci s tebou zde šuškati. Chci práci. Buď mne máš ráda nebo ne. Jedno nebo druhé. Nechci talíře ode dvou lidí. Nemám rád lidí, kteří něco chtějí, nemohu, a co mohu, ne... Buď — anebo!... Vidím vše... Raděj se vrať, pak čítej dobrodružné knihy a líbej otci ruku...

Noc byla černá, jako málo která. Nikde nic se ani nepohlo, jen sova v dálce hudla strašnou píseň. Psi ježili hřbet a vyli, a zmořený sedlák probouzel se ze sna, požehnal se a opět usnul...

O sloup zvonice stál opřen Pavel Gjerić a hleděl jako sokol do tmy. V tu chvíli vyjel vůz ze dvora školy a uháněl tryskem cestou.

Pavel vystřelil z pistole, ale zátka spadla pod školní střechu právě do vrabčího hnízda.

Vůz uháněl ještě rychleji. Ze sousedního dvora vypadne s malou puškou stařec Matěj Gjenadić, jenž prý ještě pod Milošem bojoval.

— Na pomoc — vykřikl Pavel, přiběhnuv k němu.

— Co je?

— Učitel uteki.

— Ani stopy po něm... Co křičíš? — praví rozespalý Matěj.

Pavel přiskočil k němu a cosi šeptal.

Matěj vypálil též ránu:

— Na pomoc, bratří, žeňme se za otroky!

Pop se probudil, celý poplašený a ihned běží do Mariny světnice:

— Vstaň, děvče, jakási vzpoura!

Ale z Mariina lůžka nikdo se neozývá.

Pop přiběhne k lůžku, tápá po něm, aby probudil Maru, ale lůžko bylo prázdné.

Vybíhá ven. Již se sběhlo několik sedláků. Jakýsi strach zmocnil se popa, že se sotva držel na nohou.

Aksentij Smiljanič ho poznal ve tmě:

— Poběhl — praví.

— Kdo?

— Učitel!

Pop z hluboka vzdychnul:

— Šťastnou cestu!

— Co? — praví Aksentij. — A Mara?

— Co je?

— Ona s ním!

Pop zavrávoral, takže sedláci sotva ho zachytli, aby nespadl na znak.

Vtom Pavel vyrazil s koňmi a vozem ze dvora.

— Sedejte! — vzkřikl. — Ještě ho dopadneme!

Dva, tři vyhodili popa na vůz. Ještě vyskočilo několik ozbrojených sedláků, a Pavel uháněl s koňmi, že se všem krev pěnila.

Za nimi vypravilo se ještě několik vozů.

Národ se shromáždil. Podivno, že mladší lidé, třeba že Maru měli rádi, považovali vše za ztraceno, a kdyby nebylo starších, ani by jich nepronásledovali. Ale starší střílejí z pušek, sedají na vozy a běží z vesnice. Starosta se rozvzteklil:

— Živého nebo mrtvého! — křičí.

Najednou, jako nějakým divem, všichni neodolatelně chtěli dopadnouti učitele a vzíti mu Maru. Křik se vzmohl a jako bouře hnali se všichni cestou dolů. Několik jich na koních proletělo jako střely. I já jsem se vedral na kterýsi vůz. Vyrazili jsme z dědiny, vráželi jsme do lidí, vozy vrážely do nás, a celý ten shon ubíhal jedním směrem.

Dorazili jsme do první vesnice.

Prohledali jsme školu, neboť náš učitel s oním se scházel; prohledali jsme hospodu; ptáme se vyburcovaných sedláků, zda někoho neviděli, ale nikdo nic neví.

— Jeli na Jarugu! — vzkřikl kdosi v množství, a již vše obrací se o překot nazpět.

— Sem! sem! Nadběhneme mu!

Kola vižděla, osy praskaly, koňská kopyta a kousky vozů odletovaly.

Ale cestou na Jarugu musili jsme se přiblížiti k dědině. Tu jsme zaslechli opět rány z pušek v naší dědině a viděli jsme, že nebe se nad ní červenalo.

— Do dědiny! Do dědiny! — vzkřikli se všech stran.

Vše se žene opět k dědině, jíž lidé pobíhají a křičí: Hoří, hoří! Hoří škola, hoří kostel! Slyšíme opět rány z pušek; celou dědinou ozývá se na poplach nezvyklý hlas kostelního zvonu.

Když jsme dostihli před školu, hořela právě. Kostel ještě, chvála Pánu Bohu, byl celý, jen že vítr nadnášel na něj plameny a každou chvilku jsme čekali, že vzplane.

Pop, jenž dosud skoro bez sebe ležel na voze, skočil jako dvacetiletý junák. Cosi strašného jeví se mu v očích, tak že svatá hrůza ho pojímá. Někteří myslili, že se minul rozumem.

— Vodu! — křičel.

Řekl bych, tisíc kotlů vlili do ohně, ale plamen ještě výše šlehal. Šlehal daleko až za zvonici a jiskry létaly po nebi. Celý vrch byl v plamení. Praskaly trámy, již i půda hořela; ve škole bylo světlo jako za dne. Najednou zahřměl popův hlas:

— Ikona! Ikona!

Podívali jsme se oknem, a sv. Sáva hleděl na nás všechny oním zamračeným, vážným pohledem. Pop přichvátal k oknu; dva ho popadli za ramena ale on nedbal, vymkl se a skočil dovnitř.

V tu chvíli okraj střechy spadl na pokraj okna, zachvátil stavení i s té strany, takže popu bránil návrat. Dým se valil. Národ běduje a lije vodu, sekera rube. Popa jsme již neviděli. Staňa Isakovič rozpulil sekerou dveře, takže se rozlítly. Tu jsme spatřily popa v plameni, držel ikonu a zvedal ji nad hlavu. Srdce by nám byla rozskočila. Tak se ulekli, že z úžasu zapomněli hasiti. Pop stál tam. Červený plamen ho ozařoval, bílá brada mu splývala na prsa, ikonu zdvihal nad hlavu a z praskotu plamenů slyšeli jsme jeho jasný hlas, píseň a slova: ..... „prvé jsi přišel, svatý Sávol"

Ninko zasyčel jako zmije, když uzřel popa:

— Zachraňte kmocháčka, i kdybychom měli všichni zahynouti. — Vylezl na vrbu k samému plameni a jako zbaven rozumu a nevěda, co dělá, rubal sekerou trámy na stropě. Trámy s třeskotem spadly doprostřed světnice mezi dvě lavice, jiskry se provalily a prolomený strop se nahl v plameni a hrozil spadnouti na podlahu.

— Podejte mi větší kotel plný vody — křičel Ninko.

Podali mu.

Chytil kotel oběma rukama. Nohama se opřel o vrbovou haluz, zády o druhou, pak jím zamávl a vlil na provalené místo. Vrba praštěla, a Ninko zřítil se na zemi na druhou stranu. Voda zasyčela, a dým se provaloval. Ve světnici nebylo pro dým ničeho viděti.

Opět bylo slyšeti popův hlas, ale dušeně, slovům nebylo lze rozuměti. Dým se poněkud odvalil, a zahlédli jsme ho, jak se dere přes spadlý trám, z něhož se čadilo, a chce se dostati ku dveřím.

— Rychle vodu na dveře, odhoďte trámy — křičí několik hlasů se všech stran. Celý liják vody lil se na stranu, kde byly dveře.

Pop v temnotě skočil k prahu, ale Burmazović, jen stál stranou a popa neviděl, sekerou neustále bušil do dveřových dýlí. Pop u prahu, a hořící trám nade dveřmi se zřítil a zasáhl popa na šíji. Spadl na tvář k zemi, ikonu držel však nad hlavou. Šoustli jsme kbel vody na něho a na trám a dostali jsme ho ven. V té chvíli celá škola s ohromným praskotem se zřítila k zemi, takže vypadá jako jedno veliké ohniště. Popa jsme odnesli do jeho domu. Z úst i nosu tekla mu krev a nohy měl jako mrtvé. Ještě dýchal. Pomazali jsme olejem popáleniny, košili namočili v octě, oblékli na něho a položili ho na lůžko. Nepřicházel k sobě. Starosta volal k národu:

— Dobrý jezdec rychle ať žene pro doktora a někdo na koni spěšně pro vladyku!

Dva, tři vozy uháněly o závod, a Vojin Arnautović tryskem letěl na svém bělouši k biskupovi.

Spustil se hrozný liják. Z ohromné hromady řeřavého uhlí, kde stála škola, ještě semo tamo vyšlehl plamen ohnivým jazykem k nebi, ale dešť vítězil. Před úsvitem jen ještě málo se dýmilo, doktor a vladyka dostihli do vesnice.

Když vstoupili do světnice, k naší radosti rozebral se i pop. Pohlédal kolem sebe:

— Kde je ikona?

Ukázali jsme mu.

— Položte mi ji sem — ukázal rukou na prsa, a my tak učinili.

Vladyka přišel po prstech, a měl plné oči slzí:
— Jak se ti daří, otče?
Pop trhnul sebou a obrátil oči v onu stranu, kde stál vladyka.
— Co tě bolí? — tázal se biskup.
Pop bolestně ruku vztáhl pod obraz a ukázal na srdce.
Lékař ubožáka obracel semo tamo, jehlicí propichoval na nohou až do pasu, pak se ptal:
— Bolí tě? Cítíš něco?
Pop slabě odpovídal:
— Necítím.
Lékař prohlédne ho a praví:
— Není nic vážného, puklo mu v zádech.
Vladyka se vrátil do světnice.
— Otče — praví biskup — přeješ si něčeho?
— Abych se vyzpovídal — odpovídá pop.
Vladyka se zamyslil:
— A který hřích tě tíží?
Pop slabé mávl rukou, abychom přišli i my.
Vladyka si sedl na stoličku u lůžka, a my jsme se seskupili do kola.
Slabým hlasem pak pop začal:
— Otče vladyko, pamatuješ-li se, že jsi se mne ptal, zda jsem studoval?
— Pamatuji se.
— Pamatuješ-li se, že jsi mi tehdy řekl, že je to dosti na dobrého pastýře?
— Pamatuji se.
— Nyní slyš mne, otče vladyko, i vy bratří! Ztratil jsem duši, že jsem nechodil do škol, a proto ztratil jsem i dítě, a odvedl mi je člověk nekřtěný.
— Jak to, otče? — tázal se biskup.
— Tak se to stalo, otče vladyko! Oči mé zhasínají, a dobře vidím, že svět se nyní přejinačil. Došel studovaný člověk, s kterým jsem nesměl mluviti. Vidím, jak mu jde všecka práce zpod rukou, ale já prostý člověk nesmím se mu míchati do jeho nauky! Netrp již, otče vladyko, prostých popů jako jsem já ... jak jsem byl ... Zmkl a slzy mu vyhrkly. Pak sotva slyšitelně pokračoval:
— Ani vy, bratří, nebeřte si již popa nestudovaného. Školu ihned si postavte a děti učte ... Nastane jiný svět ...
Pak se chytl u srdce, a trhaně dodal:
— A jí ... ji odpusťte! ... Není ona vina, jsem vinen sám.
Vtom venku zazněl pronikavý výkřik. Dveře se rychle otevřely, a na prahu objevila se Mara, bledá jako smrt, deštěm celá promoklá s rozcuchanými vlasy, spadajícími na prsa.
Odskočili jsme, jako by do nás střelil. Ona ještě krok učinila, pak padla na kolena. Sklonila hlavu, oči zakryla rukama a černý vlas její splýval po zemi. Pop sebou zachvěl, a slzy mu vyhrkly ze zhasínajících očí. Pokynul jedním prstem. Přiskočili jsme a podali ji až k lůžku.
— Ještě blíže — zašeptal pop.

APOŠTOLÁT

SV. CYRILA A METODA

POD OCHRANOU

BL. PANNY MARIE

Olomouc 1923

Tiskem Arcibiskupské knih- a kamenotiskárny

v Olomouci

Obsah ročníku XIV. 1923:

1. Zahrádka cyrilometodějská. Dr. Ant. C. Stojan . . . . . 1—3, 17—18, 49—50
2. Touha křesťanských církví po jednotě. Ad. Jašek . . . . . 3—5, 28—30
3. Ruské ikony. A. Gratiena . . . . . 5—6, 31—34, 74—76, 103—105
4. Kulturní úkol moderního Polska Fr. Gaja . . . . . 7—9, 35—37
5. Vyobrazení Matky Boží . . . . . 9—11, 40—43, 68—69
6. K třicáté ročnici metropolity Ondřeje Alex. Romana Šeptyckého. V. Hladký . . . . . 11—14, 38—39
7. Ústav sv. Cyrila a Metoděje pro slovanské misie na Velehradě . . . . . 14—15
8. P. Adolf Jašek, misionář Apoštolátu v Americe zemřel. Dr. Fr. Hrachovský . . 19—24
9. Náboženský stav katolíků v Bělehradě . . . . . 25—28
10. Něco o otázce sjednocení. Jos. Janko . . . . . 43—45, 70—72
11. Za zemřelým P. Jaškem . . . . . 51—56
12. Z posledních vzpomínek na P. Ad. Jaška . . . . . 56—59
13. Třetí nedele apoštolátní. Dr. Fr. Hrachovský . . . . . 59—63
14. Sv. Olga kněžna a první světice země ruské . . . . . 63—68
15. Několik úryvků z dob a života srbského světce Sávy . . . . . 72—73, 99—103
16. Tradice cyrilometodějské čili slovanští apoštolové a českosloveňská sekta. Dr. Fr. Snopek . . . . . 82—94, 130—138
17. Rytíři velebné svátosti. Štepán Goldschmied . . . . . 94—99
18. Ze zajetí Šeptyckého v Suzdalu z „Nivy". V. Hladký . . . . . 105—112
19. Z minulosti Svaté hory čili Athosu. Josef Jan —š. . . . . 112—115
20. Jakými změnami projde světský člověk, než dostoupí nejvyšších stupňů mnišské hierarchie v Athonských cenobických klášteřích? Josef Lukáš . . 115—117
21. Poměry církevní v Petrohradě . . . . . 118—119
22. Projev Národního svazu v Americe moravskému metropolitovi 129
23. Bulhaři a Rekové. Ludvík Grygera . . . . . 138—148
24. Církevní otázka na Podkarpatské Rusi. Petr Chomín . . . . . 148—153
25. Autokefalná ukrajinská církev O. M. D. Trčka . . . . . 153—156
26. Naše apoštolátní cíle. Dr. Fr. Hrachovský . . . . . 156—159
27. Nás Pop. Laza K. Lazarovič přeložil Jašek . . . . . 159—171, 193—199
28. Čtenářům Apoštolátu 177
29. Za apoštolem Slovanů arcibiskupem dr. Ant. C. Stojanem. Dr. Fr. Hrachovský . . . . . 178—184
30. Nitra — město sv. Methodeja. Fr. Jemelka . . . . . 184—186
31. Stanovy Sdružení Říše Kristovy . . . . . 186—193

Vyobrazení v tomto ročníku:

1. Sv. Otec Pius XI. 3
2. Eucharistický kongres v Římě: Průvod s Nejsvětějším 9
3. Eucharistický kongres v Římě: Kněžstvo v průvodě 13
4. Poslední podobenka P. Jaška před odjezdem do Ameriky na pas . . . 19 a 51
5. U sv. Václava v Olomouci P. Jašek vysvěcen 1905 20
6. Velehradský kostel, kde tolik P. Jašek pro unii a Apoštolát pracoval 21
7. Sv. Hostýnský chrám, kde P. Jašek pracoval jako pomocník vldp. probošta dra Stojana a jednatel Matice Svatohostýnské 22
8. Obraz sv. Cyrila a Metoděje od Köhlera, v jejichž šlépějích pracoval P. Jašek 23
9. Večeře Páně od Leonarda da Vinci 57
10. Románský kostel v Řeznovicích na Moravě 61
11. Neposkvr. Početí od V. Levého 64
12. Basilika sv. Vavřince za hradbami Říma 67
13. P. Jašek v rakvi ve faře osady P. Marie Lurdské, Cleveland, Ohio 83
14. Nával prosících v ulici Jekaterinské v Krasnodoru v Kubernské oblasti ze 4./XII. 1922 89
15. Otevření kuchyně v Eupatorii na Krymu 29./IX. 1922 101
16. 900 dětí, které se stravují v kuchyni v Eupatorii na Krymu 111
17. Hřbitov ve Střílkách u Zdounek 133
18. Lesní hřbitov v Mnichově 143
19. Ideální venkovský hřbitov 151
20. Chrám sv. Mikuláše na Malé straně v Praze 165
21. † Dr. Ant. Cyril Stojan, arcibiskup olomucký 178
22. Sv. Cyril a Metoděj, jejichž ideu a slávu šířil po celý život zemřelý arcibiskup 179
23. † arcibiskup dr. Ant. C. stojan v rakvi 180
24. Velehradský kostel, v jehož královské kapli odpočívá zemřelý metropolita . . 181
25. Kostel svatohostýnský, jemuž patřilo srdce zemřelého arcipastýře 182
26. Olomucký dóm, v němž nad rakví arcib. promluvil úchvatně opat Zavoral . 183

Na kolenou přiblížila se až k samému lůžku, ale hlavy nepozvedla, ani nesundala rukou s očí.

Pop vložil ruku na její hlavu a něco šeptal. Potom jí dal ruku pod ústa. Křečovitě oběma rukama se ji chopila a smáčela horkými slzami. Slabý, blažený úsměv zahrál na popově tváři. Chopil ji za bradu, pozvedl tvář její k sobě a zahleděl se na ni.

— Služ tomuto — praví pop a očima ukázal na svatého Sávu, jenž mu ležel na prsou. Opět toužebně patřil na její lítostnou tvář. Usmál se opět lehce, a jako by se nemohl do syta na ni nahleděti:

— Nyní je mi už načisto dobře! Už mne nic neboli.

To byla poslední jeho slova.

*

Od té doby prošlo šest let. Bloudil jsem světem, až mne válka zavolala domů. Konečně dostal jsem rozkaz, abych šel do jistého města. Musil jsem jíti naší vesnicí. Na poslední stanici dostal jsem nového sluhu, nějakého Ilju Teovilovića, sedláka. Mnoho jsme o lecčem hovořili. Již jsme se blížili k dědině. Oblékám vojenský kabát, natahuji čepici na hlavu, oči přimhouřím a ptám se ho:

— Co je, milý . . . chtěl jsem říci s Marou, ale jazyk se mi jaksi svezl, takže ze mne vyhrklo: S Pavlem Gjerićem?

— Ah, pane, nebylo ho v onu noc, kdy škola hořela. Dlouho jsme nic o něm nevěděli, až přišel z vojny trubač Marko a vykládal, že Pavel odešel do Bělehradu a tam vstoupil k vojsku. Když jsme včera jeli do města nakoupit potřeb, donesl náš komisař noviny a přečítal nám: „Zahynuli při dobývání záseků . . . ten . . . ten . . . ten . . . Konečně poručík Pavel Gjerić."

— Bůh mu dej lehké odpočinutí!

— A onen učitel? Slyšeli jste něco o něm?

— Ach, když ona andělská duše se ho odřekla a kajícně se navrátila k popu, učitel odešel do Bělehradu a oženil se tam s jakousi, co spravuje klobouky. Posledně vykládal bohoslovec, že se se ženou rozešel, neboť si naříkala, že ji bije a s ní hrubě zachází. Nebude míti nikde štěstí.

Přišli jsme zatím do vesnice. Vzpomínky svíraly mi hruď.

Šli jsme podle nové veliké zděné školy. Právě zvonili k modlitbě. Oknem zahlédl jsem školáky; vstali a říkali modlitbu. Před nimi stála ženská. Upírala zraky na svatého Sávu, téhož, který byl ve staré škole. Poznal jsem obraz i učitelku — Maru.

▣ ▣ ▣

Zprávy.

Em. Bougaud, **Církev.** Dle VII. vydání přeložil Ant. Melka. „Vzdělávací knihovna katolická", řady nové svazek I. — V době, kdy v naší vlasti i v jiných státech rozvířil se boj proti církvi katolické, byla jistě šťastnou volba tohoto díla, kterým „Vzdělávací knihovna katolická" zahajuje opětné pravidelnější vycházení, které válečná a bezprostředně jí následující doba znemožnila. Velkolepé dílo slavného spisovatele a kazatele francouzského biskupa Bougaudu „Le christianisme et les temps présents" bylo již z části převedeno v náš jazyk. Vzdělávací knihovna čerpala z něho několik svazků (O bolesti, O Ježíši Kristu a j.). Dnes podává se

nám překlad dílu čtvrtého „o církvi". Jistě že i tato kniha dozná u nás stejného úspěchu jako předcházející překlady Bougaudovy. A v čem záleží tajemství tohoto velikého úspěchu? V životnosti psaného slova. To není suché slovo kazatele. Není snad jediného většího pojednání, které by nebylo napřed znělo s některé francouzské kazatelny dříve než bylo uloženo v jeho spisy. On své knihy prve kázal, nežli je psal. A odtud ta vroucnost podání odtud to živoucí teplo, které i z té mrtvé stránky spisu jeho sálá. A druhý, tajuplný zdroj jeho úspěchů — byla jeho osobnost: kněz, vroucí kněz, modlitbou i meditací spojený s Bohem — a Francouz, nadšený Francouz, láskou hořící pro svoji vlast. Po té stránce zvláště nám jej odhalují jeho veliké oslavné řeči, a jiné menší příležitostné. Tu jeví se jeho veliký zápal pro církev a její potřeby, jimž už dříve věnoval zvláštní spisek: Le grand péril de l'Eglise de France au XIX. siécle. Ale s velikým zájmem o církev a vlast spojoval Bougaud v srdci svém i neobyčejné porozumění pro člověka dnešní doby, pro jeho bolesti, pochybnosti, pro jeho boje i porážky, jakož i pro vše opravdu veliké a dobré, co kde člověk dnešní i na chmurné cestě bludu koná. Jako by ruku na srdci lidstva měl, vycítil všecku jeho bídu i strast a hledal léku a pomoci jako theolog, ale zvláště jako psycholog a moralista. A jak? Tím právě, že ukazoval, jak víra, jak zvláště katolická víra jediná souhlasí s tužbami lidského šlechetného srdce a má odpověď a útěchu na všecky jeho záhady a boly. — Všude je patrno, že v naší inteligenci i širokých vrstvách probouzí se a sílí opět náboženské cítění, touha po živém prameni víry. Kdož jste povoláni, starejte se, aby „Vzdělávací knihovna katolická" vešla v nejširší známost, neboť v ní nalezne se to, co dnes duše tolikrát různými svody zklamaná hledá: Zpět ke Kristu!

Frant. X. Kerer: Don Bosco. Přeložil L. P. Vydala Cyrilo-metodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrby v Praze. 87 str. Cena Kč 4. — Don Bosco, jedna z největších postav 19. století, došel konečně vydáním Kotrbovým v české literatuře ocenění, jehož dostalo se mu v písemnictví italském, francouzském, španělském, polském a německém již dávno. Čtete životopis jednoho z největších vychovatelů a dobrodinců opuštěné mládeže a nemůžete se ubrániti úžasu nad ohromností díla, jež takřka z ničeho dovedl zbudovati jediný člověk. V den jeho smrti existovalo již na 200 oratoří a sirotčinců, v nichž bylo vychováno přes 200.000 mladých lidí. A v díle řehole salesiánů a salesiánek, jím založené, ve třetím řádě „Salesianských pomocníků" a v díle „Ke kněžství pozdě povolaných synů Mariiných" práce tohoto světce a pedagoga pronikla již do všech úhlů světa a učinila již miliony opuštěných dětí a duchovní i hmotné pomoci potřebných lidí účastnými požehnání lidumilné činnosti Boscovy. V životopise jeho najdete i klíč k porozumění těchto mimořádných úspěchů. Byla to nejen veliká zbožnost a důvěra v Boha a Jeho Matku, nejen pokora, vzdělanost, nesmírná pracovitost a sebekázeň, ale byla to zvláště láska, charita, jíž velký světec byl cele proniknut. Doba Boscova podobala se mnoho naší. Narodil se v době vídeňského kongresu a prožil po válkách napoleonských a po revoluci svůj život uprostřed sociální a mravní bídy. A proti tomu všemu zlu pracoval Bosco celou silou své charity, maje cílem, ujmouti se nevědomé, zanedbané, proletářské mládeže a zvednouti ji mravně i občansky. Bosco zanechal přes sto knih, jež rozšířeny jsou v milionech exemplářů. Zajímavý a podrobný životopis Boscův, obsažený v knížce „Don Bosco" z nakladatelství Kotrbova, přispěje k tomu, aby humánní činnosti salesiánské stalv se účastny i české opuštěné děti. Přejeme knížce nejširšího rozšíření.

Noví mučednící. Mír versailleský neuspokojil Turků, ale nenávist jejich ke všemu křesťanskému značně rozdmýchal. Teprve nyní přichází na jevo, kolik mučednické křesťanské krve prolili ohavní Turci z nenávisti k víře křesťanské. Od ledna do srpna 1920 zavraždili šest františkánů a jeden zemřel pro surové zacházení. Tři z nich byli vysláni roku 1919 do Armenie, aby tam znovu vzkřísili za války zaniklé misie. Pán Bůh žehnal práci horlivých apoštolů, když tu náhle v lednu 1920 zaburácela nová vichřice pronásledování. Jistý mohamedán, předstíraje soucit s misionáři, přemluvil je, aby se poschovávali v domech mohamedánských před nebezpečím. Sotva tak křesťané učinili, náhle na nádvoří jednoho mohamedána, u něhož skryli se křesťané, zarachotily a třeskly zbraně. Polekaní misionáři tázali se po příčině toho, ale dříve, než byla dána odpověď, zrádce mohamedán vytáhl revolver a kázal všem třem misionářům položiti se po řadě na zemi. I bezbranné děti a ostatní křesťané musili tak učiniti, načež byli postříleni. Misijní chrám a obydlí křesťanská napřed byla vykradena, pak zapálena. Bylo to 20. ledna

1920. Podobně se stalo s křesťany a jejich knězem na misijní stanici v Jenige-Kude v Armenii; všichni křesťané přišli tam o život. V Donkale v Armenii zahynul misionář P. Jalincatjan. Jakmile Turci zvěděli o jeho návratě, obklopili a napadli misijní stanici. Křesťané, chtějíce se uchrániti, skryli a zatarasili se i se svým knězem v kostelíčku. Turci zapálili kostelíček, v jehož plamenech nalezli všichni křesťané mučednickou smrt. V Maroši všichni křesťané musili opustiti město. S br. Achiliánem tak naráběli mohamedáné, že, byv utýrán, podlehl útrapám v Adaně. P. Bulluci vydal se na cestu, aby v Jerusalemě uspořádal řádové a školní záležitosti. Mezi Damaškem a Haifou byl přepaden od beduinů, kteří dvěma koulemi ho usmrtili, tělo rozčtvrtili a po kouskách rozvěsili na kolech. V září minulého roku konaly se v chrámě Vykupitelově v Jerusalemě zádušní bohoslužby za mučedníky křesťanské, již padli za oběť nenávisti a zuřivosti turecké.

Schůze říšského poradního sboru katolické inteligence konala se na Velehradě dne 29. července za přítomnosti 10 delegátů a předsednictví veledůstojného pana kanovníka dra Kachníka. Zahájena byla po druhé hodině odpoledne. Omluvili se profesor dr Kolísek, páni Schönborn a Voborský. Dr. Janda po přečtení protokolu z poslední schůze podával referát o založení přípravného výboru pro oslavu svatováclavskou. Nato čteno provolání, které za účelem dostavění chrámu svatého Víta bylo vyhotoveno a podepsáno četnými předními muži. Provolání toto také podepsal dva dni před smrtí spisovatel Karel Klostermann. Na vyzvání veledůstojného pana předsedy dra Kachníka byla povstáním uctěna památka tohoto spisovatele. Pokud se týče svátku svatého Václava, bylo usneseno po delší debatě, aby za daných politických přeměn nebylo předmětem této schůze, nýbrž aby vyslechnuti byli prve všechny ordinariáty, s čímž poradní sbor souhlasil. Schůze poradního sboru představuje si, aby sbírka na chrám svatého Víta děla se nejprve prostřednictvím organisací a spolků, a potom farních úřadů (kostelní sbírky). Dále rokováno o valné hromadě katolické inteligence, jež se bude konati dne 28. září 1923 a konstatováno, že sleva na jízdu nebyla povolena. Nato čteno provolání z Velehradu ke sjezdu inteligence, které má býti uveřejněno v našich denících. Některým delegátům znovu byl vyličován účel tohoto poradního sboru a zdůrazňováno, že valná hromada rozhodne o dalším jeho trvání a v jaké formě má existovati. Schůze ukončena po 5. hodině odpoledne.

Katolické inteligenci a všem jejím přátelům! Říšský poradní sbor katolické inteligence, pamětliv příkazu daného mu prvým sjezdem katolické inteligence, konaném v roce 1921 v Praze, svolal na den svatého Václava t. r. II. sjezd katolické inteligence. Jako prvý konán byl ve znamení soustředění roztříštěných sil naší inteligence tak i tento sleduje stejný účel, dán však jemu ještě další úkol, úkol vznešený a veliký: raditi se o prostředcích a cestách obrození druhého našeho národa v duchu zásad, hlásaných svatým Cyrilem a Metodem a svatým Václavem. V jednotě víry, kterou nám přinesli svatí naši věrozvěstové a pro kterou vydechl svatý Václav svou šlechetnou duši, jest naše síla; to poznání musí býti zlatou nití celého sjezdu a o proniknutí do všech věrných srdcí národa nutno vážně a společně uvažovati. V jednotu národní tlačí se různé náboženské společnosti, nevěra hrozí náboženský rozvrat a tomu nutno stůj co stůj zabrániti. Kdo je v prvé řadě povolán k této obranné práci? Jistě katolická inteligence. Nepodceňujte nebezpečí, nespoléhejte na svou práci jako jednotlivci, nýbrž pomněte, že jen společná cílevědomá a svorná součinnost nás všech může míti zdárný a žádoucí výsledek. Proto přihlaste se k praporu svatováclavského rytířstva, přijďte do Prahy, postavte se veřejně v naše řady. Hájíme odkaz předků, víru cyrilometodějskou a svatováclavskou (a odhodlané). Neútočíme, nýbrž jsme a chceme býti jen obránci. Tento vzkaz a výzvu posíláme z posvátného Velehradu všem svým soudruhům a všemu věrnému lidu českému a slovenskému. — Na Velehradě, dne 29. července 1923. Za říšský poradní sbor katolické inteligence: Msgre dr. Kachník, dr. Kratochvil, posl. Rozsypalová, dr. Hrachovský, rev. Zelenka, dr. Skácel, inž. C. Sochorec, dr. Ebert a dr. Janda.

Desítiletá činnost. Sekretář Apoštolátu dr. Fr. Hrachovský působí od roku 1913 v Olomouci. Byl sekretářem Cyrilometodějského tiskového spolku a Právní ligy kněžské, pak sekretářem Matice cyrilometodějské, konečné sekretářem skoncentrovaných tří spolků. Za 10 let konal mnoho schůzí tiskových, školských, náboženských, mnohokráte kázal a v posledních 3 letech měl ročně více tridní. Byl redaktorem Věstníku Matice cyrilometodějské, Věstníku Společnosti svatého

Cyrila a Metoděje a kalendářů Matice cyrilometodějské. Jako redaktor odpovědný měl k vůli sektářům 4 poroty, jako řečník více soudních výslechů, ale vše skončilo dobře. Schůze některé byly hodně bouřlivé, zvláště se sektáři a bezvěrci, v novinách, pak byl za to bezpočtukráte. Aktivní život v kulturně-nábožensko-obrodné činnosti nemůže postrádati uvedených nepříjemností.

Schůze sekretáře. V květnu: V Čebíně u Tišnova 6., ve Svinově 10., v Praze 13., v Hlušlěnovicích 20., v Uherském Ostrohu a v Milokošti 27. a 3 kázání májová u kapucínů v Olomouci 9., 14., 25. — V červnu: V Holešově a v Lověšicích 3., v Praze 4., Kožušany a Velká Bystřice 10., Dršková u Kašavy 17., Dolany 24., Praha 25., Žďárec u Tišnova 29. — V červenci: Prostějov 1., Hostýn 8., Kroměříž 9., Uherský Ostroh 15. — V srpnu: Exercicie na Svatém Hostýně, cesta do Limpias a Lurd, schůze v Brně 26. — V září: Nové Město a Bobrová 2., Poštorná 8., Břeclava 9., Čelechovice 13., Velká Bystřice 16., Praha 23., Švábenci 30. — V říjnu: Tuřany 7.

Příznivcům Apoštolátu v Americe. My jsme v tomto ročníku neuváděli americké sbírky, jelikož patří Apoštolátu zahraničnímu a spravuje je pokladník jiný, ne náš skoncentrovaných spolků. Jakmile se naši misionáři vrátí z Ameriky, bude sestaveno účtování za celou dobu, bude v Apoštolátě uveřejněno vše, co Amerika dala na cíle Apoštolátu. Jisto jest, že zahraniční Apoštolát by nebyl mohl tolik dobrých věcí vykonati, kdyby neměl amerických darů a příspěvků. Američtí čeští a slovenští katolíci budou míti radost, až se dovědí, co všechno bylo provedeno za jejich peníze. Lásku k velikému slovanskému misionáři zemřelému arcibiskupu dru Stojanovi nejlépe by projevili američtí naši příznivci sbírkami na Stojanov na Velehradě.

Pomník arcibiskupovi dru Stojanovi. Každý velký muž má v našem národě několik pomníků. Mezi opravdové velikany a budoucí blahoslavence patří i zemřelý metropolita dr. Stojan. Jemu by mělo býti postaveno několik pomníků v naší vlasti. Dva však by měly býti jistě zbudovány, a to na Velehradě Stojanov, který by měl býti vypraven tak, jak on si to přál, a podobný dům pro poutníky na Svatém Hostýně opět pod jménem Stojanov. Těm dvěma místům věnoval celý život, proto by mělo býti tam jeho jméno zvěčněno. Povolaní činitelé jistě se toho chopí a uvedou to v život. Lid moravský jistě štědrou rukou tuto akci bude podporovati.

Tridua v adventě. Dr. Fr. Hrachovský bude míti tridua v Hradisku u Kroměříže, v Trnavě u Vizovic, v Podivíně, ve Křtinách a v Častolovicích.

Členské příspěvky za rok 1923. Kdo ještě nemá zaplaceno, učiň tak na farním úřadě. Kde nebyla posud sbírka na Apoštolát, nutno ji do konce roku vykonati. Rovněž peníze z pokladniček je třeba poslati pokladníkovi do Olomouce. Letošní sbírka v apoštolátní neděli byla asi o polovici menší, než roku minulého, bylo by tedy záhodno, aby se počet členů zvětšil a tím úbytek nahradil. Úkoly Apoštolátu jsou velké, proto je třeba mnoho hmotných příspěvků, aby se mohlo vyhověti všem požadavkům.

Administrace Apoštolátu prosí odběratele, aby časopis náš doporučovali, předpláceli a známost o něm šířili. Příští ročník přinese 27 snímků z pohřbu pana arcibiskupa z Olomouce a z Velehradu, něco takového nenaleznou čtenářové nikde. Bude to trvalá památka pro každého ctitele velkého našeho metropolity. Kdo tedy získá 5 platících odběratelů, dostane svůj zdarma. Přičiňte se všichni, i v Americe, aby náklad Apoštolátu se dvojnásobil, pak ho zlevníme a dokonaleji vypravíme, aby důstojně representoval veliké obrodné náboženské hnutí v našem národě.

Odběratelům časopisu Apoštolát. Prosíme, aby každý odběratel zaplatil ročník 1923 a všechny předcházející, za které dluží, by se mu nemusila posílati ke konci roku upomínka. Nový ročník vyjde před vánocemi, prosíme o odbírání a předpláceni. Administrace.

Kolik máme Apoštolátů? Ústřední Apoštolát, nebo také zahr., ponevadž má v sobě spojovati všechny slovanské diecése, v nichž Apoštolát je založen, stará se o zahraniční misie. Úřadujícím místostarostou je kanovník Stavěl. Sekretariát je v Kroměříži, sekretářem je msgre Kazák. — Diecésní Apoštolát, jehož předsedou jest kancléř msgre Vyvlečka, podporuje místní misie a tridua. — Koncentrovaný Apoštolát jsou 3 spolky: 1. Apoštolát die-

césní. 2. Matice cyrilometod., 3. Cyrilometod. tisk. spolek na Velehradě. Tyto 3 spolky zachovávají svoji samostatnost ve výborovém jednání a v rozhodování o majetku. Mají toliko společnou základní organisační jednotku, a tou jsou odbory Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. Úřadujícím místostarostou je kan. Fr. Světlík, společným sekretářem všech tří skoncentrovaných spolků jest dr. František Hrachovský v Olomouci. Odborů je posud 304 v arcidiecési olomucké. V příštím čísle bude uveřejněna statistika odborů dle arcikněžství. Zbývá ještě dosti práce v tomto směru. Sekretář v novém roce bude pořádati kněžské schůze ve větších městech, aby byla idea koncentrační kněžstvu vysvětlena.

Paměti arcibiskupa dra Theodora Kohna. Děpny episkopátu dra Kohna nejsou posud ukončeny a uzavřeny. Za jeho života zasvěceného práci a obrodu moravského lidu měli slovo jeho nepřátelé, jež na konec zvítězili a situaci ovládli. Je každému myslícímu člověku jasno, že historie nemůže čerpati jen z jednoho pramene. Nyní v „Tribuně" vycházejí paměti zemřelého metropolity. Jelikož předváději mnohé z osob žijících, narážejí u mnohých. Historie však je vděčnou, protože slyší druhou stranu a může pak na základě dokladu pronášeti objektivní úsudek na celou dobu vlády arcibiskupa dra Kohna i na jeho osobu. I kdyby paměti neměly celou objektivní pravdu, tož přece jsou pravdě mnohem blíže, než články jeho osobních nepřátel. Již dnes máme dostatečný odstup, abychom mohli pronášeti objektivnější úsudky, než při jeho pádu. Spracoval diecési i statky své tak, že nemá ani před sebou, ani za sebou podobného. On patří mezi největší naše arcibiskupy a přijde jistě jednou doba, kdy katolický lid i kněžstvo moravské bude se toho domáhati, aby odpočíval ve své vlasti. Nikomu, kteří stáli proti němu, to slávy, ani dobra nepřineslo, ale na otřes autority od té doby stůně naše arcidiecése. Zlo nikdy nemůže zploditi dobro a psaní a útočení v „Pozoru" nemůže nikdy církvi a obrodu náboženského života prospěti. Kanonické právo poskytuje každému dosti zákonitých cest, po nichž může uplatniti své názory, jsou-li jiné, než nadřízených.

Ústřední výbor Apoštolátu svatého Cyrila a Metoda pod ochranou blahoslavené Panny Marie konal dne 17. t. m. v Olomouci svou schůzi, při níž místopředseda vys. dust. pan kanovník Stavěl věnoval zesnulému nejdůstojnějšímu panu arcibiskupovi dru Stojanovi, předsedovi a zakladateli Apoštolátu, vděčnou vzpomínku, kterou přítomní stojíce vyslechli. Krásnými slovy vylíčil ohromné a pro budoucí časy velevýznamné dílo Apoštolátu, jež zachovati a celou silou činnost jeho podporovati bude naší snahou. Apoštolát bude v jeho duchu dále pracovati. Rokováno potom o duchovních potřebách katolických Rusů a Ukrajinců v Praze, kterým chce Apoštolát i nadále svou péči věnovati. Ústřední výbor se usnesl, aby se co nejdříve počalo pracovati o sjednocení východní a západní církve, jak to má Apoštolát na programu a jak to zvláště v poslední době na katolickém sjezdě v Záhřebe a Lublani požadováno bylo. Aby se stanovily směrnice dalšího systematického postupu v práci o unii a tato práce účelně rozdělena byla, pořádá se na den sv. Josefata, mučedníka pro unii, t. j. dne 14. listopadu, malý unionistický sněm, na který jsou pozváni všichni pracovníci unie z Moravy a Čech; porada tato koná se v Olomouci u konsistoře o 2 hodinách odpoledne. Se živým zájmem sledována zpráva o činnosti našeho misionáře mezi Čechy na Volyňsku, kde tito pod ruským nátlakem většinou pravoslaví přijali. Legionáři, za války mezi nimi dlící, navázali s nimi styky a po převratě posílány jim knihy vesměs protikatolické, takže se naši krajané zhrozili, jaké to knihy se v Čechách tisknou a zdali není v Čechách katolíků. Přivítali misionáře s velikou radostí a hojně se hlásili do katolické církve. Úpěnlivě prosí o náboženské knihy, zvláště katechismy a modlitební knihy, které tam mají už jen stařenky, které je s sebou z Čech donesly. Ordinariát v Lucku žádá rovněž 10.000 knih pro tyto opuštěné. Apoštolát zaslal již něco knih a bude i dále zasílati i prosí dárce o laskavé další zásilky náboženských i zábavných knih. (Knihy buďtež zasílány na Apoštolát do Kroměříže.) Má býti též věnována pozornost potřebám Čechů v Paříži a Francii, kam nyní mnoho mladého lidu, zaměstnání hledajícího, cestuje, i učiněny první potřebné kroky. Po zprávě pokladníkově a udělení různých podpor schůze modlitbou ukončena.

O betlemech. Napsal K. Procházka. Nákladem Cyrilometodějského knihkupectví G. Francla v Praze-I., Melantrichova ulice. Cena Kč 6.80. — Tato kulturně-historická studie pojednává o jeslíčkách v Italii, Francii, Španělích, Anglii,

Irsku, Německu, v zemích alpských, v Dalmacii, Bosně a Hercegovině, v Uhrách, Polsku a jiných zemích evropských. Tato bohatě ilustrovaná kniha vřele byla přijata kritikou universitního profesora dra Č. Zíbrta v „Českém lidu" a gymn. řed. Františka Vykoukala v „Národopisném sborníku". Jmenovaná monografie zvláště letos se stane hledanou, ježto bude vítaným průvodcem na Ješličkově výstavě, jež za tou příčinou, že před 700 lety svatý František z Assisi v Grecciu postavil památné své jesle, bude se konati v prosinci v ohromném sále Klementina v Praze. — Pro mimořádně nízkou cenu knihu tu vždy cennou lehce lze opatřiti do knihoven školních, spolkových i jednotlivcům.

Příspěvky na Apoštolat svatého Cyrila a Metoděje. Adamkova Olomouc 8, Osová Bytýška 30, Cotkytle 40, Dub 171.333, Doloplazy 30, Dlouhošová, Těškovice 38, Dostál Sajlerov 18, Hradisko u Kroměříže 60, Chvalnov 10, Charvátý 53, Chlum 10, Starý Jičín 150.94, Jedli 93, Kyjov 73.10, Kašava 50, Kokory 52.30, Kojetín 267.50, Kello A. Geralt 10.14, Kornek, Zlechov 42, Loučka, Valašské Meziříčí 70, Franc. Lhota 48.46, Majetín 84.50, Místek 737, Minaříková, Tovačov 100, Nezamyslice 200, Novák Chvalenice 10, Otice 28, Mariánská družina paní a dívek Olomouc 61, Piňovice 50, Pozděchov 61, Penčice 563.26, Polešovice 52.10, Ptení 265, Polanka 335.98, Paršovice 166, Polkovice 15, Přerov 800, Rudslavice 10, Radějov 70, Rataje 370, Rohle 46, Rychaltice 40, Slepánek Olomouc 6, Šumvald 26.50, Štablovice 262, Měst. Trnávka 371.20, Tlučí 34.60, Velehrad 353.98, Vísky 10, Všechovice 206.55, Zelinka Topolany 20, Čechovice 25.

Nástupcem arcibiskupa dra Antonína Cyrila Stojana jmenován byl svatým Otcem Piem XI. kapitulní vikář dr. Leopold Prečan. V příštím čísle přineseme jeho fotografii. Na stolec svatého Metoděje nastupuje muž tiché a vytrvalé práce, právník, ozdobený všemi vlastnostmi, jichž vyžaduje správa rozsáhlé arcidiecése v nynějších dobách. Bůh zehnej jeho práci!

Nákladem Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje. — Tiskem arcibiskupské knih- a kamenotiskárny v Olomouci — Odpovědný redaktor dr. Pr. Hrachovský.